דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם למרחב

יום ו', ל' בניסן תשל"ב, 14 באפריל 1972 ● גליון 14242 ● השנה הארבעים ושבע

היום 16 עמודים וכן המוספים „משא" ו„דבר השבוע" ● המחיר 110 אג'

טעם החיים.

מזג האוויר

תחזית מזג האוויר להיום: חם, יבש ואביך.
ירושלים 17—27 מעלות, תל־אביב 17—28, חיפה 14—26, צפת 14—30, נצרת 16—26, נהריה 13—29, לוד 17—28, באר שבע 18—29, אילת 20—35, מפרץ שלמה 20—34, רמת הגולן 12—24, הר שומרון 18—26, עזה 18—29 ויריחו 19—33 מעלות. הלחות תרד.

היום ב„דבר"

● רשימות סוף השבוע / חיים גורי ● השביתה ב„אל על" / יונה שמשי ● סתו שלילי או שינוי חיובי / מרדכי נסיהו ● המאמץ הסובייטי / יהושע תדמור ● פגישת הפסגה / חגי אשד ● הישות הפלסטינאית / מיכאל אסף ● הפער החברתי / ישראל קיסר ● להשתחרר מעבדות רוחנית / אליעזר דרכלים ● במאבק על ייהודו הלאומי / יהודה גוטהלף ● איך להחיש קצב הבניה ולהוזיל דירות? — שיחות עם יו"ר מרכז ארגוני הקבלנים ומזכיר הסתדרות פועלי הבניין / יהושע משולם ● התיישבות בפיתחת רפיח לפני 60 שנה / צבי אילן ● הפלא של ירדנה / אריה ל. אבנרי ● הפילוג בלייבור / שלמה גינוסר ● מבר כהן השכאל בבון / ראובן עשור ● גילויים לאומניים בברה"מ / ז'אן דניאל ● שיחה עם פרופ' יהודה פליקס / א. סריבי ● שומר הסבזות כבבל רבי־בבר / אריאלה ראובני ● שהשם ובולים / ע' ז'.

הקרב על אן־לוק מכריע גורל הגנתה של סייגון

ארה"ב רומזת לנכונותה לחדש שיחות פאריס

סייגון, (א.פ., עיר רויטר). — ...מפציצים אמריקאיים ...משך יום אתמול את ...הקרב של הבירה ה...וזית הדרום וייטנאמית ...לוק, שמחציתה נכב־...ה על ידי אלפי חיילים ...ון וייטנאמיים בשעות ...וקר.
...מפציצים המאריקאיים ניסו ל־...מיד את הכוחות המסתערים ו־

למנוע את כניעת חיילי דרום וייט־נאם המגינים על העיר.
מכיוון הים המטירו ספינות־תותחים אמריקאיות ודרום וייטנא־מיות אש כבדה על גלי החיילים הקומוניסטים שהסתערו על פרברי העיר.
כוחות צפון וייטנאם הצליחו לה־דוף כוח תיגבורת דרום וייטנאמי שמנה 15.000 חיילים ו־30 טנקים על ידי מארבים, אש צלפים ומרג־מות.
הקרב על אן־לוק לוֹ להיות מכריע לגבי גורלם של הכוחות הדרום וייטנאמיים המגינים על מבואות סייגון הנמצאת 90 ק"מ בלבד מאזור הקרבות.
למרות ההפצצות הכבדות ואבי־דות רבות, ממשיכים הכוחות הקו־מוניסטים בכיבוש רובעים נוספים של אן־לוק ובידיעות מאוחרות נמ־סר, כי כבשו גם שדה תעופה סמוך לעיר.
הכוח הצפון וייטנאמי נאמד ב־30.000 חיילים המסתייעים בטור של 40 טנקים ונמסר, כי נוסף לפעילותם סביב העיר אן־לוק, כב־שו בשלבים מוקדמים של הקרב שני בסיסי צבא מרכזיים מדרום לגבול הקאמבודי.

ארה"ב נכונה לחדש שיחות פאריס?

בשובו לפאריס מחופשת מולדת של שבועיים השמיע הנציג האמ־ריקאי הראשי בשיחות השלום על וייטנאם המתנהלות בפאריס השג־ריר ויליאם פורטר, הצהרה מנוסחת בהירות ובדו־משמעות, שמשקיפים ראים בה רמז בדבר נכונותה של ארה"ב לחדש את שיחות השלום, שהיא הפסיקה אותן ב־23 במארס.
סבורים, כי ארה"ב תהיה מוכנה לחדש את השיחות תמורת מחוות מסויימות מצד האנוי והוויטקונג. בהצהרת פורטר לא הוזכר התנאי, שהועלה על ידי הנשיא ניקסון ויד־הגנה מלווין לירד, בדבר שובם של החיילים הצפון וייטנאמיים אל מעבר קו הרוחב ה־17. כן לא הוזכר בה התנאי בדבר הפסקת הפלישה הצפון וייטנאמית.
גם האנוי רמזה, כי איננה רואה בהפסקת ההפצצות האמריקאיות נגד צפון וייטנאם, תנאי בל יעבור לחידוש השיחות.

ניקסון שיגר משקיפים אישיים לזירת הקרבות

וואשינגטון, (א. פ.). — הנשיא ניקסון החליט לשלוח שלושה משקיפים שידווחו לו אישית על המצב בזירת הקר־בות בדרום־וייטנאם. בראש הי־ועצים עומד גנראל אלכסנדר הייג, שהוא עוזרו האישי של יועץ הנשיא פרופ' הנרי קי־סינג'ר.

מתקנים עיראקיים לשימוש ברה"מ

ביירות, (עיין). — סגן ...יא עיראק, סאדם חוסיין, רמז ...יום בראיון שהעניק לעתון ...לבנוני „אל־נהאר" כי עי־...אק תעמיד לרשות ברה"מ מת־...נים ל„הנהגה", ומשקיפים ...בורים כי תתיר לאוניות מל־...חמה סובייטיות לעגון בנמל ...ברה, ואולי תרשה גם למטו־...סים צבאיים סובייטים לנחות ...שדות תעופה עיראקיים.
לעומת זאת הכריז סגן נשיא ...יראק בראיון עם כתב „להמונד" ...בגדאד כי חוזה הידידות שנחת־...ם זה עתה בין ארצו וברה"מ, ...ינגנו בשום פנים חוזה צבאי ...ועד רק לשיתוף פעולה קבוע ...ין עיראק וברה"מ. „החוזה אי־...נו מכוון נגד איש, והוא מבוסס ...ל הידידות בין שני עמינו", הוא ...מר.

לוב החזירה שגרירה מבגדאד

ביירות (עיין). — ממשלת ...לוב החליטה אתמול להחזיר את ...שגרירה מבגדאד במחאה על ...חתימת חוזה הידידות העיראקי־...סובייטי — על כך מסרה סוכ־...נות הידיעות המזרח תיכונית. הסוכנות, בהסתמך שידור ברדיו טריפולי ומוסיפה כי לוב דרשה שגם עיראק תחזיר את שגרירה מטריפולי.

בא סגן שר החוץ של רומניה

גיורגי מקובסקי

הסגן הראשון של שר החוץ הרומני, גיאורגה מקובסקי, הגיע אתמול לארץ לביקור קצר. זהו ביקורו השלישי בארץ, במסגרת חילופי הביקורים הנערכים בין ישראל לרומניה, לצורך מגעים מדיניים שוטפים.

„אל על" תקיים היום לוח־הטיסות הרגיל

השביתה חוסלה על־פי הסיכום עם בן־אהרון; המו"מ על השכר ייפתח בקרוב;

עובדי התחזוקה ב„אל־על" החליטו אתמול בבקר לחזור ל־עבודתם התקינה בחברה ול־קבל ללא סייג את סיכומי ישי־בת הלילה שזימן מזכ"ל ההס־תדרות י. בן־אהרון בלשכתו ב־השתתפות חברי הוועדה־המר־כזת ונציגי כלל המיכות העוב־דים ב„אל־על".
נציגי עובדי התחזוקה הביעו בפני בן־אהרון צערם על כך שמסיבות מתח ועייפות לא קיב־לו עוד באותו לילה את סיכומי הוועדה המרכזת בנדון, כפי שפור־סו בפניהם ובפני נציגי יתר חטי־בות העובדים בסיכומי של המז־כ"ל וכן שלא שקלו בדבר ה־הצעות ליישוב הסכסוך לגופן ב־אותו מעמד.
חברי ועד עובדי התחזוקה הו־דיעו על החלטתם לשוב לעבו־דה תקינה ולקבל על עצמם את הסיכומים שנתקבלו בפגישה, כ־להלן:
● כל העובדים חוזרים לעבודה התקינה לאלתר.
● נרשמת הודעת שר־התח־בורה ש. פרס, שיפעל וימליץ בפני הממשלה לביטול צווי הרי־תוק שהופעלו נגד עובדי התח־זוקה, עם שובם של העובדים לעבודה תקינה.
● ההסתדרות וועד העובדים נכ־נסים באורח נמרץ ותכוף למו"מ לחידוש הסכם העבודה התקיבעות

(המשך בעמ' 3, טור 7)

מאת סופר „דבר" לענייני תעופה

חברת „אל על" חידשה אתמול בצהרים את טיסותיה, לאחר שהודיעו בשעה 8 בבוקר עובדי התחזוקה, למזכ"ל ההסתדרות י. בן אהרון כי הם מוכנים לשוב לעבודה על פי סיכום הוועדה המרכזת של ההסתדרות. מיד לאחר מכן חזרו כל עובדי החברה למקצועותיהם ולמחלקותיהם לעבודה ונעשתה פעולה מאומצת להכנת המטוסים לטיסה.
אתמול קיימה „אל על" 7 טיסות נוסעים ליעדים שונים בהן טסו אלף נוסעים וכן טיסת מטען אחת. החברה ביטלה אתמול 3 טיסות ו־300 מנוסעיה הועברו לטיסות של חברות זרות. היום מפעילה „אל על" את לוח טיסותיה כמתוכנן לפי לוח הזמנים, והקיים 8 טיסות.

התארגנות מהירה

אתמול בשעה 8 בבוקר מיד לאחר קבלת הודעתו הטלפונית של מזכ"ל ההסתדרות י. בן אה־רון, שלפיה חוזרים עובדי הת־חזוקה לעבודה תקינה, הורה מנכ"ל „אל על" מ. בן־ארי ל־הפעיל את החברה כסדרה. התאר־גנות העובדים היתה מהירה. טרק־טורים החלו גוררים את מטוסי החברה מנקודות הריכוז שלהם ל־

(המשך בעמוד 2, טור 1)

פרס ביטל צווי הריתוק

שר התחבורה מר שמע־ון פרס, התם אמש על תקנה, המבטלת צווי הר־יתוק, שהוציא ביום ב' בהוצאת נגד 400 עובדי ה־תחזוקה של „אל על" כא־שר פתחו בשביתה.
התקנה עמדה להתפר־סם הבוקר ב„רשומות". (ש)

חלק מרכש הבטחון ע"ח התקציב הבא

משרד־הבטחון פועל לפי התקציב שאושר

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

חלק מן ההוצאה לרכש צבור צה"ל שתוקשה השנה יופיע בתקציב הבטחון ב־שנת התקציב הבאה, זאת בשל אי־ידיעת מועדי האס־פקה וסדרי התשלומים. זאת מסר שר האוצר פנחס ספיר בנאום התקציב והובא כבר אז לידיעת ועדת הכספים של הכנסת, מאז לא חל שינוי כלשהו בנוהלי תקציב הבטחון.
לחברי הוועדה המשותפת לוע־דת החוץ והבטחון וועדת הכספים של הכנסת הובהר, כי טרם ידוע מתי יבוצעו הזמנות הרכש ולא ידוע מה יהיה היקף האשראי של מאות מליוני דולרים שנק־בל מארה"ב ומה יהיו תנאיו. בשל כך סוכם שהוצאה זו על רכש תיכלל בתקציב הבטחון של השנה הבאה.
בישיבת הוועדה שלשום מסר עוזר שר הבטחון צבי צור, כי משרד הבטחון פועל לפי התקציב של 5.3 מיליארד ל"י שאושר על ידי הממשלה. כן ימשוך עוד 350 מיליון ל"י על חשבון תקציב השנה הבאה — הסדר הקיים כבר לגבי משרד השיכון וקיבל אישור הממשלה. הודעה על כך אף מסר פ. ספיר בעת הגשת תקציב המ־דינה לכנסת.
פרט לזה ישתמש משרד הבט־חון בשנת תקציב זאת בכ־100 מיליון דולר שלא ניצל בשנת התקציב הקודמת. כסף זה מיועד לצרכי רכש. אשר לכספים שתקבל ישראל במסגרת החזרת המיראז'ים, ישתמש משרד הבטחון ב־כספים אלה לרכישת ביצועים ב־מדינה אחרת. כספים אלה יירשמו כהכנסה וכהוצאה, אבל לא יכללו בתקציב הבטחון השוטף, משום

(המשך בעמ' 2, טור 8)

זנבר מציע להקפיא הפיתוח הממשלתי והבניה הציבורית

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

נגיד בנק ישראל ממליץ לפני הממשלה להקפיא את כל תכניות הפיתוח של מש־רדי הממשלה, שטרם הוחל בביצועם, למשך חצי שנה, ולדחות בשנה התחלת הב־ניה של מבני ציבור שלא הוחל עדיין בבנייתם, פרט לבתי חולים, להעלות את הר־יבית על האשראי המכוון ויצוא, ההלוואות פיתוח וכו' בשיעור של 2—3 אחוזים, הג־דרה מחדש של אזורי הפי־תוח והגברת קצב החשיפה של תוצרת הארץ ליבוא מן החוץ.
המלצות אלה כלולות בדו"ח שי־גיש נגיד בנק ישראל משה זנ־בר, לממשלה על הצלחה באמצעי התשלום וסבו יתריע על הגברת הלחצים האינפלציוניים במשק.
הדו"ח יצמוד על ההכרה לנקוט באמצעים מוניטריים מידיים כדי למנוע המשך הגידול המהיר של אמצעי התשלום, כפי שהיה בחד־שים האחרונים. רק בחודש מארס גדלו אמצעי התשלום במשק בשיעור של 4 אחוזים. כך גברו ההמרות של מטבע זר ללירות, ובמשך החודש החולף גדלו הרזר־בות במטבע זר בעוד 100 מיליון דולר והסתכמו עכשיו ביותר מ־840 מיליון דולר.
זנבר ימליץ להקפיא את כל תכ־ניות הפיתוח של משרדי הממשלה שטרם החל בביצוען. כן מוצע, כי התקציב הכללי באוצר יאשר הוצאות בהתאם לתקציב, רק על פי האמצעים העומדים לרשותו ולא יזדקק למקדמות מבנק ישראל, כפי שהיה הנוהג בשנים קודמות.
כאחת הדרכים לבלום הגדלת אמצעי התשלום והפניית כח־האדם להגברת בניית דירות, מציע נגיד בנק ישראל להקפיא את כל הבניה הציבורית לשנה. כלומר, כל התחלות הבניה של מבני צי־בור חדשים, כולל מבני בתי־ספר חדשים, יידחו ל־12 חודש. הקפאה זו לא תחול על בניית בתי־חולים.
הנגיד ממליץ על העלאת הרי־בית על האשראי המכוון, כהלוואת פיתוח, אשראי ליצוא, אשראי ל־חקלאים וכו', בשיעור של 2—3 אחוזים. כיום הריבית של האשראי המכוון נעה בין 6 ל־9 אחוזים, ב־עוד שהריבית בשוק החופשי היא 16—17 אחוז.

זירוז הורדת מכסים על יבוא

נוכח השיפור הרב במצב הרזר־בות במטבע זר, מוצע לזרז את קצב ביצוע החשיפה של תוצרת ה־ארץ בפני יבוא. הקטנת המכסים על מוצרי היבוא תסייע לקדם ביצוע מדיניות הליברליזציה. מאידך, מציע נגיד בנק ישראל לנקוט ב־הסרה בהתרת הבאת הון זר לא־רץ לזמן קצר. בהקשר זה, מוצע שתושבי חוץ שיקנו כאן דירה, יוכלו להוציא את כספם בחזרה לאחר מכירת הדירה רק כעבור חמש שנים. כן יש להמנע ממתן אישורים לקבלת הלוואות לזמן קצר מחו"ל.

אחרי חצות

האפיפיור יפרוש בספטמבר

רומא, (שירות „דבר"). — העיתון האיטלקי „קורייררה דלה סרה" מסר אמש, כי האפיפיור פאולוס הששי יפרוש מכהונתו בספטמבר הקרוב ויבלה את שארית ימיו במנזר ליד דמשק. הוא יהיה האפיפיור הראשון ב־כל תולדות הכנסיה הקאתולית ש־יפרוש מתפקידו מרצונו, בעודו בחיים. א

גורן: אינני מועמד לרב ראשי בישראל

רבה הראשי של תל־אביב יפו הרב שלמה גורן אמר אתמול, כי אינו רואה עצמו מוע־מד לכהונת הרב הראשי ל־ישראל.
בפגישתו עם אקדמאים ב„בית הבנדי" בתל־אביב נימק הרב גו־רן את עמדתו במאמץ הקשה הכ־רוך במילוי תפקיד הרב הראשי בישראל. יחד עם זאת מתח בי־קורת על הרבנות הראשית וציין, כי לא הצליחה להתמודד עם בעי־יות התקופה.

(קרא ידיעות קודמות בעמ' 2)

אי־בהירות סביב ביקור ר"ע פאריס

מאת סופר „דבר" בירושלים

העובדה, כי לפתיחת התערו־כת פאריס בפואייה של ה־תיאטרון הירושלמי לא יישל־חו הזמנות, הוסברה אתמול על ידי גורמים בירושלים בכך, שמבחינה טכנית אי אפשר לש־לוח הזמנות לפתיחת התערו־כה, מאחר שבשל סדר יומו הצפוף של ראש עיריית פאריס, לא תוכל התערוכה להיפתח אלא זמן קצר לפני תחילת ההצגה של ה„קומדי פראנסז".
מקורות בעיריית ירושלים טע־נו אתמול, כי ענין שליחת ההז־מנות לא היה עד כה סלע מח־לוקת בין צרפת לבין ישראל. אם כי, צויין אותו מקור, אפשר שנוסח ההזמנות היה מעורר חי־לוקי דעות. לדברי אותו מקור, לא יוכל היה ראש עיריית פאריס לקחת חלק בפתיחת התערוכה, ש־אמורה היתה להתקיים לפני מו־עד תחילת ההצגה של התיאטרון הלאומי הצרפתי. שכן ביום שבו ממריא הוא לישראל, מקבל הוא בלשכתו בפאריס את נשיא מאלי. הוא יגיע ללוד כשעה לפני תחי־לת ההצגה.
נראה כי בעניין ביקורו של ראש עיריית פאריס בירושלים ישנן עדיין שאלות שלא באו על פתרונן. בעיריית ירושלים מצ־פים כי רישית, הנמצא כרגע כ־חוץ לארצו, יגיע מחר לבירת צרפת. כדי שאפשר יהיה לתאם אתו עניינים טכניים שעד כה לא תואמו.

נעים אתה תמיד - דובק רויאל

אספן אמריקאי
רוצה לקנות ליטוגרפיות ותחריטים
ESCHER
מבקש לכתוב דחוף ולהתקשר טלפונית לד"ר מיכאל זקס, מלון „דן־כרמל", חיפה בתאריך 12.4.972, או מלון „מלך דוד" (ירושלים), בתאריך 19—22.4.72

תכנית השבוע:

ביום ששי — 14.4.72
בשעה 9.45 מפגש אמנים עם שחקני „הו, אמריקה, אמריקה" 3 בתרמונים מאת: מ. וילאקס, ע. קיילי, ז. סאודיאן. בימוי: ביטוא אשרוף; מוסיקה: יוסי בן־חיים. משתתפים: בלהה מס, יעקב אסכנזי, משה קליף.
שבת — 15.4.72
בשעה 11.00 לפנה"צ „עולים מבוהים מספרים" — מרק בראלי, יו"ר נביה ברמן, הרשן שרנר. בתכנית אמנותית: הזמרת לילי שניידר. המראיינת: יהודה כן ראובן.
בשעה 7.00 בערב — מועדון הסרט הטוב — השתיקה — בימוי: א. ברגמן.
בשעה 9.30 בערב — „השטן ואשת האכר" ערב שירי עם ובלדות בהשתתפות: מיכאל בה, אמנון ברגוון ורמי נרגנת.
יום ראשון — 16.4.72
בשעה 4.00 אחה"צ — אולפן לריקודי עם.
בשעה 8.30 בערב — מכון אדלר — מרכז ליעוץ להורים. מנחה: אבי יהוב.
בשעה 8.00 — ירצה מר בנימין פישלר על: התפתחות התרבות על חופי הנהרות, בליווי סרטים.

המרכז לתרבות ולחינוך של ההסתדרות
המחלקה לתרבות ולנוער במועצת פועלי תל־אביב — יפו

מפלגת העבודה הישראלית — המרכז
המחלקה להתישבות — מחוז המושבים

ישיבת מזכירות מחוז המושבים
בהשתתפות חברי המרכז

תתקיים ביום ראשון, 16.4.72 בשעה 11.00 לפני הצהרים באולם „יהודיי" ברח' הירקון 81 תל־אביב.
הנושא: לקראת ישיבת מרכז המפלגה.
החברים מתבקשים לדייק

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
מועצת פועלי ת"א—יפו — המחלקה לתרבות ולנוער
הקרב לילות שבת בבית ברנר 8.15
במת עתונאים (בשיתוף עם אגודת העתונאים בת"א)
קדי יצחק הירושלמי — מעריב
אדי ניסן — פרשן בטלויזיה הישראלית
אינג' שמחה קהוסקי — יו"ר המועצה הלאומית למניעת תאונות במחוז ת"א
המנחה: גדעון אקהויז

אזכרה

ביום שני, ג' באייר תשל"ב, ערב יום הזכרון
בשעה 8.30 בערב
בגן המגינים בכפר־הס
נעלה את זכרם של
חברינו ובנינו

ישראל בורלק — בנימין נוטמן
יעקב בקנשטיין — יוחנן נוטמן
משה דובסטר — ראובן פיטל
צבי הלפמן — אודי קנמן
שושנה הלפמן — מיכאל קרסל
צבי ולדמן — יוסף רדן
אורי זוסמן — יוסף שטורמן
עמירם יגטינסקי — מתי ישפה
יצחק ליכטנברג — מאיר זלצהנדלר

שנפלו במערכות ישראל

כפר הס

טיולי בית ברנר לחודש אפריל ואחד במאי
להרמון, (עם עליה להר דוב) — יום וחצי, הליכה בצפת (18.4); למצדה — כולל רכבל (ב־19.4); אל מבצרי הצלבנים בצפון — יום וחצי (21.4); לשרם־א־שייך ואילת וראס מחמד, (פעמיים לינה בכפר הקורונים) 4 ימים (28.4—1.5). מעתלית עד נחשונים בחיק הטבע (1.5). פרטים והרשמה בבית ברנר הדר 7 טל: 282211.

هكذا من الأصل

איינדה פתח ועידת או"ם לסחר ופיתוח

סאנטיאגו דה־צ'ילה, (צ'י, ע'י, יופ"י). — נשיא צ'ילה סלבדור איינדה פתח אמש את הועידה השלישית של האו"ם למסחר ולפתוח ויצא בתוקף נגד הפער שהולך וגדל בין עמי העולם.

יש מדינות שיש להן אמצעים כדי לחיות, ואילו אחרות אין להן די אלא כדי למות, אמר איינדה.

הוא יצא במחאה נגד פעולותיהן של חברות בינלאומיות [illegible] כאיומות על יציבות הממשלות בארצות המתפתחות. וכדוגמה הביא את ההאשמות שהועלו לא מכבר על־ידי הפרשן האמריקאי אנדרסון נגד חברת הטלפון והטלגרף האמריקאית אי.טי.טי.

הועידה למסחר ולפתוח תמשך ששה שבועות. משתתפים בה שלושת אלפים נציגים מ־142 מדינות.

בדיונים המוקדמים הודגש [illegible] את התפקיד המרכזי של [illegible] הכללי על [illegible].

ראש המשלחת הסינית, המשתתפת זו הפעם הראשונה בועידה למען הסחר והפיתוח, הכריז שפקין תקבל את כל ההחלטות שיוצעו ע"י קבוצת המדינות המתפתחות. "נצטרף לקבוצה או שנפעל מחוצה לה, בהתאם למה שיכתיבו המדינות המתפתחות" אמר הנציג הסיני.

הפגנות ענק נגד איינדה

סאנטיאגו (צ'י). — כרבע מיליון אזרחי צ'ילה הפגינו נגד ממשלתו המרכסיסטית של הנשיא סלבדור איינדה.

בעצרת עם ענקית, שנערכה ערב פתיחת ועידת האו"ם לסחר ופיתוח בבירת צ'ילה, קראו מפלגות האופוזיציה לעריכת משאל־עם כדי [illegible] על המדיניות הסוציאליסטית של הממשלה. משקיפים אמרו, כי היתה זו עצרת העם הגדולה ביותר שנערכה אי־פעם בצ'ילה וכי לבטח הביכה ביותר את הממשלה שהוקמה לפני 17 חודשים.

ערפאת מנבא "קיץ של אש"

דמשק (צ'י). — מנהיג ה"פתח" יאסר ערפאת התנבא לתל־אביב "חם וקיץ של אש" בראיון שהעניק לכתב השבועון האיטלקי "אירופיאו".

ערפאת אמר, כי לא קיימת "תכנית חוסיין", אלא אך ורק "תכנית־[illegible]" וכו': "אנו נערים קשיים וצייצים במטרה להסביר לעולם, כי הנסיון הישראלי לארגן בחירות מוניציפליות בשטחים הכבושים חייב להיכשל.

"זהו מעשה של פיראטיות פוליטית שאיננו מסתמך על חוק בין־לאומי כלשהו" אמר ערפאת. "נעשה הכל כדי לחבל בתכנית זו".

חיסול העבודה השכירה — במרכז דיוני מועצת הקיבוץ המאוחד

מאת סופרי "דבר"

פיתוח התעשיה הקיבוצית וחיסול העבודה השכירה עומדים במרכז הדיונים במועצת הקיבוץ המאוחד, שנפתחה אתמול בקיבוץ מעגל מיכאל ו־תימשך היום ומחר.

זאב צור הביא להכרעת המועצה החלטות מרכז הקיבוץ המאוחד בישיבתו האחרונה באפעל. בין ההחלטות תבע המרכז לעבד תכנית לחיסולה של העבודה השכירה במפעלים וכן תבע מההסתדרות לסייע למשקים שבהן עוד קיימת עבודה שכירה ואין אפשרות לעבד תכנית ריאלית לחיסולה תוך זמן סביר. במשקים אלה ישתתפו הפועלים ברווחים ובהנהלה בהתאם לקריטריונים שייקבעו במשותף עם ההסתדרות. מזכירות הקיבוץ תיכנס למו"מ עם ההסתדרות בדבר התנאים המרכיבים והיסודות לשותפויות אלה. צור הוסיף, כי ב־28 מתוך 48 מפעלי תעשיה בקיבוץ המאוחד אין כלל עבודה שכירה. הבעיה הקשה ביותר — אמר — היא, במפעלים אזוריים שאין לראות בהם את העבודה השכירה כתופעה חולפת.

עבודה עצמית

דני גוי, מרכז מחלקת התעשיה בקיבוץ המאוחד, אמר בהרצאתו, כי פיתוח מפעלי התעשיה בישובי הקבה"מ או הקמת מפעל תעשייתי חדש, יתבסס מעתה אך ורק על עבודה עצמית. הוא אמר, כי קיימות הרבה דוגמאות המוכיחות, שאפשר לפתח בהצלחה מפעלים בעבודה עצמית: הבעיה קיימת לגבי ששה מפעלים בקיבוץ המאוחד בהם מרוכזים 80 אחוזים של כלל העבודה השכירה במפעלי התעשיה של הקבה"מ.

במשקים בהם אין עבודה שכירה — אמר גוי — גברת הזדהות החבר עם מפעלו ובמקום שיש עבודה שכירה רבה יש צמצום שליטת המשק על המפעל. כדי להתגבר על המחסור בכוח אדם ובבעלי מקצוע הציע שיתוף בין־קיבוצי במערכת תעשייתית אחת.

אברהם ברזם, מנכ"ל משרד החקלאות וחבר קיבוץ שפיים, שהרצה על מיבנה המשק הקיבוצי אמר, כי ההתפתחות המואצת של התעשיה בשנים האחרונות והצורך בפיתוח נוסף של התעשיה [illegible] שחלו בקיבוץ: שינויים דמוגראפיים בישובים, מגבלות בפיתוח הייצור החקלאי, נטיה גוברת בקרב הדור הצעיר ללימודים ועיסוק בתחומים טכניים וטכנולוגיים, הצורך לייצר מקורות תעסוקה נוספים לקליטת חברים בקיבוץ מהארץ ו־מחו"ל [illegible] מספר החברות ה־

רוצה להשתלב במעגל הייצור. ברום הוסיף, כי קיומה של חקלאות בעלת משקל משמעותי ב־

בר־לב ציין, כי לתעשיה הקיבוצית 203 מפעלים בכלל 3700 המפעלים התעשייתיים הקיימים בארץ. תפוקתה של התעשיה הקיבוצית מגיעה ל־4 אחוז מכלל 15.25 מיליארד ל"י של התפוקה התעשייתית בארץ, ויצואה מהווה 6 אחוזים מהיצוא הכללי, היא מעסיקה 3.4 אחוזים מכלל המועסקים בתעשיה. מספרים אלה מלמדים, ש־גודל המפעלים בתעשיה הקיבוצית הוא עדיין מתחת לממוצע. אך התפוקה לעובד וכן היצוא הם מעל הממוצע. הענפים העיקריים של התעשיה הקיבוצית הם מתכת, פלסטיקה, עץ, מזון ולבסוף האלקטרוניקה. בר־לב הציע להקדיש בשנה הבאה תשומת־לב מיוחדת כדי לפתח את ענף האלקטרוניקה ולהציבו במקום השני לאחר המתכת.

בן־אהרון: השוואת תנאי העבודה — צעד ראשון

מזכיר ההסתדרות, יצחק בן־אהרון, קרא לתעשיה בתנועה הקיבוצית לשמש דוגמא לכל המשק בשיתוף פועלים בניהול וברווחים.

בן־אהרון אמר, כי בהסכמי העבודה עם מפעלי התנועה הקיבוצית נקבע סעיף המחייב להשוות את תנאי העבודה של הפועל השכיר ושל חבר המשק כצעד הראשון לקידום השיתוף ברווחים.

מזכיר ההסתדרות הדגיש, כי ה־ תנועה הקיבוצית, כשם שהיתה חלוצה בנושאים חברתיים אחרים חייבת לשמש דוגמא לכלל המשק [illegible]

חייל ואזרחית נפצעו בהתפוצצות בכניסה לאל־עריש

חייל צה"ל ואזרחית ישראלית נפצעו אתמול ב־1 בצהרים לערך מהתפוצצות מטען [illegible], בכניסה למסעדה בצומת אל־עריש.

הפצועים שוחררו לבתיהם, לאחר שנחבשו.

מת יוסף ברסלבי

[illegible] עלה לארץ עם הוריו ומשפחתו. הוא פירסם מאמרים, ספרים וקבצים בנושאי תנ"ך, ארכיאולוגיה וידיעת הארץ. מפעל חייו היה קובץ הספרים "הידעת את הארץ".

יוסף ברסלבי זכה לשלושה פרסים: "פרס חנקין" על ספרו "ארץ הנגב", "פרס ביאליק" ו"פרס בן־צבי". במלאות לו 75 שנה הוצא לכבודו "ספר יוסף ברסלבי" ע"י החברה לחקר המקרא, שהוא היה ממייסדיה. כן היה ממייסדי החברה לחקר ארץ־ישראל ועתיקותיה.

הניח אשה, בן, בת ונכד.

פראנץ נובק נדון ל־7 שנים

וינה, (א. פ.). — פראנץ נובאק, בן 59, שהיה ראש אגף המשלוחים למחנות המוות במשרדו של אדולף אייכמן בהונגריה, נשפט אתמול לתקופת מאסר של שבע שנים. חבר המושבעים מצא אותו אשם בארגון משלוחי 400,000 יהודים לאושויץ.

במהלך המשפט טען נובאק כי היה רק בורג קטן וכי סבור היה שהמשלוחים נועדו [illegible] זה.

נובאק עירער על פסק הדין.

השביתה

(סוף מעמ' 1)

שהועלו עם הנהלת "אל־על" ו־בכך יישוב הסיכסוך כשהועד ה־עובדים נכון לקבל הדרכתה ו־עצתה של ההסתדרות במהלכי ה־מו"מ עם הנהלה החברה.

ייתכן לעובדים ייעוץ משפטי לערעור על הקנסות [illegible]

במהלך פגישת הבוקר עם בן־אהרון חזרו והביעו חברי ועד עובדי התחזוקה שיש להם יסוד מלא לסמוך על ההסתדרות בעניניהם. הם ביקשו מבן־אהרון את התעניינותו והתערבותו האישית בעניינם גם לעתיד לבוא.

העובדים הביעו בפני המזכ"ל את דאגתם להסתבכות המשפטית (הטלת הקנסות הכבדים על־ידי ביה"ד לעבודה) שנקלעו בעקבות השביתה.

המזכיר הכללי הבטיח לעובדים שההסתדרות תפעיל את מיטב היעוץ המשפטי שהועמד לרשותה, כדי לבחון את הדרכים החוקיות לערעור על הקנסות ועד עובדי התחזוקה ולביטולם.

יחד עם זאת הודיע בן־אהרון במפורש שאין בידו להתחייב לגבי התוצאות הנתונות, כידוע, בידי גורמי החוק והמשפט המוסמכים, אלא רק לסייע בייעוץ משפטי הנתון ברשות ההסתדרות.

הביו"ש — על יסוד עקרונות המדיניות המקצועית

לתביעות שהועלו ע"י העובדים ולחידוש הסכם העבודה, אמר בן־אהרון שיקויים בירור מפורט וענייני, בייחוד לגבי מקומה של הבוררות [illegible] המכריע בתחום. דבר זה נובע, לדעת בן־אהרון, מייעוץ משפטי חיצוני שניתן בזמנו לעובדי התחזוקה וכנראה שגם לא הובן על ידם לאשורו.

המחלקה לאיגוד מקצועי של ההסתדרות, אמר בן־אהרון, תיפגש בהקדם עם נציגי הועד ותבהיר עימם היטב את ענין המו"מ הישיר תוך תקוה שהמו"מ על הסכם חדש ייערך בצורה מואצת ומזורזת.

בן־אהרון הודיע בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים שההסתדרות איננה מנהלת מו"מ לחידוש ההסכמים לפי הצרכים והתביעות של קבוצת עובדים זו או אחרת — אלא על יסודות ועקרונות המדיניות המקצועית לשנים 1972/73 שנתקבלה ואושרה במליאת הועד הפועל של ההסתדרות.

יחד עם זאת הבטיח בן־אהרון שההסתדרות באה לעזרתם ותגן על כל תביעה שתוכר כצודקת באיגת צרכי העובדים התואמת [illegible] לגבי המדיניות המקצועית.

בסיום דבריו הביע המזכ"ל הכרת תודה עמוקה לכל הגורמים שסייעו ליישוב הסכסוך — חברי הועדה המרכזת, חברי ועדי העובדים ב"אל־על" ובמיוחד לשר התחבורה שמעון פרס. "השר [illegible] על פרס במאמצים ליישוב הסכסוך ופתיחותו לענין זה" אמר בן־אהרון "תרמו בלי ספק תרומה גדולה לפתרון".

פרנסואה פואו, שכיהן עד כה כשגריר צרפת במצרים, עזב אתמול את קאהיר כדי לשוב לצרפת שם הוא יכהן כמנהל המחלקה המדינית במשרד החוץ הצרפתי.

בגלל החלטת אונטרמן להציג מועמדותו

מסתבכות ההכנות לבחירות הרבנות

מאת סופר "דבר" בירושלים

ההכנות לקראת הבחירות לרבנות הראשית מסתבכות, לאור הודעתו האחרונה של הרב הראשי הרב א. י. אונטרמן, כי יגיש את מועמדותו לבחירות.

עד כה צפוי היה כי הרב אונטרמן לא יגיש את מועמדותו, אך בשל הלחצים המופעלים עליו על־ידי רבנים קיצוניים, שאינם מוכנים להסכים בשום פנים ואופן לאפשרות של בחירת הרב גורן לרב ראשי — החליט הרב אונטרמן להגיש מועמדותו לקראת הבחירות הקרובות.

בימים אלו עומדים להתפרסם ברשומות התקנות לבחירות לרבנות, אך נראה, כי הודעתו האחרונה של הרב אונטרמן עלולה לשבש את קיומן.

הרב אונטרמן הודיע [illegible] לשר הפנים ד"ר י. בורג, [illegible] להגיש את מועמדותו בבחירות הבאות, בעת ביקור [illegible] השר לפני ימים [illegible] אצל הרב הראשי. נראה, כי [illegible] הפנים הציע לרב הראשי [illegible] דברים בתמורה על [illegible] אונטרמן להגיש את [illegible] בבחירות הקרובות — אך [illegible] אונטרמן דחה את הצעתו [illegible] שר הפנים.

בורג מכחיש

שר הפנים הכחיש, כי [illegible] לרב אונטרמן לכהן כרב [illegible] בירושלים ולהקים קרן [illegible] של 150,000 לירות להוצאת [illegible] הרב אונטרמן. יחד עם זאת [illegible] כי לרב אונטרמן הוצעו [illegible] דברים בתמורה על [illegible] מועמדותו.

המפד"ל תובעת לשתפה בדיון על כהונת יו"ר הכנסת

מאת סופר "דבר" בכנסת

סיעת המפד"ל בכנסת [illegible] בעת לשתף אותה [illegible] המועמדים ליו"ר הכנסת.

סיעת המפד"ל בכנסת [illegible] אתמול, ובסיכום הביעה [illegible] תונה שהמועמד לא יעמד [illegible] בפני עובדות ויבוא [illegible] יתר סיעות הקואליציה [illegible] על מועמד ליו"ר הכנסת.

בתום הדיון נפגשו נציגי המפד"ל עם יו"ר הנהלת [illegible] ציה מ. ברעם ומסרו לו על [illegible] לסתם.

אנשי המפד"ל הדגישו, כי [illegible] נערכה בסיעה הצבעה [illegible] פרם קבעה את עמדתה [illegible] מועמד זה או אחר.

תקציב הבטחון

(סוף מעמ' 1)

שהוצאה זו נכללה כבר בתקציב המדינה לפני מלחמת ששת הימים.

אשר לקיצוץ של 100 מיליון ל"י, הובהר שבהסכם בין שרי האוצר והבטחון על תקציב הבטחון שאושר על ידי הממשלה, נקבע, שברזרבה הכללית של תקציב המדינה יעמוד סכום של 100 מיליון ל"י לרשות מערכת הבטחון, ושר הבטחון יוכל להשתמש בהם אם תחול הרעה במצב הבטחון במשך שלושת החודשים הראשונים של שנת התקציב. עתה הודיע משרד הבטחון שלא ינצל סכום זה.

ראש ממשלת מאוריקו קאררים לאמבראני מינה אתמול ממשלה חדשה, שתכין את הבחירות הראשונות לבית הנבחרים, העומדות להיערך בקיץ.

"אל על" תקיים

(המשך מעמוד 1)

יד בנייני "אל על" אל רחבת החניה שלפני בית הנתיבות — והחלו לתדלק ולהכינם במהירות לטיסה.

להלכה היו מטוסי "אל־על" מוכנים להמראה שלוש שעות לאחר חידוש העבודה, אולם למעשה התקיימה הטיסה הראשונה רק בשעה 12.40 בצהרים וזאת משום שהיה צורך לרכז את הנוסעים. "אל על" הודיעה לנוסעיה שהיו מפוזרים בבתי־מלון על חידוש הטיסות ועל מועדי ההמראות. כן הודיעה החברה מיד לסניפיה ברחבי העולם על חידוש העבודה לפי לוח הטיסות [illegible].

ההפסד 5.5 מיליון ל"י

מיד לאחר הפעלת הטיסה הראשונה לארה"ב, דרך פאריס, יצאו [illegible] זמן קצרים טיסות נוספות.

שביתת עובדי התחזוקה ב"אל־על", אליה הצטרפו לאחר מכן עובדים אחרים בחברה, נמשכה שלושה ימים והיתה אחת השביתות החמורות ביותר בתולדות החברה מאז הקמתה. ההפסד שנגרם לחברה כתוצאה משביתה זו מסתכם בסך 5.5 מיליון ל"י.

עם קבלת הידיעה על סיום השביתה הביע מנכ"ל החברה את שמחתו על כך ואמר שהוא רואה בדבר, בנסיבות הקיימות, הישג עצום לממשלה, להסתדרות, ל"אל על" ולציבור העובדים, שתבונתם גברה, בסופו של דבר.

להפש מגצוים ומנוצחים. זהו נצחון להגיון, למשק ולחברה. כל תושבי המדינה נוכחו לדעת, שההפקרות לא השתלמה. לא נכנענו ללחץ, אמר השר. נוהלה מערכה הוגנת תוך שיתוף עם ההסתדרות.

נדחה מועד תשלום הקנסות

בית הדין לעבודה בת"א נענה אתמול לבקשה משותפת של פרקליטי חברת "אל־על" והעובדים הנסכים לדחות עד 3 במאי את מועד תשלום הקנסות, שהוטלו על חברי ועד עובדי התחזוקה בשל בזיון בית הדין.

ההחלטה ניתנה על ידי רשם בית הדין לעבודה אבנר גדעוני. כזכור, הטיל בית הדין לעבודה על חברי ועד עובדי התחזוקה קנס של 500 ל"י בגלל העבודה שלא חזרו לעבודתם לפי צו בית המשפט. אולם בית המשפט קבע, כי קנס זה יגדל ב־10 אחוזים לכל שעה נוספת של אי חזרה לעבודה — עד שהצטבר חוב של עשרות אלפי לירות — כ־14 אלף ל"י לכל חבר ועד.

כיון שהעובדים חזרו בינתיים לעבודה, וכדי לא להחריף את המצב, פנו עו"ד ד"ר פלד בשם "אל־על" ועו"ד ההסתדרות שמואל ברזם, בשם העובדים, אלא בית הדין וביקשו לדחות את מועד התשלום, כדי שבינתיים יוכלו ל־נסות למצוא פתרון גם לשאלה זו.

מועצת המנהלים קבלה הודעה

אתמול בצהריים התכנסה מועצת המנהלים של "אל על" והיא שמעה דו"ח על ההתפתחויות האחרונות, שחלו במו"מ עם העובדים ועל שובם לעבודה. בן־ארי דיווח לחברי המועצה על התארגנות החברה לחידוש פעולותיה מיד עם קבלת ההודעה על סיום השביתה.

קצין העתונות של "אל על" מסר אתמול, כי עובדי התחזוקה חזרו לעבודתם ללא כל תנאים מוקדמים. כן אמר, כי המו"מ עם הוועדים השונים בחברה על חידוש חוזה העבודה יתנהל בהתאם למדיניות שנקבעה בין הממשלה וההסתדרות. המו"מ עם הוועדים השונים יתנהל באמצעות ההסתדרות כפי שקובעים חוזי העבודה.

סופר עתים מלוד מוסר, כי עובדי התחזוקה שחידשו את עבודתם היו [illegible]. "עוד לא שמענו את הפרטים על הסדר", אמר מכונאי אחד שעבד בתדלוק המטוס הראשון. "בדבר אחד אני בטוח, הוכחנו לכל ציבור הפועלים בישראל, שאי אפשר לשבור שביתות באמצעות צווים ובתי משפט. יש רק דרך אחת להשיב מכונאי לעבודה וזה באמצעות מו"מ ישיר. לפני השביתה לא היו מוכנים לדבר אתנו. כעת יהיה מו"מ, זה מה שרצינו בעיקר".

פרס: נמנעה הפקרות גדולה ביחסי המשק

שר־התחבורה שמעון פרס אמר אתמול בבוקר, לאחר סיום השביתה, כי הוא מרוצה מאוד מן העובדה שכל העובדים חוזרים לעבודה. לדבריו היתה המטרה ל־קיום יחסי עבודה מתוקנים ומכובדים. הממשלה פעלה במרשה זו במרץ, בהגיון ובתקיפות. השר אמר, כי בשיתוף עם מנכ"ל ההסתדרות הובהר לו, כי ההסתדרות תפעל במסגרת מדיניות השכר שעליה הוחלט.

שר־התחבורה הוסיף ואמר, כי הוא הודיע לעובדי התחזוקה, כי ברגע שיחזרו לעבודה, יבקש מן הממשלה את ביטול צו הריתוק, שהוצאו נגדם מאחר שאין עוד צורך בהם.

השר אמר, כי עם שובם של עובדי "אל על" לעבודה נמנעת הפקרות גדולה ביחסי עבודה. אין זה נצחון לצד זה או אחר. אין

לעתון הצרפתי "לה מונד", שהתפרסם אתמול מצדיק [illegible] לקח הפיקוח על שטח צרפת ב־שירותי הבטחון הצרפתיים ז'אן רושה את הסירוב להעניק אשרת כניסה לצרפת לאשתו של ל־אופולד טרפר, מי שהיה בימי המלחמה ראש רשת הריגול ה־אנטי נאצית הידועה בשם "ה־תזמורת האדומה".

רושה טוען במכתבו, כי טרפר השתתף בפעולות ריגול בצרפת החל משנת 1930. יש מקום ל־חשדות גם לגבי התנהגותו לאחר מעצרו על ידי שירותי הביון הנאציים בנובמבר 1942. איש לא יוכל להכחיש, כי טרפר לפחות הסכים לשיתוף־פעולה מסויים עם הגרמנים למען הצלת חייו — כותב רושה.

להלן הוא כותב, שצרפת בשום אופן איננה חבה חוב מוסרי ל־טרפר וכי שלטונות צרפת ראו בבלתי־נאותה את כניסתה של לובה טרפר לצרפת, שעה שמסע מגמתי מתנהל לטובת בעלה. (ע)

שלושה רעשים חדשים

אחד מהם חזק מאד דיווחו אתמול את מחוז פארס שבדרום איראן, שנפגע ברעידת האדמה ביום שני בה נהרגו 3,800 איש.

רשימות סוף השבוע

שאלות, שאלות, שאלות

חגור

אני נמנה עם קוראיו הנאמנים של אמנון רובינשטיין. בזמן האחרון אני חש בדבריו נימת מרירות גוברת והולכת. הוא כותב כאיש נעלב. הופך את הויכוח הקשה המתנהל בין הישראלים מאז המלחמה לבעיה אישית. עוד תמול־שלשום היה בקרב "המחנה". "עתה הוא מוצא את עצמו מחוץ למחנה". "מנודה כמתנגד ראדיקאלי".

נעימה זו חוזרת ונשנית במאמריו האחרונים. הוא חוזר על כך בתשובה לאגרת של אחד הקוראים, דן חבצלת ("הארץ", 11.4.72). הוא אומר שם: "על דברים אלה חוזר אני מאז ועד היום במאמרי ב"הארץ" ובעתונים [illegible] בעקביות".

הקורא מנסה להוכיח, כי מאמריו האחרונים של פרופ' רובינשטיין עומדים בסתירה לדבריו, שראו אור לפני חמש שנים. על כך משיב רובינשטיין: "אין שום סתירה בין מאמרי מיום 31.7.67 לבין מאמרי ב"הארץ" בימים אלה".

אינני מבין מדוע ממהר כל כך אמנון רובינשטיין להרגיע אותנו, כי "אין שום סתירה" וגו'. כולנו [illegible]. גם מדינת ישראל מתקיימת במציאות רבת־סתירות. ואם לה מותר — קל וחומר לרובינשטיין, שהוא איש רגיש ונבון לב ומלא סתירות, כפי שיוסבר להלן.

בדברי תשובתו הקצרים והנמרצים לדן חבצלת מאשים רובינשטיין את בעל דברו, כי הוא מצטט את דבריו "באורח מגמתי תוך השמטה של כל מובאה שאינה עולה בקנה אחד עם השקפתו".

נעיין, איפוא, בפולמוס זה המתחולל במדור "מכתבים למערכת". חבצלת מצטט קטע ממאמרו של אמנון רובינשטיין, שפורסם ב"הארץ" ביום 31.7.67 וכך נאמר בין השאר: "———— הזמן יוביל את העולם למפה החדשה של ישראל. הנסיון מוכיח, כי לעובדות יש כוח נורמטיבי — — — כל זכותו של המלך חוסיין על ירושלים העתיקה אינה אלא פרי עובדה שנתבססה במשך הזמן — — — ככל שהעובדה נעשית ותיקה יותר, ככל שהיא משתרשת בתודעת האנשים כך מצמיחה היא על גבה את הזכות — — — הדרישה להחזיר שטחים לאויב זה (מצרים) שעמד ויעמוד (ההדגשה שלי — חגור) עלינו למלחמה כמוה כדרישה שנמסור לידיו נשק והזדמנות. אנשים יבינו זאת ואם לא יבינו יסתגלו למפה החדשה של ישראל" וכו' וכו'.

על כך משיב פרופ' רובינשטיין ב־11.4.72: "———— כאז, כן היום, אני מתנגד להחזרת מזרח ירושלים למלך חוסיין — — — אני תומך במפה חדשה — — — אני מתנגד לשיבת צבא מצרי לסיני ולהחזרת צבא ירדן ליהודה ושומרון".

הוא מוסיף, כי במאמר, שפורסם ביולי 1967, "הבעתי סברה, כי אין סיכוי להסדר עם נאצר בשל מדיניותו של נאצר. מאז, כמדומני, חל שינוי מסויים במצרים". הוא מצטט תכנית מינימום שלו לגבי הסדר אפשרי: "חופש שיט בסואץ ובמיצר, שליטה ברצועת עזה (ההדגשה שלי — חגור) ופירוז הצי ואי סיני תחת פיקוד משותף ישראלי־מצרי. כל תכנית פחותה מכך לא תכסה את הגנתנו. מצרים של עבדול נאצר לא תוכל לקבל תנאים אלה ואנו לא נוכל לקבל פחות מהם".

לאחר שרובינשטיין מצטט את דבריו משנת 67 הוא מוסיף בשנת 72: "קיים סיכוי סביר, כי מצרים שלאחר נאצר תקבל תנאים אלה. למען הגשמתו של סיכוי זה נלחם אני".

*

הארכתי לצטט מדבריו של רובינשטיין בשל חשיבות הדברים המצויים במוקד הויכוח המסעיר מאז "ששת הימים" את דעת הקהל שלנו. דבריו אלה של רובינשטיין המתפרסמים בעמוד 20 קשורים בקשר הדוק לדבריו המתפרסמים באותו יום בעמוד 11 — "שאלות מנסרות, שתיקת הממשלה מגבירה הספקות".

טרם שנשוב אל אגרתו [illegible] של דן חבצלת נעיין במאמרו האחרון של פרופ' רובינשטיין.

מאמר זה, למרבה הפליאה, נפתח בצורה מרווחת מאד. זרה לצליל הענייני המאפיין לרוב את מאמריו של האיש המפסיק אותנו הפעם: "בסדר, שיהיה כך: שיהיה כך שכל מי שחולק על ממשלת ישראל הוא תבוסתן. בסדר: כל מי שמסרב להיסחף לעבר קיצוני הימין הוא יפה נפש. הוא פרופסור. הוא "שמאלני". הוא גייס חמישי. שמעון אביזן הוא בוגד וחברי בירים ויד מרדכי הם צבועים — — —".

צליל חדש! אירוני. סארקסטי. היסטרי, במקצת. כך כותב איש נעלב. [illegible] — או קיי. אני ושמעון אביזן בוגדים יפי־נפש. גייס חמישי. אבל "עדיין חייב מישהו שאינו פרופסור ואינו יפה־נפש, לענות באורח ענייני".

יורשה לי לומר לאמנון רובינשטיין, המכובד עלי, כי סגנון נסער זה רחוק מלשמש דוגמה להגינות. הוא מתווכח עם ממשלת ישראל. עם "שתיקתה" "המגבירה ספקות" תוך שימוש במובאות [illegible], הלקוחות לכל היותר מעולם מושגים [illegible], תוקפני וחסר סובלנות של מיעוט קולני. מי כינה את מי "יפה נפש". "פרופסור". "בוגד". "שמאלני". "גייס חמישי"?

*

כאשר קם ישראל גלילי, חבר כנסת, [illegible] את רצועת עזה לישראל, להשיב בשם ממשלת ישראל להצעות גח"ל, המרכז החופשי והרשימה הממלכתית שהובאו על סדר יומה של הכנסת, שביקשו לתקוף את מפ"ם על עמדתה בבעיית ההתנחלות בפיתחת רפיח, הגן השר בתוקף על קיבוצי השומ"צ ועל מפלגתם החלוצית הניצבת כל הימים בקווי ההגנה וההתיישבות. הכנסת הסירה את הצעות האופוזיציה הימנית מעל סדר היום.

רובינשטיין מבקש, כנראה, לשכנע אותנו, כי קיים הלך רוח כללי המבטא היסטריה [illegible]. הוא נתפס לרחמים עצמיים. רואה עצמו כאיש נרדף על אמונתו, [illegible]. הוא מבקש תשובות על השאלות "המהותיות ככל שאתה נוכח יותר באורח המהיר שבו נעה הממשלה ומפלגת העבודה אל עבר הימין הקיצוני".

לאחר "הכנת הקרקע" [illegible] שימוש מפוקפק בציטטות יתומות, עמומות, המבלבלות את האויב, גם את הקורא. "שמעון אביזן בוגד" וכו' הוא פותח בסדרת שאלות. ננסה להתמצא את עיקרן: "מי החליט על סיפוח הרצועה לישראל? אם רצועת עזה היא חלק מישראל מה יהיה על תושבי הרצועה, על זכויותיהם ורכושם בישראל, על שיקומם? מדוע אין לפועלים הערבים שם תנאי שכר ישראלים? אם פיתחת רפיח היא חלק מישראל מדוע לא להצהיר על כך? אם אין היא חלק מישראל לשם מה יהיה צורך להקים שם התישבות אזרחיות של קבע? מתי פעלה ועדת השרים הסודית לעניני הרצועה? מי היו חבריה? אם לא היה זה חוקי לגרש הבדואים מדוע אין הם מוחזרים לקרקעותיהם? אם לא נלחמנו במלחמת ששת הימים על [illegible] מדוע אין אנו מבטלים את כל הדברים שהשמענו באו"ם, בבירות העולם, במאמרים ובשידורים אין־ספור — — —?"

*

אמנון רובינשטיין אינו מסתפק בשאלות עובדתיות ונכונות וצודקות, כגון גירוש הבדואים מפיתחת רפיח, או מדוע אין לפועלי עזה תנאי שכר "ישראלים"? הוא נכנס ל"טראנס" וממשיך ושואל בקצב גובר והולך: " — — — עד היכן משתרעים האינטרסים הלגיטימיים של ישראל? עד הנילוס? עד הפרת? אם יש לנו זכות היסטורית להתנחל בהרי הגלעד, מדוע אין אנו מפעילים אותה? האין זו צביעות? האין זו תבוסתנות? האין זו כפירה בזכותנו לשבת בתל־אביב" וכו' וכו', כמיטב שאלותיו של האיש העקבי, חסר הסתירות, ש"המחנה" נטש אותו.

אני מודה, סגנון כזה מקומם אותי דווקא משום שהוא בא לידי ביטוי במאמרו של איש חושב כאמנון רובינשטיין. סגנון זה חורג מויכוח ענייני. נניח את הפרסים ונעסוק בעיקר. העיקר הזה יקבע, בסופו של דבר, את דרכנו ואת גורלנו.

רובינשטיין סבור, כרבים מאתנו, כי ישראל חייבת לשנות את המפה. כי הזמן יוביל את העולם למפה החדשה של ישראל. כי "הנסיון מוכיח שלעובדות יש כוח נורמטיבי".

בכך אין השקפותיו שונות מגישת המערך, כולל מפ"ם. המדובר בגבולות בטוחים אסטרטגיים [illegible] על התנחלויות "בשטחים", כלומר בגולן וביהודה ושומרון וברצועת עזה ובפיתחת־רפיח. אם אין אלה דברים בעלמא, סתם [illegible], תוך נכונות לסגת אל תכנית רוג'רס או אל גבולות ה־4 ביוני, הרי אלה הם דברים שיש ליישבם. להגשימם. להעניק להם אמינות ו"שיניים".

רובינשטיין רשאי לטעון, כי סירובנו להחזיר שטחים "לאויב זה שעמד ויעמוד עלינו למלחמה כמוה כדרישה שנמסור לידיו נשק והזדמנות" חל רק על משטרו של נאצר וכי משטרו של סאדאת שונה. "כי מאז, כמדומני, חל שינוי מסויים במצרים".

הוא חייב להוכיח זאת. לשכנע אותנו, כי אכן משטרו של סאדאת שונה במאומה לגבי שלום אמתי עם ישראל ממשטרו של קודמו. כל הסימנים מראים, כי לפנינו פה ושם הבדל כלשהו בטכסיס, בסגנון ולא במטרה. יותר מזה — בזמן האחרון חזר סאדאת אל הטון המוכר כל כך מאז ומעולם, עיין הכרזותיו בועידת ארגוני החבלה בקאהיר. התחייבותו התמידית לשחרר "כל גרגר חול" ולהחזיר לפלשתינאים את "זכויותיהם". מה פירוש הדבר?

אמנון רובינשטיין דוגל "בפירוז סיני תחת פיקוח משותף ישראלי־מצרי". סאדאת לא אמר עדיין מילה היכולה לאמת את תקוותו של הכותב, כי "קיים סיכוי, שמצרים שלאחר נאצר תקבל תנאים אלה".

אמנון רובינשטיין רואה כתנאי מינימום "שליטה ישראלית ברצועת עזה". סאדאת לא איפשר זאת, למרות "הסיכוי הסביר" של הכותב האופטימי. להיפך! הוא רואה בערפאת ובחבריו את המייצגים הבלעדיים של "ערביי פלסטין".

מה פירוש "שליטה ברצועת עזה" כדברי רובינשטיין. הן מדובר לכל הדעות, [illegible] קביעה זו מקביעתו של השר גלילי בשם ממשלת ישראל, כי "עזה לא תופרד ממדינת ישראל"? את מחצית השאלות שמפנה רובינשטיין לממשלת ישראל הוא חייב להפנות לעצמו כבעלה החוקי של הקביעה הנ"ל.

אמנון רובינשטיין קובע, כי "הזמן יוביל את העולם למפה החדשה של ישראל", כי "הנסיון מוכיח, כי לעובדות יש כוח נורמטיבי". כי "ככל שהעובדה נעשית ותיקה יותר, ככל שהיא משתרשת בתודעת האנשים כך מצמיחה היא על גבה את "הזכות" וכו' וכו'. עליו להסביר לנו, איפוא, אם אמת זו, שהוא דבק בה גם היום כדבריו, חלה רק על ירושלים המזרחית, או גם על שאר חלקי "המפה החדשה של ישראל"?

*

אם תומך א. ר. במפה חדשה לישראל, מפה שתעניק לה בטחון מינימלי, מדוע הוא [illegible] על הפרת והחידקל והנילוס? האם הסירוב לסגת אל גבולות המלחמה של ה־4 ביוני מוליך בהכרח לקאהיר ולבגדאד? [illegible] הן מדובר, כך נדמה לי, בשינויי גבול הכרחיים, ברצון למנוע "רצף טריטוריאלי" ערבי מקאהיר עד נחל עזה. בסירוב להחזיר לימי "הרמה הסורית". [illegible] בשינוי [illegible] הזה המאלץ את ישראל, תמיד, לפתוח באש משום שאין היא יכולה לשאת בגבולות ההם את סיכון המתקפה, או המארבה. [illegible] הרים ודיונות ומרחב התרעה עוזים משחקים תפקיד בחיי עם, גם בימינו רבי הטכנולוגיה. כל עוד אין [illegible] באוויר, עיין — וייטנאם.

כאשר אמר המערך, למשל, גבולות הגנה אסטרטגיים הוא התכוון גם לפיתחת־רפיח. הדבר הופיע בגלוי במצע לבחירות ואין הוא פרי [illegible] של ועדה "סודית"... כנ"ל בקעת הירדן והר חברון ורמת הגולן.

"התביעה המינימלית שלנו חייבת להיות חופש שיט בסואץ ובמיצר" קובע כעת רובינשטיין, בין השאר. מי יבטיח זאת?

קיימים הסכמי ג'נבה, משנת 1954 לגבי האיזור המפורז בוייטנאם. נושא בין־לאומי בעל חשיבות עליונה הנוגע במישרין במדיניותה של ארה"ב, [illegible]. מי מבטיח עתה את ההסכמים האלה? אנגליה? צרפת? בריה"מ? דומה, כי רק בה המפציצים הרצחניים של ארה"ב עשוי להציל את סייגון בפני הדיביזיות הצפון וייטנאמיות הבאות דרומה?

אך לא זו השאלה ההוגנת באמת? כולנו [illegible], פחות או יותר, ב"ערפל הקרב", בתחום הניחושים והסיכויים וההערכות. השאלה היא: מה רוצים באמת הערבים, כעת? האם קיים סיכוי סביר, כי "מצרים שלאחר נאצר תקבל תנאים אלה", כלומר את תנאי המינימום של אמנון רובינשטיין, עיין לעיל, או פעורה עד עתה תהום בין תפיסתנו לתפיסתם?

בקורא קבוע של כל הכרזה [illegible] מפי מנהיגי ערב [illegible] בתוכם, אני מגיע לכלל מסקנה, כי התהום פעורה בין תפיסת ה"שלום" שלהם ושלנו. כי כוונתה של מדינת ישראל וגבולותיה, כפי שהיא נתפסת בעיניהם, שונה. [illegible]

"[illegible]" האירוני והסארקסטי העוסק ב"גילויים" וב"פרת" וב"זכויות" אינו פותר את השאלה: האם לשבת בפיתחת־רפיח כדי ליצור חייץ ברצף הטריטוריאלי הערבי, אם לאו? הוא, לכל היותר, התגנדרות אינטלקטואלית.

אמנון רובינשטיין רשאי להתחכם עם עזר וייצמן על ההיה: האם מלחמת ששת הימים היתה מלחמה [illegible], אם לאו? אין הוא רשאי [illegible] את "ההיה" הזאת [illegible] העוסק בגבולה של ישראל. הפרדה זו עשויה לתרום [illegible] הוויכוח.

*

השאלות, אני מודה, קלות מן ההכרזות. רובינשטיין כולל בשאלותיו כמה שאלות קשות ונוקבות, כגון: "מה יהיה על תושבי הרצועה? מה יהיה על זכויותיהם, על רכושם בישראל, על שיקומם". או: "אם לא היה זה חוקי [illegible] הבדואים [illegible] על פיתחת־רפיח מדוע אין הם מוחזרים לקרקעותיהם?"

על שאלות אלה כולנו חייבים להשיב. [illegible]

אינני בא להקל ראש בשאלותיו של רובינשטיין. [illegible]

[illegible]

אינני [illegible] באמנון רובינשטיין [illegible] למצוא [illegible] בדברי. אבל אני מאמין כי בכוחו של דבר, ישראל [illegible] את המעשה הנכון כעת. בלי אמונה זו נראות גם השאלות הנכונות [illegible] באוויר.

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
מועצת פועלי חיפה

מתוך לוח האירועים השבועי:

היום, יום ששי — 14.4.72

* ב"ביתנו" ב־9 בערב במת "צוותא" מציג את המחזה יצחק שילה — מרים ברנשטיין־כהן "איגה גורפינקל חוזרת" ו"אצל מר קולינסקי". לאחר ההצגה מפגש ושיחה עם השחקנים.
* בסניפים: (בשיתוף המחלקה לסניפים ולשכונות) — בהר הכרמל — ב־7.30 בערב ב"אורנים" — ריקודי עם. במירות הכרמל — ב־8 בערב — ערב צעירים. בקרית אתא — ב־8.30 בערב ב"מועדי" — ערב צעירים. במועדון עמידר ב' ב־8.30 בערב, ערב חברתי (בשיתוף מועצת משנה ועירית ק. אתא). בקרית ספרינצק — ב־9 בערב באולם קולנוע "נוף" במועדון הנוער הטוב.

מחר, שבת — 15.4.72

* אנו מטיילים ברגל — להר תבור. יציאה בשעה 9.20 בבוקר ליד מפ"ח, איסוף בשעה 9.30 בצ'ק פוסט.
* במקומות העבודה — מסיבה ליוצאי סו"ב.
* בית הספר לפעילים — סמינר פעילי הבנין במועדון. יום עיון למוכרי סניפים ומבכים של קופת חולים במגידו.
* בסניפים: שחרית שבת ב־11 לפנה"צ בבתי ההסתדרות ובבתי התרבות. בנוה שאנן — עם הה' ב. להב. בקרית אליעזר עם הה' א. קלוגמן. בקרית אתא — ב"מועדי" עם הה' א. דרור (בשיתוף מועצת משנה ועירית ק. אתא). בקרית אליעזר — דיון לספרות יידיש בהשתתפות הה' פרופ. ר. קוויאטקובסקה, הה' מ. שטייברג.

ביום ראשון — 16.4.72

* טיולים למקומות עבודה: לסיני — שארם א־שייך — הסתדרות המהנדסים.
* במקומות עבודה — מסיבה ליוצאי סו"ב.
* בית הספר לפעילים — סמינר ערב לועדי עובדים (ב"ביתנו").
* בסניפים: בקרית מוצקין — ב־8.30 בערב ב"ביתנו" — הרצאת הה' ש. בן אבנון (בשיתוף מועצה מקומית). גשר פז — בי"ס גבריאלי — מסיבה להורים שלים ותיקים.

ביום שני — 17.4.72

* בית הספר לפעילים "בית עשת" — יום עיון לבוגרי הנוער העובד.
* בסניפים: בקרית אליעזר — ב־7 בערב ליד אנדרטת הגבורה "עצרת זכרון לחללי צה"ל".

ארועי יום העצמאות תשל"ב
קבלת פנים לועדי פועלים ועובדים
חצר "אורנים" — מרכז הכרמל, יום שלישי, 18.4.72 9.30 בערב
ברכת מזכיר מפ"ח אליעזר מולק
תכנית אמנותית

* לעולים חדשים — מסיבות חג, סיורים מודרכים ופיקניקים (בשיתוף משרד הקליטה והמחלקה לקליטה ופיתוח).
* במקומות העבודה — טיולים — לאילת, סיני, שארם־א־שייך — גליל עליון.
* בסניפים: בקרית אליעזר ברחבת בית ההסתדרות ב־7 בערב — פתיחת ארועי חג העצמאות. ב־9 בערב במרכז קהילתי — מסיבת חג העצמאות.
* ב"ביתנו" הצגת חצות של "השמן ואשת האכר" שעה 1.00 אחר חצות — ריקודים עד אור הבוקר.

ביום רביעי — 19.4.72

* בקרית ספרינצק — ב"בית עשת" — ב־11 לפנה"צ שחרית חג לילדים.
* בקרית אתא — בבי"ס רוגוזין ב־5 אחה"צ — קבלת פנים חגיגית, בהשתתפות הה' צ. הרד — ראש עירית ק. אתא וה' י. בן דניאל — מזכיר מועצת משנה לפועלי ק. אתא, תכנית אמנותית.
* בקרית ים — ב־6.30 בערב בבית ההסתדרות — קבלת פנים חגיגית בהשתתפות הה' ב. אפרת — ראש המועצה המקומית, ה' ב. שגל — מזכיר מועצת משנה לפועלי ק. ים. תכנית אמנותית.

ביום שלישי — 18.4.72

* בית הספר לפעילים — סמינר הקואופרציה.
* במקומות עבודה — מסיבה לעובדי נמל חיפה.

ביום חמישי — 20.4.72

מפגש הבוגרים וועדות התרבות במקומות עבודה בשעה 8.00 בערב באולם "ביתנו"
בהשתתפות:
הה' דב גורפונג — מזכירות מפ"ח
הה' אהרון ברזילי — מנהל המחלקה לתרבות ולהסברה
* תכנית אמנותית

* ב"ביתנו" — ריקודי עם בהדרכת הה' ב. אשכנזי בשעה 7.30 בערב לנוער, ב־8.30 בערב לצעירים, ב־9 בערב במועדון האקדמאים צעירים.
* בסניפים: בקרית מוצקין — ב־4 אחה"צ ב"ביתנו" — [illegible] נוער (בשיתוף מועצה מקומית). בקרית ביאליק — ב־5.15 אחה"צ בבי"ס "אודם" — הרצאה.

דבר
DAVAR
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר המערכת אליהו אגרס
מנהל כללי גדעון נאמן
המו"ל — "דבר" בע"מ
מודפס בדפוס "דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רחוב שינקין 45, ת.ד. 199, טלפונים 246251 (6 קווים).
סניפים: תל־אביב, בית "דבר", רחוב שינקין 45, טלפון 246251. ירושלים, מערכת ומנהלה, רחוב הלל 16, טלפונים: 231251-3. חיפה, רח' הנביאים 27, טלפונים 642111-2-3.

העולם התחתון בניו־יורק משמיד עצמו

מאת ארתור אזורום, סופר „אובזרוואטר־פרס"

זה שבועיים משתוללת בחבלי מנהאטן מלחמת כנופיות רצחנית שבמהלכה נהרגו שבעה ממנהיגי העולם התחתון הניו־יורקי. מאות שוטרים ובלשים נתפסים לפעילות המשטרתית הנרחבת שנועדה לשים קץ לירויות.

מפקד משטרת ניו־יורק, פטריק מרפי הכריז, כי המהומות מאיימות עתה על חיי אדם ולכן כל אנשי העולם התחתון נתונים בסכנת חיים. אם יימשכו הקרבות, טוען מפקד המשטרה, תהפוך העיר כולה לשדה קרב.

„במלחמות העולם התחתון" נזכרים שלושה שמות: ברוך קרמבו בן 48, צעיר ראשי ה„קוזה נוסטרה" המאורגנת עתה לאחר שספג קשה בראשו מידיית רובה בקיץ שעבר; ג'ואי „כי המטורף" גאלו, בן 43, שנרצח ביום שישי האחרון, עשר שנים לאחר שהפסיד בקרב על השליטה במשפחת הפשע, וקארלו „דון" גאמבינו. השלטונות מכנים אותו „מנהיג־מנהיגי העולם התחתון". גאמבינו הוא העתק, מציאותי של גיבור הרומן „הסנדק".

גאמבינו בן ה־69 הגיע לניו־יורק מפאלרמו בשנת 1921. משפחת ה„קוזה נוסטרה" שהוא עומד בראשה מונה כ־1,000 חברים. לפי עדות המשטרה היא מעורבת בפשעים בנמלים, בעסקי הימורים ו„בפעילויות כלכליות" שונות.

ידוע גם שגאמבינו וחבורתו דאגו ל„סילוקו" של מנהיג המאפיה אלברט אנסטסיה ב־1957. אנסטסיה נורה בראשו כשישב במספרה במרכז ניו־יורק. רצח זה איפשר למשפחת גאמבינו לרשת את הבכורה ממשפחתו של אנסטסיה.

קולומבו הפך את עורו

ב־1963 נשכר ג'ו קולומבו להריגת שומרו האישי של גאמבינו ומסתבר, כי הושתל בתפקיד זה דווקא על ידי אויביו של ה„בוס" והוטל עליו לרצחו בהזדמנות הראשונה בה יידרש להגן על חייו. במקום זה בחר קולומבו בדרך הפרכה, וגילה לגאמבינו את המזימה. הפרס שקיבל מ„דון קארלו" היה מינויו כמנהיג ה„קוזה נוסטרה" בברוקלין. קולומבו עמד בראש כנופיה בת 200 איש, שעסקה בהספקת סחורות שנגנבו במיוחד „אלכוהול", בהימורים וכן בהלוואה בריבית.

קולומבו נורה לפני שנה כאשר הנהיג הפגנה של מהגרים איטלקיים במרכז מנהאטן. המתנקש, כושי שהתחזה כצלם, נורה ונהרג במקום על־ידי אנשי קולומבו. משפחתו של קולומבו נשבעה לנקום את ההתנקשות לעולם התחתון, בטענה כי היה זה מעשה של פסיכופאט. אבל שמועות עקשניות טענו שהמתנקש היה שליחו של לא אחר מאשר „ג'ו המטורף" גאלו. נאמר, כי אורח חייו של קולומבו היה למורת רוחם של גאמבינו וחבריו להנהגה וכי „פעילותו המפורסמת" בארגון עצמת איטלקיות בהסברת הליגה לזכויות האזרח לא הוסיפה לו אהדה בקרב ה„קוזה נוסטרה".

שביתת נשק

ג'ו גאלו הוא העתק של מנהיג כנופיות מסרטי ג'יימס קאגני. מעולם לא נעדר ממוקדי ההתרחשויות ואף הוזמן פעם להעיד בפני ועדת הסנאט בקשר עם עיסקי שבשושים. האגדה מספרת, שפעם אף הוזמן למשרדו של התובע הכללי דאז רוברט קנדי. הוא התפעל מן השטיח שהיה פרוש במשרדו של קנדי והפטיר לעברו: „שטיח יפה, טוב למשחק הקוביה".

חבורתו של גאלו רכשה לה במשך השנים תומכים רבים, עד כדי כך שב־1962, אחרי שהותר למנהיג הכנופיות, נאלץ קודמו של קולומבו להכריז על שביתת נשק עם אנשי גאלו.

זמן קצר לפני נסיון ההתנקשות בקולומבו השתחרר גאלו מבית הסוהר לאחר ריצוי תקופה של שמונה שנים על מעשי סחיטה שונים. הוא ניסה להיטיב את דרכיו והחל בכתיבת זכרונותיו בד בבד עם ניהול בית קפה בברוקלין.

אקדוחן בגיל העמידה

ביום השישי האחרון ב־5.30 אחר הצהרים חגגו גאלו, אשתו „המוריה" סינה ובתה בת השנה ליזה, ידידים וקרובי משפחה ב„איטליה הקטנה" שבמנהאטן, לא רחוק ממטה המשטרה הראשי בניו־יורק. באמצע השמחה התפרץ למקום אקדוחן בגיל העמידה ופתח בשלוש יריות לעברו של גאלו והרגו. המשטרה טוענת שיש בידה מידע על זהותו של הרוצח אך לעת עתה היא אינה יכולה להוכיח זאת.

שש התנקשויות אחרות שאירעו בעת האחרונה הם סיפורים בפני עצמם.

ברה"מ מחריפה המסע האנטי־יהודי — והפעילים היהודיים מחריפים המאבק

מברית־המועצות מתקבלות ידיעות, שפרטיהן מעידים, כי חלה החרפה במסע האנטי־ציוני של השלטונות וזה, לובש במקרים רבים אופי של מסע אנטישמי. יחד עם זאת נודע גם על גילויים רבים והולכים של פעולות מחאה נועזות מצד יהודים נגד מסע זה.

בין היתר נודע על ריבוי המודעות על התעמולה האנטי־ישראלית בעתונות הסובייטית וכן על התרחבות ניכרת של האולפנים הפרטיים ללימודי עברית.

ספרו של יבסייב

35 יהודים ממוסקוה שלחו מכתב לאגף ההסברה והתעמולה של מרכז המפלגה הקומוניסטית ו־העתקו לתובע הכללי של ברה"מ — רודנקו — בקשר לספרו של יבסייב „הפאשיזם תחת כוכב ה־תכלת". הם מביעים את התמרמרותם על הספר, דורשים לתבוע את יבסייב לאחריות ולאחוז באמצעים על מנת לא לאפשר הופעת ספרים הכוללים תעמולה אנטי־שמית, האסורה לפי חוקי ברית־המועצות.

מחברי המכתב קיבלו תשובה ממשרדו של התובע הכללי, נאמר בה, כי ב־31 במארס הועבר מכתבם להנהלת איגוד הסופרים של ברה"מ ותשובת ההנהלה תימסר להם.

האשמה — קבלת מצות

בעתון „וצירני סברדלובסקי" פורסם ב־3 באפריל מאמר בשם „הסובלים במסיכות" בחתימה פארמוכה. במאמר מואשמים היהודים יולי קושארובסקי, ולדימיר מארקמן ומשפחת לוין — הנאבקים זה זמן רב למען השגת היתר עליה לישראל — בניהול פעולה תעמולתית נגד „המולדת שבה נולדו וגדלו". מאשימים אותם בקבלת עזרה מארגונים בין־לאומיים בצורת... חבילות מצות.

ב־14 באפריל עומדים להקרין בסברדלובסק סרט טלוויזיה אנטי־ציוני מבוסס על חומר מקומי. לאחרונה נקראים בסברדלובסק יהודים בעלי משרות חשובות אל ועדי המפלגה הקומוניסטית ונתבעים להצהיר בפומבי על נאמנותם לשלטון. יש מקרים בהם היהודים מסרבים להשתתף במסע האנטי־יהודי, אפילו אם עלול הדבר לגרום לפיטוריהם מהעבודה.

מחאה על מאמר

בתשובה למאמר ב„וצירני סברדלובסקי" נשלח מכתב מחאה אל מרכז המפלגה והעתקים אל הוועדה לזכויות האדם ליד או"ם והאיגוד העולמי של העתונאים, בחתימותיהם של מארקמן, לוין וובלשינסקי. מחברי המכתב מוחים על תוכן המאמר גדוש־ההשמצות ועל העלבון והפגיעה בכבוד העם הלאומי היהודי ומביעים התמרמרותם על הרוח האנטישמית של המאמר. הם אף דורשים הענשת האנשים אשר אשמים בפרסום מאמרים מסוג זה.

פיסיקאי נשלח לעבודה בבית חרושת

המדען הפיסיקאי גורביץ' ממוסקוה, אשר נקרא לפני כ־10 ימים להופיע לבדיקה פסיכיאטרית, נקרא ב־12 באפריל אל משרד האיחוד העירוני „קויבישב" שבמוסקוה, שם הודיעו לו כי שולחים אותו לעבודה בבית חרושת „אתאלון" ויועסק במקום לפי ראות עיניה של הנהלת בית־החרושת. גורביץ' מחה והצהיר, כי עבודה זו אינה מתאימה לו היות שמקצועו פיסיקה־תיאורטית. נמסר לו, כי אם לא יופיע לעבודה תוך חמישה ימים יימסר עניינו לבית המשפט.

גורביץ מתפרנס עכשיו משיעורים פרטיים בפיסיקה ומתימטיקה ועיסוקו זה רשום באופן רשמי במחלקת המסים, שם גם רשום באופן רשמי כמורה לעברית.

מורי העברית של האולפנים הפרטיים במוסקוה באו שלשום למשרד הקבלה של הוועד העירוני של המפלגה ודרשו ראיון עם מנהל מחלקת התעמולה וההסברה, סיסוייב. קיבל אותם מנהל הקבלה ואמר להם לצלצל היום והוא יתן להם תשובה לבקשתם להיפגש עם סיסוייב.

פניית מורים באולפנים לעברית

אחד־עשר מורים לאולפנים פרטיים לעברית במוסקוה פנו לפני כן במכתב אל המזכיר הראשון של ועד המפלגה במוסקוה, גרישין, ובו דרשו להפסיק כל פעולה השמה מכשולים בפני מימוש זכויות היהודים — כדוגמת זכויות העמים האחרים בברה"מ — ללמוד וללמד את שפת עמם, עברית.

ברכה ליום העצמאות מהשירות הצבאי בסיביר

יונה קולצ'ינסקי מחארקוב, אשר גוייס לצבא ונשלח לשרת בסיביר, אנגרסק, לאחר הודעתו על הסתלקותו מאזרחות סובייטית, שלח מברק ברכה ליום העצמאות בזה הנוסח: „הנני מברך את ומאחל לה להיות חזקה ובלתי מולדתי האהובה ליום העצמאות מנוצחת".

נחשף מבצע ימי נועז מתקופת מלחמת העצמאות

קצינים השתלטו על אניית־נשק בדרכה לנמל ביירות והסגירוה למשחתת חיל־הים

פרשת מבצע נועז של אנשי חיל הים, שהשתלטו במלחמת השחרור על אניית נשק שהיתה בדרכה לנמל ביירות — נתפרסמה השבוע בחוברת הסיפורה לחיילי חיל־הים לקראת יום העצמאות, כדוגמה ומופת למסירות ותושיה של ראשוני החיל.

בהמשך להטבעת „לינו"

מבצע ההשתלטות היווה המשך לפעולה קודמת, שבה הטביעו אנשי הפלי"ם במימי הנמל האיטלקי בארי את האניה „לינו", שעמדה להוביל נשק לסוריה. האניה שקעה לקרקעית הים עם מטען של רובים כדורים וכמות גדולה של חומר נפץ שהתקלקלה במים. הציוד היחיד שלא נפגע או היו 8000 רובים. הללו נמשו מהים והועלו על ספון אניה איטלקית, שנועדה להוביל אותם לנמל ביירות בפיקודו של קולונל מהמודיעין הסורי.

במדים איטלקיים

לפי הגילויים בחוברת יצאה בעקבות האניה האיטלקית ספינת גרריג קטנה שעליה היו שני קצינים ישראליים במדים איטלקיים. הם קראו לאניה להיעצר קיבלו רשות ועלו עליה והצליחו להוליך שולל את רב החובל. בספרם לו כי השלטונות האיטלקיים ציוו עליהם ללוות את האניה לביירות.

קימות בלב ים

רב החובל האיטלקי לא חשד בישראלים משום שהאניה המשיכה בדרכה בכיוון ביירות. אותו זמן התקשרו שני הישראלים עם מפקד חיל־הים בחיפה, ולאחר התייעצות הוחלט לשגר לקראתם את שתי המשחתות של חיל הים — „וג'ודית" ו„הגנה". המפגש בלב ים נתקיים כמתוכנן, וקציני המשחתות הציעו לאיטלקים להיכנע, בנימוק שאין כל טעם להתנגד. בשל עליונות הכוח הישראלי. שני הקצינים (הישראלים) „הועברו לחקירה" לאניית חיל־הים והשלל פורק והועבר לספינת המשחתות.

האניה פוצצה

לאחר שפונה הצוות האיטלקי, גבהה ה„וג'ודית" את הספינה האיטלקית והטביעה אותה. הרובים הגיעו לארץ והצטרפו מיד לכוחות צה"ל, שסבלו באותה תקופה מחוסר משווע בנשק. (ע)

על מה כדאי לחשוב כאשר קונים טלוויזיה?

על מקלט מעולה, המבטיח קליטה ברורה של התמונה והצליל, על עיצוב נאה של המקלט, אשר יתאים לאווירת הדירה ולריהוט שבה ועל שירות מקצועי, מהימן ומהיר.

אם חשבתם על כל אלה — בוודאי חשבתם על טלוויזיה „זניט".

כי מקלטי „זניט" נהנים ממוניטין ויוקרה בינלאומיים — „זניט" הוא המקלט הנמכר ביותר בארה"ב, והוא מורכב בישראל — מחלקים מקוריים — לפי הסטנדרטים האמריקניים.

גם עיצובם של מקלטי „זניט" מצטיין בהידור ובחן. כיום אפשר להשיג בישראל טלוויזיה „זניט" בעיצוב אירופי ואמריקני, עם מסך 20 עד 24 אינטש, במבחר צבעים (אדום, לבן, כחול וירוק) — או בגווני עץ שונים.

ואשר לשירות — טכנאי השירות המעולים של „זניט" נענים לקריאות הלקוחות במהירות וביעילות.

לתשומת לבכם: על אף ההתייקרויות האחרונות לא הועלה מחיר הביטוח השנתי של „זניט" והוא נשאר —.72 ל"י בלבד (כולל מס שרותים).

ZENITH

מקלטי האיכות של ישראל

אזכרה לנשיא בן־צבי ז"ל – ביום השנה התשיעי

עצרת זכרון לציון יום השנה התשיעי לפטירתו של הנשיא השני למדינת ישראל, יצחק בן־צבי ז"ל נערכה אתמול בבית הנשיא בירושלים. השתתפו אלמנת המנוח, רחל ינאית בן צבי, ממלא מקום יו"ר הכנסת יצחק נבון, הרב הראשי י. א. אונטרמן, שר המשטרה שלמה הלל, מבקר המדינה י. בנבנצאל, יו"ר הוועד המנהל של „יד בן צבי" מרדכי איש שלום, חברי כנסת ואישי ציבור. ראש הממשלה גולדה מאיר נעדרה מפאת הצטננות.

העצרת נפתחה בקטעי נגינה בביצוע דן יופה ולואיס יופה, עולים חדשים מרוסיה. פרופ' שאול ליברמן, יו"ר המועצה של „יד בן צבי" אמר דברים על המנוח. הנשיא שזר תיאר את בן צבי כאוהב ירושלים ופינותיה והביע תקוה כי בצאתו את המשכן הזמני כדי לעבור למשכן הנשיאים החדש, תלווה רוחו של בן צבי את הבית החדש.

חלוקת פרסים

במרכז העצרת עמד טקס חלוקת פרסים על שם בן צבי לפרופ' נחמן אביגד, מהאוניברסיטה העברית בירושלים על ספרו „בית שערים", לפרופ' עמנואל מרקס, מאוניברסיטת תל אביב, על ספרו „החברה הבדווית בנגב", למרדכי נמיר על ספרו „שליחות במוסקווה — ירח דבש ושנות זעם". פרופ' נחמן אביגד הודה בשם חתני הפרסים. בתום חלוקת הפרסים הושמעה הרצאתו של פרופ' מיכאל אבי־יונה על „פסיפס שמשון הגיבור מקיליקיה".

בשעות הבוקר התקיימה תפילת שחרית בבית הנשיא לזכרו של בן צבי ואחר הצהריים נערכה אזכרה ליד קברו בהר המנוחות בירושלים.

הסיום הדרמתי של הסיכסוך ב„אל על"

השובתים הסכימו בבוקר להצעות שלא קיבלו בלילה

מאת חיים ליפשיץ

אור ליום אתמול היה „ליל שימורים" בבית הוועה"פ של ההסתדרות, ועסקני העובדים של כל מחלקות „אל על" התגוררו בחדרי הקומה החמישית להתייעצויות של הרגע האחרון — כשהכל מצפים בציפיה משעה לשעה מה יחליטו ועד עובדי התחזוקה: האם לקבל את הצעות הוועדה המרכזת או להמשיך בשביתה.

הקומה החמישית רחשה ככוורת. עשרות חברי הוועדים התרוצצו במסדרונות, המתיקו סוד, ניהלו ויכוחים קולניים. ומעל לכל עמדה בחלל הודעת ועדת השרים לענייני כלכלה, כי צפויה הפסקת פעילותה של חברת „אל על".

לחצים כבדים

חברי הוועדים הפעילו לחצים כבדים על ועד התחזוקה, להיענות להצעת ההסתדרות. ואמנם, בישיבה המשותפת עם הוועדה המרכזת לא הביעו הוועדים הסתייגות מן הסיכום שהביא המזכ"ל י. בן־אהרן. לרגע נדמה היה, כי הוועדים מקבלים את הסיכום...

אך לא כך אירע. מבוכה אחזה בין הוועדים ובתוך כל ועד בנפרד. למעשה, שעות רבות לא מצאו דרך להיחלץ ממבוכתם. לטענתם, הסיכום היה כללי מדי. הם ביקשו הבהרות בעניני ביטול הצווים, דמי השביתה ועניין ההוריות.

הקושי העיקרי במגעים איתם נבע מכך שוועד התחזוקה בא „מתודרך" בעצות של עורכי דין. ובעיקר בקשר לנושא הבוררות. הוועד ביקש לאפשר לו לקבוע יחד עם ההסתדרות מי יהיה הבורר השלישי, במקרה ששני הבוררים (מצד ההסתדרות והנהלת החברה). כבוררים להסכם) לא יגיעו לידי הכרעה. בכך התבטא „חששם" של הוועד כי החברה וההסתדרות „ימכרו" אותם ולא ייענו בהרבה בעבור למדיניות השכר.

עד שעת לילה מאוחרת נמשכו ההתרוצצויות בין נציגי הוועדים לבין ראשי ההנהלה שישבו אף הם בקומה החמישית בנסיון למצוא פתרון למשבר. שליחים ומתווכים באו וחזרו עם פתקים ורסיסות. כל הזמן עסקו הכל במתן הבהרות. ואף על פי כן — משיחות עם חברי הוועדים התברר כי הם בעצמם מבולבלים מרוב המולה, ולא יודעים „מה הולך". אחד אומר: „חוזרים לעבודה", והשני — „ממשיכים בשביתה".

בשעה 1 אחר חצות הופיעו שר התחבורה ש. פרס, יו"ר מועצת המנהלים של „אל על" מ. כרמל ומנכ"ל החברה מ. בן־ארי בלשכתו של בן־אהרון לישיבה עם נציגי הוועדים לשם מתן הבהרות ובנסיון לצאת מן המבוי הסתום. בתום הישיבה עדיין לא הודיעו השובתים כי הם חוזרים לעבודה, ושררת התייעצויות, הנפרדות והמשותפות, נמשכו.

הפעם ראתה הקומה החמישית עשרות צעירים וצעירות — דיילים, פקידים, עובדי בתי מלאכה וכו' — המנהלים „מאבק מקצועי" בדרך ארבבבית למדי. לעיתים נדמה היה כי לפנינו „אסיפת כיתה"...

הסירטור הבלתי־פוסק של הטלפונים, בקבוקי השתיה והסנדוויצים שנערמו על מגשים, חוסלו תוך רגעים על־ידי צעירים שפניהם אדומו מחוסר שינה — מה שלא הוסיף למציאות המדר. ואמנם, הסכימו הוועדים לסיכום שהוצע להם בלילה — שהוא למעשה אותו סיכום שקיבלוהו עם בוקר.

שלושת טייסי אפולו־16 באימוניהם האחרונים במידמה (סימולייטר) של הטיל אשר ישגר את החללית אל הירח: ג'ון יאנג (למעלה), תומאס מאטינגלי (שמאל) וצ'ארלס דיוק.

הסכם לשיתוף נחתם עם בוליביה

הסכם מסגרת חדש לשיתוף פעולה וסיוע טכני בין ישראל לבוליביה נחתם אתמול בירושלים על ידי שר החוץ אבא אבן, ובשם ממשלת בוליביה — ועמיתו הבוליביאני מאריו ר. גוטיירז, המבקר בארץ.

גוטיירז הזמין את אבן לבקר בבוליביה, ושר החוץ הישראלי נענה ברצון להזמנה זו.

גבולות בטוחים ומוכרים ללא כפיה מבחוץ

בטקס חתימת ההסכם לשיתוף הפעולה, פירסמו שני השרים הודעה מדינית משותפת. בהודעה נקבע, כי „שני השרים תמימי דעים שיש לחתור לשלום אמת במזה"ת שיהיה מבוסס על גבולות מוכרים ובטוחים וכי הדרך הטובה להשגת מטרה זו היא — משא ומתן בין הצדדים, בלי התערבות או כפיה מן החוץ".

נגד אלימות מאורגנת של בריוני חוק

שר החוץ של בוליביה הסביר את מצב ארצו, כאין לה מוצא לים. שר החוץ הישראלי הביע הבנת ממשלת ישראל לבעיה זו. עוד הסכימו שני השרים כי חשוב לכבד את עקרונות החוק הבין לאומי ולחוקה. נוכח אלימות מאורגנת מצד יחידים וקבוצות המפרים חוק. בשיחות הושם דגש על הצורך להתנגד לפעולות ולהחלטות אשר אינן עולות בקנה אחד עם עקרון השוויון הריבוני בין מדינות.

סיוע ישראלי לבוליביה

במסגרת ההסכם לשיתוף פעולה התחייבה ישראל לסייע לבוליביה בשיקום יערות, בעיקר באזורים צחיחים, בפיתוח קואופרציה חקלאית, שיתופי כפר ושיטות שיווק של תוצרת חקלאית, ובשיחזור עתיקות באתר ארכיאולוגי מן התקופה הפרה היסטורית שבאיזור טיוואנקו, כן תשתלב ישראל בפעולות פיתוח חקלאי בבוליביה, אשר ימומנו ע"י גורמים בינלאומיים, ותקציב מספר מילגות למשתלמים בוליביאניים בישראל.

אבא אבן ושר־החוץ הבוליביאני מאריו גוטיירז בעת חתימת ההסכם לשיתוף פעולה. (צילום „אמקה")

הוסכם עוד כי שתי המדינות יפתחו במו"מ, במגמה לבטל את הצורך באשרות כניסה לגבי אזרחי שתי המדינות, המבקרים בבוליביה או בישראל. (ע)

מיליון יחזו ביום א' בשיגור אפולו 16

כף־קנדי, (ע"ר ויופ"ע). — קרוב למיליון אנשים יתכנסו ביום א' הקרוב בכף קנדי, כדי לחזות בשיגור החללית המאוישת „אפולו 16" לירח.

החללית, ובה שלושה אסטרונאוטים, תשוגר באמצעות טיל מדגם „סאטורן 5". טיל זה יצטרך להכניס למסלול מסביב לכדור הארץ משקל כולל של 150 טונות, יותר מ־53 טונות לירח.

שלושת האסטרונאוטים — ג'ון יאנג, צ'ארלס דיוק ותומס מטינגלי התאמנו אתמול בתימרונים הקשורים בהקפת הירח.

יאנג ודיוק אמורים לנחות, זו הפעם הראשונה, על רמות הירח, בעוד שמטינגלי יוסיף להקיף את הלבנה בתא־הפקוד.

עלולה להיות דחויה

דוברים של סוכנות החלל האמריקאית אמרו אתמול, כי הספירה לאחור לקראת שיגור החללית ביום א', בשעה 19.54 לפי שעון ישראל, התנהלה עד כה ללא תקלות כלשהן, אולם הם הזהירו, כי המצב עלול להשתנות בצורה דרמטית ככל שמתקרב מועד ההמראה. אשר כבר נדחה פעם אחת לחודש ימים בשל בעיות טכניות.

תידרוך אחרון

אתמול קיבלו האסטרונאוטים תידרוך סופי מפי גיאולוגים, אשר הסבירו להם באילו תופעות להתרכז בזמן שהם מקיפים את הירח. המומחים טוענים, כי בדיקת השטח במו עיניהם של האסטרונאוטים, עשויה להיות הרבה יותר יעילה מאשר באמצעות מכשירים מתוחכמים.

יקירנו

יוסף ברסלבי

(ברסלבסקי)

חוקר ידיעת הארץ

איננו

הלויה ביום ראשון, 16.4.72.

פרטים במודעות

המשפחה המתאבלת

הכנסת התייחדה עם זכרו של ברקת - בשבעה למותו

מאת סופר „דבר" בכנסת

הכנסת העלתה אתמול את זכרו של ראובן ברקת ז"ל במלאות שבעה למותו. קהל האבלים התכנס בשעה 11 לפני הצהרים ועמד דום מול תמונתו של המנוח, שניצבה עטופה שחורים ליד המקום בו נהג לשבת עת ניהל את ישיבות הבית.

נשיא המדינה כיבד את זכרו של ברקת ובא לישיבת האבל. ביציעים נראו רבנים ומנהיגי דת ערבים ודרוזים, שופטים, מבקר המדינה, עובדי הכנסת, כמו שהיו חברי הבית, בני משפחה וקהל רב.

לפני אולם מלא קם היו"ר בפועל י. נבון, חבש כיפה ופתח את הישיבה בפרק תהלים. אחריו נשא את דברו ב. צ. קשת, סגן יו"ר הכנסת בשם גח"ל. קשת דיבר על שאיפתו של ברקת להרים את קרן הכנסת בעיני האומה, אך בעיקר בעיני הישוב. אנו מצווים על החקיקה — היה נוהג לומר — אך אל נא נשכח את התפקיד החינוכי. אל נא נשכח שהנוער מביט בנו. הוא שינה את נוהג קבלת הפנים ביום הולדת הכנסת. בביקמה הוזמנו עולים, תלמידים מבתי ספר באזורי הספר והתיילים. איש מפלגה היה, אך השתדל להיות אובייקטיבי — אמר ב. צ. קשת. ברקת לא ביטל את דעותיו, אך התייחס בכבוד ליריביו ולהשקפותיו.

אלון: ידע לשרת הציבור כולו

ראש הממשלה, שלקתה בהצטננות קלה, לא באה לישיבת האבל ובמקומה נאם סגן ראש הממשלה יגאל אלון שסקר את תולדות חייו של המנוח, שהיה מבין חוכן של ההיסטוריה החדישה של הישוב העברי. בכל מקום בו ניצב לא ראה את עצמו אלא כשליח. היה בו כשרון נדיר לקרב רחוקים ולרכוש את אמון הזולת, לרבות אמונם של זרים שלא ידענו אותם קודם לכן.

כאשר הוצע לתפקיד יו"ר הכנסת היו שפקפקו: היודע איש המפלגה להנהיג את הבית כשלמות אחת תוך כיבוד השונה? ברקת הוכיח, שאפשר להיות חבר נאמן למפלגה ויחד עם זאת לייצג את הכנסת, על כל סיעותיה, כי אולי דווקא חבר מפלגה המונה הכרה, האמון על ערכי הדמוקרטיה הסוציאלית וההתברתית, יודע לשרת את הציבור כולו, כאשר הוא נבחר למלא תפקיד זה.

יגאל אלון הקריא נאום אותו הכין ר. ברקת בתשל"א, ואותו לא נשא בגלל מיעוט המשתתפים בישיבת הכנסת. הפרלמנטריזם — נאמר באותו נאום — עומד על פרשת דרכים. עליו למסור לנציגין דין וחשבון, האם תהליך החקיקה המקובל עונה על הצרכים של מדינת חוק. על הפרלמנט לשאול את עצמו, אם הוא ממלא את תפקידו כמחנך הציבור לחיים דמוקרטיים. עליו לשאול אם אמנם נשמר האיזון בין הרשות המחוקקת והמבצעת. ברקת ראה את הבעיות והשתדל למצוא להן פתרון.

במשך כל ימי חייו פעל למען אחוות עמים והשלום. צר שלא זכה לראות את השלום שנדר באורחה, אמר אלון.

במאבק על ייחודנו הלאומי (3)

בין שלילת הגולה וחיוב הגאולה

מאת יהודה גוטהלף

קברניטי הציבור היהודי מתמקים ונרתעים מעימות עם המציאות היהודית בתפוצות — הסכנות ותהליכי השקיעה הבלתי־נמנעים. זה מאפשר להם לספח אשליות על נצח הגולה, על קיום מקביל של „בבל וירושלים" וכד'. להלך־רוח זה היו מהלכין גם סמוך לקונגרס הכ"ח. אף היו שערבבו לכאן ללא צורך את החלוקה בין ימין לשמאל: מי ששולל את הסיכויים להמשך הקיום הלאומי בגולה (בברית־המועצות וכו') הריהו מתלמידי ז'בוטינסקי שנתפס ללאומנות. והיפוכו הוא, כביכול, ליברל, סוציאליסט. האמת היא, כי ז'בוטינסקי היה בין אדריכלי „תכנית הלסינגפורס", שהבליטה את „עבודת ההווה" (בגולה); ואילו המאבק על ייחודנו הלאומי כיום אינו אלא אחד הגילויים של מלחמת הקיום היהודי, שהיא מעבר לימין ולשמאל. התנועות החלוציות הן שללו באורח קיצוני את הגלות.

★

כאמור, שלושה גורמים הם שסייעו בזמנם להבטחת קיומנו בגולה. שלושתם מחייבים עתה ביתר שאת את שלילת הגולה וחיוב הגאולה.

האופי הלאומי־הדתי של הקיבוץ היהודי בגולה נחלש והילך. בעיצומו של קיבוץ הגלויות הננו עדים כיום לפיזור רב יותר של התפוצות מאשר בכל הדורות: התפשטות קיבוצים יהודיים על פני 117 ארצות! למותר להוסיף, מה טיבה של היהדות בקהילות קטנות ונידחות, ומה כוח עמידתן בפני הטמיעה. אולם גם בקיבוצים הגדולים (ארצות־הברית, ברית־המועצות ועוד) הרוב של ילדי ישראל אינו מקבל שום חינוך יהודי. ואף אלה שזוכים לו, מסתפקים ברובם במינימום שבמינימום, שאין בו כדי לציידם לעמידה יהודית גאה בקאמפוסים האוניברסיטאיים, הקולטים כ־80 אחוז ויותר מצעירי ישראל. עדיין אנו מצביעים על מציאותם של 10 מיליון יהודים ויותר בתפוצות; אך כביטויו של פרופ' מ. דיויס: לא החשש ל„יהודי ההולך ונעלם", אלא ל„יהדות ההולכת ונעלמת" — זו בעיקר הדאגה של היהודים החרדים לקיום האומה.

שנית, האנטישמיות. היו שהטילו את עצמם, כי לאחר השואה ישוכו גלי השנאה, והיחסים בין היהודים והגויים יתקיימו באווירה רגועה יותר. אולם התהליכים האובייקטיביים, „תהרב בשעתו בורוכוב, מוסיפים לפעול לערעור זה קיום זה, בעוד שבתקופת הקפיטליזם העולה וההתחרות החפשית ניתן ליהודים לעשות חיל ותודות לכשרונותיהם. הרי בתקופת המונופולין, האטטיזם, הלאמה וכד' — נדחקים היהודים מעמדותיהם: א) מחמת טיבו של המשטר הכלכלי והחברתי, המצמצם את ההתחרות החפשית והמרכז את הבעלות הכלכלית בידי בעלי המונופולין, המדינה וכד'; ב) מפאת התפתחותם של הלאומים, שאינם זקוקים עוד לשירותם של היהודים. בני ישראל, כבעלי היזמה הכלכלית, או כחלוצי המהפכה הסוציאלית, בקרב הגויים — סיימו את תפקידם. החלוקה האריסטוקראלית של האנושות (לפי הלאומים) והחלוקה ההוריזונטאלית (לפי המעמדות) — פועלות פעולתן זו בצד זו; ולא נוכל גם אנו להיפגעות לבניית חברה סוציאלית נאותה בלא פתרון לאומי לעם היהודי — במולדתו.

התמורות שחלו בזמן האחרון בקיבוצים היהודיים בתפוצות הדזורות ומוכיחות אמת זו. מאז האמנציפציה הפוליטית השכילו היהודים לנצל את העקרון של שוויון האפשרויות, ללא הבדל לאום ודת. אולם עתה נשמעת בארה"ב התביעה להחליף עקרון ליברלי זה ב„שוויון ממשי" לכל היהדות האתניות — בהתאם לשיעורן באוכלוסיה. הכושים אומרים: היהודי עשה את שלו, היהודי יכול ללכת. כלומר, יש להחליף פקידים, מורים, רופאים וכיוצא באלה בעלי מקצועות חפשיים מקרב היהודים, במכסות מתאימות של כושים, פורטוריקנים וכד' — על מנת לקיים שוויון מוחלט באוכלוסיה המגוונת.

מארי סירקין („ג'ואיש פרונטייר") כותבת, כי „הפרוצס הסטיכי" מיסודו של בורוכוב חוזר ומתקיים עתה בארצות הברית, כמו בברית המועצות ובדמוקרטיות העממיות; במקום הרמוניה חברתית ה„כור ההיתוך" — הבלטת הדיפרנציאציה האתנית. בעיית העליה מארה"ב הולכת להיות

רעיון מופשט. אך, כנראה, דרוש גם הדחף הוולונטרי (כגירסת נחמן סירקין), שיניע את המוני העם היהודי בגולה להגשמת הציונות הסוציאליסטית.

שלישית, התקווה המשיחית: כלשון צבי גרץ: „זכרון ותקווה הם עמדו. הענן ועמוד האש המנחים את ישראל לקראת עתידו". אילולא התקווה להיגאל באחרית הימים, כלום היה ליהודים הכוח לשאת בסבלותיהם, כלום היו מוצאים טעם ותכלית בגלות? ואמנם בזה אחר זה אף ניסו היהודים לממש תקוותם המשיחית: השיבה מן הגלות אל ארץ המולדת עד שעברה תורת המשיחיות „מן ההשקפה המפוכחת־ראציונאליסטית עד להילה המיסטית", וממנה שוב לציונות כללית, דתית וסוציאליסטית.

אכן, היהדות הישנה יכלה לחיות אלפי שנים בתקווה משיחית, שהיתה ממלאה את ניסוך פיה ותפילותיה. לא כן כיום, כאשר חיי היהודים בגולה נעשו חולין; ומאידך, מסתמנת אתחלתא דגאולה בבניין מדינת ישראל. כלום ייצאו היהודים ידי חובה בזקיפות קומתם, על שום שיש גם להם מדינה משלהם, בעוד הם עצמם יוסיפו במאמציהם הסיזיפיים להוכיח את נצח לאומיותם בגולה? „המבחן הראשון שלאום חייב לעמוד בו כדי להוכיח את התמדתו ואת זכותו להתפתחות בלתי־מוגבלת של הווייתו, הריהו הכושר לחידוש נעוריו לאחר שהתגבר על חולשת זיקנתו. אם רק סיפק, אפילו פעם אחת בלבד ראיה לתקומתו מתרדמת שאול, הרי הוכיח בזאת, כי בן־אלמוות הוא"*.

תקומת ישראל מוכיחה בפעם השניה, או השלישית, כי הלאומיות היהודית בת־אלמוות היא. אך היהודים, הממשיכים בחיי גולה ופונים בתפילותיהם לירושלים — כלום לא יאשמו בצביעות, על שהם מעדיפים חיים פרזיטים על חיים עצמאיים במולדתם? הגלות ראויה היתה להתקיים למען הגאולה מן הגלות. אך גלות לשמה? היהודים, שלא יעלו במוקדם או במאוחר, לא יוכלו לשאת בעול של גלות אין־סופית ויבקשו מוצא בטמיעה.

מ. י. ברדיצ'בסקי, י. ח. ברנר ואחרים עמדו מזמן על הקלקלה החברתית והרוחנית של הגלות, של חיי עם התלוי בחסד עמים אחרים, הצפוי לכל מיני פורענויות. לגלות היתה תכלית כל עוד באה „למרק עוון", עד שיבוא הקץ; אולם לאחר שאין בה עוד קדושה, ונשארו חיים חילוניים מפוזרים מבחינה סוציאלית ומוסרית, מה טעם להמשכה? כלום נתנחם בהבדל שבין גלות „נורמלית", אשר המטמיעה שלה רדומה, ובין גלות קטסטרופלית, המתפרקת עם היותה ברעה של האנטישמיות מריבצה?

★

„אין הגלות בת קיימא" — כתב י. קלצקין — „אין יהדות הגלות כראויה שתתקיים: א) הגלות מזייפת את חותמנו הלאומי... יש בה רק להמשיך את ביזולו ולשמור על עם מפלצת, על עם לקוי בגופו ובנשמתו... לגדל איזו בריה משונה בתוך עירוב תחומים ובלילי־תרבויות, ספק יהודי ספק גוי... ב) הגלות משחיתה בנו את האדם... אם תתקיים, יתקיימו בני אדם גרופים ושבורים, מופי שניות, אכולי סתירה, חשופי מלחמה בלתי־פוסקת... חיי גלות אינם קרואים חיים. לא בבחינה הלאומית ולא בבחינה האנושית... ושנות אלפי גלותנו כלום יצאו לבטלה? והאם לא יצרנו בגלות ערכים לאומיים, והאם לא היינו מצויינים בה בתרבות האנושית?... אין ללמוד גזירה שווה מן הגלות עד תקופת ההשכלה על הגלות שלאחריה. שני מיני גלות הם, ולא הרי זה כהרי זה... כל זמן שדתנו היתה תקיפה, היינו מוקפי חומה והיינו חיים לאומיים וכבעם מדיניים, על אדמת־נכר... מעין הכרה פנימית של מלכות לאומית הצילה מהודה על אבותינו והרחיבה את דעתם ונתנה להם עוז ואומץ אף בשפלותם. הם עצמם בני מלכים ולא הרגישו בעלבונם, מפני שהמלעיבים לא נחשבו בעיניהם כדי להעלב על ידיהם... משבטלה ממשלתנו הדתית ונשמטה מאתנו הקרקע הלאומית שבגולה... תש בנו הכוח לחיוב ולבנין... ומילאנו את עולמנו עצבנים וספקנים, נקרנים וחסמנים, שוללים וסותרים, כיתות של רוחניים חדלבים ומתקני עולם עלובים, נשמות רצוצות, עקמומיות, מתלבטות בצידי דרכים והדרך אין להם ומנוחה אין להם"...**).

דבריו של י. קלצקין היה מכוון בזמנו נגד פתרונות הסרק — „האוטונומיזם" הגלותי של ש. דובנוב והמרכז הרוחני ביסודו של אחד־העם.

לכאורה, נתבדו דבריהם מזמן. שתי התורות נבעו מהאמונה בנצח הגולה מזה, ובאי־האמון באפשרות של מדינה יהודית, מקבצת גלויות, מזה. דובנוב ואחרים האמינו, כי אפשר להשיג אוטונומיה לאומית לקיבוצים היהודים בתפוצות, כי לנגד עיניהם היו קיסרויות (רוסיה ואוסטריה) מרובות הלאומים, שקיוו להתעצמותם. היו גם שנאחזו בתורת רנר על „אוטונומיה פרסונלית", אם כי הוגה הדעות האוסטרי התכוון לעמים המכונסים ברובם בטריטוריות מסויימות, ולא לפזורה היהודית.

ברם, אם היה עוד יסוד לאשליות הזכויות הלאומיות בימים ההם, הרי זו גוזה להלוסין עם התגבשות המדינה הלאומית, שאינן סובלות יסודות הטרוגניים בתוכן. אפילו השיגו היהודים בשעתו „זכויות לאומיות", שניכפו על מדינות מזרח־אירופה, בתוקף דרישתן של מדינות המערב (הן כשלעצמן לא קיימו זאת מעולם!), הרי גם הללו לא נתגשמו. ויש לתהות על יהודים נבונים, המטפחים עדיין אשלייה זו למען המיעוט היהודי בברית המועצות!

★

מאידך, ביקש, כידוע, אחד־העם להציל „רוב בנין" בארץ ישראל על מנת שישפיע מרחוק על „רוב מניין" של העם בגולה. אולם הוברר מזמן, כי לא יתכן מרכז רוחני בלי מדינה יהודית; ואף ספק, אם אמנם תגדל השפעת המדינה היהודית על חייה הרוחניים של הגולה, כאשר קוראי עברית בתפוצות מעטים כיום מאשר בימי אחד־העם!

עלינו לקרוע את לוט האשליות ולפעול להבטחת ייחודנו הלאומי בעוד מועד. ההתבוללות למחצה אינה מפיגה אנטישמיות ואינה מונעת טמיעה בגולה. ואם לא יורוכז רוב העם בישראל, קיומנו הלאומי לא יובטח לעולם.

הבטחת ייחודנו הלאומי אין משמעה התבדלות והתרחקות מערכים אוניברסליים. אולם בעוד שתנועות ההומאניזם וההשכלה הביאו לאומות אחרות יציאה מעופלי הקוסמופוליטיות לגיבוש ושגשוג תרבותן, הרי בתפוצות הגולה הן הביאו להתפוררות. רק בישראל ניתן שוב לאחד יהדות ואנושות על בסיס איתן.

היה—היו נסיונות לבנות מרכזי תרבות יהודיים בגולה (בבל, אלכסנדריה, ספרד, פולין), אך הנה קשר דתי איתן, תרבות משותפת לפזורה היהודית. אך בסופו של דבר אף המרכזים הללו נהרסו, ולא נותרה אלא הכמיהה לקיבוץ הגלויות בארץ־ישראל.

היהודים ניסו חזור ולמצוא תיקון לעצמם על ידי שיקדימו ויביאו גאולה לאנושות (הנצרות, המהפכות הליברליות והסוציאליסטיות). הנסיונות הללו גרמו מפח־נפש. עלינו לגאול תחילה את עצמנו על מנת שניטיב לסייע לגאולת העולם. ואמנם, בעוד שנתבדו פתרונות הסרק בגולה (אוטונומיה לאומית, התבוללות למחצה וכד') נבנית הולכת מדינת ישראל. ביום שחרב בית המקדש, נולד הגואל. גם בגולתנו עלה משהו מצירוף זה: השואה ותקומת ישראל.

עדיין יש גלויות שאננות, ודובריהן טוענים, כי מאז ומתמיד לא עלו לישראל אלא מחמת המציק; וכי גם ישראל אינה מקלט בטוח... הללו שכחו, כי שיבת ציון בימי כורש לא באה כלל כתוצאה מרדיפות, אלא בסימן התעוררות רוחנית. גם אלה, שהרימו את דגל הציונות והעלייה החלוצית בכל התקופות, לא הגיעו לאמונתם הציונית מתוך מצוקה אישית דווקא. כל שכן, מוטב להם ליהודים להקדים מאשר להחמיץ שעת כושר היסטורית, שנוצרה עם ייסוד המדינה, בה ניתן להם להיות חיים יהודיים ואנושיים שלמים.

ואשר לבטחון־יתר שאין למצוא כביכול, בישראל — הרי צדק מי שאמר, כי ביום אחד בבאבי־יאר הרגו הנאצים יהודים במספר גדול פי כמה וכמה ממה שהצליחו הערבים להרוג בכל המלחמות מכל מקום. לא יהיו עוד היהודים במולדתם קרבנות סבילים, אלא יעצבו גורלם ההיסטורי ביזמתם ובכוחם.

שוב שואלים: כלום לא תיחלש הגולה על־ידי העליה? אם יעלו מיליוני יהודים, הם יבטיחו קיומה של המדינה, ולכל היותר יגרעו ממספר היהודים בגולה, שנדונו במוקדם או במאוחר — הם או בצאצאיהם — לנישואין, להתבוללות, ולטמיעה.

אכן, הגולה תתקיים עוד דורות. היא זקוקה לישראל, וישראל זקוקה לה. יש לחזק בכל האפשר את הקיום היהודי בגולה, ויחד עם זה יש להאיצה למימוש התקומה בישראל. מכאן אחריותנו הגדולה — בלא אשליות של נצח הגולה — לדאוג לקיומם הלאומי של הקיבוצים היהודים בתפוצות. יש לחדול מראות את הגולה רק כמקור עזרה כספית לבניין הארץ, אלא להטות יותר אמצעים — ולו גם על חשבון מטרות אחרות — להרחבתו ולהעמקתו של החינוך היהודי, ולא רק בגיל הצעיר ביותר. לא עוד כופר נפש, אלא הצלת הנפש עצמה. לנוכח הסיטואציה החדשה בגולה ובישראל בדין שייאמר, כי אם היהדות העולמית לא תשים קץ לגלות, יקיץ אולי הקץ על היהדות.

(מאמר אחרון בסידרה)

*) צבי גרץ: „דרכי ההיסטוריה היהודית", ע' 104, מוסד ביאליק.

**) יעקב קלצקין — „תחומים" ע—0, הוצאת „דביר".

המועצה האזורית חוף אשקלון
ד. נ. חוף אשקלון, טל' 051—2227/8

מכרז 37/72 (משרה פנויה — עובד סוציאלי)

בהתאם לסעיף 13 לצו המועצות המקומיות (שרות עובדים) תשכ"ב — 1963 מכריזה המועצה האזורית חוף אשקלון על משרה פנויה דלהלן:

1) תואר המשרה: עובד/ת סוציאלי
2) דרגת המשרה: י"ב—י"ג של הדירוג האחיד
3) תאור התפקיד: טפול בבעיות ילד ונוער ו/או המשפחה
4) נתונים אישיים: עובד סוציאלי מוסמך ו/או תואר ראשון בפסיכולוגיה — סוציולוגיה ו/או מתנדב עם נסיון בעבודה סוציאלית עם ילדים ונוער.
5) דרישות מיוחדות: המועמד שיתקבל לעבודה יחתום חוזה ביחוד למשך שנה.

את הבקשות למכרז הנ"ל יש להגיש להנהלת המועצה עד ליום 27.4.72.
טפסים להגשת הבקשות אפשר להשיג במשרדי המועצה ובמינהלים המחוזיים והנפתיים של משרד הפנים.

יהודה רוטשילד
ראש המועצה

יש לי עניין בדבר

בפגישת הפיסגה לא תיפול הכרעה אנטי־ישראלית

מאת חגי אשד

מי שרוצה יכול להטריד את עצמו בחשש, שבפגישת הפיסגה במוסקווה בחודש מאי תיפול הכרעה אנטי־ישראלית, ושיושג הסכם אמריקאי־סובייטי לכפות את „תכנית רוג'רס" מדצמבר 1969, שלפיה צריכה ישראל לסגת מכל שטח סיני פרט לתיקונים חסרי־חשיבות.

החוששים מפני כפיית תכנית רוג'רס נחלקים לשני סוגים. יש גורסים, כי סיכויי ההצלחה של פגישת הפיסגה קרובים לאפס ברוב הנושאים וכי משום כך יאלץ הנשיא ניקסון לוותר לסובייטים לפחות במשהו, כדי לא לחזור הביתה בידיים ריקות לגמרי. והמשוא הזה עלול להיות ישראל. להיזוק החשש זה מוסיפים את האפשרות, שהסובייטים מצידם יסכימו הפעם ל„תכנית רוג'רס", לאחר שדחו אותה כאשר הוצגה להם על־ידי האמריקאים כסיכום משותף של השיחות בין וואשינגטון למוסקווה בסוף שנת 1969. אם יחזרו בהם הסובייטים מהתנגדותם, לא יוכל הנשיא ניקסון לחזור בו מאישורו לתכנית שנוסחה על־ידי שר־החוץ האמריקאי הנושאת את שמו. ואז לא יהיה לניקסון מנוס מלהגיע להסכם עם הסובייטים לכפות על ישראל פתרון של נסיגה טוטאלית.

לעומתם יש חששנים בעלי גירסה הפוכה. הללו סוברים, כי אם יחזור הנשיא ניקסון מן הפיסגה בידיים ריקות הדבר היחיד שיביא עמו יהיה הסדר אנטי־ישראלי שיעורר גלי זעם ומחאה בישראל ובקרב אותם חלקים של דעת הקהל האמריקאית והיהודית התומכים בישראל, יימצא ניקסון קרח מכאן ומכאן. הוא יואשם בכשלון ובבגידה גם יחד.

נהפוך הוא, גורסים החששנים מן הקוטב השני. לדעתם, טובים סיכויי ההצלחה של פגישת הפיסגה בשני הנושאים העיקריים — החיוניים ביותר לשתי המעצמות במידה שווה — שבגללם הציעו הסובייטים והסכימו האמריקאים לקיים את ועידת הפיסגה. שני נושאים אלה הם — צמצום החימוש האסטרטגי (סאל"ט) והוועידה לבטחון אירופה. הסכם בנושא הראשון חיוני לשתי מעצמות־העל, כדי לאפשר להם לשחרר את המשאבים הכלכליים העצומים המבוזבזים על מירוץ זיון גרעיני אין־סופי. הסכם בנושא השני יועיל מאד לסובייטים בכך שהוא יאפשר ויחיש את התהליך של התקפלות הצבאות האמריקאיים מאירופה המערבית. הסובייטים מעוניינים בהחשת תהליך זה גם כדי לאפשר את תהליך „הפינלנדיזציה" של אירופה המערבית וגם כדי שיוכלו למהר ולהשלים את טבעת הכיתור סביב סין ולהפנות לשם כך את כל המשאבים הדרושים לווייטנאם, להודו ואף לארצות אסיה האחרות. וזאת — כל עוד נמשכת תקופת החולשה הנוכחית של סין, כל עוד היא בגדר „נמר של נייר", כפי שהוכח בעליל כאשר נאלצה סין להפקיר את בעלת־בריתה פאקיסטאן. גורם הזמן חשוב מאד לסובייטים בהחשת הכיתור נגד סין.

הסכם על „ההתקפלות" האמריקאית יועיל מאד לנשיא ניקסון ולעם האמריקאי משום שיאפשר „נסיגה צבאית מסודרת" מאירופה המערבית, תוך הסכם עם ברית־המועצות המבוסס על מידה מסויימת של הדדיות והמבטיח את נטל ההגנה על אירופה לידי מדינות אירופה עצמן, אם ירצו להפריש לכך את המשאבים הדרושים. בין כה וכה לא תוכל ארה"ב להמשיך ולהגן לאורך ימים על מדינות עשירות כמו מדינות אירופה המערבית, הממשיכות לנצל ללא בושה את הצמ האמריקאי, רבע מאה שנים לאחר תום מלחמת־העולם השניה.

הנשיא ניקסון זקוק מאד להצלחה בשני נושאים אלה, שעליהם חייבת ויכולה להתבסס מדיניות הפנים שלו ומהם יכולה לצמוח בשורה גדולה של הפניית משאבים לפתרון בעיות הפנים הבוערות של ארה"ב. אין בשורה טובה מזאת במה חדשים לפני הבחירות לנשיאות. זהו מיפגש האינטרסים העיקרי בין שתי מעצמות־העל. זהו הרקע ליוזמת הפיסגה הסובייטית שנענתה בחיוב על־ידי הנשיא ניקסון.

דווקא בכך נסגר המעגל השני של הדאגה הישראלית. כלומר — אם תצליח פגישת הפיסגה בהשגת הסכם בשני נושאים אלה, יוכל הנשיא ניקסון לכרוך ביניהם גם הסכם לא־פופולארי כמו כפיית „תכנית רוג'רס" על ישראל. במקרה כזה לא יאזין איש ימבעש בגלל התשואות.

עד כאן שתי הגירסות המנוגדות של הדאגה הישראלית מפני פגישת הפיסגה במוסקווה. משתי גירסות אלה סבירה יותר השניה. היינו — שבפגישת הפיסגה במוסקווה יושם דגש על נושאי סאל"ט וה„דיטאנט" באירופה ושסיכויי ההסכם בשני נושאים אלה טובים למדי.

אבל מכך לא נובעת המסקנה של כפיית „תכנית רוג'רס". ראשית, גם אם יושגו הסכמים בשני הנושאים הללו, יחלוף בהכרח כמה זמן עד שיעמדו במבחן הביצוע. ודאי שכך הוא הדבר לגבי הוועידה לבטחון אירופה שתכונס לכל המוקדם בשנה הבאה ושתיתקל בבעיות קשות גם במקרה הטוב ביותר. גם הסכם סאל"ט ישאיר פירצי חימוש שבהם יימשך המירוץ, כגון גולגלות הטילים הגרעיניים. כלומר — גם אם תוכתר ועידת הפיסגה בהצלחה, היא תסתכם בחתימת שורות הסכמים, שתהליך פרעונם לא יהיה קצר ובוודאי לא יהיה אקט חד־פעמי. זו תהיה בשורה טובה. אבל לא יותר מכך. מצוות „כבדהו וחשדהו" תמשיך להיות פקודת היום. על אחת כמה וכמה — כל עוד לא תיפתר בעיית וייטנאם. הפקרה מיידית של ישראל בתנאים אלה תהיה מעשה נחפז ומיותר. יתר על כן — המשך חיזוקה של ישראל יהיה אחד התמריצים האמריקאיים לסובייטים לכבד את התחייבויותיהם.

שנית — סכנת חידוש המלחמה במזרח התיכון וסכנת המעורבות הסובייטית במלחמה כזאת פחתו במידה ניכרת בשבועות האחרונים ונראה כי הסובייטים ממשיכים לפעול להפחתה נוספת שלהן. מצד אחד הם מגבילים כל הזמן את חופש התמרון המצרי כלפיהם על־ידי התקשרות מקבילה עם עיראק וסוריה. מצד שני הם מעודדים את מצרים לאסטרטגיה מלחמתית ארוכת־טווח, כלומר לדחיית תאריך חידוש האש. ההתקשרות המצרית עם יאסר עראפאת היא אליבי לדחיית המלחמה נגד ישראל, כשם שהוא מחסום לביצוע „תכנית רוג'רס", המחייבת הסכם שלום ולו גם תמורת נסיגה כמעט טוטאלית. תמיכה מצרית בעראפאת היא פוזלה לעבר הכרעה של „לא שלום ולא מלחמה".

אליבי נוסף לדחיית המלחמה היא ההבטחה הסובייטית לאפשר למצרים לעבור לייצור עצמי של מטוסי „מיג 21", או לייצור מערכת הנחייה לטילים המצריים המונחים במחסן נרוטאנו. מעבר כזה יארך כמה שנים, שבמספרן יהיה תלוי בסובייטים. אלה הן רק כמה דוגמאות אפשריות למציאת סיבות ותירוצים לדחיית חידוש האש, עד אשר תהיה מצרים מוכנה ל„קרב המכריע" נגד ישראל.

לכך אפשר להוסיף את הפעילות הדיפלומטית הממשית והמדומה על כל סוגיה. מחידוש שליחות יארינג והצבעות השונות נגד ישראל במוסדות או"ם ועד המשך המאמץ הדיפלומטי המצרי לגיוס תמיכת אירופה המערבית — וצרפת בעיקר — נגד ישראל. כל אלה משאירים למצרים כר נרחב למערכה ארוכת־טווח.

ודאי שאין בכל אלה הבטחה מוחלטת או ערובה נגד חידוש האש. אבל יש בהם כדי להצביע על אפיקים נוספים לדחיית חידוש המלחמה ולאיתורה גם אם תפרוץ. המזרח התיכון איננו נראה עתה בוואשינגטון כ„חבית של אבק שריפה". ואותם אנשי ממשל שהשתמשו בדימוי זה בעבר, אומרים עתה במפורש לאנשי־שיחם הישראליים, כי בפגישת הפיסגה במוסקווה לא תיפול שום הכרעה בנושא המזרח־התיכוני ומוודאי שלא הכרעה אנטי־ישראלית. משיחות בוואשינגטון עולה, כי אין מורגשת שם עצבנות או הרגשת דחיפות של השגת הסכם בנושא המזרח־תיכוני.

הרגשה זאת מבוססת גם על ההערכה שהסובייטים מבינים, כי חידוש האש במזרח התיכון ישבש מאוד את ה„דיטאנט" באירופה וידחה לזמן ממושך את „ההתקפלות" האמריקאית ממנה. ועל אחת כמה וכמה — אם יהיה הדבר כרוך בהתערבות סובייטית ניכרת.

ההרגשה היא, שתהליך המעבר במצרים לאסטרטגיה ארוכת־טווח של דחיית ההכרעה הצבאית — הנעשה בעידוד הסובייטים — יאפשר אולי לנשיא סאדאת לדון בעתיד בהסכם חלקי של פתיחת התעלה. אבל דבר זה יוכל לקרות, במקרה הטוב ביותר, לאחר פגישת הפיסגה במוסקווה ולאחר שייקבעו בה כמה כללי התנהגות מוסכמים על שתי המעצמות, כיצד להקפיא את סכנת חידוש האש במזרח התיכון ואיך למנוע עימות ביניהן גם אם תחודש האש. ובינתיים — ממשיכה „תכנית רוג'רס" להיות מוצג מוזיאוני בבית־הגנזים של מחלקת המדינה בוואשינגטון. אין מודיעים על ביטולה באורח פורמלי, אבל מתייחסים אליה בלשון עבר ומכבירים בהצטדקות את כל הגנובות שהשיגו מאז הוגשה לסובייטים ונדחתה עליהם בסוף שנת 1969.

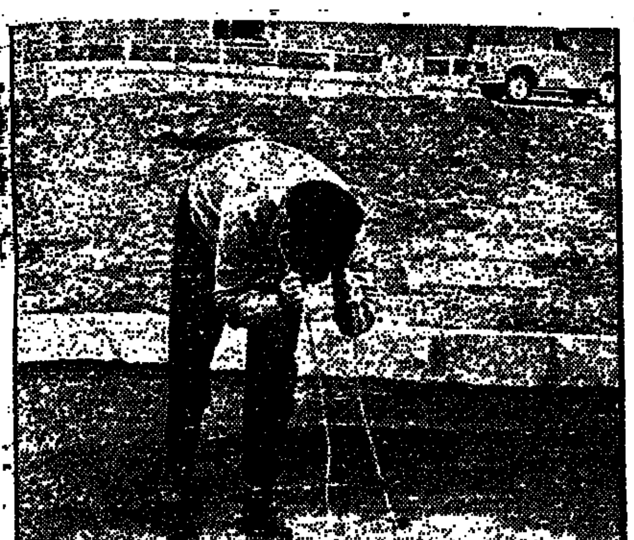

עובד מחלקת המים בירושלים בודק מקור פיצוץ צנור בככר טלביה בירושלים.

2217

מנהלים כלליים

רואי חשבון

ומנהלי חשבונות ראשיים

כבר קיבלו דיווח מלא על התכנית החדשה להנהלת חשבונות באמצעות מחשב. עם התקרב מועד ההפעלה של מס ערך מוסף גוברת החשיבות של עדכניות מערך הנהלת החשבונות.

אם מסיבה כל שהיא טרם קיבלת את הודעה, הורה נא למזכירתך להתקשר עמנו (בטלפון או בכתב) ואנו נדאג לעדכן אותך — מיד.

יבם IBM

לשכות השירות
שירותי עבוד נתונים

תל־אביב — טל. 36061 קו פנימי 474
ירושלים — טל. 36207
חיפה — טל. 533171
באר־שבע — טל. 2765

משטרת ישראל

משטרת ישראל
המטה הארצי / אגף המנהלה

מכרז מס' 93/71־72

1. משטרת ישראל מזמינה בזה הצעות להספקת:
א. אפודות: —
(1) 3,400 אפודות לשוטרים, מצמר 60—64 טופס בצבע כחול;
(2) 2,000 אפודות לשוטרים, מצמר 60—64 טופס בצבע חאקי;
(3) 200 אפודות לשוטרות, מצמר 60—64 טופס בצבע כחול;
האפודות תהיינה בהתאם למפרט המשטרתי מס' 4, אשר אפשר לראות במשרדנו. בכרוכן, יש להעביר לתהליך עבוד במיסון לכביסה איכול על־ידי עש.
ב. צעיפים: —
(1) 1,000 צעיפים כחולים בגודל 105/21 ס"מ בשכבה כפולה;
(2) 1,000 צעיפים חאקי בגודל 85/21 ס"מ בשכבה כפולה;
הצעיפים יהיו סרוגים מחוטי אקריל או סינטטי דומה.
ג. הצבעים חייבים להיות איבדגרון הגוון מאושר על ידינו;
ד. מועד ההספקה: — חודש אוגוסט 1972.
ה. בהצעה יש לציין הסוג וההרכב ולצרף דוגמא.
2. פרטים נוספים אפשר לקבל במדור הקניות בשעות העבודה של המשרד.
3. בהצעה יש לפרט: —
א. המחיר לכל גודל בנפרד;
ב. גובה המסים.
4. הצעות יש להגיש במעטפה סגורה מסומנת „הצעות למכרז 72—90/71", לפי המען: — משטרת ישראל/אגף המנהלה, מזכירות אמין, רח' צביון גבר 11, יפו.
5. המועד האחרון לקבלת ההצעות הוא: 20.4.72, שעה 12.00
6. אין משטרת ישראל מתחייבת לקבל ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.
7. המשטרה משאירה לעצמה הזכות לדרוש ערבות לבצוע ההזמנה בהתאם להצעה.

ראש מדור הקניות

הסוציאליזם — אוטופיה או ממשות

דיון בחוג הרעיוני של ההסתדרות

מאת חיים ליפשיץ

האם קיים סוציאליזם בחברה בת־זמננו? האם חברה סוציאליסטית היא בגדר של ממשות או אוטופיה? מהו משטר סוציאליסטי וכיצד מגדירים אותו?

שאלות אלה ואחרות, הנשמעות אולי, כמשהו רחוק ומופשט, אך לאמיתו של דבר יש להן נגיעה ישירה לדמות החברה בישראל, הועלו לפני חג הפסח בדיון שקיים החוג הרעיוני של ההסתדרות, בראשותו של יהודה גוטהלף.

את הרצאת־הפתיחה השמיע מזכ"ל ההסתדרות יצחק בן־אהרון:

„הבצורת הרעיונית היא כסימני־ההיכר של המשמרת היוצאת בתנועת הפועלים בעולם. אין לה יעדים וחזונים מעבר למגמת התיקונים של החברה הקיימת. למשל: ההלאמה באנגליה היא חסרת משמעות. אין טעם לקיומה, שלא לדבר על יעילותה, וזאת משום שכיום מתחרש בעולם מושג של שליטה פוליטית על הבעלות הרכוש ולא הלאמה.

אין אנו יודעים כיום להגדיר האוטופיה של החברה הסוציאליסטית: כיצד מחברים את חופש האזרח, חופש הביטוי, ההתארגנות, הדמוקרטיה עם הבטחת חייו וקיומו של האזרח עד סוף ימיו. חברת רווחה, תעסוקה מלאה, בטחון סוציאלי, חופש פוליטי וכיו"ב — אינם מסתכמים בעיני לכלל מונח של חברה סוציאליסטית.

אמנם יש התקדמות גדולה בדמוקרטיה הליבראלית, באיגוד המקצועי כמכשיר לקידום האדם ורמת־חייו ובמערכות הביטוח הסוציאלי, הערבות ההדדית והרווחה; אך יש לדמוקרטיה הפרלמנטרית מיגבלות. בעבר היתה מתן קול שווה לכל אדם אידיאל. וכיום אין בכוחם של הפרלמנטים והמפלגות לתת יותר מאשר חופש־דעה וחסינות לביקורת וחקיקה.

בחברה התעשייתית מהוות עוצמות כלכליות שהן ברשות הציבור, אבל כוחו של הפרלמנט לגביהן נוגע רק במסגרת וגם זאת בדוחק. אין לפרלמנט שליטה ממשית על המשק הציבורי. אנו פוגשים את הריבוד המינהלי (צווארון לבן) לצד הריבוד הפרולטרי (צווארון כחול) בלי זיקה ביניהם. בעיית הביקורת על המנגנון של המנהל והאיגוד המקצועי היא בעיית היסוד בדמוקרטיה של החברה המודרנית.

„ניכור האדם מורגש בכל. קיימת כיום הבחנה ברורה בין בעלות לבין ניהול וסימן־ההיכר הבולט הוא הניכור בין העובד לבין הניהול, וזאת בשעה שקונפדרציות ענקיות, לאומיות ובין־לאומיות, צוברות בלי הרף עוצמה ויעילות. הדמוקרטיה וחברת הבטחון הסוציאלי דוחקו את האדם מכלל שותפות על גורלו.

לדעת בן־אהרון, הבחירות בכל ארבע שנים נותנות לבוחר השפעה שולית בלבד, כמותית ואיכותית, ולא משנה כאן אם שיטת הבחירות היא יחסית או רובית. עובדה היא, שהמוני אדם נדחקים מן השיתוף ומקביעת הדעה והנבחר הוא הקובע לעצמו את בוחריו, יותר מאשר הבוחר את נבחריו. עריכת כינוסים, יצירת חוגים, ביקורת בעתונים — נתקלים כיום בתרעומת ובאי־נחת. ההנמקה היא: וכי אין ממשלה, כנסת, סיעה, מפלגה, שצריך לקיים כינוסים?

במצב של טיפוס בלתי־פוסק להעלאת רמת־החיים בלי סוף בחברה הרווחה — רק העסק הוא הדוגמה. ואם כן מהו הערך של רווחת החיים? היש מי שיעצור ויאמר באיזשהו תחום: דיינו?

האתגר שלנו בחברה התעשייתית הוא בהקמת כלים להגשמתה של דמוקרטיה סוציאלית, כלים שאינם בידינו. בכוח מצב אין בעניין זה צו אופרטיבי מחייב, אלא אוסף של סיסמאות. במקביל למערכת הדמוקרטיה הפוליטית, חיוני לכונן מערכת דמוקרטיה סוציאלית ותעשייתית. בתחום הפוליטי כל קול שווה, כל אדם שווה לזולתו וסופרים את הקולות. אבל בתחום הסוציאלי הכלכלי אין למנין הקולות כל משקל, אלא רק לכוח הכלכלי הפיננסי. לכן צריך לעשות את האדם לבעל־בית על משקו ועל עבודתו. זוהי שאלת־היסוד ותנאי להגשמה סוציאליסטית.

האם הוכיחה את עצמה ההנחה המרכסיסטית כי „ההוויה קובעת את התודעה" ואת „ההכרה"? האם יתכן סוציאליזם בלי סוציאליסטים? — על כך משיב בן־אהרון, שאין כל הוכחה שאכן הוויה אובייקטיבית, בעצם היותך אדם עובד, במוטיבציה סוציאליסטית. זוהי פרסמת פשטנית. שהרי יודעים אנו כי מתוך אותה הוויה צמחו מוטיבציות המנוגדות לסוציאליזם בכל מקום בעולם. אחד הפרדוקסים הוא, שאין משטר בעולם ששם את הדגש על חינוך האדם, פיתוח הכרתו והכשרתו, יותר מן המשטרים הדיקטטוריים. בעוד המשטרים הסוציאל־דמוקרטיים סבורים, משום־מה, שהסוציאליסטים צוברים כאלו מאיליהם... ואלו הן כמובן אמונות הבל.

במובן זה אנו, בישראל, מספקים אחת הדוגמאות הגרועות ביותר, אומר בן־אהרון: בעבר היו בית־הכנסת, בתי־המדרש והרבנים „מייצרים" מאמינים. עד קום המדינה פיתחנו את רצונו החפשי של האדם. פיתחנו דרך תנועות הנוער צעירים סוציאליסטים שירצו להגשים סוציאליזם. כיום די להתהלך במפלגה, בקיבוץ או במושב, כדי להשוב שיש לנו סוציאליסטים להגעקה של צורך יקר. עכשיו קשה להגיע שאפשר להגשים זאת בתוקף של חוקים. לשם כך דרושה המערכת לחינוך האדם. אבל מערכות החינוך, הסברה וההשכלה, אינם נתונים למשטרו הדמוקרטי של העם ואינם סרים למרותו. תחום זה הופקע ברוב הארצות מרצונו של העם, או שנפל למיסחור או לנפול לידיהם של בעלי התיאוריה כי לדעת ולחינוך אין אידיאולוגיה. „לשלטון הדמוקרטי הסמכות ההכרעה בנושאי מלחמה ושלום, בענייני מסים וכיו"ב. אבל שלטון על החינוך — לא. הוא בתחומם של אפיפיורים עצמאיים והוא רוכב שלטוני משל עצמו... מי שמדבר היום על ברית פועלים נראה כמי שאינו מן העולם הזה. לשאנו רוצים רוב במדינה לקביעת גבולה ולענייני מלחמה ושלום — מבינים אותנו; אך כשאנו רוצים לקבוע גם שלטון על חינוך ודרך — זה לא. אף תנועות הנוער הן יזמות פרטיות, בלי זיקה לפוליטיקה של עיצוב חברה. לפיכך מכריזה התנועה הפוליטית להגיע לכלל קפאון וקיצוניות שאין בה כדי ליצור שאר־רוח שבלעדיו אין לכונן ולהנהיג המונים גדולים".

דב ברב"ר, איש מפ"ם, התייחס לדברי בן־אהרון, באומרו: „אם לא יהיה חלום מוחשי של סוציאליסטים, יתגשם בהכרח כל המכבר: תהיה זו מדינה של ה„ישראלי הממוצע". כיום החברה הישראלית אינה יודעת מה לעשות עם עצמה והדברים נעשים מעצמם... אצלנו לא הבוחר בוחר, ואפילו לא המפלגה. אנו חיים ב„משטר נשיאותי" שבו שניים־שלושה מכריעים. נדמה להם שהם מולכים, אך למעשה הם מגורים על להגים. באדם יש יצר של שלטון והוא צורך של שליטה על אחרים. יצר שלטון זה הוא גם נחלת ותיקים הנאחזים בקרנות המזבח. הוא קיים גם הבית הלבן ועד למרחבית... התרופה, לדברי הנואם, צריכה להיות: להתחלף! הכרחי לשלב לפחות כדי שליש צעירים ונשים בכל אחד מן המוסדות. זהו תנאי לשינויים בארגונים דמוקרטיים — כאם לא כן „הציקונה" הקמה את כל האידיאלים...

יותר אופטימי נשמע יהודה גוטהלף, שטען, כי יש סיכוי לדמוקרטיה אוליגרכית שקיימת עתה סכנה ממנה; אין זה מצב ללא מוצא. כבר היו פילוסופים שכפרו בדמוקרטיה (מיכאלס, פרטו, ואחרים) ושכתם ינקו כל הרודנים. אלה טענו כי אין כגוב באוליגרכיה ומאליכה וכי אין יצר דמוקרטי באדם. אך אין זה דבר כך.

מטרת הסוציאליזם, אומר גוטהלף, היא להגיע לחברה נטולת מעמדות. הדרך למימוש דמוקרטיה שלמה וסוציאליזם היא ארוכה והרבה כבר הוגשם בהשוואה לעבר.

גם לא נכונות הן התיאוריות: „הדרך חשובה ולא המטרה" (כדברי סוציאל־דמוקרטים) או „חשובה המטרה, לא הדרך" (קומוניסטים). לנו חשובה גם המטרה וגם הדרך. יש, איפוא, להיאבק על דמוקרטיה פוליטית ועל דמוקרטיה סוציאלית.

אם תנועת העבודה לא תעשה בתחום האידיאי, היא גם תפסיד את כוחה הפוליטי ואת העוצמה הכלכלית שבידיה.

א. מרגליה טען, כי האוניברסיטאות מקנות מקצוע ומייצרות כבואים. אך לא משמשות בתי־יוצר להגות ולדעות. לדעתו, אין שלטון במערכת הפוליטית בלי תשתית במערכת האחרות. השאלה היא: למי נחוץ הסוציאליזם? מי רוצה בשינוי? אנו חיים כיום בחברה של מלחמה והבצרות ההדעה באה מקרב פיקוד צה"ל ולא ממקורות אחרים.

ברפורמיזם בארץ היה הדגש מרכזי בחינוך האדם ועיצובו, וכאשר רפורמיזם זה הגיע לשלטון הוא לא ידע מה לעשות בו. המלחמה על הקניין תימשך הרבה שנים. השלטון לא יודע מה לעשות בענייני הפער והעוני. השאלה היא: מי יהיה הנושא לתיקונים הנרחבים?

ד. בצלאלי שאל: מה רוצה העובד? איזה משטר הוא מעדיף? האם צריך להציג החזון עם אידיאה? הדרך היא, לדעתו, בחינוך האדם!

לילי פרי מלונדון, העומדת בראש ארגון מתנדבים מאנגליה, תרמה לביה"ח „תל־השומר" 9 מכשירים לבדיקת פעימות הלב (קרדיאל־מוניטורס).
בתמונה: לילי פרי וד"ר מרדכי שני, מנהל „תל־השומר" ליד המכשירים.

12 מאגרי מים חדשים ייחפרו בעמק יזרעאל

מאת סופר "דבר" בעמק

12 מאגרי מים חדשים בע־לי קיבולת של 2.5 מיליון קוב לתפיסת מי שטפונות, ביוב ומים מליחים, ייחפרו בקרוב בעמק. תכנון המאג־רים הושלם בימים אלה וה־הוחלט על חפירתם בעקבות הצלחת מפעל דומה — 12 מאגרים הקיימים כבר. תשעה נחפרו בשנה האח־רונה. במאגרים הקיימים נתפסו 3.5 מיליון קוב מים.

ההשקעה במפעל החדש הסתכם ב־2.5 מיליון ל"י, היינו לירה אחת לקוב מים.

מנהל משרד החקלאות בעפולה מאיר בן מאיר שהוא יזם ה־מפעלים מסר, כי המועצות האזו־ריות בעמק השכילו להתארגן ו־להבטיח מימון־ביניים מבנקים ל־כריית המאגרים. מימון זה יקד־דים את המימון הממשלתי המוג־בל מסיבות תקציביות ולא ישבש את סדר העדיפויות של משרד החקלאות בנושא פיתוח מקורות מים לצרכי חקלאות. ההתארגנות פנימית של ישובי העמק מאפשרת גם ביצוע מהיר של הפרוייקט בהוצאות מינימליות. משרד הב־ריאות שותף בנושא ניצול מי ביוב.

המאגרים יוקמו בישובים: ה־יוגב, כפר־יהושע, אלונים, נהלל, מורע, תל־עדשים, עין־דור, גזית, עין־חרוד מאוחד, בית־אלפא ו־קרוב לוודאי גם בשריד.

100 מיליון קוב מים תוספת

בן־מאיר הסביר, שבעבר לא נוצלו מקורות מים אלה בהיקף רב והמים הלכו לאיבוד. במגמת המפעלים החדשים להבטיח בעתיד את שיעור מכסת המים המסופקת לחקלאות. כיום צורכת המדינה 1.5 מיליארד קוב בשנה, מזה כ־300 מיליון צריכה עירונית, כולל התעשיה. החישוב הוא 100 קוב מים לנפש. אם אוכלוסיית הארץ תגדל במיליון נפש, יהיה צורך להבטיח לצריכה שבחוץ ל־חקלאות תוספת של 100 מיליון קוב מים. אם לא יתגלו מקורות מים מתוקים חדשים לא יהיה מנוס מלהקטין את מכסת המים המסופקת לחקלאות. המאגרים ל־תפיסת מי שטפונות, ביוב ומקו־רות אחרים אשר אינם מספקים מים מתוקים צריכים לענות על בעיה זאת.

קנס ל"יכין" על עובש במיץ

אין להסכים לגזירה שהאזרחים ילגמו מיץ המכיל עובש — קבע אתמול שופט השלום התל־אביבי בורים רפפורט, בהטילו 2000 ל"י קנס על מפעלי "יכין" באשמת גילוי תרבית עובש במיץ תפוזים מתוצרתם.

עו"ד ב. רבין, נציג היועץ המ־משפטי לממשלה, ביקש לגזור על המפעל את העונש המירבי של 5000 ל"י קנס, ואילו פרקליט החברה ביקש להקל, בטענה כי המפעל מצטייד במיטב הטכנולו־גיה.

נוצות ושערות בנקניק "הכובש"

1500 ל"י קנס גזר השופט רפ־פורט על מפעל לנקניק "הכו־בש" בבני־ברק לאחר שנמצאו בתוצרתו נוצות ושערות.

זחל קטן שנמצא בלחם מתו־צרת מאפיית "אור יהודה" באור יהודה עלה למאפיה ב־500 ל"י.

ועדת יום העצמאות העירונית

„TIME ROZANC"

LJUBLJANA

הלהקה היוגוסלבית המפורסמת ובה 60 אמנים

בחזיון הענק

„ליל האביב"

בהשתתפות 2000 מחוללים, נגנים וזמרים.

המופע ייערך באיצטדיון העירוני בקרית אליעזר ביום העצמאות 19 אפריל בשעה 5.45 אחה"צ.

כרטיסים ניתן להשיג בקופות הכרטיסים בחיפה, במרכזי התרבות והנוער, לחיילים — בקצין העיר, ולוועדי עובדים במועצת פועלי חיפה.

במידה ויישארו כרטיסים — בערב המופע בקופות האיצטדיון.

בהוצאת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

כולל לוחות ודיאגרמות, בצורה פופולארית ותמציתית, של הסדרות הסטטיסטיות העיקריות מאז הקמת המדינה: על האוכלוסיה, החברה והמשק בישראל ובשטחים המוחזקים. מיועד לציבור הרחב שיוכל להסתייע בו בחיי היומיום; לסטודנטים ולתלמידים, לאנשי עסקים, לעובדי ציבור, לעורכי־דין, למורים וכיו"ב.

המחיר: 5.— ל"י ... 230 עמ'

להשיג בחנויות הספרים ובסוכנויות:

- תל־אביב — "ספרים לעם", יבנה 7, טל' 621885
- ירושלים — "תמיר", בן יהודה 2, טל' 224808
- חיפה — "מדע", הרצל 49, טל' 663694

להזמנה בדואר — גזור ושלח:

לכבוד שירות ההפצה של פרסומי הממשלה רח' ב', 29, הקריה, תל־אביב

נא שלחו לי... עותקים של שנתון כיס סטטיסטי — 1971.

רצ"ב המחאה ע"ס ... (נא להוסיף 0.70 ל"י דמי משלוח).

שם מלא ______ כתובת ______ חתימה ______

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה לחקלאות — הקריה ברחובות

בית הספר למדעי התזונה והבית

נמשכת ההרשמה ללימודים לקראת התואר "בוגר במדעי התזונה והבית" — לשנת הלימודים תשל"ג

ההרשמה ללימודים בבית־הספר למדעי התזונה והבית לשנת תשל"ג נמשכת, והיא תסתיים בתאריך 31.8.72

טפסי הרשמה ופרטים ניתן לקבל במזכירות ביה"ספר בין השעות 9.00—14.00 (בטלפון: 03־952625).

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

מפקד האוכלוסין 1972

לתשומת לב הציבור!

בכדי להקל על הציבור במגעיו עם הלשכות האזוריות של מפקד האוכלוסין והדיור — מתפרסמת. להלן רשימת הלשכות, כתובותיהן ומספרי הטלפון:

אזור	מקום	הכתובת	מספר הטלפון
א	טבריה	מלון רמה	(067)—22221—2—3
ב	עכו	בי"ס תיכון "טיכון ממשלתי ד'"	(04)—913774—5—6
ג	צפת	רחוב גלבוע	(065)—23964—4—5
ד	חיפה	שדרות העצמאות 39	(04)—643582—3—4
ה	חיפה	שדרות העצמאות 39	(04)—643576—7
ו	חדרה	רחוב רוטשילד 37	(063)—25181—3—2
ז	נתניה	רחוב הרצל 25	(053)—25968—28543—28021
ח	כפר סבא	רחוב ויצמן 108	(03)—925886—903084
ט	הרצליה	רחוב הנדיב 7	(03)—981598 981411—981100
י	רמת גן	רחוב ז'בוטינסקי 71	(03)—739609—739096—739432
י"א	תל־אביב	שדרות רוטשילד 49	(03)—622153
י"ב	גבעתיים	רחוב משמר הירדן 18	(03)—764279—764358
י"ג	בת־ים	רחוב בלפור 2	(03)—862569—8—0
י"ד	רחובות	בתחנת אגד החדשה	(03)—951193- 952877—954441
ט"ו	רמלה	בניין לשכת העבודה הישן (מול "אגד")	(03)—965391—2—3
ט"ז	ירושלים	רחוב בן גבריאל 3, תלפיות	
י"ז	ירושלים	רחוב ברטנורא 9	(02)—31253
י"ח	אשקלון	בי"ס אילנות — שיכון אפרידר	(051)—5188
י"ט	באר־שבע	רחוב הפלמ"ח 71	(057)—73878

תביעה להפעיל ועדת המחירים

מאת סופר "דבר" בחיפה

בתביעה להפעלה מיידית של ועדת המחירים הציבורית, כדי שתפעל למניעת הפלאת המחירים במקביל להפלאה־השכר — יצא צבי נתנזון מהמועצה הציבורית לצרכנות. הוא גם קרא להפעלת פיקוח יעיל יותר על המחירים של המוצרים השונים, משקלם ו־טיבם ולמניעת כל אפשרות של עקיפת החוק.

בישיבת המועצה הציבורית ל־צרכנות שליד מועצת פועלי חיפה הובעה דאגה נוכח הפלאת מדד המחירים לצרכן בשיעור של שני אחוזים בחודש מארס.

מועצת הפועלים באשדוד תפעל למניעת התייקרויות

מאת סופר "דבר" בדרום

ועדי העובדים ומועצת הפועלים באשדוד החליטו לנקוט פעולה מעשית להורדת יוקר המחירים. לדבריהם יוקר המחיה באשדוד גבוה בעשרות אחוזים מאשר ב־ערים הגדולות. ועדי העובדים, ש־התכנסו אתמול במועצת הפועלים החליטו לבדוק בין היתר האפ־שרות להקמת חנות קואופרטיבית מרכזית, וייזום פעולות ציבוריות למניעת קניות בחנויות המפלות את המחירים. כן הוחלט לפנות לשר השיכון בענין התייקרות הדירות בעיר.

במפקדת הגיא בבאר־שבע תע־רוך בתקופה הקרובה ביקורים ב־בתים פרטיים בעיר כדי לעמוד מקרוב על מצב התחזוקה של ה־מקלטים. (ע)

גדעון רפאל, לשעבר מנכ"ל משרד־החוץ, הצטרף למליאת ה־מועצה של המחלקה לקשרים בינ־לאומיים בוועה"פ של ההסתדרות.

מחלקת ההתיישבות תובעת דיון במחירי התוצרת

מאת סופר "דבר" לענייני החקלאות

מזכירות מחלקת ההתיישבות של המרכז החקלאי החליטה אמש לק־ים בקרוב ישיבת מליאה של ה־מרכז החקלאי בענין מחירי התו־צרת החקלאית לשנת 1972/73.

כזכור, החליטה המליאה הקוד־מת שלא לוותר על תביעות המחי־רים כפי שנקבעו בזמנם על בסיס התחשיבים של משרד החקלאות והוטל על המזכירות להמשיך ב־מו"מ עם הממשלה.

המליאה תבעה מהמזכירות, ש־אם המו"מ לא יביא את התוצאות המצופות תתכנס המליאה שוב כדי להחליט על נקיטת אמצעים.

ליאונרד רוז עם אורי סגל בפילהרמונית

סידרת המנויים הקרובה בתז־מורת הפילהרמונית מביאה שוב לישראל את הצ'לן הנודע ליאו־נארד רוז, עמיתם של איזק שטרן ויוג'ין איסטומין בשלישיה המפור־סמת. רוז ינגן לסירוגין את הקונ־

ליאונרד רוז

אורי סגל

צ'רטו לצ'לו של דבוז'אק ואת הרפסודיה העברית "שלמה" של בלוך.

על דוכן המנצחים יעמוד היש־ראלי הצעיר אורי סגל (יליד ירושלים, 1944) שזכה בפרסים ע"ש דימיטרי מיטרופולוס, ומיטרו־פולוס וכבר ניצח על רוב התז־מורות החשובות בארה"ב, באנ־גליה ובאירופה. סגל, העתיד ל־הופיע השנה גם בפסטיבל אדינ־בורו, ינצח על יצירות של באך, סטראווינסקי וברהאמס.

תערוכת מסורת התרבות הערבית בבנייה ובאומנויות נפתחה בחברון

תערוכה המיועדת לסיפור מ־סורת התרבות הערבית בבנייה ובאמנויות, נפתחה אתמול על־ידי ראש עיריית חברון שייך מוחמד עלי אל־ג'עברי באולם הספריה העירונית ב־חברון במעמד נכבדי העיר, מ־הנדסים ואדריכלי בניה מהגדה ויש־ראל. התערוכה, הנערכת במינה הראשונה כמוה, אור־גנה על־ידי המרכז לטיפוח ה־איסלאם בירושלים, בשיתוף עם עיריית חברון.

בתערוכה, שתהיה פתוחה ב־משך ארבעה ימים, מוצגות ל־מעלה מ־50 תמונות ענקיות של בניינים ותכניות בניה מת־קופות שונות, בנסיון ליצור סגנון בנייה ערבי מודרני.

בפתחו את התערוכה ציין ראש עיריית חברון, כי בתקופה בה אנו נתונים במאבקים הנ־לוים לפתיחת בנחלי דם, אין שעתנו פניה לענייני רוח ואו־מנות ביצירה בכלל, ובבנייה בפרט. לכן, הוסיף שייך אל־ג'עברי, מברכים אנו תערוכה זו, הבאה לשפוך אור על גד־לותה של תרבות ואמנות הב־נייה הערבית בדורות עברו. הוא קרא לתושבי אזור חברון והגדה המערבית לבקר בתע־רוכה.

האדריכל שמחה יום־טוב, מ־קיבוץ דליה — מהמרכז לטיפוח אמנות האיסלם ויוזם התערוכה, שהדריך את המבקרים — אמר, כי חלק מהמוצגים בתערוכה מראים את הנסיונות שנעשו בארצות ערב — מצרים, סו־ריה, מארוקו ועוד — לשלב את סגנון הבנייה הערבי הקדום בסגנון הבנייה המודר־נית. בבנייה המודרנית בארץ — כגון בניית מסגדים, ישובי בד־ואים, כרכים כפריים ועוד — מובלט שילוב סגנון בנייה ער־בי קדום בבנייה היהודית המו־דרנית — אמר.

הרצאות בנושאי התערוכה השמיעו מהנדס עיריית חברון באדר סאקא, חליל דופיש, מה־מחלקה לחינוך ותרבות של ה־עיריה, וסאמאן האכי מנהל מועדון התרבות ומזכיר המוע־צה המקומית הצ'רקסית של כפר־קמא. (ע)

פרופ' פדה: מבנים טרומיים יכולים להקל על מצוקת האישפוז

מאת סופר "דבר" לענייני בריאות

לא תהיה כל ברירה אלא להתחיל להקים מבנים טרו־מיים על מנת להקל על מצו־קת האישפוז בבתי החולים העירוניים והממשלתיים — אמר אתמול מנהל משרד הבריאות פרופ' ב. פדה ב־מסיבת עתונאים בבית החו־לים "איכילוב".

פרופ' פדה אמר, כי מכשירים את הקרקע להקמת יחידה טרומית ב"איכילוב". מנהל משרד הברי־אות עמד על חשיבותו של המרכז הרפואי העירוני־ממשלתי ההולך ומוקם ליד בית חולים "איכילוב" ואשר ממלא כבר עתה פעולה חשובה בשדה האישפוז, הבריאות והמחקר. פרופ' פדה ציין, כי מצב האישפוז בתל־אביב אינו קל. מצד אחד האוכלוסיה הולכת וגד־לה, ואילו השירותים אינם מס־פיקים להדביק את הגידול. למ־רות הקמת בתי החולים באיזור בעיר ("תל־גבורים", "איזנברג" והבנין החדש במרכז הרפואי ב־תל־אביב) יעברו עוד 5—7 שנים עד אשר אפשר יהיה להפעילם.

את המסיבה פתח סגן ראש העיריה וראש אגף האישפוז עו"ד צ. קלימנטובסקי, שעמד הוא על קשיי האישפוז והביא כדוגמה את בית החולים "איכי־לוב" אשר בו יש 365 מיטות ולעתים הוא נאלץ לאשפז כ־500 חולים, ולכן מציבים מיטות גם במסדרונות — דבר המקשה על העבודה ועל הטיפול הרפואי.

המבנה הטרומי יכיל 80 מיטות. בבית החולים "איכילוב" הולכת ומוקמת יחידה לטיפול נמרץ ב־חולי לב. כן יורחבו המחלקות הנוירולוגית, מכון הרנטגן (הנמצא בבניה מעל לאולם הרופאים), המעבדות למיקרוביולוגיה. אולם הרופאים והספריה יועבר למקום אחר.

בבית החולים "הדסה" ברחוב בלפור שופצו המחלקה האונקו־לוגית (לגידולים) והדרמטולוגית והחל שיפור במחלקות פנימיות. בבית היולדות בקריה, אחד הג־דולים בארץ, בו יולדות בין 10—12 אחוז ובין 70—80 אחוז מכל הלידות של איזור תל־אביב, נוסף בנין חדש, בו ייפתחו מרפ־אות ובנק דם. תקציב עיריית תל־אביב לשנת הכספים 1971/72 ש־הגיע ל־28 מיליון לירות, הגדל ל־33 מיליון לשנת התקציב הנוכ־חית. מספר עובדי בתי החולים גדל מ־1269 ל־1366. צ. קלמנטו־בסקי עמד על הבעיה של מחסור באחיות (45 אחוז מן האחיות הן מוסמכות, 35 אחוז אחיות מעשיות, והשאר ללא כל הסמכה).

בבית הספר לומדות 120 אחיות, אך הבעיה היא כיצד לקשור ל־בית החולים וזאת ניתן לעשות רק על ידי עזרה בשיכון.

מנהל אגף האישפוז ד"ר א. הראל עמד אף הוא על מצוקת האישפוז ושיבח את עבודת צוות עובדי ביה"ח העושים את עבו־דתם בתנאים קשים. כן מסר על הקמת מרכז להתפתחות הילד במס־גרת המחלקה לרפואה ציבורית של העיריה, דאגה לקשישים ול־חולים כרוניים, אשר לשם כך יש להפוך את בית החולים הממשל־תי בפרדס כץ, שהיה בידי "כלל־בך".

המשנה למנהל הכללי של מש־רד הבריאות צבי אטלס מסר, כי התקציב לבניה ולפיתוח יגיע ב־שנת התקציב הנוכחית ל־25 מיל־יון ל"י.

מנהל בית החולים "איכילוב" ד"ר י. קויש והמנהל האדמי־ניסטרטיבי י. ארמוני הסבירו את תכניות הבניה והמרכז הרפואי.

ביקורת על סגירת מרפאות ברמת־גן

מאת סופר "דבר" בגוש דן

סיעת המערך מתחה ביקורת קשה על החלטת עיריית רמת־גן לסגור ארבע מרפאות עירוניות בישיבת מועצת העיריה, שנערכה אור ליום אתמול.

נציגי הסיעה טענו, כי זו החל־טה בלתי דמוקרטית ותבעו ל־הקפיאה עד לעריכת דיון עליה במועצת העיריה. הצעתם נדחתה על־ידי ההנהלה.

הרשויות יאשרו התקציבים אך לא יגישו למשרד הפנים

הרשויות המקומיות יאשרו את תקציביהן לשנת 72/73 — על כך החליטה אתמול הנהלת מרכז ה־שלטון המקומי. יו"ר מרכז השל־טון המקומי פ. אילון, מסר שה־רשויות המקומיות אינן יכולות, על פי החוק, לעבוד ללא תק־ציבים מאושרים. אי לכך הוחלט בהנהלת המרכז על אישור התק־ציבים אך הרשויות לא יגישו את תקציביהן לאישור הממונים על המחוזות ומשרד הפנים.

חברי הנהלת המרכז, ראשי ערים וראשי מועצות מקומיות כיבדו בדקה דומיה את זכרו של יו"ר הכנסת, ראובן ברקת ז"ל. פ. אילון העלה קווים לדמותו.

מאסר וקנס על תאונה קטלנית

נהג מכונית פרטית שהורשע ב־גרימת מוות נידון אתמול לארבעה חודשי מאסר בפועל וארבעה חוד־שי מאסר על תנאי, וקנס בסכום של 2500 ל"י.

אלפי ל"י נזק בדליקה ב"ידיעות אחרונות"

דליקה פרצה אתמול בבקר סמוך לשעה 9 במרתף של העתון "ידיעות אחרונות", בבנין הישן ברחוב מוזס.

כפי שנמסר ממכבי האש נגר־מה הדליקה על ידי גץ של ה־מכונה היוצקת עופרת. האש אח־זה בפסולת העופרת ומכבי ה־אש שהגיעו למקום במכונית אחת הצליחו לכבות אותה תוך כמה דקות. עלו באש עתונים וחלקי מכונה.

הנזק נאמד בכמה אלפי לירות.

זכו בפיס

בהגרלת מפעל הפיס מס' 15/72 שהתקיימה ביום 13.4.72 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 150,000 ל"י זכו המספרים: 625730, 004153. בסך 50.000 ל"י זכה המספר: 284755.

בסך 12.500 ל"י זכו המספרים: 013874 006051.

בסך 6.250 ל"י זכו המספרים: 779878 621833 478301 436045.

בסך 1.250 ל"י זכו הכרטיסים הבאים: 046169 044069
109600 306922 305598 162282 118628
510271 477904 417846 408526
574304 563127 556466 518492
751705 664249 642844 622433
798410 762557.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־05675 36372
83623 49462 47832 45939 42111
97174 87854 85383.

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־13596 18615
36583 31484 30829 26035 21092
55519 53250 41333 40360 38534
65761 65132 60953 58970 58873
77704 73574 70621 66929 65900
99981 93236 84433.

בסך 100 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0382 1335
7811 6898 6556 4048 1577.

בסך 50 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0137 0379
1632 1612 1594 1078 0815 0598
3199 3040 2954 2891 2526 2367
4817 4014 3631 3568 3390 3305
6019 5736 5647 5502 5453 5160
8737 8539 8182 7830 7134 6024
9658 9616 9562 9427 8967 8852
9759.

בסך 4 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה: 5.

המושבות נגד הפיכת אדמה חקלאית לעירונית

כנס נבחרי ההסתדרות בוועדות החקלאיות של המועצות המקומ־יות, שנתקיים אתמול בבית מר־סד רבינוביץ בבית־דגן, החליט לפעול נגד מגמות העיור במו־שבות והפיכת אדמה חקלאית ל־עירונית. הוחלט לפנות לשר הפנים להעניק מעמד חוקי לוע־דות החקלאיות בעת שינוי יעוד הקרקע.

כן החליט הכנס לפנות למשרד הפנים בבקשה, שזכות הצבעה ל־ועדה חקלאית תינתן גם לחק־לאי שיש לו פחות משני דונם — אם עיקר פרנסתו היא מחקלאות אינטנסיבית.

א. מיליס, מנהל המחלקה ל־חקלאות במושבות, מסר דו"ח על תוצאות הבחירות לוועדות החק־לאיות. הוא אמר שההסתדרות יצאה מחוזקת מהבחירות, וב־27 מועצות מקומיות בהן נערכו ה־בחירות יש לה עתה 18 יושבי ראש במקום 13.

בכנס דיברו בין היתר: מזכיר המרכז החקלאי י. שפירא, חבר המרכז החקלאי י. גלילי ומזכיר ארגון־החקלאים במושבות ש. גוט־ליב.

דורשים לשחרר אדמות לא חקלאיות לבנייה

תביעה לשחרר אדמות לא־חקל־איות בסביבת הערים למטרות בנייה, כדי להוריד את מחירי הדירות שהאמירו, הושמעה אתמול בישיבת מזכירות המחוז של אי־חוד הקיבוצים והקבוצות במפלגת העבודה, בהשתתפות שר החק־לאות והפיתוח חיים גבתי.

הודגש, כי שיחרור קרקעות לבנייה עשוי להיות גורם להורדת המגמה האינפלציונית במשק. שר החקלאות אמר, כי אפשר לשחרר לבנייה קרקעות לא חקלאיות ב־סביבת מודיעין, אך לא במגמה להקים עיר חדשה. כן הזכיר את ההקפאה הקיימת עדיין על חולות ראשון־לציון, בגלל אגני החיסכון של מי הביוב שם.

המשתתפים בדיון הביעו הת־נגדות כללית להעלאת אחוז הרי־בית להלוואות לפיתוח בחקלאות ותעשיה. ההעלאה לא תהווה גורם להורדת המגמה האינפלציונית ב־משק.

תע"ל מציעה שחבה"ע תנפיק מניות

בישיבת הועדה המרכזת של תנועת העבודה הליברלית, ש־התקיימה אמש בתל־אביב, הועל־תה הצעה להנפיק מניות של מפ־עלי חברת העובדים לרכישה על ידי כל חברי ההסתדרות.

מגיש ההצעה צבי וולף, חבר מזכירות חברת־העובדים הדגיש, כי עם הוצאת מניות לציבור תי־ווצר דרך לגיוס הון בקנה מידה רחב, הדרוש לחברת־העובדים ל־המשך התפתחותה.

נוע־הארגז ישתתפו במיכרז לרכישת "ליילנד"

מאת דוד ליפקין, סופר "דבר"

קרוב לוודאי, שחברת "נוע" ומפעל "הארגז" יש־תתפו במיכרז למכירת ה־מפעל "ליילנד־אשדוד" ויגי־שו הצעתם לכונס הנכסים. גם גורמים אחרים בודקים אפשרות השתתפותם ב־מיכרז.

"נוע" ו"הארגז" מעוניינים בר־כישת "ליילנד־אשדוד" במסגרת התכנית לייצור האוטובוס הישרא־לי האינטגראלי של שנות השב־עים. לשם כך יצטרך "הארגז" תוך זמן־מה להעביר ממפעלו ב־תל־אביב למקום אחר את המחל־קה לייצור מרכבים. הכוונה ל־הרכיב במפעל אוטובוס לפי צרכי הקואופרטיבים לתחבורה. גם לגבי הרכבת משאיות יתאימו את הר־כבתן לצרכים המיוחדים של הנה־גים הישראליים ולתנאים המקו־מיים. חבר הוועדה המנהלת של חברת העובדים עמוס דגני, המר־כז את הטיפול בנושא, קיים מג־עים גם עם "כור" על השתלבותה בתכנית הרכישה של "ליילנד־אשדוד", כגורם המספק חלקי־חילוף, אבל הם דחו את ההצעה בעקבות מה שאירע ב"אוטוקרס".

צוות כלכלנים בראשותו של מנהל המחלקה הכלכלית בחברת העובדים אהוד שילו, בוחן את הפרטים הקשורים בהשתתפות ב־מיכרז. קיימת דעה, שכדאיות רכישת המפעל תהיה רק אם אפ־שר יהיה לרכוש אותו בערך ה־נכסי שלו. אם "נוע" ו"הארגז" לא יצליחו לרכוש את המפעל, הם מתכוננים להמשיך ולטפל ב־הקמת המפעל לייצור האוטובוס הישראלי והוא יוקם בקירבת אחד ממפעלי "הארגז" באיזור רמלה.

נמסר, שגם קבוצת קרמרמן בוחנת אפשרות של השתתפות ב־מיכרז של "ליילנד־אשדוד". יש גם התעניינות מצד "כלל". אבל לא ברור אם היא תרכוש מפעל זה, נוסף למפעל בטירת־הכרמל.

ועדת העבודה סיירה בשכונות עוני בת"א

ועדת העבודה של הכנסת בראשותה של חה"כ ש. ארי־בל־אלמוזלינו, סיירה אתמול במשכנות עוני ואזורי שיקום באיזור תל־אביב—יפו, במס־גרת דיון הוועדה בהצעה ל־סדר היום של חה"כ מ. יהודה בנושא "חיסול משכנות העוני ופתרון מצוקת הדיור".

הסיור אורגן על־ידי חברת "חל־מיש" והשתתפו בו גם המנהל הכללי של "עמידר" צבי אלדי־רוטי, נציגי משרד השיכון, מינהל מקרקעי ישראל, נציגי חברות "פרזות", "שיקמונה", נציגי עי־ריית תל־אביב וחברי הדירקטור־יון של חברת "חלמיש".

הוועדה ביקרה בשכונת התקוה, שכונת הארגזים, שכוני תל־כביר, עג'מי ויפו.

בסיור ראתה הוועדה סוגים שו־נים של משכנות עוני ושמעה הסברים מפי נציגי חברת "חל־מיש".

לוועדה נמסר, כי עתה נערך סקר על הדיור בשכונת התקוה מתוך מאמץ למצוא פתרון למ־צוקת הדיור בשכונה זו בה מת־גוררים תושבים רבים, בהם מש־פחות מרובות ילדים, בצפיפות גדולה, בדירות רעועות ודולפות. הוועדה נפגשה גם עם נציגי הוועד הציבורי למען שכונת ה־תקוה ושמעה את דבריהם ובקש־תם להקצות להם שטחי קרקע לבנייה בשביל זוגות צעירים ו־משפחות מרובות ילדים בקרבת מקום.

הוועדה סיירה גם בשיכון תל־כביר, שהוקם על־ידי חברת "חל־מיש" ומוחזק על־ידה. שיכון זה מטופח ונאה וכולל דירות מרוו־חות עם מכונות כביסה לשימוש התושבים.

הדירות נקנו על־ידי התוש־בים, שהם בעיקר משכונות עוני ביפו, עג'מי ושכונת התקוה.

עם תום הסיור קיימה הוועדה ישיבת סיכום.

…וחרי המכולת מאיימים …הפסיק שיווק חלב; …ובעים העלאת הרווח

מאת סופר "דבר" לענייני חקלאות

…חרי המכולת חידשו את… את איומיהם להפסיק …יווק חלב השתיה, אם "תנובה" לא תיענה לתביע… להעלות את שיעור ה… …ח על החלב.

…חורים מקבלים היום 2.6 אג' …כל שקית או בקבוק של חצי …ר, ולדבריהם זהו שיעור רווח …"מזי. מ"תנובה" נמסר …ול כי "תנובה" אינה יכולה …לות את שיעור הרווח למוח… …, על חשבון יצרני החלב שגם …אינם מקבלים בצד החלב את …ורה המגיעה להם, בהתאם ל־תוספי ההתייקרות שחלה בשנה האחרונה.

את התביעה להעלאת שיעור ה־רווח על החלב צריכים הסוחרים לדעתה של "תנובה", להפנות ל־משרד המסחר והתעשיה או לוועדת המחירים. אם יוחלט להתיר העלאת מחיר החלב לצרכן או להגדיל את הסובסידיה, אפשר יהיה להיענות לתביעת הסוחרים להעלות להם את שיעור הרווח.

כפי שנודע לסופר "דבר" מתנ־הל מו"מ בין סוחרי המכולת לבין משרד המסחר והתעשיה על קבלת עזרה לרכישת מקררים חדשים לח־נויות, בעקבות הגדלת שיווק החלב ע"י החנויות, עם המעבר לשקיות הפלסטיק. ובמשרד המסחר והתע־שיה ישנה נכונות לסייע לסוחרים הזקוקים לרכישה, או החלפה של מקררים.

…ור החקלאות: קרוב היום …בו תוכל ישראל לספק …ריכת הלחם בכוחות עצמה

…יבול החיטה יגיע השנה …270,000 טונות שהם שיא …יש בגידול חיטה בארץ. …גות. זו מהווה למעלה מ־80 …וז של צריכת ישראל ב… …יטה והמגיעה ל־320,000 טו… …ת חיטה לשנה — מסרו …תמול מומחי מחלקת ה… …דה בשעת סיור שר־החק… …לאות ח. גבתי, בשדות החי… …ה של ישובי הנגב.

…שר החקלאות סייר בשדות הי… …בים ביתיקמה, ניר־משה, שובל …תל־עוז, ועמד מקרוב על הדב… …ם היפים שהניבו השדה השנה. …השיא הקודם בגידול חיטה הו… …ג בשנת 1967, אז הגיע היבול ה־ארצי ל־210.000 טונות בלבד. קציר מספר שבועות. דוד אריאל, מנהל מחלקת הפלחה במשרד החקלאות, מסר, כי שדות החיטה עלו השנה יפה בכל חלקי הארץ. באיזור הנ־גב, בית־שאן והגלבוע, יניבו הש־דות כ־300 ק"ג בממוצע לדונם בעל וכ־600 ק"ג בממוצע לדונם שלחין.

הבדואים אשר זרעו כ־100.000 דונם מעבר לקו־הבצורת, קיבלו אף הם יבול המגיע לכ־90 ק"ג חיטה לדונם. בסקטור היהודים נז־רעו כ־850.000 אלף דונם. הועל־תה השנה בגידול החיטה הרשנה הגזית לחלוקת בשטים באותה זפי־תוח, וגידולה עתידי יבול. שאוק־למו בהתאם לצרכים באזוריה ה־שונים של הארץ.

מיכל חלב למשק החקלאי

צבירה, קרור

קבול: 650, 1000 ליטר

תוכנן ובנוי בהתאם לתקן As נבדק ואושר ע"י מוסד הטכניון למחקר ופתוח.

מ.ג.ט ישראל בע"מ

תעשיות ציוד פלדת אל־חלד לחקלאות ולתעשיות מזון

מפרץ חיפה, ת"ד 10081 טל: 724479

מעלות ת"ד 72, טלפון: 979156

לידידינו צילה ואשר גיבש

ברכות לבביות להולדת הנכדה

מאחלים

הנהלת המשביר לצרכן ועובדיו

לחברינו דלילה ונחמיה שיניצקי

ברכת מזל־טוב להולדת הנכדה

ועד נוה־כבוש וחבריה

תכנון המים לישראל בע"מ

ת. ד. 11170 ת"א

מכרז 224/3/72 למכירת רכב

מוצעות בזה למכירה המכוניות הרי"מ:

1. 110-546 טנדר דודג' D-100 שנת ייצור 1963
2. 244-848 סמיישן קייזר (וגונייר) שנת ייצור 1968
3. 251-263 סמיישן קייזר (ג'ילים) שנת ייצור 1968
4. 251-331 סמיישן קייזר (וגונייר) שנת ייצור 1968
5. 251-332 סמיישן קייזר (וגונייר) שנת ייצור 1968
6. 502-774 משאית E.W.D. כולל חלקי חילוף

את המכוניות אפשר לראות בחצר מוסדנו ברח' אבן גבירול 54 ת"א בימים 14.4.72 עד 24.4.72 בין השעות 9.00 עד 12.00.

טופסי ההצעות אפשר לקבל בימים 14.4.72 עד 24.4.72 בין השעות 9.00 עד 12.00 במשרדנו בת"א חדר 217/א'.

את ההצעות בצרוף הבטחה בנקאית בסך 10% מגובה ההצעה יש להגיש במעטפה סגורה עד 24.4.72 שעה 12.00 לתיבת המכרזים במשרדנו בת"א חדר 217/א'.

אין חב' תה"ל בע"מ מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

נציבות שירות המדינה

מודיעה על

משרות פנויות של

★ רופאים
★ עובדי מעבדות רפואיות
★ רוקחים
★ עובדים סוציאליים
★ פסיכולוגים
★ מפקחי חינוך ואקדמאים במדעי החברה

מס׳ המכרז

רופאים

6—1 מנהל מחלקה (6 משרות) — דרגה א רופאים.
1 מנהל מחלקת נשים ויולדות, בית החולים אסף הרופא, צריפין.
2* מנהל מכון פתולוגי, בית החולים צפת.
3 מנהל מחלקה פסיכיאטרית, בית החולים יהודה אברבנאל, בת־ים.
4 מנהל מחלקת עור, בית החולים תל־השומר.
5* מנהל מכון המטולוגי, בית החולים נהריה.
6 מנהל מחלקת שיקום, מרכז רפואי ברזילי, אשקלון.
8—7 רופא יועץ (2 משרות) — דרגה ב רופאים.
7 במחלקת א.א.ג., בית החולים אסף הרופא, צריפין.
8 במחלקה וירולוגית, מרכז רפואי ברזילי, אשקלון.
9 כנן אפידמיולוג במשרד הבריאות, ירושלים — דרגה ב רופאים.
10 רופא אם וילד ומרפאה בלשכת הבריאות נפת השרון, משרד הבריאות — דרגה ד״ד רופאים.
43—11 רופא מחלקה (30 משרות ועוד ¾ משרה ועוד 2 חצאי משרות) — דרגת ד״ד רופאים.
11 במחלקת עינים, בית החולים אסף הרופא, צריפין.
12* במחלקת עינים, בית החולים יפו.
13* רופא עצמאי במחלקת עינים, בית החולים תל־השומר.
14*—15 במחלקה הפסיכיאטרית, בית החולים אבר יעקב (2 משרות).
16* במחלקה הפסיכיאטרית, בית החולים יהודה אברבנאל, בת ים.
17* במחלקה הפסיכיאטרית, בית החולים איתנים.
18—19 במחלקה הפסיכיאטרית, בית החולים מזרע, עכו (2 משרות).
20* במחלקה הפסיכיאטרית, בית החולים רמב״ם, חיפה.
21* במחלקת הילדים, בית החולים צפת.
22* רופא במחלקת הילדים, מרכז רפואי ברזילי, אשקלון.
23—24 רופא במחלקת הילדים, בית החולים תל־השומר (2 משרות).
25—26 רופא ילדים בלשכת הבריאות המחוזית חיפה (2 חצאי משרות).
27* רופא במחלקה הפנימית, בית החולים צפת.
28*—30* רופא במחלקה הפנימית, בית החולים רמב״ם, חיפה (3 משרות).
31—32 רופא במחלקה הקרדיולוגית ואוטם שריר הלב, בית החולים רמב״ם, חיפה (2 משרות).
33* רופא במכון הלב, בית החולים תל־השומר.
34 רופא במחלקת הרדמה, בית החולים אסף הרופא, צריפין.
35 רופא במחלקת הנשים, בית החולים אסף הרופא, צריפין.
36* רופא במחלקה הכירורגית, בית החולים צפת.
37* רופא במחלקה הכירורגית, בית החולים רמב״ם, חיפה.
38* רופא עצמאי באורטופדיה, בית החולים תל־השומר.
39* רופא במחלקת הפנים, בית החולים רמב״ם, חיפה (¾ משרה).
40* רופא בחדר המיון, בית החולים פוריה, טבריה.
41* רופא במכון הפתולוגי, בית החולים אסף הרופא, צריפין.
42* עוזר ראשון במחלקת עור, בית החולים תל־השומר.
43* רופא עצמאי במחלקת הכליה המלאכותית, בית החולים תל־השומר.
44* רופא אם וילד ומרפאה (רופא ילדים) בלשכת הבריאות המחוזית, באר־שבע, משרד הבריאות — דרגה ד״ג רופאים.
45 רופא נפתי בלשכת הבריאות נפת כנרת, משרד הבריאות — דרגה ג—ב רופאים.

רופאים וטרינרים

46 רופא וטרינרי ברגנגה, משרד החקלאות — דרגה ד רופאים וטרינרים.
47* רופא וטרינרי־מיקרוביולוג ביחידה לשרותים וטרינריים, בית דגן, משרד החקלאות, דרגה ו—ד רופאים וטרינרים.

עובדי מעבדות רפואיות

59—48 עובד מעבדה (10 משרות ועוד 2 חצאי משרות).
48*—49* עובד במעבדה המטולוגית, בית החולים תל־השומר. (משרה אחת ועוד ½ משרה).
50* עובד במעבדה בקטריולוגית, בית החולים תל־השומר.
51* עובד במעבדה בקטריולוגית, לשכת הבריאות המחוזית, באר־שבע.
52 עובד במעבדה ביוכימית, בית החולים אסף הרופא, צריפין.
53* עובד במעבדה כימית, בית החולים רמב״ם, חיפה.
54* עובד במעבדה רספירטורית, בית החולים רמב״ם, חיפה (½ משרה).
55* עובד במכון הפתולוגי, בית החולים יפו.
56* עובד במכון לתפקודי ריאות, בית החולים תל־השומר.
57* עובד ביחידה לכליה מלאכותית, בית החולים תל־השומר.
58* עובד במעבדה לאינדוקרינולוגיה, בית החולים תל־השומר.
59* עובד במכון לאיזוטופים, בית החולים תל־השומר.

רוקחים

60—61* רוקח אחראי לבקורת טיב תרופות (2 משרות) — דרגה ה—ד רוקחים.
60 רוקח בבית החולים אסף הרופא, צריפין.
61* רוקח בבית החולים רמב״ם, חיפה.
62*—63* רוקח (2 משרות) — דרגה ו רוקחים.
62* רוקח בבית החולים יהודה אברבנאל, בת ים.
63* רוקח בבית החולים אסף הרופא, צריפין.

עובדים סוציאליים

64* מנהל מרכז הסתכלות ותחנת אבחון באגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית, תל־אביב, משרד העבודה — דרגה טו אחיד.
65* מפקח על אגודות ספורט ומועדוני נוער, ירושלים, משרד הסעד — דרגה טו אחיד.
66 לא קיים.
67 קצין מבחן (½ משרה), חיפה, משרד הסעד — דרגה יג—יד אחיד.
68 עובד סוציאלי אחראי (פסיכיאטרי) במרכז רפואי ברזילי, אשקלון, משרד הבריאות — דרגה יג אחיד.
69* עובד שיקום (½ משרה) באגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית, באר שבע, משרד העבודה — דרגה יג אחיד.
70—71* עובד סוציאלי כשיר (פסיכיאטרי) (2 משרות) — דרגה יב—יג אחיד.
70 עובד סוציאלי בבית החולים שער מנשה.
71* עובד סוציאלי בבית החולים פרדסיה.
72* עובד סוציאלי (פסיכיאטרי) בבית החולים בבת־ים, משרד הבריאות — דרגה יב—יג אחיד.
73 עובד סוציאלי כשיר (אונקולוגי) בבית החולים רמב״ם, חיפה, משרד הבריאות — דרגה יב—יג אחיד.

פסיכולוגים

74—75 פסיכולוג מחוזי (2 משרות) בשירות פסיכולוגי יעוצי בחיפה ובתל־אביב, משרד החנוך והתרבות — דרגה ב של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
76 מרכז המכון להנחה מקצועי בשירות פסיכולוגי יעוצי, ירושלים, משרד החנוך והתרבות — דרגה ב של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
77* פסיכולוג קליני עצמאי בבית החולים בת ים, משרד הבריאות — דרגה ב של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
78—79 פסיכולוג מתכנן (2 משרות) בשירות פסיכולוגי יעוצי, ירושלים, משרד החנוך והתרבות — דרגה ד—ג של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
80* פסיכולוג קליני בבית החולים תל־השומר, משרד הבריאות — דרגה ד—ג של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.

מפקחים ועובדי הוראה

81** ממונה על מורים־יועצים באגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית, ירושלים, — משרד העבודה — דרגת מפקח.
82* מפקח כולל ביחידה לחינוך על־יסודי, תל־אביב, משרד החנוך והתרבות — דרגת מפקח.
83 עורך הכנה ליסודיים, ירושלים, משרד החנוך והתרבות — דרגת מפקח.
84* עורך תכניות לימודים (½ משרה) באגף לתכניות לימודים, ירושלים, משרד החנוך והתרבות — דרגת מפקח.
85—86 מפקח על מורים־יועצים על בתי ספר ממשלתיים (2 משרות חלקיות) בשרות פסיכולוגי יעוצי, בחיפה (½ משרה), בתל־אביב (½ משרה), משרד החנוך והתרבות — דרגת מפקח.
87** מנהל מרכז לשיקום מקצועי באגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית, תל־אביב, משרד העבודה — דרגת מפקח.
88** מרכז פעולות חנוך משלים לנוער מיעוטים, ירושלים, משרד החנוך והתרבות — דרגת מורה־מדריך.
89—90 מדריך למקצועות הימאות (2 משרות) בבית הספר הימי מבואות ים, משרד החינוך והתרבות — דרגת מדריך מקצועי.

ארכיאולוגים

91—92** ארכיאולוג חופר (2 משרות), באגף העתיקות והמוזיאונים, ירושלים, משרד החנוך והתרבות — דרגה ד—ג של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.

אקדמאים במדעי החברה והרוח

93 מנהל היחידה להדרכה ולהשתלמות במחלקה ליחסי עבודה, ירושלים, משרד העבודה — דרגה ג—ב של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
94** יועץ למנהל אגף הרישוי בעניני בטיחות ורישוי נהגים (½ משרה), ירושלים, משרד התחבורה — דרגה ג של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
95** עוזר ראשי לפיקוח ביחידת המפקח על התעבורה, ירושלים, משרד התחבורה — דרגה ג של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
96**—97** מנתח עיסוקים (2 משרות) בזרוע להכוון למקצוע, תל־אביב, משרד העבודה — דרגה ד—ג של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
98** מנתח עיסוקים זוטר בזרוע להכוון למקצוע, תל־אביב, משרד העבודה — דרגה ה—ד של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
99** עוזר לארגון באגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית, ביחידה להסבת אקדמאים, ירושלים, משרד העבודה — דרגה ה—ד של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
100* מבקר ביחידה לביקורת פנימית, ירושלים, משרד החנוך והתרבות — דרגה ה—ד של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
101** אחראי לספריה בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ירושלים, משרד ראש הממשלה — דרגה ה—ד של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
102 ספרן במינהל המחקר החקלאי, רחובות, משרד החקלאות, — דרגה ה של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
103*—104* מרפא לליקויי דיבור ושמיעה (משרה אחת ועוד ½ משרה) — דרגה ו—ה של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
103* מרפא בבית החולים אסף הרופא, צריפין.
104* מרפא בבית החולים יפו (½ משרה).
105/ב עוזר ראשי בכיר באגף התקציבים, ירושלים, משרד האוצר — דרגה ג—ב של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
106/ב יועץ כלכלי במינהל המחקר החקלאי, בית דגן, משרד החקלאות — דרגה ג—ב של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
107* מתכנן במחלקה לפיתוח, ירושלים משרד החנוך והתרבות — דרגה ג של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
108** מפקח על בדיקות תכניות מים בנציבות המים, תל־אביב, משרד החקלאות — דרגה ד—ג של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
109—111 עוזר ראשי—כלכלן (3 משרות) במינהל הכנסות המדינה, ירושלים, משרד האוצר — דרגה ד—ג של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
112 קצין תקציבים במינהל מחוז הדרום, באר־שבע, משרד הפנים — דרגה ד—ג של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
113 כלכלן במרכז למיכון משרדי, ירושלים, משרד האוצר, — דרגה ד—ג של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
114 תמחירן־כלכלן, ירושלים, משרד השיכון — דרגה ד—ג של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
115 מתאם דפוסי טיפול במחלקה לשירותי רווחה, ירושלים, משרד הקליטה — דרגה ד—ג של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
116 מנהל מדור (מבקר מרכז) באגף הפיקוח הכללי, תל־אביב משרד האוצר — דרגה ד של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
117 כלכלן באגף מטבע חוץ, ירושלים, משרד האוצר — דרגה ד של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
118 עוזר לקצין מטה ביחידה ושומרון, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ירושלים, משרד ראש הממשלה — דרגה ד של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
119 עוזר להבניות עבודה ותקציבים ביחידה להכוון ולתקציב, ירושלים — משרד הקליטה — דרגה ה—ד של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
120 כלכלן ברשות החסכון והביטוח, ירושלים, משרד האוצר — דרגה ה—ד של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
121** סטטיסטיקאי במינהל המחקר החקלאי, בית דגן, משרד החקלאות — דרגה ה—ד של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
122 ראש מדור נהלים וקליטה, במחלקת עבודות צבוריות, תל־אביב, משרד העבודה, דרגה ה—ד של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
123** עוזר ארגוני במחלקת עבודות צבוריות, באר־שבע משרד העבודה — דרגה ה—ד של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
124 מבקר ברשויות המקומיות במינהל מחוז חיפה, משרד הפנים — דרגה ה—ד של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
125 סטטיסטיקאי אחראי במפקדת יהודה ושומרון, ירושלים, משרד הבריאות — דרגה ה—ד של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
126* עוזר כלכלן בלשכת היועץ הכלכלי, ירושלים משרד האוצר — דרגה ה של דרוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.

*) במשרות אלו מועסק עובד בארעי, אין לעובד כל זכות על המשרה.
**) משרות אלו הן בלתי צמיתות והעובדים יועסקו עפ״י חוזה מיוחד.

בקשות יש להפנות באמצעות הדואר בטופס מס׳ 1061, אותו אפשר לקבל בלשכות המודיעין של עירית תל־אביב, בכל בתי הדואר וסניפי הדואר ובלשכות המודיעין של משרדי הממשלה הגדולים, או בנציבות שירות המדינה בירושלים, הקריה, בנין משרד ראש הממשלה, חדר 429, בלשכת הדרום של נציבות שירות המדינה, תל־אביב, הקריה, רחוב ה׳ מס. 5, בחיפה בבית הממשלה בבאר שבע במשרדי מינהל המחוז, משרד הפנים, דרך הנשיאים.

היום האחרון להגשת בקשות: י״א באייר תשל״ב — 28.4.72.

על המועמדים לדאוג, שבקשותיהם בצרוף המסמכים הנדרשים וכל מסמך אחר שבדעתם להגיש (בצרוף תרגום נאמן לעברית, אם הם ערוכים בלועזית) יגיעו לנציבות שירות המדינה לא מאוחר מהתאריך האמור בצרוף כל המסמכים הנוגעים. אחרת לא תובאנה בחשבון.

ליחידה דינמית
במוסד למחקר ופתוח

דרושים:

* **תכנת מדעי**
(אקדמאי או הנדסאי)

לעיבוד נתונים מדעי. שליטה בשפות מחשב וידע במתמטיקה וסטטיסטיקה ברמה על תיכונית.

* **טכנאי אלקטרוניקה**

נסיון במחשבים קטנים, אינטגרציה של מחשבים במערכות אלקטרוניות. ידע בשפות מחשב — רצוי.

◆ פניות בצרוף תולדות חיים לת. ד. 7057, תל־אביב עבור ש. ז.

למוסד ציבורי גדול

דרושים

מהנדסי: מכונות
״יצור
אלקטרוניקה

לתפקידי תיאום קידום ייצור בשטחים מגוונים ורבים ובקנה מידה גדול.

מקום העבודה תל־אביב. (התפקידים כרוכים גם בנסיעות בארץ ולעתים גם לחו״ל).

תנאי השכר: לפי כישורי המועמדים.

● הצעות בכתב בליווי קורות חיים ותאור מפורט של השכלה, המקצוע הספציפי, נסיון בעבודה ורקע צבאי, יש להגיש לת. ד. 7061 — ת״א, למס׳ 15 (063) עד לתאריך 24.4.1972.

משרד החוץ
המחלקה לשיתוף בינלאומי

דרוש
רופא ילדים

לתקופת שרות של שנתיים עם אפשרות הארכה, באחת המדינות באפריקה המערבית דוברת צרפתית.

הכישורים:
1. בעל תואר M.D.
2. ידיעת השפה הצרפתית על בוריה.
3. עבודה מעשית ברפואת ילדים של 5 שנים לפחות.
4. בעל רשיון נהיגה.
5. אזרחות ישראלית.

תנאי השרות ייקבעו בהתאם לכישורי המועמד ובהתאם לנוהלי מש״ב.

על המעוניינים לפנות בכתב למדור כח אדם, המחלקה לשיתוף בינלאומי, משרד החוץ, ירושלים, בצירוף קורות חייהם בעברית ובצרפתית לא יאוחר מיום 25.4.72.

ההסתדרות הכללית של העובדים באר״י ״רשת עמל״ — עירית תל־אביב—יפו אגף החינוך

בי״ס תיכון מקצועי עירוני
״עמל״ — ע״ש ליידי דייויס ת״א
(רח׳ בני־אפרים — עבר הירקון)

דרוש
סגן־מנהל

לריכוז המקצועות הטכניים

רצוי מהנדס מכונות, חשמל או אלקטרוניקה — בעל נסיון בחינוך מקצועי

על המעוניינים לפנות בכתב להנהלת רשת ״עמל״ ת״ד 303 תל־אביב ולציין על המעטפה — סגן מנהל, ליידי דייויס ת״א.

חברה לקרור ואריזה ״מרום הגליל״ מירון

דרוש
מנהל מפעל

בעל כשורים מתאימים

לפנות בכתב עם ציון קורות חיים, או בטלפון לקביעת ראיון, 067־39084

סודיות מובטחת!

למושב אורות

דרוש אחראי מים

לאחזקה וטפול בכל מערכת המים במושב

בעל נסיון בקיבוץ או במושב

דיור במקום מובטח

המעונינים יפנו בכתב למזכירות מושב אורות דאר קרית מלאכי.

אוניברסיטת חיפה

דרושה
אחות מוסמכת

לעבודה בשעות 15.00—21.00 חלק מהזמן [illegible] לעבודות משרד באוניברסיטה.

ההצעות מועמדות בא לפנות לממונה על כח אדם, אוניברסיטת חיפה, דרך אבא חושי, חיפה.

המועצה המקומית קרית שמונה

לבית־הספר התיכון המקיף ע״ש דנציגר

דרושים מורים
לשנת הלימודים תשל״ג

1. מורה למתמטיקה
2. מורה לפיסיקה
3. מורה ומדריך מסגרות מכנית
4. מורה למקצועות העבריים — עברית, לשון ותנ״ך
5. מורה להיסטוריה
6. מורה ומדריך לאלקטרוניקה
7. מורה לאנגלית

א. למועמדים המתאימים יוענקו הטבות מיוחדות בשכר ובתנאי הדיור.
ב. המעונינים מתבקשים לפנות בישירות ובכתב אל מנהל ביה״ס במקום.

אברהם אלוני
יו״ר המועצה המקומית

המועצה המקומית קרית שמונה

לבית הספר התיכון הדתי המתמיד

דרושים מורים
לשנת הלימודים תשל״ג

1. מורה לתושבע״פ ותנ״ך
2. מורה לאנגלית
3. מורה למתמטיקה — פיסיקה
4. כימיה ביולוגיה
5. מורה לחרטות ומסגרות יד
6. מורה למקצועות הטכניים
7. מורה לתפירה
8. מורה לפקידות
9. הנהלת חשבונות — 1/3 משרה.

א. למועמדים המתאימים, יוענקו הטבות מיוחדות בשכר ובתנאי הדיור.
ב. המעונינים מתבקשים לפנות בישירות ובכתב אל מנהל ביה״ס במקום.

אברהם אלוני
יו״ר המועצה המקומית

חברת בית הספר התיכון העירוני
״כל ישראל חברים״
תל־אביב—יפו, רמת אביב

מכרז

על משרת מנהל בית הספר התיכון העירוני ״כל ישראל חברים״ שש שנתי לשנת הלימודים תשל״ג

דרישות המשרה:
1. השכלה גבוהה.
2. נסיון ניהול של בי״ס על יסודי.
3. 5 שנות נסיון בהוראה, לפחות.
4. רשיון הוראה קבוע.

המועמדים למשרה יפנו בכתב, במעטפה סגורה, בציון תולדות חיים וכשורים לת.ד. 17028 תל־אביב וירשמו על גבי המעטפה ״מכרז למשרת מנהל בית הספר״.

התאריך האחרון להגשת המכרז 30 באפריל 1972.

עירית באר־שבע

לשכת ראש העיריה

מכרז מורים מספר 05/33/72 לבתי הספר התיכוניים המקיפים

דרושים מורים

להוראה לשנת הלימודים תשל״ג במקצועות הבאים: —

מתמטיקה
פיזיקה
תלמוד
אומנות וציור
מהנדס לפיקוד ובקרה
מהנדס תעופה
מהנדס מרכז למגמת אלקטרוניקה
מדריכים מקצועיים למסגרות מכנית
ספרן/נית.

מועמדים בעלי השכלה ונסיון מתאימים יגישו מועמדותם לעיריה באר־שבע מחלקת המנגנון עד ט״ז אייר תשל״ב 30.4.1972.

אליהו נאוי ראש העיריה

למוסד ציבורי בתל־אביב

דרושים
מנהלי חשבונות

עובדים לחישוב שכר

תנאים בהתאם לכישורים

המועמדים מתבקשים לפנות בכתב עם פרטים בניסיונם בעבודה לפני הכתובת:
מוסד, ת.ד. 16087 תל־אביב

סודיות מובטחת

למפעל גדול בדרום

דרוש
עוזר למנהל כח־אדם

הכישורים הדרושים: בעל השכלה אקדמאית מתאימה או בעל נסיון של 5 שנים לפחות בניהול כח־אדם בתעשיה.

ידיעת השפה העברית על בוריה. שפות נוספות רצויות.

תנאי השכר יהיו בהתאם לנתוני המועמד.

פניות בכתב יד עם פרוט גיל, השכלה ונסיון לשלוח לפי ת.ד. 7157 הקריה ת״א.

נא לציין על גבי המעטפה ״עוזר למנהל כח־אדם״.

פניות ללא פרטים מלאים לא ייענו.

מיקדמות על צריכת מים מציעים לחולון

מאת סופר ״דבר״ בחולון

תושבי חולון קיבלו, יחד עם פנקס התשלומים של מסי העירייה גם חשבון לתשלום מיקדמה על צריכת המים.

דובר העיריה מסר, בתשובה לשאלת סופר ״דבר״, כי תושבי העיר שישלמו מיקדמה זו, יחד עם מסי העיריה עד סוף [illegible] זה, יהנו גם בתשלומי המים מהנחה של 7.5 אחוזים.

בהמשך השנה לא יקבלו עוד חשבונות מים ורק לקראת סוף השנה ייערך החישוב הסופי. צריכה יתרה תחייב תוספת תשלום, ועל צריכה פחותה יוחזר העודף ששולם. חישוב גובה המיקדמה לכל תושב נעשה לפי ממוצע הצריכה בשנה שחלפה.

גן ילדים בצפת עלה באש

מאת סופר ״דבר״ בצפת

שתי כיתות גן־ילדים של [illegible] גן אמהות עובדות ועיריית [illegible] המשוכנים במבנה משותף [illegible] בבעלות מועצת הפועלות עלו באש. הנזק נאמד בכ־20.000 ל״י. סיבת הדליקה [illegible] לא ברורה.

בקיצור

בולים

▲ רשום את הכתובת: בולי מר[illegible]רה, בן יהודה 26 ת״א. אנו קונים בולים (חתומים או בלתי חתומים) ומשלמים מחירים טובים במיוחד עבור בולי ישראל.

שונות

▲ לדרישות עבודות נקיון [illegible] ת״א נא לפנות לחברת ״[illegible]״ רח׳ בלפור 9 ת״א בין השעות 10.00—16.00.

מכירות

▲ למכירה אופל קפיטן 69 אחרי אוברול כללי. מצב מצוין. טלפון 859223.

▲ קונה — ישראל, גם בכמויות קטנות. רח׳ לורד ביירון 9 מול מלון דבורה.

חקלאות

▲ כרום בולק — למכירה קוצ׳ ביין [illegible] 510 ש.י. 69 במצב טוב. טלפונים 4־37541(067).

חנות

▲ חנות גדולה יפה מולה [illegible]כירה, רח׳ הראה 94 רמת־גן.

הודעות לציבור

משרד התקשורת

1. מוזמנות בזה הצעות לה[illegible]רקת קופות של טלפונים ציבוריים נגבים במכרז ה[illegible].
2. ההצעות תוגשנה באמצעות טופס הצעה מיוחד — במעטפה כפולה. על המעטפה הפנימית יש לרשום: ״במס — הצעה למכרז להרקת קופות טלפונים ציבוריים במכרז הצפון״. על המעטפה החיצונית יש לציין את שמו ומענו של המציע. הצעות שלא תוגשנה כאמור לא תובאנה לדיון.
3. טופס המכרז וההצעה המצורף אליו וכן טופס להגשת הצעה אפשר לקבל במינהל שירותי הטלפון חיפה והצפון, בנין הסקים, רח׳ י. ל. פרץ 32 אצל מר אפריאט מר שפי, מיום 12.4.72 עד יום 25.4.72 בין השעות 08.00—12.30.
4. המעונינים יוכלו לקבל הבהרות והסברים נוספים אצל מ. לפינר במען הנ״ל ביום 24.4.72.
5. המציע מתחייב להשאיר את הצעתו בתוקפה לתקופה של 90 יום מהמועד האחרון שנקבע להגשת ההצעות; להבטחת ביצוע זה יצרף המציע ערבות בנקאית ע״ס —.20.000 ל״י (עשרים אלף לירות) ואשר תוקפה יפוג ביום ה[illegible] יפוג תוקף הצעתו.
6. ההצעות עם הערבות יש להכניס לתיבת המיכרזים בלשכת המנהל הכללי של משרד התקשורת בירושלים, בנין הדואר המרכזי רח׳ יפו 23 עד יום 30.4.72 שעה 12.00.
7. המנהל הכללי של משרד התקשורת אינו מתחייב לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

ש. מורדכי
המנהל הכללי משרד התקשורת

דרוש
טרקטוריסט

המעונינים מתבקשים לפנות לועד כפר ויתקין טלפון 25016 או 26017.

ועידת האינג'ינרים קראה לבטל התקנות המתירות לכל אדם להגיש חישובים ותכניות

אלחנן פלס נבחר ליו"ר האגודה

מאת יוסי ביילין, סופר "דבר"

ועידתה הי"36 של אגודת הי אינג'ינרים והארכיטקטים בי שראל נפתחה אתמול בתל־אביב ובחרה במזכ"ל הפורש של האגודה אינג' א. פלס ליושב־ראש, במקומו של האדריכל א. שרון, שסיים את תפקידו.

לוועד המרכזי של האגודה נב־חרו בין השאר מנכ"ל משרד־הבטחון י. לביא, מנכ"ל משרד־העבודה א. גוראל והמנכ"ל משרד־התיירות י. ירדני.

אחת מהחלטותיה המרכזיות של הוועידה היא קריאה לשר־העבו־דה לבטל ללא דיחוי תקנות ה־מתירות לכל אדם להגיש עבודות תכנון וחישובים סטאטיים; אותה ההחלטה מקבלת בברכה את הטי־פול בהשלמת תקנות "חוק המהנ־דסים" ליד העדכנון לידי מועצת ההנ־דסה והאדריכלות.

ועידת אגודת האינג'ינרים עס־קה הפעם בשני נושאים מרכזיים — מסקנות ועדת קצ'לסקי ליח־סי הבין־פעולות המהנדסים. ויחסי האגודה עם הסתדרות המהנדסים. בנאומו אמר פלס, כי ע־י העבודה ניתן להוליך עצמו צוואל על־ידי ועדת קצ'לסקי, בלחץ הס־תדרות הטכנאים וההנדסאים. לדבריו, חמור מזה המצב בשטח תכנון הבנייה מבעבר. מכיוון שמהיום יכול כל אחד לתכנן בניני מגורים עד גובה של חמש קומות. ולפני קבלת מסקנותיה של ועדת קצ'לס־קי כתקנות, רשאי היה רק מהנ־דסים בלבד. להקים ארגון ל־דס להגיש תכניות. פלס קרא לתת את כל פעולות התכנון ל־הנדסאים ליד אגודת האינג'ינרים, להוציק חוק הנדסאים, ולהעביר — לאחר קבלת חוק זה — חלק מסמכויות המהנדסים לידי ההנ־דסאים.

בבהלך דיוני הוועידה הושמעו דברים קשים כנגד פרופ' קצ'לס־קי עצמו וכנגד הסתדרות ההנד־סאים. ברים מילד כינהו את קצ'לס־קי "מודע חבר" ומפנה שהיה קשר בין מזכיר ההסתדרות י. בר־אהרון לפרופ' קצ'לסקי, כי בכורה לאפשר להנדסאים, בהז־לגה של הרגע האחרון, תחום פעולות רחב יותר.

בהתייחסו להסתדרות המהנדסים אמר פלס, כי האגודה עשתה כל שביכולתה כדי למצוא פתרון הולם למצב המתוח בין שני הארגונים, אשר רוב ציבור המהנדסים חבר בשניהם. אך, לדבריו, דכשילה הסתדרות המהנדסים גם המשך מצב של תיאום פעולות בין שני הארגונים וגם פתרון של איחוד מלא ביניהם. פלס אייב, שאם לא תסתפק הסתדרות המהנדסים ב־פעילות הקשורה בהגנה על תנאי השכר של חבריה בלבד, בהתאם להחלטת הוועידה המרכזית של ה־הסתדרות, תפעיל אגודת האינ־ג'ינרים את איגוד השכירים שלה, ולמהנדסים בישראל יהיו שני אר־גונים זהים בתפקידיהם. א. מנב־צל, חבר מרכז הסתדרות המהנד־סים, אמר כי המהנדסים מעוני־נים באיחוד הארגונים ולא בתי־חום ביניהם, וכי לא נסגרה הדלת בפני איחוד כזה.

יום הזכרון ותגיגות העצמאות בתל־אביב—יפו

אירועי יום הזכרון ויום העצ־מאות תשל"ב יחלו היום בתל־אביב—יפו בביקור מסורתי ש־עורך ראש עת"א—יפו י. רבי־נוביץ אצל הרמטכ"ל רב־אלוף דוד אלעזר, שם גם יסקור מסדר של חיילי וחיילות מהנה מטכ"ל.

ביום ב' בשעה 6.30 בערב ייערך בבית יד־לבנים ברחוב פנ־קס מיפקד תנועת הנוער וצעדת זכרון. בו ביום בשעה 8.30 בערב תיערך עצרת הזכרון המרכזית בתל־אביב בהיכל התרבות, בהש־תתפות ראש הממשלה, ראש ה־עירייה, הורים ומשפחות שכולות.

ביום שלישי בשעה 9.45 ב־בוקר תיערך עצרת זכרון בגן העצמאות בהשתתפות אלפי תל־מידים מבתי־הספר ברחבי העיר. בשעה 11.00 לפנה"צ יונחו זרים בחלקה הצבאית בנחלת־יצחק על ידי י. רבינוביץ, ובחלקה הצבאית בקרית־שאול על־ידי סגן ראש העירייה ש. קנטור.

ביום העצמאות ב־9.50 בבוקר ייערך מיפגן חיל־הים לאורך חוף ימה של תל־אביב (מול המילה). בשעה 10.30 ייערך מיפגן צניחה לימה של תל־אביב בליווי "אטר־רקציות" שונות.

במוצאי החג תודלק התאורה הקישוטית ובככר מלכי ישראל תשודר מוסיקה לריקודים ושירים ישראליים, מ־7—11 בערב.

תדיראן פתחה תחנת שירות בשארם א־שייך

חברת "תדיראן" מילאה את מפת תחנות השירות שלה. בפתי־חה תחנת שרות בנקודה הדרומית ביותר של מפרץ אילת בשארם א־שייך.

תחנת השירות, הבלעדית ל־מוצרי "תדיראן", מנוהלת על־ידי סוכן "תדיראן" לדרום "ש.ל.ת." ותעניק שירות למכונות כביסה, מקלטי טלוויזיה ולמזגני אוויר ולמקררים הנמצאים בחלק זה של דרום חצי האי סיני.

יצוא ציוד לזיקוק שמן לדרום־אפריקה

יצוא ראשון מישראל לדרום־אפריקה הוטען על האניה "אבי־אי" בנמל אילת. המדובר במיתקן משוכלל חדיש לזיקוק שמנים שנרכש על־ידי דרום־אפריקה מ־ישראל, אחרי סקרי שוק בין־לאומיים.

המיתקן לזיקוק שמנים בתהליך ס"די. יוצר כולו במפעלי "עץ הזית" בישראל.

מומחים בריטיים, אשר ביקרו בארץ, מצאו שחידושי הציוד של "עץ הזית" מקדימים במפעלים דו־מים ברחבי העולם בחמש שנים לפחות.

שלל־שיא: מאה טונות סרדינים בלילה אחד

מאת א. פרזמר, סופר "דבר"

עונת דיג הסרדינים שהחלה ב־ימים אלה, הביאה אתמול בבוקר לדייגים שלל של מעל ל־100 טו־נות — שלא היה עוד כמותו בסוג דיג זה.

יואל אריאב, המנהל בפועל של אגף הדיג במשרד החקלאות, מסר אתמול כי בשלל מתחלקות 30 קבוצות־עבודה המונות למעלה מ־200 איש בכ־100 כלי שיט, ואשר החלו לפני כמה לילות לשוט ל־אורך החוף ממפרץ חיפה ועד אש־קלון, לתור אחר הדגה. אור ליום אתמול הם עלו על עדרי הסרדי־נים ואתמול בבוקר התברר שה־גיעו לשלל־שיא מעל 100 טונות. בשהריכוזים העיקריים היו באזור קיסריה בצפון, ובאזור רובין ואש־דוד בדרום.

רוב השלל מועבר לבתי החרושת לשימורי דגים והתמורה לדייגים משתלמת על פי מחיר מוסכם בין משרדי החקלאות והמסחר והתע־שיה והנע בין 75 אג' ועד ל־2 ל"י לק"ג. כמות קטנה יחסית הועברה גם לשוק הדגים הטריים למאכל ותיצא היום לצרכנים על ידי תנובה.

אושרה העלאת מחירי הנעליים ב־8–12 אחוז

מאת דוד ליפקין, סופרו הכלכלי של "דבר"

ועדת המחירים לתעשיה אישרה שלשום העלאת מחירי הנעליים בשיעור של 8 עד 12 אחוזים, בעקבות התייקרות חמרי הגלם המיובאים. במה־לך הדיון נתגלה, שחלק מיצ־רני הנעליים העלו את המחי־רים בשבועות האחרונים, כך שאין הצדקה שההתייקרות ש־תאושר תחול גם על יצרנים אלה.

הבדיקה שערך משרד המסחר והתעשיה העלתה שיש הצדקה להעלאת מחירי הנעליים והשנד בשיעור של 18 אחוז. לאור ההת־ייקרות בחומרי הגלם. אך כדי למנוע התייקרות גדולה זו, הח־ליט שר האוצר לבטל חלק מה־מכסים ומכס הקנייה המוטל על השלחים והפורות החל מראשית אפריל.

ההתייקרויות הן: נעלי נשים אל־גנטיות יועלו ב־8 אחוזים; נע־ליים חצאיות לגברים ב־10 אחוז; נעלי נשים סטנדרטיות ו־נעלי ילדים ב־10 אחוז; נעלי גברים שלמות, נעלי עבודה וצנ־חנים ב־12 אחוז.

נציג ההסתדרות הציע ביטול הפיקוח

הדיון על הצלאת מחירי הנע־ליים היה סוער. נציג ההסתדרות בוועדה, חבר הוועדה המרכזת, שאול בר־שמחון (שצורף באחור־נה) הפתיע את כל חבריה כאשר הציע לבטל את הפיקוח על מחירי הנעליים, כי לדעתו הפיקוח יביא להגברת התחרות בין היצרנים ולהוזלת מחירים לצרכנים. נציג התאחדות התעשיינים אברהם גולדווסאר, "קפץ" על ההצעה ו־הביע תמיכה בה. אך יתר חברי הוועדה, ובמיוחד נציגי הממשלה ונציג חברת העובדים בוועדה אשר מילר, יצאו בתקיפות נגד הצעה זו הנוגדת את תקנות הפי־קוח על המחירים. הצעת בר־שמ־חון נדחתה.

יתייקרו אפונה ושימורי דגים

דיון ממושך בוועדה היה סביב הבקשה להעלאת מחירי אפונה בקופסאות, לאחר שהחקלאות הע־לו את מחיר האפונה. חברי הווע־דה הביעו שהעלאת מחירי ירקות המסופקים לתעשיה תיעשה ב־תיאום עם ועדת המחירים. הווע־דה המליצה להעלות את מחיר האפונה בקופסה רגילה בת 550 גרם ב־13 אג', וקופסה קטנה בת 300 גרם ב־9 אג'.

אושרה גם העלאת מחיר סרדינ־כנרת ב־4 אג', ובריסלינג ב־3 אג'; מחיר קופסה מקרלים יועלה ב־12 אג' ומחיר קופסה טונה ב־2 אגורות.

אין הצדקה להעלאת מוצרי קיץ

הממונה על המחירים ד"ר משה מנדלבאום, אמר אתמול בתגובה לידיעה ב"דבר", שאין כל הצדקה להעלאת מחירי מוצרי קיץ. ועדת המחירים לא אישרה בזמן האחרון כל בקשה להעלאת מחירים של מוצרים אלה, ולפיכך אין היצרנים צריכים לייקר מוצריהם.

הסופר הרמן ווק הרצה אתמול באוניברסיטת תל־אביב על ספרו החדש "רוחות המלחמה".

אל"מ (מיל.) יוסף כרמל, סגן אכסקוטיבי ליו"ר חבר ה־נאמנים של אוניברסיטת תל־אביב, יצא אתמול לאירופה בשליחות.

היום — הלויית ד"ר ב"צ כדורי

ד"ר בן־ציון כדורי, מנהל "מו־זיאון הארץ" בתל־אביב ומי שהיה עובד עירייה במשך כ־40 שנה מת אתמול בבוקר לאחר התקף לב. בן 68 היה במותו. הלוויתו תצא היום בשעה 12.30 מבית ההלוויות ברחוב דפנה לבית העלמין בקרית שאול.

לפני יציאתו לגימלאות ב־1970, כיהן ב"צ כדורי כמנהל אגף ה־נכסים של העירייה, תקופת מה היה מנהל מחלקת התינוק, מזכיר העיר ועוד. נולד ב־1904 ברוסיה, בן שנתיים עלו הוריו לארץ. ל־אחר גמר לימודיו התיכוניים ב־ארץ נסע לאיטליה ולמד הנדסה בבי"ס המלכותי למהנדסים בטו־רינו, סיים את לימודיו וקיבל דיפ־לומה להנדסה אזרחית עם תואר דוקטור ב־1930. באותה שנה הת־חיל לעבוד בעת"א וכאשר היה אחד מן הפקידים הבכירים ביותר בעירייה. לאחר קום המדינה הוש־אל מעת"א למשרד החוץ וכיהן בתפקיד דיפלומטי באיטליה. על שרותיו להידוק הקשרים בין שתי המדינות זכה באות הצטיינות גבוה מנשיא איטליה. באחרונה כיהן כמנהל "מוזיאון הארץ". הניח אשה ושתי בנות.

מת תת־ניצב שמואל פנט

תת־ניצב שמואל סנט, מוו־תיקי משטרת ישראל ובזמן ה־אחרון קצין תנועה ראשי באזור המרכז, מת אור ליום אתמול מ־התקף־לב. בן 54 היה במותו.

היה חניך התנועה החלוצית ב־טרנסילבניה. עלה לארץ בראשית שנות השלושים, עם ראשוני קבו־צת "באריסיה" שהתיישבה ליד כפר־סבא. הצטרף למשטרה עוד בימי המנדט. בשנות החמישים היה סגן מפקד משמר הגבול. השאיר אשה ובן.

שערי הבורסה

מילווה קימה — 1961		
4% הצ. 63	158.2	
מילווה קימה — 1962		
4% הצ. 63	146	
מילווה קימה — 1963		
4% הצ. 63	212.5	+0.5
4% הצ. 64	197	+0.5
מילווה קימה — 1964		
4% הצ. 64	193.5	+0.5
4% הצ. 65	176.1	+0.4
מילווה קימה — 1965		
4% הצ. 65	173.5	+1
4% הצ. 66	157	+1.1
מילווה קימה — 1966		
4% הצ. 66	142.2	—2
4% הצ. 67	142.7	—3.5
מילווה בטחון 1967		
סידרה א'—ב'	163.2	+0.3
סידרה ג'	162.6	+.6
סידרה י"א	163.7	+0.5
מילווה בטחון — 1968		
סידרה א'	145	+1.3
סידרה מ"א	139.2	+0.5
סידרה מ"ב	138.1	+0.8
מילווה בטחון — 1969		
סידרה א'	136.4	+0.5
סידרה מ"א	130.5	+0.5
סידרה מ"ב	130.9	+0.4
המניות שבשמו		
א.י.ב.	209.5	—0.5
בנק איי־בריטניה	210	—8
בנק הפועלים	227	+4
בנק לאומי	319.5	—5.5
כלל	130	—2
ספנות	193.5	+3.5
מטעי הדר	112	—4
אל־אנס	850	—10
אתא	172.5	—3.5
דובק	297	—8
דלק	210	—5

ירד מחזור המטבע

מחזור המטבע ירד השבוע ב־7,989,750.58 ל"י ועמד על מיל־יארד 835 מיליון ל"י בקירוב — מסר אתמול דובר בנק ישראל.

סעיפי הכיסוי: 182 מיליון ל"י בזהב; 1,653 מיליון ל"י בית־רות במטבע חוץ.

שטרי כסף במחזור 1,766,527,763, מעות (מטבעות קטנים) במחזור 68,653,858.38. סך כל המטבע ב־מחזור 1,835,181,621.38. זהב 182,248,954.33. יתרות במטבע חוץ 1,652,932,667.05. סך כל הכסוים 1,835,181,621.38.

רופאי ילדים: התעללות הורים בילדיהם מחייבת תיקון החוק להגנת חוק הקטין

פרטים מזעזעים על התעללות הורים בילדיהם נמסרו אתמול על־ידי ד"ר נ. כהן וד"ר א. ראסל, מהמרכז הירושלמי להת־פתחות הילד והמשפחה, בכנס הארצי ה־15 של איגוד רופאי הילדים הנערך בחיפה.

שני הרופאים סיפרו, כי אנשי החוג להגנת הילד בירושלים, שבראשם הם עומדים, טיפלו בשנה האחרונה ב־17 קטינים, ב־תוכם 11 מתחת לגיל שנתיים, שהוריהם התעללו בהם וכתוצאה מכך נפטרו שניים.

בשל מקרים אלה נערך סקר באחת משכונות ירושלים, בשל ידיעות שהגיעו על שמונה משפחות, שבהן נחשדו האמהות בפי־גור שכלי ואשר היו קבוצת "מתעללות פוטנציאליות". מימצאי הסקר הביאו לעיבוד סידרה של הצעות, הקשורות בהתערבות רופאים מעבר למקובל בטיפול הסביבתי בקהילה.

שני הרופאים גם ציינו שמנגנוני החוק להגנת זכויות הקטין אינם פועלים ביעילות. לדבריהם אין השירותים הקיימים כיום מספיקים לחקירה וטיפול במקרים הדחופים והמדובר הוא בילדים ובהורים גם יחד.

בכנס השתתפו כ־350 רופאי ילדים מכל הארץ. (ע)

עוד דירות באשדוד נמסרו תמורת שוחד

מאת סופר "דבר" בדרום

ועדת הביקורת של חברת "עמידר" הבודקת את המצב בסניף החברה באשדוד מצ־אה עוד 11 דירות שנמסרו תמורת שוחד לדיירים. מימצאי הוועדה, המתייח־סים לאותם פקידים ולאותה תקופה שבה נמסרו 19 דירות קודמות ב־צורה דומה, הועברו למשט־רה שחידשה את פעולת צוות החוקרים המיוחד לחי־קירת המקרים החדשים.

המשטרה הצבירה את 19 ה־תיקים המתייחסים לדירות הקוד־מות לפרקליטות המחוז כדי לב־דוק את האפשרות להגיש כתבי אישום נגד החשודים בפרשה.

מאסר על נסיון לאנוס תלמידה

25 וחצי חדשי מאסר הו־טלו על יעקב דק, מנוי צבי בהוד השרון, שהורשע בנ־סיון לאנוס תלמידה בת 16 מבית כפר חקלאי.

שלושה מחבריו שהואשמו יחד עמו באותו מעשה כבר נידו־נו לפני שבועיים ל־3 שנות מא־סר כל אחד. שלושת אלה עשו את המעשה יומיים לאחר שנידונו על בעילת קטינה אחרת, והיו משוחררים בערבות. לפיכך החמי־ר בית המשפט בדינם.

הנאשם יעקב דק נידון על העבירה הנוכחית ל־18 חדשי מא־סר, נוסף לכך הופעלו נגדו שני מאסרים על תנאי בשל עבירות קודמות.

התובע, עמירם דנגברג מפרק־ליטות מחוז המרכז, סיפר כי הנאשם נהג ברכב ועצר שתי תל־מידות שביקשו "טרמפ" ליד גשר הירקון. הנאשם ושלושת חבריו — משה ססמי, בנימין בדני ודוד סף דרבני — הבטיחו לנערות להובילן לאיזור חיפה, בו נמצא בית ספרן. אך תחת זאת הסיעון לפרדס הרחק ממקום ישוב. אחת משתי הנערות הרחיקה מן הרכב בפחד והנאשמים נטפלו אל ה־שנותרה במכונית ומנסים בה אחר זה לבצע בה את זממם.

לאחר שהסתיים משפטם של שלושת האחרים ביקש יעקב דק לצרף כמה תיקים יחד. ועל כל אלה נגזר אתמול דינו על־ידי השופטים י. רוזה, ת. דבורין וש. קוארט. (ע')

זוכה מאשמת אינוס קטין

נאשם באינוס קטין, אלי דרעי, בן 20, ממושב קדימה, זוכה את־מול בבית המשפט המחוזי בתל־אביב לאחר שהמתלונן חזר בו מעדותו נגדו.

בד בבד עם הזיכוי ביקש בית המשפט לעצור את הנאשם ל־7 ימים, כדי שהמשטרה תחקור השד שהופעל איום נגד המתלונן, וכי הוא חזר בו מעדותו מחשש ש־הנאשם יתנכל לו.

צו המעצר ניתן לבקשתו של התובע, עוזר ראשי לפרקליט מחוז המרכז עמירם דנגברג. הוא אמר כי הנער, ששמו נאסר לפר־סום, הופחד על־ידי הנאשם ימים ספורים לפני המשפט ובשל כך סירב להעיד נגדו ומיבנה הזכויות של התביעה התמוטט. הנאשם יובא לדין באשמה של הפעלת לחץ על עד והפחדתו. (ע)

שתי מכוניות התפוצצו בת"א

שתי מכוניות התפוצצו אור ל־יום אתמול ברחוב מרים החש־מונאית בתל־אביב. המשטרה לא גילתה במקום כל סימן המעיד כי היה זה מעשה חבלה, וסבו־רים כי זהו מעשה נקמנות.

סמוך לשעה 1 בלילה נשמע קול פיצוץ שזיעזע אזור בתים ברחוב מרים החשמונאית 9. שם חנו כמה מכוניות. בעקבות הפי־צוץ התלקחו שתי מכוניות. אחת מהן מדגם "פוקסוואגן", השייכת ל־סגל משטרת התנועה יוסף מנ־דלסון, נשרפה כליל, ואילו מכו־ניתה של אביבה שפרן נפגעה בחלקה. (שני אנשים אלה גרים באותו רחוב). למקום הגיעו מיד כבאי תל־אביב אשר הצליחו למ־נוע את התפשטות האש.

נקבע כי מקור הפיצוץ היה במכוניתו של השוטר מנדלסון. שכנים רבים דיווחו למוקד ה־משטרה, בהביעם חשש שזוהי מכונית תופת שהופעלה ע"י מחבלים. אולם המשטרה, אשר פתחה בחקירה, דוחה הנחה זו. קיים חשד שזהו מעשה נקמנות שסיבתו טרם הוברר. (ע)

צעיר ממוסד למפגרים נמצא תלוי

צעיר מפגר ממוסד מפגרים "כפר נחמף" ברעננה, נמצא תלוי כשה־גולתו על עץ בקרבת המוסד.

ביום ד' יצא הצעיר בן ה־22 את המוסד מבעד לפירצה בגדר ונעלם. העובדים חיפשו אחריו אך לא מצאוהו.

אתמול בבוקר גילה אחד מעוב־די המוסד את גופתו של הצעיר כשהיא תלויה על עץ בגובה 2 וחצי מטר. הגופה הועברה למכון...

חיפושים אחר "צבעי" גנב

משטרת מרחב דן פתחה בחקי־רה לאיתורו של אדם המתחזה לצבע המצליח לגנוב תכשיטים וחפצים אחרים מדירותיהן של עק־רות בית. האיש, שתיאורו מצוי בידי המשטרה, נוהג להופיע ב־דירות, מציג עצמו כצבע מומחה ומראה לנשים המצאות בבתים דוגמאות של עבודותיו. תוך כדי עיון בצבעים "בודק" הצבע את הבית וכשהוא עוזב את הדירה "עוזבים" יחד עמו תכשיטים ו־כסף רב. המשטרה מפנה את תשו־מת לב הציבור לאלמוני והיא נוקטת עתה באמצעים, כדי לעצ־רו. עד כה נתקבלו תלונות רבות על גניבות שבוצעו על־ידי ה־איש. (ע)

הרמטכ"ל בסיום קורס קציני משטרה בכירים

מאת סופר "דבר" בנתניה

הרמטכ"ל, רב־אלוף דוד אל־עזר, היה אתמול אורח כבוד בטקס סיום קורס קציני מש־טרה בכירים, שהתקיים בבית־הספר של המשטרה "בעוררים". הרמטכ"ל בירך את הקצינים והירצה על המצב הבטחוני של מדינת ישראל. בין השאר מסר על התעצמות צה"ל, עמד על יחסי הגומלין בין המצב הבטחוני, הביסוס הכלכלי של ה־מדינה והמצב החברתי בה (פר־טי דבריו של הרמטכ"ל לא ניתנ־נים לפרסום).

שר המשטרה שלמה הלל, אמר בדברי ברכתו כי המשטרה עושה כמיטב יכולתה כדי להבטיח חב־רה שתהיה מושתתת על צמצום מרבי של עבירות אלימות ונזק. המדינה, אמר, שישה מאמצי־יתר לבנות חברה טובה על־ידי סתימת פערים חברתיים וכלכליים והשקעה לשיכון וחינוך.

פרופ' סימרנסון, רקטור אוני־ברסיטת תל־אביב, עמד על ההצ־לחה של שילוב ביה"ס לקצינים עם לימודים ברמה אקדמאית ב־אוניברסיטה. הוא הוסיף כי קציני המשטרה שהיו עסוקים גם בלי־מודים אחרים בלמד בהצלחה ב־לימודיהם יחד עם הסטודנטים מן המניין.

מפקד הקורס, ניצב משנה עמ־נואל ידידיה, אמר שלשמירת ה־חוק והסדר הכרחית פעולה משו־לבת בין המשטרה והציבור. ובלי עזרת הציבור לא תוכל המשטרה להצליח בשליחותה החשובה.

המפקח הכללי של המשטרה, רב־ניצב פ. קופל, התכבד בחו־לוקת התעודות למסיימי בית ה־ספר.

הקורס נמשך 26 שבועות והש־תתפו בו 25 קצינים בדרגות פקד ורב־פקד מהמטה הכללי של ה־משטרה ומהמחוזות שונים, וכן אנשי משמר הגבול ושירות בתי הסוהר. ביה"ס שלב במסגרת המכון ל־קרימינולוגיה ומשפט פלילי של הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל־אביב.

אם לתאומים ילדה שלישיה

אם לתאומים, מרים שלוסברג, בת 28, ילדה ביום ד' שלישיית בנות בבית החולים "שערי צדק" בירושלים. מצבם של האם והב־נות מצויין. משקל הבנות 2,600 2,420 ו־2,330 ק"ג.

למשפחת שלוסברג עוד בן אחד, בן שנה, התאומים בן ובת, בני ארבע וחצי. הבעל חיים, גם הוא אח תאום, הוא מורה בבית ה־ספר התיכון "מעלה" בירושלים.

משפחת שלוסברג גרה בדירה בת 3 חדרים בקרית שמואל.

מבית החולים "שערי צדק" נמ־סר כי האם לא קיבלה טיפול בבית החולים והלידה היתה טב־עית. השלישיה לא הוכנסה לאינ־קובטור. (ע)

דגמים של תקני תקשורת — עבודת בני נוער

דגמים מתוחכמים של לוויני תקשורת, מיתקנים לקשר טלפוני ושידור, מערכות רדיו ועוד, פרי עבודתם של צעירים עד גיל 18 שנה, הוצגו אתמול במשרד משרד התקשורת בתל־אביב. היו אלה עבודותיהם של צעירים שנעשו ב־מסגרת תחרות נוער.

בכאב וביגון
אנו מודיעים על פטירתו של
ד"ר בן־ציון כדורי
מנהל מוזיאון הארץ ת"א
ומשתתפים בצער המשפחה
חבר הנאמנים (קורטוריון)
הועד המנהל
ועובדי מוזיאון הארץ

אוניברסיטת תל־אביב
הנהלתה וסגל עובדיה
אבלה על מותו של
ד"ר בנציון כדורי
מידידיה וראשוני בוניה
ומשתתפת בצער המשפחה

אגודת אהל־שם בע"מ
מודיעה בצער על פטירתו
של חבר הנהלת אהל־שם
ד"ר בן־ציון כדורי ז"ל
ומשתתפים בצער המשפחה

לחברנו היקר אנשל רייס
כוס תנחומים על מות בתך
רות לברון
האגף האמריקני של הפדרציה
יוצאי פולין
ד"ר בידרמן
יחיאל הכרמן
זייפה

לחברנו היקר אנשל רייס
משתתפים אנו ביגונך על מות בתך
רות לברון
שרה ויחיאל הוכרמן
אידה וישראל סטולרסקי

לאידה והילדים ולמשפחת זיגלמן
אתכם אנו באבלכם הכבד
בהלקח מכם יקירכם־יקירנו
יצחק זיגלמן ז"ל
המשפחות: ד"ר א. אלרין, הסופר מ. אורין, ד"ר א. אילן, אשל חניטא, אבנרי ברודיה, א. ביקאי, י. בריזמן, משה ורבקה ביק, א. בית הלוי, ד"ר י. בר לב, השל ורבקה גולינסקי, א. גולדשמידט, גלילה פרייזאבי, נור אריה נחמה, עו"ד י. הלוי, מ. הלוי, ויזוביץ בלהה, מכ"ל ותניה וינטר, א. טובמרין, י. יער, י. יהין, חנה ובן ציון יסאי, ב. יעבץ, עו"ד דוד וזהבה כהן, מ. להב, ש. לבב, ד"ר יום טוב לוינסקי, א.ש. מלר, א. טק.

ביום שני, ג' באייר תשל"ב, 17.4.72 בשעה 14.30 יתקיים
טכס אזכרה
לחללי הנח"ל
בנח"ל חוף

סדרי ההסעה:
מתל־אביב תחנת הרכבת בארלוזורוב, בשעה 13.00.
מחיפה — מקצין העיר רח' י.ל. פרץ בשעה 13.00.
מחדרה קיים שירות סדיר לבסיס.

הורים שכולים אשר לא קבלו הזמנה
יראו במודעה זו הזמנה אישית.

יזכור
ביום ב', ג' אייר תשל"ב 17.4.72
נתייחד עם זכר חללינו
גבורי מערכות ישראל
הטכס יתקיים על־יד האנדרטה שבמרכז הכפר בהשתתפות ילדי בית־הספר האיזורי בני־עטרות בשעה 6.45 בערב.
כל מוקירי זכרם מוזמנים.
חברי ותושבי
מושב בני־עטרות

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
עצרת זיכרון
לחללי צה"ל
סטודנטים, מוסמכים, חברי הסגל האקדמי ועובדים
תתקיים בערב יום הזיכרון, יום שני, ג' באייר תשל"ב (17.4.72) בשעה 7.30 בערב, באולם העצרת ע"ש צ'רצ'יל בקרית הטכניון.
בתוכנית: פרקי נגינה — תזמורת הטכניון
קריאה
אמירת יזכור
דברים — הסופר משה שמיר
מקהלת הטכניון
בית הטכניון, המשפחות השכולות, ידידים ומוקירי זכר הנופלים מוזמנים.
אוטובוסים יועמדו לרשות הקהל בשעה 6.45 בערב ברחובת קפלנסקי, ליד בנין הטכניון בהדר הכרמל.

הועד למען החייל
חיפה
ביום שני, ג' באייר תשל"ב (17.4.72), בשעה 5 אחה"צ
נתכנס להעלות את זכרו של חברנו
יעקב רייזל ז"ל
בבית המלח, רח' י. ל. פרץ 6, חיפה

במלאת שנה לפטירתה של
אשתי, אמנו וסבתנו היקרה
יפה נחמני ז"ל
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום ראשון ב' באייר, תשל"ב 16.4.1972 בשעה 4.15 אחה"צ.
בבית העלמין שעל יד שכון הוותיקים נתניה.
יוצאים מביתנו, רח' ברודצקי 35 בשעה 4.00 אחה"צ.
המשפחה

ביום השלושים לפטירתו של אבינו וסבנו היקר
אלכסנדר צלניקר ז"ל
מלוחמי גיטו וארשה והפרטיזנים — "עמך"
יתקיים טכס גילוי המצבה ביום א', ב' באייר תשל"ב, 16.4.72, בבית־העלמין בקרית־שאול בשעה 3.00 אחה"צ.
כל מוקירי זכרו נפגשים בשער בית־העלמין.
המשפחה

ביום ראשון, ב' באייר תשל"ב, 16.4.72
בשעה 4.30 אחה"צ
תתקיים אזכרה וגילוי המצבה
על קברה של יקירתנו
בתיה דימרמן ז"ל
בבית העלמין החדש (כפר־סמיר) — חיפה.
אוטובוס יצא מבית המנוח, רחוב ב' 61 קרית־חיים בשעה 4 אחה"צ בדיוק.
המשפחה

לחברתנו רחל כהן
אתך אנו באבלך הכבד במותה של אמך
בוקה לוי ז"ל
המספנות המאוחדות בישראל
"עגן" בע"מ
ההנהלה וועד העובדים

מזכיר הכנסת
וציבור העובדים
אבלים על מותה של
לאה בן־דור (אפשטיין) ז"ל
לבית נחמקין
ומביעים תנחומים למשפחה

לחברינו **דוד ונדישה פרידמן**
השתתפותנו באבלכם הכבד
במות האב
יצחק פרידמן ז"ל
חבריכם בסניף אגד
פרדס־חנה

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

דבר ספורט

בעריכת אהרן להב

שתי התל־אביביות יתארחו מחר בפ"ת, במוקד הליגה הלאומית

איצטדיון הפועל בפתח־תקוה יעמוד מחר במשחקי המחזור ה־19 בליגה הלאומית בכדורגל, כאשר במשחק המוקדם (1 בצהריים) יתמודדו ביניהן קבוצות בית"ר תל־אביב והפועל תל־אביב ובמשחק המרכזי תארח קבוצת הפועל פתח־תקוה את המובילה בראשות הטבלה, קבוצת מכבי תל־אביב.

מחר ייערכו רק שבעה משחקים, כי המשחק בין קבוצות שמשון תל־אביב ומכבי נתניה נערך בתאריך מוקדם יותר, ובו ניצחה קבוצת שמשון תל־אביב בשיעור 0:1 משערו של גדעון דמתי.

הפועל פ"ת — מכבי ת"א

הפועל פתח־תקוה קבעה למחר שתי עובדות. ראשית היא תופיע למשחק נגד מכבי תל־אביב, על אף התקנון הקובע, כי היא יכולה לדחות את כל משחקיה עד לשובם של שלושה כדורגלניה עם נבחרת הנוער, העושה בבאנגקוק. שנית, היא עשויה לערער בבית הדין העליון של ההתאחדות על החלטת הוועדה המקצועית, שאסרה עליה לבחור באיזה משחקים תופיע ואיזה משחקים תדחה.

הקבוצה הפתח־תקואית החליטה להופיע מחר כיוון שקופתה ריקה וכי מחר צפויה הכנסה גדולה משני המשחקים. זו למעשה הסיבה העיקרית להחלטת הקבוצה הפתח־תקואית להופיע מחר נגד מכבי תל־אביב. כי מהרכבה יעדרו מחר שלושה שחקני הנוער (יחיאל סאלם, סיני ובולמנסל) השוהים כאמור עם הנוער בבאנגקוק.

המכבים, שהפגינו בשבת שעברה יכולת דלה, חייבים מחר לנצל את הרכבם החסר של הפתח־תקואים כדי לזכות בשתי הנקודות, אם יש ברצונם לזכות בכתר האליפות. כי הדולקות אחריה בטבלה מפגרות רק בשלוש ובארבע נקודות, שהן יתרון שעדיין רחוק מלהבטיח. הפתח־תקואים לעומתם, הנמצאים במקום העשירי בטבלה, ירצו ראשית להוסיף למאזנם נקודות וכמו כן לבחון, אם הם מסוגלים להמשיך את משחקי הליגה גם ללא שלושת שחקניהם. מכל מקום התחזית — נצחון למכבי תל־אביב, עם אפשרות של תיקו.

בית"ר ת"א — הפועל ת"א

„דרבי" תל־אביבי ייערך מחר בפתח־תקוה, זאת משום שמגרשה הביתי של הקבוצה הבית"רית הוא בפתח־תקוה. המשותף לשתי הקבוצות התל־אביביות הוא מיקומן בטבלה. שתיהן נמצאות בתחתית. אם כי יחסית מצבה של קבוצת הפועל טוב יותר, כי שחקני הפועל ניצבים במקום ה־12 והבית"ריים במקום ה־15, כאשר חמש נקודות מפרידות ביניהן. התחזית — תיקו.

הפועל חיפה — מכבי יפו

קבוצת מכבי יפו, שזכתה בשבת האחרונה בנצחון משכנע על שמשון תל־אביב בשיעור 0:4, יוצאת מחר למשחק חוץ קשה בחיפה, נגד קבוצת הפועל המקומית. כי החיפאים לוטשים את עיניהם לכתר האליפות והם עדיין בין הבודדים שבליגה המצליחים לשמור על יציבות, במיוחד כשמדובר במשחקים ביתיים. התחזית — נצחון להפועל חיפה.

הפועל כפר־סבא — הכח ר"ג

מאבק צמרת יהיה מחר בכפר־סבא, כאשר קבוצת הפועל המקומית (מקום 6 בטבלה) תארח במגרשה את קבוצת הכח רמת־גן (מקום 4). ראוי לציין, כי הקבוצה הכפר־סבאית מחזיקה בתואר „אלופת התיקו", כאשר במאזנה העונה מופיעות 11 תוצאות תיקו. מחר, כאשר תארח במגרשה את הכח ר"ג, תנסה הקבוצה הכפר־סבאית לזכות בשתי הנקודות המלאות. לעומתה עשויה קבוצת הכח לבסס את משחקה על תוצאת תיקו, בגלל משחק החוץ הקשה. התחזית — נצחון להפועל כפר־סבא, עם אפשרות של תיקו.

הפועל ירושלים — מכבי חיפה

אלי בן־רימוז', שחקנה המצטיין של קבוצת הפועל ירושלים, מתחיל לחזור לכושרו. הוא אמנם עדיין לא חזר למלאכת הבקעת השערים בתנופה גדולה. אך הוא מרגיש היטב במצבו הקודם. מחר תארח קבוצת הפועל ירושלים את מכבי חיפה, שסכנת התחתית עדיין מאיימת עליה. החיפאים ינסו לבסס את משחקם על תוצאת תיקו ועוד שהירושלמים ישאבו עידוד מאלפי אוהדיהם כדי לזכות בשתי הנקודות, וברור כי דבר זה תלוי הרבה ביכולתו של בן־רימוז'. התחזית — נצחון להפועל ירושלים.

בית"ר ירושלים — הפועל חדרה

על אף תוצאת התיקו (0:0) שהשיגה קבוצת בית"ר ירושלים במשחק החוץ שלה בשבת שעברה, היא הוכיחה, כי הצליחה להיחלץ מהמשבר שפקד אותה בי מחזורים האחרונים שלפני „פגרת ראנגוף". מחר תארח קבוצת בית"ר ירושלים את הפועל חדרה, שסיוט הירידה לליגה א' ממשיך לאיים עליה. התחזית נצחון לבית"ר ירושלים.

טבלת הליגה הלאומית

	הקבוצה	משח.	נצ.	תיקו	הפס.	שערים	נק.
1.	מכבי תל־אביב	18	10	5	3	12—24	25
2.	מכבי נתניה	19	9	4	6	19—30	22
3.	הפועל חיפה	18	8	6	4	11—21	22
4.	הכח רמת־גן	18	8	6	4	15—19	22
5.	בית"ר ירושלים	18	8	5	5	12—19	21
6.	הפועל כפר־סבא	18	5	11	2	14—18	21
7.	הפועל ירושלים	18	8	5	5	14—17	21
8.	שמשון תל־אביב	19	7	5	7	19—17	19
9.	מכבי יפו	18	5	8	5	12—17	18
10.	הפועל פתח־תקוה	17	7	3	7	15—14	17
11.	הפועל באר־שבע	18	6	5	7	19—17	17
12.	הפועל תל־אביב	18	5	6	7	20—17	16
13.	מכבי חיפה	17	4	6	7	21—14	14
14.	הפועל חדרה	18	2	8	8	19— 7	12
15.	בית"ר תל־אביב	18	3	5	10	20—10	11
16.	בני־יהודה ת"א	18	3	4	11	26— 8	10

בני־יהודה — הפועל באר־שבע

הנסיגה הגדולה ביכולתה של קבוצת הפועל באר־שבע הביאה אותה עד למקום ה־11 בטבלה. זאת בגלל משבר קשה שפקד את הקבוצה עד ל„פגרת ראנגוף". משחק החוץ שלה, בשבת שעברה, נסתיים בתוצאת תיקו (0:0) מכבית נגד המובילה בראשות, ובקצת יותר מזל היתה מסוגלת אף לנצח. קשה לקבוע לפי משחק זה, אם אמנם השתחררו הבאר־שבעים מהמשבר, אך יחד עם זאת ניתן להניח, כי חל שיפור ביכולתם. מחר יתארחו הבאר־שבעים שוב באיצטדיון בלומפילד, כאשר מארחתם תהיה קבוצת בני־יהודה תל־אביב, האחרונה בטבלה. רוח לחימה והקרבה, המאפיינים את קבוצת בני־יהודה, עשויה לסייע לה מחר לזכות ולו גם בנקודת ליגה. התחזית — נצחון לבני־יהודה. עם אפשרות של תיקו.

בליגה א' בכדורגל

* במחוז הצפון: הפועל נוף־גליל — הפועל מגדל־העמק; הפועל רמת־גן — הפועל בני־נצרת; הפועל קרית־חיים — הפועל הרצליה; בית"ר נתניה — הפועל נהריה; הפועל עכו — מכבי פתח־תקוה; מכבי הרצליה — הפועל נתניה; הפועל מחנה יהודה — הפועל טירת־הכרמל; הפועל טבריה — הפועל קרית־שמונה.

* במחוז הדרום: מכבי שעריים — הפועל ראשון־לציון; בית"ר רמלה — מכבי רמת־עמידר; הפועל אשדוד — הפועל יהודה; הפועל חולון — הפועל אשקלון; מכבי בת־ים — הפועל מרמורק; הפועל בת־ים — הפועל באר־יעקב; הפועל בית־שמש — הפועל אילת; הפועל קרית־אונו — הפועל לוד.

בליגה הלאומית בכדורסל

המשחק המרכזי בליגה הלאומית בכדורסל, במסגרת המחזור ה־19, ייערך הערב במגרש הפועל בתל־אביב, בו תארח קבוצת הפועל המקומית את בית"ר ירושלים. במשחק הראשון ביניהן, שנערך בירושלים ונסתיים בפציעתו של השחקן רמי גוט, ניצחה קבוצת בית"ר.

הנה פירוט משחקי המחזור ה־19 בליגה הלאומית בכדורסל:
* ברמת־גן: מכבי רמת־גן — הפועל חולון.
* בחיפה: הפועל חיפה — הפועל קרית־חיים.
* בתל־אביב: הפועל תל־אביב — בית"ר ירושלים.
* בניר־דוד: הפועל ניר־דוד — מכבי תל־אביב.
* בגבת: הפועל גבת/יגור — מכבי חיפה.
* בגבעת־ברנר: הפועל גבעת־ברנר/נען — הפועל מגידו.

לאחר ה„דרבי" ביום ד' מתחדשים הערב מאבקי הכדורסל בליגה הלאומית.

טורניר הנוער יפתח היום
ישראל תשחק ביום א' עם הודו

מאת רפאל נאה, שליחנו המיוחד בתאילנד

באנגקוק (מיוחד ל„דבר"). הטורניר ה־14 של גביע אסיה לנוער בכדורגל יפתח היום באיצטדיון הלאומי בי מקס חגיגי וססגוני, ולאחר מצעד המשלחות ייערך משחק הבכורה בין הנבחרת המארחת — תאילנד — לבין נבחרת נאפאל. המשחק השני יפגיש ביניהן את נבחרות דרום־קוריאה ולאוס.

מחר ייערכו שלושה משחקים בין הנבחרות הבאות: בורנאי — מאליזיה; יפאן — סינגפור; הפיליפינים — איראן.

נבחרת הנוער שלנו, שתכנס למעגל המשחקים ביום א', כאשר תתמודד נגד נבחרת הודו, קיימה אתמול אחה"צ אימון מפרך על כר הדשא שליד האיצטדיון. כי בגלל הגשמים העזים הצף האיצטדיון בשלוליות מים רבות. באימון השתתף הכדורגלן רוני קלדרון, שהגיע אתמול בצהרים מהארץ. בתום האימון הופיע השגריר רחבעם אמיר, שאיחל לנבחרת הצלחה בטורניר.

לא הרחק מאימון הישראלים, קיימה באותה שעה את אימונה גם נבחרת בורמה והצופים שחזו באימונים התלוצצו, כי אפשר לקיים כבר את משחק הגמר של הטורניר. עד למשחק הבכורה של הישראלים, הודיע שוויצר, כי חניכיו יקיימו עוד שלושה אימונים, שהדגש בהם יושם על הכושר הגופני והבעיטות לשער.

ראשי המשלחת הישראלית עושים מאמצים רבים כדי להשיג מעסה, כשהמועמד הוא סם, כי דורסלן נבחרת תאילנד. משה אשכנזי ידידך מדי בוקר את שופטי הטורניר בתרגילי כושר גופני וריצות.

תאריכי לידה מזוייפים של האיראנים והבורמזים יוצגו לבאנגקוק

הוועדה, שבדקה אתמול את רשימות הכדורגלנים, בה חבר גם יורה אלמוג, נתקלה שוב, כמו בטורנירים הקודמים, באי־זהות בתאריכי הלידה של הכדורגלנים האיראנים. שני איראנים, שהשתתפו אשתקד בטורניר הנוער כילידי 1951, נרשמו כילידי 1952, אבל בדרכוניהם החדשים נכתב, כי נולדו בשנת 1953. שחקנים אלה לא יורשו כנראה להשתתף בטורניר. כן מצאה הוועדה, כי אחד משחקני נבחרת בורמה אינו מופיע ברשימת ה־18, אלא בהרשמה הראשונית שכללה שמות 26 שחקנים. ראשי המשלחת הבורמזית החליטו להחזיר את השחקן לארצו ולהטיס במקומו שחקן המופיע ברשימת ה־18. מסתבר, כי הרבה דברים מוזרים מתרחשים כאן בכדורגל האסיאתי.

התאילנדים ביקשו את תמיכת ישראל באירוח הגביע העולמי

ראשי המשלחת התאילנדית ביקשו אתמול את ראשי המשלחת הישראלית לתמוך בהם, בעת מושב הקונפדרציה האסיאתית בכדורגל, בארגון הבית המוקדם של משחקי הגביע העולמי ביבשת אסיה. ראש המשלחת הישראלית, זאב בר־סבר, אמר לי, כי דחה את בקשת סינגפור לקיים משחק ידידותי, בדרך חזרה לארץ.

נבחרת כוכבי אסיה תשתתף ב„גביע העולמי הקטן"

הנבחרת שזכתה בגביע אסיה לאומות, שייערך בחודש הבא בבאנגקוק, תוכל לחזק את עצמה ב־7—8 כדורגלנים ממדינות אחרות, כאשר תשתתף במשחקי ה„גביע העולמי הקטן", שייערך השנה בברזיל. נמסר לי, כי למעשה תשתתף בברזיל נבחרת כוכבים של היבשת. נרמז כאן, כי קרוב לוודאי ששני שחקנים ישראלים יוזמנו לנבחרת הכוכבים. כזכור, הודיעה ישראל על פרישתה מגביע האומות.

• משלחת הפועל בת־ים בשחיה חזרה בסוף השבוע שעבר לארץ לאחר שהשתתפה בתחרויות בינלאומיות בברלין.

הישראלים צברו 4 מדליות זהב, 3 מדליות כסף ו־4 מדליות ארד. בראש משלחת הנוער, שמנתה 16 שחיינים עמד יצחק שלזינגר.

מנצח בחידון יסע לאולימפיאדה

לא רק הספורטאים שיעברו את המינימום האולימפי בענפי הספורט השונים, והמלווים שלהם, יסעו למינכן על חשבון הוועד האולימפי הישראלי. כרטיס אחד יהיה שמור גם לסתם חובב ספורט, שיגלה בקיאות בכל הקשור לאולימפיאדות.

הוועד האולימפי הישראלי עומד לערוך חידון ספורט ארצי. אותו ינחה ד"ר אורי זמרי, המנהל המדעי של מכון וינגייט ר סגן יו"ר ההתאחדות לספורט. השאלות המרכזיות יסובו כמובן, סביב האולימפיאדות. המנצח יזכה בכרטיס טיסה למינכן — כצופה כמובן.

רצים מצטיינים מחו"ל ישתתפו מחר בהקפת התבור

רצים מצטיינים מאתיופיה ומפינלנד ישתתפו מחר ב־9.45 בבוקר בהקפת התבור, שתיערך זה הפעם ה־20 לזכרו של האלוף יצחק שדה. מפעל זה, המאורגן על ידי מרכז הפועל, יהיה בחסותו של סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, יגאל אלון, העומד בראש הוועד הציבורי למען הקפת התבור ה־20.

נוסף לרצים האורחים, האתיופים מלקמו הייליסיס, פקרו דגפה, ותהסה ולדמיכן חברי הסגל האולימפי של אתיופיה למשחקי מינכן, והפינים דאונו מיטלה, ר ריסטו אלקורפי, ישתתפו במפעל מאות רבות של ספורטאים ישראליים, שישתתפו במירוצים התחרותיים והעממיים. ראוי לציין, כי זמנו של הפיני מיטלה בריצת 10,000 מ' הוא 28:36.0 דקות.

בכבל הקפה, כן גם הפעם יעמוד המירוץ התחרותי למרחק של 10,000 מ', למרגלות הר תבור, במוקד התחרויות ובו יטלו חלק בחירי הרצים של ישראל, לצידם של האורחים מחו"ל.

במסגרת המפעל ייערכו תשעה מירוצים תחרותיים למרחקים שונים הם מיועדים לבוגרים, קשישים, נוער, בוגרות, נערות, ילדים וילדות. בהשפעת המירוצים העממיים ישתתפו ספורטאים, בני גילים שונים.

לכל משתתף יינתנו תעודה ו־מדליה. למנצחים במירוצים התחרותיים יימסרו פרסים אישיים. כן יימסרו פרסים קבוצתיים לקבוצות המנצחות במירוצים התחרותיים ולקבוצות רבות משתתפים.

אליפות הפועל בהתעמלות

אליפות הפועל בהתעמלות לבנות דרגה לאומית, בקרב 4 — תרגילי רשות, תיערך מחר ב־10 בבוקר בהיכל הספורט בנעמן. האליפות תשמש מבחן לקביעת הנבחרת שתשתתף בחודש הבא באליפות ספורט הפועלים.

ב־4 אחה"צ תיערך בהיכל הספורט ביד־רמבם תצוגת מבחן לבנים, לקביעת הנבחרת לאליפות ספורט הפועלים.

במשרד החוץ ממתינים לסיום טורניר הנוער להפקת לקחים

מאת אליעזר מעוז

ממלא מקום יו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל אלחנן ישי, נפגש אתמול לשיחה עם יו"ר מחלקת אסיה במשרד החוץ, מרדכי שביאורסון. בפגישה זו דיווח א. ישי, שהיה ראש המשלחת לבורמה, על שהיית נבחרת הכדורגל וכל מה שסבב את פרשת הדחתה מהטורניר.

היתה זו הפגישה הראשונה בין ההתאחדות לכדורגל לאנשי משרד החוץ, בהקשר לשאלת עתיד הכדורגל הייצוגי של ישראל ביבשת אסיה, שקיבל משמעות אקטואלית בעקבות מאורעות הטורניר.

הפגישה הסתיימה ללא קבלת מסקנות כשאנשי משרד החוץ הסבירו כי יש לחכות לסיום משחקי אליפות אסיה לנוער הנפתחים היום בבאנגקוק, ורק לאחר שיתקבל הדו"ח מראשי המשלחת המלווים את הנוער, יימשכו המגעים בין ההתאחדות לכדורגל למשרד החוץ. יש לציין, כי אנשי משרד החוץ מעוניינים בעיקר לדעת מה הגורמים החיוביים והשליליים שתורם הכדורגל הייצוגי של ישראל, לפיתוח הקשרים הבין־לאומיים עם יבשת זו.

שמילוביץ הכין כבר את תכניתו

מאמן הנבחרת הלאומית אדמונד שמילוביץ עומד להגיש את תכנית האימונים של הנבחרת לעונת המשחקים הבאה, כבר בישיבת הוועדה המקצועית הקרובה.

לפי תכנית זו תפתח הנבחרת את העונה הבין־לאומית לשנת 1972/73 במסע משחקים לאירופה.

לפי התכנית של שמילוביץ תשחק הנבחרת בנורווגיה, דנמרק וגרמניה.

אם תאושר תכניתו של שמילוביץ לערוך מסע של הנבחרת באירופה, יוטל על ההתאחדות לכדורגל למצוא יריבים לנבחרת במדינות האמורות.

זאת נוסף לשתי יריבות שישראל חייבת להם משחקי גומלין: נורווגיה, שנוצחה בארץ ע"י הנבחרת במשחק שנערך לפני כחודשיים, בתוצאה 1:2. המשחק השני יהיה כנראה נגד מינשנגלדבאך: בגרמניה שעזקה בישראל וניצחה את הנבחרת בתוצאה 2:3. המשחקים בדנמרק יקבעו בי מו"מ בין ההתאחדות לכדורגל הישראלית: וההתאחדות הדנית.

הנבחרת עומדת לשוב לאימונים בסוף החודש, כדי להתכונן לקראת משחק נגד נבחרת זרה שיתקיים בארץ בחודש הבא — המועמדות הן ארגנטינה או פרו. לחילופין מנהלים מו"מ עם קבוצת צמרת אנגלית, וכנראה שתהיה זו ליברפול.

„עימות" אולימפי בגבהים בין ארה"ב וסין העממית

מאת נתנאל פנטילט

ביקורו ההיסטורי של נשיא ארה"ב ריצ'ארד ניקסון, בין הצמרת סין העממית, בין היתר, ליצור „צימות" של יוקרה בין שני „ענקי" הקפיצה לגובה — פט מאצדורף וני צ'י־צ'ין. שני הקופצים ניתרו, בהזדמנויות שונות, לגובה של 2.29 מ' — הישג המהווה שיא עולמי ושיפור של ס"מ אחד להישגו של הקופץ הסובייטי ואלרי ברומל.

צ'י־צ'ין, שגובהו 1.83 מ', ומשקלו 73 ק"ג, קבע את הישגו כבר בשנת 1970 בתחרות מקומית, שנערכה בדרום סין לעיני 80.000 צופים. לפי סוכנות הידיעות הסינית דירבנו הצופים את צ'י־צ'ין בקריאות קצובות ובציטוטים מספרו האדום של יושב־הראש מאו. אולם, הישגו של צ'י־צ'ין לא אושר כשיא עולמי בגלל פרישתה של סין העממית מהוועד האולימפי הבין־לאומי בשנת 1964.

פאט מאצדורף (22), הצעיר מריבו הסיני ב־7 שנים, קבע את הישגו בחודש יולי האחרון, בתחרות המסורתית ארה"ב־ברה"מ ר החזיר לארה"ב את ההגמוניה העולמית בקפיצה לגובה, שניטלה ממנה על־ידי ואלרי ברומל ב־1962.

על קפיצתו המדהימה של צ'י־צ'ין לגובה של 2.29 מ' מהלכות שמועות רבות, מאחר שבתחרות זה קבע את הישג המרשים, לא היה נוכח אף עתונאי זר. הרי שכל האינפורמציה נמסרה על־ידי סוכנות הידיעות הסינית, שראתה בהישגו של צ'י־צ'ין הוכחה להצלחת „המהפכה התרבותית" של היו"ר מאו.

וכך מתארת הסוכנות הסינית את שבירת השיא העולמי: „צ'י־צ'ין החל את קפיצותיו בגובה של 2 מ'. אחר־כך העלה את הרף ל־2.25 מ' ולבסוף ביקש להגביהו לגובה של שיא עולמי. הוא נכשל בנסיונו הראשון. הקהל החל מיד לעודדו באחת מאימרותיו של מאו: „היה עקבי. אל תירא מהקרבה. התגבר על המכשולים עד לנצחון הסופי". בקפיצה השניה חלף צ'י־צ'ין על פני הרף והקהל הסיני, הידוע בשליטה העצמית, פרץ בשאגה אדירה והחל לקרוא בקול רם אימרות נוספות של היו"ר מאו. צ'י־צ'ין עצמו אמר לאחר קפיצת השיא שלו: „אם קפיצותי היו בגובה מחשבותיו של מאו, הייתי צריך סולם של מכבי־אש לסדר אותם".

מפגש בין מאצדורף האמריקאי לצ'י־צ'ין הסיני הוא בעצם מאבק בין שני סגנונות שונים של קפיצה. סגנונו של מאצדורף מכונה בשם „ברך כפופה". מאצדורף רץ במהירות אל בור הקפיצה ואגב ניתור הוא מרים את ברכו הימנית בגובה, מעביר את זרועותיו למעלה, לפני הפנים וכותה את רגלו הימנית ודוחף בסבוב לרף. צ'י־צ'ין קופץ בסגנון „גלישת צד" ולדברי מומחים מערביים, כראהו בפעולה, סגנונו בוהק ואלגנטי. צ'י־צ'ין אף מצטיין בענפי אתלטיקה נוספים. הישגיו הטובים: 100 מ' — 10.6 ש', בקפיצה למרחק — 7.55 מ'.

עתה, עם הפשרת היחסים בין ארה"ב לסין העממית והסכם על חילופי משלחות ספורט בין שתי המדינות, לא רחוק היום בו יוכל העולם לשפוט למי שייכת ההגמוניה בגבהים.

מרכז „הפועל" — רח' הארבעה מס' 8 ת"א. טל. 260181

מכרז למשרה פנויה

תאור המשרה:

רכז ארצי בענף ספורט

דרישות התפקיד: השכלה מקצועית בחינוך גופני. נסיון בעבודה מינהלית ופעילות ציבורית. התמצאות בבעיות הספורט החינוך הגופני בישראל. ידיעת השפה האנגלית. שעות העבודה בלתי רגילות.

הדרגה — ס"ו—ס"ז של הדרוג האחיד.

כללים: המועמד יעבור בתקופת נסיון למשך 6 חודשים.

הצעות יש להגיש עד 31.4.72, למחלקת המנגנון במרכז „הפועל". המועמדים אשר יתאימו לדרישות המכרז יתבקשו להופיע בפני ועדת בחירה.

משרד החינוך והתרבות

האגף לחינוך התיישבותי — הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

בית ספר „יד־נתן" להנדסאים חקלאיים

דרושים לשנת תשל"ג:

1. מנהלת מטבח
2. מדריכים מקצועיים למכונאות
3. מדריכים מקצועיים למסגרות וריתוך
4. אם־בית
5. אחות לחצי־משרה
6. מדריך חינוכי חברתי

בדבר פרטים: „יד־נתן", ד.נ. אשרת־עכו, טל' 910042.

המכון למחקר ביואולוגי בישראל

ת.ד. 19, נס ציונה

דרושים:

1. כתבנית אנגלית (חצי משרה)
2. כתבנית עברית
3. מנהל חשבונות סוג ג'

• המעוניינים יפנו בכתב, בצירוף קורות חיים, השכלה ונסיון בעבודה קודמת לפי הכתובת הנ"ל.

הודעה לציבור

משרדנו הראשי הנמצא ברח' החשמונאים 95 תל־אביב

עובר

בימים ראשון ושני (16.4.72 ו־17.4.72)

לביתו החדש:

תל־אביב, אלנבי 126 קומה ד'

טלפונים: 614680-1

חרושת „חימר" בע"מ

בנק הפועלים בע"מ

הודעה

על־פי סעיף 23 לחוק נירות ערך תשכ"ח — 1968

ניתנת בזה הודעה כי פורסם היום תשקיף בדבר הנפקת מספר בלתי מוגבל של יחידות למוכ־ז בנות —.1 ל"י כ"א בקרן

„איתן"

קרן נאמנות צמודה

עותק מהתשקיף והעתק מההיתר לפרסומו הוגשו לרשם החברות לשם רישום.

ניתן להשיג עותקים מתשקיף זה בכל סניפי בנק הפועלים בע"מ

ואצל כל סוכני נירות הערך.

התקופה להזמנת היחידות המוצעות תתחיל ביום 16 באפריל 1972 ותסתיים ביום 13 באפריל 1973. הזמנות לרכישת היחידות ניתן להגיש באמצעות כל אחד מסניפי בנק הפועלים וחברי הבורסה לנירות ערך.

הנאמן: בנק הפועלים בע"מ

המנהל: חברה לנהול קרנות בנאמנות בע"מ

14-4-72

הסוכנות היהודית לארץ־ישראל

המחלקה למנגנון

משרה פנויה 33/72

מתכנן ומתכנת בכיר למחשב

מקום העבודה: תל־אביב

תיאור העבודה: מתכנן ומתכנת באופן עצמאי פיתוח והפעלת מערכות עיבוד נתונים לאינפורמציה מינהלית במחשב I-B-M-/3 בשפת R-P-G-/II

הכישורים הדרושים:

1) נסיון מעשי של 3 שנים בתכנות, מהן שה אחת בשפת R-P-G-
2) נסיון של שנה בתכנון מעברים למחשב-
3) ידע בתכנות בשפות אסתבלר ו/או קובול-
4) השכלה תיכונית מלאה, עדיפות תינתן לבעלי השכלה אקדמאית.

הדרגה המוצעת:

ג'—ב' מדירוג עובדי המכון (הדרגה תיקבע בהתאם לכישורים המועמד)-

התאריך האחרון להגשת הצעות: 30-4-72

הצעות מועמדות נא להגיש למחלקה למנגנון, ת"ד 92 ירושלים. ניתן לקבל טופס שאלון בכל משרדנו בארץ.

שגרירות גרמניה - מרכז התרבות

שיעורים ללימוד השפה הגרמנית

בשעות לפנה"צ, אחה"צ ובערב

החל מ־30.4.72 עד 31.7.72

ההרשמה בימים 16—20 באפריל 1972 ובימים 23—25 באפריל 1972 בין השעות 18.00—13.00- במשרד מרכז התרבות תל־אביב, ככר מלכי ישראל 19, קומה א'-

ליתר פרטים להתקשר טלפונית: 03/23 90 36 בלבד.

דמי לימוד (כולל ספרי לימוד):

בקורס של 2 שעות בשבוע 50 ל"י * בקורס של 2 שעות פעמיים בשבוע 90 ל"י-

דמי הלימוד יש לשלם במזומן בעת ההרשמה

משרד העבודה — אגף הנוער והחינוך המקצועי | משרד העבודה — בי"ס תעשייתי „אגד" | „אגד" — אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ

החלה ההרשמה לבתי־ספר תעשייתיים „אגד" לשנת תשל"ג

בית־ספר בירושלים

מקצועות הלימוד: במגמת מסגרות מרכבים לאוטובוסים-

ההרשמה לבית־הספר מתקיימת: במשרדי המשק בירושלים, שד' הרצל (במוסך המרכזי)-

לפנות לח' משה אשכנזי.

בימים: מ"א' עד ו' בין השעות 08-00—15-00 טלפון: 521121- וטלפונית לחבר יוסף אילת, טלפון 845131/2-

להרשמה יש להביא:

א) תעודת ציונים כתה ז' .ושליש שני כתה ח'-
ב) דמי הרשמה 30 ל"י (שלשים לירות)-
ג) מס' תעודת זהות של האב-
ד) שתי תמונות-

24 שעות · 24 שעות · 24 שעות · 24 שעות

מבחר

טלוויזיה

יום שישי

* 15.00 — "רחוב ההפתעות" — "עיבה עברי": תורה בדבנק הוילה ליברמן.
* 21.15 — "דבר והיפוכו" — פרק 3 "מחשבה בלב איש".
* 22.00 — "הוואי הם"ש 5-0" — "חקירה פרטית".

שבת

* 19.30 — "סרטים מצויירים".
* 20.30 — "המבדיל" — "חודש טוב". לקט איזהושם. שירות ושירים לחודש אייר.
* 21.00 — "איירונסייד" — "בכת הזרעי".

רדיו

יום שישי

* 17.06 — "יפים הלילות בכנען" — שלוש מתוקות תל־אביב מספרות על הווי "תל־אביב הקטנה" בראשית ימיה. ר מוכירות שירים מאז (ב).
* 21.00 — "קונצרט ליל־שבת" (סטראו) — יצירות מאת קורט וייל בביצוע התזמורת הסימפונית של שרות השידור הדרום־מערב גרמני. הלהקה הקולית הפרנקפורט. הכנר דראר דארי ורביעיית הוירטלינג. המנצח ארי־בסס ברו. בתכנית: דיברטימנטו, קונצ'רטו לכינור, אופוס 12, סימפוניה מס. 2. (במסגרת עונת הקונצרטים של "איגוד השידור האירופי") (א).
* 22.05 — "מצעד הפזמונים שלי" — עם הקריקטוריסט קריאל גרדוש (דוש), שבחר להשמיע שירים עם איטלקים, שירים בביצוע ברל אייבס, "מונגו בריי" ועוד (צ).

שבת

* 9.05 — "עולם המדע" — "חומרים פסיכומטיים". שיחה עם ד"ר ראובן מאיר על שימוש בתרופות לצורך ושלא לצורך (א).
* 12.05 — "הסרט המוזמר" — "עולמו של וולט דיסני". מגישה הגירה הדיפאי, עורך מיכאל אוחד (ב).
* 17.05 — "ביכת הדיו" — "העלמה ויגבר" מאת מאיר אבני. העלילה מתרחשת באנגליה ועוסקת בנושא הבדידות של זקנה אנגליה וכומר מזדקן (צ).
* 19.05 — "אילו הייתי במקומך" — שר העבודה יוסף אלמוגי עונה לשאלותיהם של עו"ד שולמית אלוני, ד"ר פרידמן והעתונאי מיכאל שפר (צ).
* 21.30 — "פינת הג'ז" — "ג'ז מדובר". הקריין האמריקאי קן נורדין עורך נסיון מעניין של "ג'ז מילולי". דהיינו דיבורים, תיאורי מצב, הרהורים פילוסופיים — כל זאת על רקע נגינת ג'ז. (ב).

קולנוע

בירושלים

* "הקשר הצרפתי" (אוריון) — סרט סוחף מרתק, קצוב, מהיר, שיש בו זהות־פרופורציה בין הנושא ובין המגמה האמיתית לבין הזימרה. עם זאת, עם שהוא סרט מצויין סוג ב', שנהיה כשום־מה גם סרט קלאסי סוג א'. אני מפליק — יש בו כדי להצדיק זאת.
* "קוראים לי טריניטי" (חן, ירושלים) — פארודיה חיננית, מרעננת, מרתקת ומשעשעת על המערבון — בביצוע איטלקי מעודן ואינטליגנטי ללא דופי.
* "יהלומים לנצח" (הבירה) — ג'יימס בונד האחרון — שוב שון קונרי מלוא הדרו וקסמו — קשיש יותר, מחושב יותר ועסיסי יותר. להמוסים עשירים ומפתיעים. הומור מחודד וברצון.
* "אני אוהב אותך רוזה" (עדן) — סרטו הארצישראלי של משה מזרחי על ירושלים ההיא של לפני 60 שנה. הולך לעם אקזוטי בעל ריח אנושי כנה. סרטה מרתק ואיטי גם יחד. המלווה פני־שיקול. חיספוסים קולנועיים ושבירות־סגנון המעידים על אי בשלות קולנועית. סרט־נשמה בעל קטעים נפלאים, אך הובבני רשלני.

בתל־אביב

* "האריה המזהם" (אופיר) — סרט פתח מצויין על קצין משטרה אמריקאי בימינו. אוירה, קצב, פכים קטנים, משחק נהדר — הכל טוב עד שהסרט גולש לתוך פילוסופיה רעיונית צמוקה על החברה בכלל והמשטרה בפרט — אז הוא נהיה קיקוני, שטחי ומרגיז — גם שהוא מכוגל לשבור על האוירה המוחשית.
* "מילכוד 22" (אלנבי) — סרטו הרציני, המתוחכם והמסורבל מדי של מייק ניקולס על פי ספרו של ג'וזף הלר. סרט עשיר וחשוב עם משחק מצוין, ביחוד זה של אלן ארקין — שכדאי לראותו. אך הוא נחות בהרבה מהספר.
* "הגהולה" (מקסים) — סרט ישראלי מקורי יבונים־כשרוניות, שאינו חודר לעומק — וגם יצורה נמשך זמן רב מדי. סרט של הברקות שכדאי לראותו. גם אם סך הכל לא מעט מאכזב.
* "ללא כניעה" (הוד) — סרט צרפתי בניסוח "בלש" אמריקאי מסותר מרתק מאוד, שטחי מאוד. יפה ביותר. פרנסיסיאק — יותר מדי טוב...
* "דקאמרון" (סמדר) — ב' שתי הצפמים בשורות ראשונות של הכמאי פאזוליני לסאסריה דיבריות־מינית חיננית של בוקאצ'יו. לא עיבוד — אלא שימוש — מהיר גם אם מקוטע, אישי מאוד גם אם מסולף — בחלק מההומור. סרט שאפשר לדחות: — אך אי אפשר לשכוח.
* "ליצור אחד של משה" (בבה) — קומיקה מבוחות. גם אם בונגלה, על טירה, בה נרצחים היהודים זה אחר זה ביצוע מעולה.
* "הקשר הצרפתי" — (תל־אביב) — ראה "אוריון", ירושלים.
* "קוראים לי טריניטי" (אסתר) — ראה "חן", ירושלים.
* "אני אוהב אותך רוזה" (אוהד) — ראה "עדן", ירושלים.
* "המקשר" (פאר) — סיפור שלו ו"מידנך" מבחוץ, סוער ומיוצע מבפנים. כיצד אילך המוסר הויקטוריאני הצבע ילד בן 13 לשכש ליהגורל לאהבה "בלתי־חוקית". התנאה אינה הרס החברה האהבה, אלא הרס המקשר הצעיר. סרט רציני, יפה ונפלא כשצ.
* "להיות את חייו" (קוימר־יון) — הקרנה חוזרת של אחד הסרטים המעולים של ז'אן לוק גודאר — סיפורה של זונה "אינטלקטואלית", שראתה את עצמה כנפש התפשית והתבגרה לה כי היא אינה אלא כלי־משחק עלוב. סרט בוגש — במידה הרבצוות "בבוקרים" הם כרגבים. תעודה חברתית מקורית ובורסית.
* "הקונפורמיסט" (תכלת) — סרטו של ברנארדו ברטולוצ'י על פי ספרו של אלברטו מוראביה — מעין אנאטומיה של פאשיסט קונפורמיסט איטלקי, שמגיע בסטיות אישיות. סרט משכנע ביד תר, יפה מאוד ובכל תכן הטוב, ובכל זאת — הנימוקים היסודיים נראים חוליים, נימוקי־המבוכה של הפאשיזם, לא של המסבה כולה.

בחיפה

* "קוראים לי טריניטי" (עצמון) — ראה "חן", ירושלים.
* "יהלומים לנצח" (ארמון) — ראה "הבירה", ירושלים.
* "מלחמה ושלום" (רון) — החלק הראשון של הסרט הסובייטי המונומנטלי המוצג אצלנו בגירסה אמריקאית מקוצרת מצוידת בסינקרוניזציה אנגלית. מרשים, גדול וכוחו — אך לא מעט מאובן בגלל אי־הדירה לעומק המקור של טולסטוי, וגם בגלל הדיאלוג "בלי צבעי". כדאי לראות — גם לאלה המכירים את המקור, אך החלק השני ברשים יותר.
* "אני אוהב אותך רוזה" (אוהד) — ראה "עדן" ירושלים.
* "הקשר הצרפתי" (אמפי־תיאטרון) — ראה "אוריון", ירושלים.

תיאטרון ובידור

* "הן לא הקחתו עמך" (הקאמרי) — קומדיה אמריקאית מסגנת השלושים, שזכתה לביצוע מחודש ורצנן. בייס היי קייליס, בתפקידים הראשיים רחל ברמנס ואברהם כדיוסף, כשעבע מאוד.
* "יו"ד העצמאות של מר ישראל שפי", תל־אביב (הבימה) — נסיון מעניין של אברהם רז המחזאי הצעיר שנפטר לפני שנה, לתת עיצוב אמנותי למציאות שבה אנו חיים.
* "הרוטשילדים", תל־אביב (התיאטרון התמצי) — מחזמר שאינו נאמן לאמת ההיסטורית אך עשור ביד רחבה מאוד, תפאורות מרהיבות, תלבושות עשירות ושמואל רודנסקי בתפקיד אבי שושלת הרוטשילדים. מומלץ לאוהבי המחזמר.
* "מר סדיק", תל־אביב (תיאטרון גיורא גודיק) — מחזה שירי של ליליאן אטלאן על ילדים יהודיים בכסע אל ביא התגידה. בימוי מצוין של דוד ברגמן, ומשחק טוב של קבוצת שחקנים צעירים.
* "אאידה", ת"א (האופרה הישראלית) — אופרה של ג'וזפה ורדי על אהבה בין מצביא מצרי לבין נסיכה אתיופית, אחת האופרות המפורסמות ביותר בכל הרפרטואר, שנכתבה לכבוד פתיחות תעלת סואץ.

תל־אביב

קווי "דן" ביום הזכרון וביום העצמאות

שינוי במסלולי הקווים 53, 63. ביום הזכרון לחללי צה"ל, ביום ג', 18.4.72, בין השעות 10.00 — 11.00 עקב אזכרה שתתקיים בבית העלמין בנחלת יצחק ביום הזכרון לחללי צה"ל (רק במקרה של סגירת הקטע של אבני זכרון) יחולו שינויים במסלולי הקווים הנ"ל בין השעות 10.00 — 11.00. בכיוון לגבעתיים: — כרגיל עד נחלת יצחק, שמאלה לרח' ליה, רח' ויצמן ממשיך כרגיל. בכיוון לתל־אביב: — כרגיל עד רמב"ם, דרך השלום (כביש מאחורי בית העלמין) רח' עלית הנוער וממשיך כרגיל. שירות מיוחד לבית העלמין בקרית שאול ביום הזכרון, 18.4.72 — עקב התנועה המוגברת ביום הזכרון, יופעל שרות מיוחד לבית העלמין הצבאי בקרית שאול, מתחנה מלכויות, רח' פ"ת פינת רח' הנגב החל משעה 06.30 עד שעה 13.00. המסלול: — דרך פ"ת, דרך חיפה, שד' רוקח (כביש התערוכה), קרית שאול. שינויים במסלולי קוי "דן" ערב יום העצמאות 18.4.72 עקב סגירת הרחובות לתנועת כלי רכב בערב חג העצמאות, יחולו שינויים במהלך הקווים ובהפעלת הקווים החל משעה 19.00. קווים שיוסגרו בשעה 19.00: 10 19 28 52 65 55 29 40/42. קווים שיסיימו את השרות כרגיל: — 12, 15 27 28 32 41 50 53 54 56 57 59 64 87 24. קווים שיסיימו את השירות בשעה 24.30: 1 4 5 7 11 14 16 17 18 20 21 22 23 25 26 30 31 33 34 35 36 37 44 46 51 60 61 62 63 66 67 68 69. מסלולים שבהם יופעלו הסעות מיוחדות לאחר סגירת השירות הרגיל: א. מככר דיזנגוף לתחנה מרכזית — במסלול קו 5; ב. משפת הים לשכונת התקוה — במסלול קו 16; ג. מככר דיזנגוף לבתיים — במסלול קו 18; ד. משפת הים ליד אליהו — במסלול קו 31; ה. מתחנה מרכזית לאור יהודה — במסלול קו 36; ו. מתחנה מרכזית לפתח־תקוה — במסלול קו 51; ז. מככר דיזנגוף לרמת גן ורמת יצחק — במסלול קו 61; ח. מככר דיזנגוף לפ"ת דרך כביש פ"ת — במסלול קו 62; ט. משפת הים לגבעתיים ורמת גן — במסלול קו 63. כל הקווים הפנימיים של פ"ת יסיימו את השרות בשעה 24.00. התחלת השרות: — ביום העצמאות יום ד' 19.4.72 — קווים המתחילים בשעה — 5.30: 4 5 16 18 23 27 31 35 36 37 46 51 54 60 67 69/68 72 80 77. גמר השרות: א. כל הקווים מסיימים את השרות כבימי חול רגילים. ב. קוים המסיימים את השרות בשעה 24.30 (מהעיר לשכונות): 1. 4 5 7 16 17 18 20 — 22 25 30 31 35 36 37 51 54 60 61 62 63 67 68 69. ג. קוי פתח־תקוה פנימיים מסיימים את השירות כבימי חול רגילים.

בארגון "חברי ההגנה" מחוז תל־אביב

במועדון הארגון, רח' בר־כוכבא מס' 1 (פינת טרומפלדור) תתקיים בליל שבת, 14.4.72, הרצאה על הנושא: "התנ"ך בזמננו". המרצה: מר גור־אריה שדה.

ארגון אמהות עובדות תל אביב

נוה שלוה, בבית האחות קליבנוב פילדלפיה 3 — ערב הווי. ● במוצאי שבת, מועדון מאשה, פינסקר 49, 8.30 בערב. מגישה עם באיר ברזאלי. עורך "אמרי". על ספרו — "עיונים בשיטות בחירות".

מועצת פועלי ת"א — יפו

המחלקה לתרבות ולנוער

ארגון ותיקי ההסתדרות — במוצאי שבת ט"ז באייר 29.4.72 תתקיים מסיבת חברים המוקדשת ליום העצמאות והאחד במאי. המסיבה תיערך ליד שולחנות ערוכים בהשתתפות: מזכיר ההסתדרות החבר יצחק בן־אהרן, החבר אהרן אלפרט — מזכיר מועצת פועלי ת"א — יפו. בתכנית אמנותית ישתתפו השחקן יצחק ברקת והזמרת שרה ליפשין. במסיבה הזאת ישתתפו עולים חדשים מברית המועצות. חברי הארגון המעוניינים להשתתף במסיבה יפנו לקבל הזמנות בארגון ותיקי ההסתדרות ברח' קליש מס' 32 ת"א בימים א' ו־ב' 16.4, 17.4 בין השעות 7—6 בערב.

במועדון "מלוא"

בליל שבת, 14.4.72, בשעה 8.45 תגיש הזמרת טובה בן־צבי שירים מישראל, מדרום־אפריקה, מדרום־אמריקה, מארצות־הברית ומאירופה — בשילוב שקופיות. נגינה: דניאל קרן־צבי; המנחה: ב. בר־עם. החברים מוזמנים.

"אהל־שם"

השבת פרשת תזריע 15.4. ב־10 א. אורינובסקי: תנ"ך, ב־11 הרב פרידלנדר: תלמוד. ב־4.30 במסיבת "עונג שבת" מוקדשת ליום השואה והגבורה ירצה: מר משה בייליס. על הנושא: השואה ומלחמת הפרטיזנים. הפותח: יו"ר "אהל־שם" — משה גולדשטיין. דברי אגדה — ד"ר ש. ז. כהנא.

פנייה לאירוח צעירים מחו"ל

ארגון ציבורי בין־לאומי — (אקספרימנט אין אינטרנשיונל ליווינג) — שמרכזו בארה"ב, פונה לעת"א בבקשה למצוא משפחות ישראליות אשר תהיינה מוכנות לארח בבתיהם בתקופת הקיץ (בתאריכים: 20/7 — 10/8) צעירות או צעירים מארה"ב, בגיל 17 (רובם לא יהודים) — אשר ימצאו כאן בביקור בן חודשיים. אם הנך מוכן(ה) להתמסר לסייע במפעל רב־חשיבות זה, אנא פנה(י) בכתב לנתן וולרו, עוזר לראש העיריה, בנין עירית ת"א, ככר מלכי ישראל.

אושר ייסודו של קואפ' ראשון לטכנאות שיניים

מאת סופר "דבר" בחיפה

ייסודו של קואפרטיב לטכנאות שיניים בחיפה, ראשון מסוגו בארץ, על־ידי 11 עולים חדשים מאירופה המזרחית, אושר אתמול בהמלצת מרכז הקואפרציה על־ידי רשות המזכירות של מפ"ה.

ההשקעה הדרושה להקמתו של הקואפרטיב (ציוד, חמרי־גלם ותשלומי משכורות לששת החדשים הראשונים), נאמדת ב־200.000 לירות והיא תמומן בעזרת הלוואות מהסוכנות היהודית ומרכז הקואפרציה. עוד השבוע [illegible].

עם לייסוד הקואפרטיב סקר המצב במקצוע טכנאות השיניים, והוברר כי קיים ביקוש לעובדים במקצוע זה.

נמסר, כי קופת חולים הסכימה להעביר לקואפרטיב — שיתחיל בעבודתו בעוד כחודש — עבודות ממחוז הצפון שישמשו לו בסיס כלכלי ראשון. חברי הקואופרטיב, שעלו לפני 3—6 חדשים, השתלמו בביה"ס "מזור" בחיפה כדי להכשיר עצמם לתנאים ולצרכים המיוחדים של המקצוע בישראל.

חיפה

עירית חיפה
אגף לתרבות, נוער, חברה וספורט

במות המחלקה לתרבות — מרכז לתרבות ע"ש פבזנר. בשבת, בשעה 11 לפנה"צ על סף חצי יובל למדינת ישראל ירצה יאיר מגן על: 25 שנות מדיניות ישראלית. ● בנוה שאנן, בית הפועלים. בשבת בשעה 11 לפנה"צ מרדכי להב: תמורות חברתיות בישראל. ● קרית אליעזר, בית הפועלים. בשעה 11 לפנה"צ אלכסנדר קלוגמן. בנושא: עליה וקליטה — אורות וצללים. ● קרית חיים המזרחית, בית צעירי לבשיץ, יום א', 16.4.72, בשעה 8.00 בערב אריה ריישר: מסגרת הצפלת המזרח התיכון. ● בתיאטרון העירוני — במסיקליך התיאטרון הזה מתוחה תערוכת הפסטיבל לאמנות, עד מוצ"ש. ● מרכז לתרבות ע"ש רוטשילד — הר הכרמל — הערב, מועדון נוער בשעה 7.30 בערב. בשבת, בשעה 11.30 פתיחת תערוכת ציורים, ובשעות 6.45 ו־9 סרט השבוע של אינגמר ברגמן, "החותם השביעי". בשעה 9.00 בערב "מאקסי קלאב". מועדון למפגש חברתי לגילאי 26+. ● מרכז לתרבות ע"ש אבא חושי ב־9 הצגת "אינה גורסינקל" של תיאטרון צוותא. הערב, בשעה 6.00, הרקדה לבני נוער. בשבת, בשעה 11 לפנה"צ, שחרית עם אהוד ישראל — מוסיקת פופ למבוגרים. בשעה 4.30 אחה"צ סרט לבני נוער. נמשכת תערוכתו של צבי ברגר.

עיריית חיפה, "משען" מועדון הפנסיונרים קרית־חיים

במוצ"ש ב־7, נחמן בייטנר על הנושא: "בטחון ישראל". הציבור מוזמן.

כל הארץ

תערוכת התנ"ך בטבריה תינעל מחר

היום ומחר תשאר תערוכת התנ"ך בדפוס ובאמנות באולמי בי"ס אורליך בטבריה פתוחה לקהל בכל שעות היום. לביקור תלמידי בתי ספר ולביקורים קיבוציים היום עד שעה 1 בצהרים. התערוכה תינעל במוצאי שבת בשעה 9 בערב.

חשוד בהשמטת 42,720 ל"י מס

בעל מסגריה מרמת־גן, משה ברמן, מואשם בבית המשפט המחוזי בתל־אביב כי השמיט הכנסות והשתמש בתחבולות נגד שלטונות המס.

התביעה טוענת כי בדו"ח שהגיש לפקיד השומה בנובמבר 1970 על הכנסותיו בשנת 1968, הצהיר על 20,000 ל"י הכנסות, בהשמיטו 42,720 ל"י הכנסות נוספות. עוד טוענת התביעה כי במרס 1971 הודיע במרמה למפקח מס הכנסה שלא [illegible] בשנת 1968 בגלל סכסוכים עם [illegible] ביזל הנאשם חשבונות אך הסתיר את הדבר מתוך תחבולות מירמה כלפי שלטונות המס. (ע)

קופת־חולים מחוז חיפה

תורנויות לילה בקופת־חולים מחוז חיפה

א. שעות התורנות

1. בלילות, לרבות לילות שבת ולילות חג מ־8 בערב עד 12 בחצות.
2. מ־12 בחצות עד 7 בבוקר. במגן דוד אדום, טלפון 01, ובמפרץ חיפה, טל. 232 71, ראה סעיף 8.
3. בימי שישי וערבי חג מ־4 אחה"צ.
4. בשבתות ובחגים מ־9 עד 11 לפנה"צ ומ־4—5 אחה"צ.

ב. תחנות התורנות

1. מרפאת פרישמן, רחוב פרישמן 4. טלפון 62196 לחברים מהסניפים: פרישמן, אחוד העם, שדרות ארים יבנה, ד"ר גליקר, ברזילי, נאולה, יולישמל, חליסה, וקבוץ גלויות.
2. מרפאת קרית אליעזר, רחוב צה"ל, טלפון 535226. לחברים מהסניפים: קרית אליעזר, קרית אליהו, בת גלים, עין הים, מתנה דוד, וקרית שפרינצק.
3. מרפאת ויש במרכז הכרמל, רח' אלחנן. טלפון 86868 לחברים מהסניפים: כנען — אחוזה, ויש — מרכז הכרמל, הכרמל הצרפתי ורוממה.
4. מרפאת נוה שאנן גלבוע סמטת טרומפלדור 3, טלפון 222121, לחברים מהסניפים: נוה שאנן, יזלויס בירגר, גלבוע, ורמות רמז.
5. מרפאת קרית חיים מזרחית, טלפון 721331. לחברים מהסניפים: קרית חיים מזרחית, שיכון עירוני, קרית ביאליק, קרית מוצקין, קרית שמריהו וצור שלום.
6. מרפאת קרית ים א', שדרות ורבורג, טלפון 721553. לחברים מהסניפים: קרית ים א' קרית ים ב', קרית ים רסקו וקריה חיים מערבית.
7. מרפאת עזיאל — קרית אתא. טלפון 722384, לחברים מהסניפים: עזיאל, בן עמי, פינסקר, קרית טוב, קרית בנימין ושיכון התימנים.
8. תורנויות לילה מ־12 בחצות עד 7 בבוקר:

א. בתחנת מגן דוד אדום. החברים הגרים בשטח שיפוטה של עירית חיפה, פרט למפרץ, המשתייכים למרפאות המפורטות בסעיפים 1, 2, 3, 4.

ב. במפרץ חיפה "סהסי ביאליק", טל' 713232 לחברים הגרים במפרץ חיפה המשתייכים למרפאות המפורטות בסעיפים 5, 6.

ג. בכל יתר המרפאות במחוז חיפה קיימים סדרי תורנות קבועים בהתאם למודעות בלוחות המודעות במרפאות ובארגזי התורנות.

ד. תורנות מעבדה:

במעבדה המחוזית שדרות ארים 54, טלפון 532101, לחברים מכל סניפי המחוז.

זמני הדלקת הנרות
פרשת תזו"מ

ערב שבת: ירושלים 5.29, תל־אביב 5.47, חיפה 5.40

מוצאי שבת: ירושלים 6.45, תל־אביב 6.43, חיפה 6.47

רופאים

בתל אביב

ד"ר הר אבן, רח' אפשטיין 6 טל. 443281. ד"ר סגל, רח' בלוך 12 טל. 247860.

בתי־מרקחת

בירושלים

יום שישי — אורה — המלך ג'ורג' 27 — טל' 233943. אלקדס אלכברא — רחוב הרון אל רשיד — טלפון 83333.

שבת — קסטמן — חוקרי המלך 23 — טל' 33843. אלבתרא — רח' צלאח אד־דין — טל' 84123.

מוצאי שבת — אופלטקה — יפו 110 — טל' 224021.

בתל־אביב

יום שישי 14.4 — אברמסקי, רחוב אלנבי 42, טל. 57526. פרנקל, רחוב המלך ג'ורג' 28, טל. 223721. קסטל, רחוב אבן גבירול 147, טל. 443716.

יום שבת 15.4 — פרנקל, רחוב המלך ג'ורג' 28, טל. 223721. גודזאו, רחוב בן־יהודה 183, טל. 242673.

מוצאי שבת 15.4 — גרינברג, רחוב המלך ג'ורג' 46, טל. 226208. בן־יהודה, רחוב בן־יהודה 142, טל. 223535. צפון, רחוב יהודה המכבי 33, טל. 449995.

חיפה

28.4 — יום ששי — המזרח, הרצל 87 טל. 62311.

29.4 — יום שבת — כרמל, הנשיא 133 טל. 81713.

רמת גן

14.4 יום ששי — חן, רח' ז'בוטינסקי 99.

15.4 — יום שבת — הרצל, רח' הרצל 19.

חולון ובת ים

ששי — בריאות חולון, רח' קראוזה 46.

שבת — בתיים — בתיים, רח' בלפור 45 ע"י ככר בלפור.

בפתח־תקוה

ששי — פינסקר, רחוב פינסקר 2.

שבת ומוצאי שבת — פישביץ, חפץ חיים 6.

נתניה

ששי — 654321 — המגן.

שבת — הנשיא.

בבני־ברק

ששי — חן, ז'בוטינסקי 99 רמת־גן.

שבת — בני־ברק, רבי עקיבא 110, בני־ברק.

הרצליה, רמת השרון

ששי — פינקלר — רעננה, רח' אחוזה.

15 שבת ומוצאי שבת — פינקלר — רעננה, רח' אחוזה.

הוקם פורום בין־משרדי לקליטת רופאים עולים

משרד הקליטה תיאם הקמת פורום בין־משרדי לקליטת רופאים עולים. בפורום משתתפים משרד הבריאות, משרד העבודה, מרכז קופ"ח, הסוכנות היהודית ולפי הצורך קופות החולים הקטנות ומשרד הקליטה.

הפורום הבין־משרדי יתכנס אחת לעשרה ימים וידון בנושאים הבאים: הכנת תכנית קליטה לכל רופא עולה בעת שהותו במרכז הקליטה או בטרם עליה; מציאת פתרונות תעסוקה עבור קבוצות רופאים מסויימות שמתקשות להיקלט בתחום התמחותן, וכן בחינה מראש של תחזית ביקוש והיצע של כוח אדם רפואי מנקודת הראות של דרכי הצלחת הקליטה.

האופרה הישראלית

בהנהלת אדיס דה־פיליפ

אלנבי 1, תל־אביב, טל. 57228

הצגות מיוחדות של האופרה לה טראוויאטה

בהשתתפות מנור הבולשוי אופרה מוסקבה מישה רייצין

13.4, 14.5 תל־אביב (10.5 ירושלים)

15.4, 22.4, 29.4 (27.4 חיפה).

2.5, 6.5, 13.5, 16.5, 20.5, 23.5, 31.5 (25.5 חיפה).

AIDA אאידה

25.4 (קרית אתא) 4.5, 7.5

כרמן

20.4 (באר־שבע) 24.4, 1.5, 8.5, 15.5, 21.5

ברון הצוענים

16.4, 11.15 הספר מסביליה

18.4, 19.4 ערב גאלה לכבוד יום העצמאות

7.5, 22.5 לה בוהם

28.5 קאבלריה / פאליאצ'י

כל ההצגות, פרט ל"אאידה" מתחילות בשעה 8.30 בערב.

קופת־חולים של ההסתדרות הכללית · מחוז תל־אביב · לוח התורנויות

א. תורנויות לילה

מתקיימות ערב ערב, כולל שבת וחג, בשעות 8 בערב עד 12 בלילה (פרט להדר יוסף מ־11—8) במרפאות דלהלן:

1. מרפאת אילון, רח' יד לבנים 35. טלפון 31870 לחברים מסניפי: אילון, יד אליהו, רמת חן, רמת ישראל, רשיכון עממי ג'.
2. מרפאת התקוה ב' רחוב די פינת רח' ברכיהו. טלפון 31122 — לחברים מסניפי: התקוה א' וב', נסקה, כפר שלם ד' חלק הקרוב ליד־אליהו.
3. מרפאת הדר יוסף רחוב קהילת וילנה מכפר 10—12, טלפון 778095 בשעות 8.00 עד 11.00 בלילה לחברים בסניפים: הדר־יוסף, נוה־שרת, צהלה, רמת־החייל, תל ברוך וכן לחברים מהסתדרות הקהרבת לסניפים.
4. מרפאת נוה שאנן, רחוב יסוד המעלה 61 פינת לוינסקי. טל. 33480, לחברים מסניפי: כה"שאב, ישינגטון ופלורנטין.
5. מרפאת קטוביץ, רחו' רעידת קטוביץ 36 פינת יהודה המכבי, טל. 444494 — לחברים מסניפי: קטוביץ, רבינביץ, יפו־אביב, שיך מוניס וחלק מבאזרי — לפי רצון החברים היכולים לפנות לקטוביץ או תל־נורדוי — לפי בחירתם.
6. מרפאת תל נורדוי, רח' דב הוז 1. פינת מנדלי 21, טלפון 243233 — לחברים מסניפי: תל־נורדוי, אלחריזי, אהרונוב, בלפור, הגמל רפסורים וחלק מבאזרי — לפי רצון החברים, היכולים לפנות לתל־נורדוי או קטוביץ לפי בחירתם.
7. מרפאת קרית שלום, רחוב ירושבסקי 12 טלפון 822715 לחברים מסניפי קרית־שלום והסביבה.

הערה:

אחרי השעה 12.00 בלילה ועד שעה 7 בבוקר מתקיימת תורנות לילה במד"א, רח' מזא"ה 13, טלפון 101.

ב. תורנות ערב שבת

בימי שישי משעה 2 אחה"צ עד 8 בערב מתקיימת תורנות במגן דוד אדום, רח' מזא"ה 13 טלפון 101.

1. בית מרקחת — במרפאת מנדלברג — רח' אלנבי 75, טלפון 614467 בין השעות 2.30 — 5.00 אחה"צ.
2. בית מרקחת — בזרם זמנהוף 42, טלפון 249221, בין השעות 2.30 — 5.00 אחה"צ.
3. מעבדה — בזמנהוף בין 4—5 אחה"צ.

ג. תורנויות שבת וחג

1. מתקיימות בין השעות 9.00 — 11.00 לפנה"צ במרפאות: גלבוע, התקוה א', שדרות רשינגטון 20, הדר יוסף, יד־אליהו, יונה הנביא, כפר־שלם, מנדלברג — רח' אלנבי 75, טלפון 614467, נוה שאנן, קרית שלום, רמת החייל, קטוביץ, רמת אביב ותל־נורדוי.

משעה 1.00 בצהריים עד 8.00 בערב מתקיימת תורנות במגן דוד אדום, רח' מזא"ה 13, טלפון 101.

2. רופאים מקצועיים — לכל סניפי המחוז במרפאת מנדלברג, רחוב אלנבי 75, טלפון 614467.
   א. רופאי אא.ג ורופאי עיניים בין השעות 9.30 — 11.30 לפנה"צ.
   ב. כירורג בין השעות 9.00 — 12.00 לפנה"צ.
3. תורנות מעבדה לכל סניפי המחוז — בזמנהוף, רח' זמנהוף 34, טלפון 241251. בשעות 9—11 לפנה"צ 4—5 אחה"צ.

בית מרקחת מחוזי

במרפאת מנדלברג, רחוב אלנבי 75. בין השעות 9.30 — 12.00 לפנה"צ. 4.00 — 5.00 אחה"צ.

לחברים מסניפי: מנדלברג, בר אור, אליפנט, סבוי, יונה הנביא ושיוזיפורי. הזקוקים לרופא בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר יפנו למגן דוד אדום רח' מזא"ה 13 טלפון 101.

ירושלים

מ. פ. ירושלים
המחלקה לתרבות ולחינוך

השבת — בית הספר לפי־עולים — יום עיון למוכרי ספרים ואחיות מוסמכות בקופ"ח הכללית בהשתתפות: ש. לוריא, ד"ר אבלס, א. אביר, ז. אילון, פ. הרדיק ● בשעה 11.00 לפנה"צ — במועדון ההסתדרות בקרית משה המרצה: יונתן גוזל, הנושא: שירי השירים או שירת הארוס הישראלי ● בשעה 11.00 לפנה"צ — בבית טיילור קרית היובל המרצה: עוזי ברלינסקי הנושא: מדינה פלסטינאים על רקע הצעת חוסיין ● יום ב' 17.4.72 — בשעה 8.00 בערב — במועדון ההסתדרות קרית מנחם המרצה: שמואל פורת הנושא "ישראל בזירה הבין־לאומית" ● בשעה 8.15 בערב — בבית אבות בנגן המרצה: ניסן הרפז הנושא: תולדות מלחמת השחרור ● יום שלישי 18.3.72 בשעה 7.30 בערב — בקפה "ארמון" רח' שלומציון המלכה מסיבת עצמאות של ארגון חברי ה"הגנה" בי־ם. בתכנית: ברכות: מר חיים מרינוב, מר דוד אילון, הר ירדן צביון. המנחה: עו"ד אורלובסקי. יעקב הרצאת: ד"ר זאב וילנאי בתכנית אמנותית: מר רפאל קלצקין בידור ושירה בציבור: מירון קרת ● יום רביעי 19.3.72 — נסיעה לפיקניק יום העצמאות ב"יער בורמה". היציאה ממועדון עיר גנים. פרטים במועדון. (בשיתוף מ. הקליטה ועירית י־ם). ● יום חמישי 20.4.72 בשעה 6.00 בערב — במועדון הפנסיונרים מרכז משען סניף ירושלים נשף עצמאות — בידור מגוון, החברים מוזמנים ● בשעה 6.00 בערב — במועדון ההסתדרות בקטמונים — ערב לקוריים לצעירים ● בשעה 7.00 בערב — במועדון ההסתדרות בקטמונים — ערב הקרנת סרטים תעודתיים ● טיולי ל"ג בעומר תשל"ב — למירון ולרמת הגולן ימים — בימים ב' וג' — 1—2.5.72 — המסלול: א. ירושלים, ביקור בשמואל הנביא (נבי סמואל) רמאללה, ביקור בקבר יוסף הצדיק, שכם, הר גריזים, עמק דותן, ג'נין, עפולה, צומת גולני, צילבון, תצפית לביקעת בית נטופה, מצ"ה, בירון, צפת, טבריה — לינה. ● ב. טבריה, ראש פינה, קרית שמונה, תל דן, בניאס, מסעדה, בריכת רם, קוניטרה, ברום הגולן, עין זיון, סקופיה, עין־גב, טבריה, נצרת, חיפה, ביקור במערת אליהו הנביא, ירושלים. המחיר — 42 ל"י. כולל לינה הדרכה. ● לגליל — יום אחד — יום ב' 2.5.72 — המסלול: ירושלים, יריחו, מעין אלישע, ביקור בבית הכנסת העתיק ביריחו, נערן, בקעת הירדן — ביקור בהאחזות ארגמן, שדה אליהו, עמק הירדן, דגניה, ביקור בקבר רבי מאיר בעל הנס, טבריה, מגדל ראש פינה, צפת — ביקור בבית כנסת האר"י, בירון, חזרה דרך צפת, עכו, חיפה ירושלים. המחיר — 22 ל"י. כרטיסים להשיג בבית ההסתדרות קומה ב' חדר מס' 19.

10,000 בביקור בתערוכת "מערכות ישראל" בחולון

מאת סופר "דבר" בחולון

כעשרת אלפים איש ביקרו כבר בתערוכת "מערכות ישראל" המוצגת בבית "יד לבנים" בעיר במסגרת חג העצמאות ה־24.

מטרת התערוכה לקרב את בני הנוער, בעיקר, לנושא תקומת ישראל והרביה המבקרים בה הם תלמידי בתי"ס הבאים בלווית מוריהם ומחנכיהם.

בגלל קשיים תקציביים צימצמה העיריה השנה את היקף האירועים המתוכננים לחג ומגמתה להפעיל את כלל התושבים, כדי לשוות לעיר מראה נאה חגיגי וליצור בה אוירת שמחת המונים. בליל החג ייהפך רח' סוקולוב ל"רחוב השמחה" ואלפי תושבי העיר יוזקו לצלילי מוסיקה מעל גגות. העיריה הכריזה על תחרות לקישוט בתי המסחר והמעורים הזוכים יקבלו פרסים כספיים בסכום של 1000 ל"י.

מגן־דוד בכתר של ניגריה

בולים

מאת אריה לינדנבאום

מי שאינו יודע, רצוי שידע, שבסימלה של ניגריה מצוי דרך קבע מגן־דוד. מגינו של דוד משמש סמל בעוד כמה מדינות —

באסיה, באפריקה ובאמריקה. שנים רבות הופיעו מגני־דוד בבולי מארוקו, ספרד, טרינידד, גרמניה ואחרות, בצורת סמלים בולטים. אך לא היה להם כל קשר לסמל שלנו, סימלה של הציונות והיהדות בכלל. נראה, שגם לסימלה של ניגריה, עם מגן־דוד בולט, אין כל קשר עם היהדות.

בשבועות הקרובים יופיעו שוב בולי־דואר עם מגן־דוד. הפעם באיי אסנציון, בהם יופיעו ארבעה בולים מעניינים למדי: דואר אסנציון מכין גליון־זכרון ובו ארבעה בולים כשכל בול נושא סמל וכתר מלכותי אחר. אחד מארבעת הבולים מראה את סימלה של ניגריה עם מגן־דוד גדול וכן כתר מלכותי משנת 1946.

"מינה של רוטשילד"

החודש יופיעו בג'רסי ארבעה בולים מיוחדים: על כל אחד מארבעת הערכים מופיע בעל־חיים העומד לפני השמדה במולדתו. חיות אלה מצויות עתה תחת שמירה קפדנית בשמורת הטבע שבג'רסי, שמורה שנוסדה על־ידי הסופר וחוקר הטבע ג'רלד דורל.

הבולים מראים: הציפה (בעל־חיים המהיר ביותר בין היונקים ממשפחת החתוליים), הציפור האסיאתית המשמדה כליל ואילו האמריקאית עומדת לפני השמדה כלילית בגלל פרוותה שהיא עתה באופנה. הבול, בערך 3 פ., נושא את הציפור הידועה בשם "מינה של רוטשילד" (ראה ליד הוא, ידדאיקה ?). המצויה באי בלי האינדונסי וניצודה כציפור שעשוע. הרב המסוטקה שבלוזים ממנו נשארו באנגדים, מופיע על הבול בערך [illegible] המצויה כיום רק באיים [illegible]

שליטית במרכו מצוזה (הסרת כישר ראייה), נמצאת בבול שערכו 9 פ.

200 שנה למהפכה האמריקאית

דואר ארה"ב כיבד מלאות 200 שנה למהפכה האמריקאית בהוצאת 4 בולים מיוחדים. הבולים יוצאו בוויליאמסבורג, וירג'יניה, ביום צמאותה של ארה"ב — הוא ה־4 ביולי.

וויליאמסבורג היא למעשה עיר משוקמת במסורת התקופה בה שימשה בירת וירג'יניה, כשג'ורג' וושינגטון היה עדיין צעיר. רחובותיה ותוגיותיה של וויליאמסבורג היום, וכן תלבושתם של התושבים, מזכירים לכל תייר את ההיסטוריה של המקום.

ארבעת הבולים מוקדשים לבעלי מלאכה שונים: מלאכת הזכוכית, הצורפות, הכנת פאות נכריות וסיבוד כובעים.

לדברי צייר הבולים ל. א. פישר מוסטפורט, שלוש מארבע המלאכות הופצו בכל ארה"ב דרך וירג'יניה. רק מלאכת הצורפות החלה בבוסטון.

ארבעת הבולים יופיעו ביחד על גליון זכרון.

הדליקה במנזר סנטה קתרינה

הדליקה שפרצה במנזר סט. קתרינה ב־30.11.71 נוצלה על־ידי שירותי הדואר המצריים להנפקת בול־תעמולה נגד ישראל.

ב־15 בפברואר הופיע במצרים בול דואר אוויר בערך נקוב 110 מ. המראה את הדליקה במנזר ותאריך הדליקה.

לאולימפיאדת מינכן

מדינות אחדות כבר ניצלו את אולימפיאדת־מינכן 1972 והנפיקו בולים מיוחדים בנושא זה. ניקאראגואה ניצלה את בוליה מן ההנפקה של אולימפיאדת מקסיקו והדפיסה הדפס־רכב מיוחד על חמשה בולים מן הסידרה ההיא. הבולים שנבחרו מתייחסים לספורטאים (מדינות) שהגיעו למקומות הראשונים במקסיקו. ה־5 הוקדשו ל־

אנגליה, איטליה, ברית־המועצות, הונגריה וגרמניה.

בול למלך פרידריך

מלכה המנוח של דנמרק, פרידריך ה־9, הונצח החודש בבול־זכרון מיוחד של גרנלנד. הבול מראה את ראש־המלך על רקע היאכטה המלכותית "דנברוג", כפי שצצה בחוף גרינלנד.

המלך פרידריך ה־9 מת בתחילת שנה זו והבול הגרינלנדי יהיה הראשון לזכרו.

מלכת הולנד במהדורה חדשה

דיוקן המלכה יוליאנה של הולנד, הופיע באחרונה במהדורה חדשה של סידרה מן המניין. בסידרה 8 בולים בערכים מ־30 סנט ועד 80 סנט. הערכים והצבעים שונים בסידרה זו לעומת הסידרה הקודמת.

תשובה לשאלה

נתבקשתי לציין את שער המטבע הרודסי בהשוואה למטבעות אחרים: ברודסיה נהוג עתה דולר שהוא יקר ב־50% מן הדולר האמריקאי.

1 דולר רודסי = 1.5 דולר אמריקאים; 1.13 ראנד דרום־אפריקאים, 4.91 מרק מערב גרמניה, 5.89 פרנק שויצריים, 7.85 פרנק צרפתיים ו־58 פנים בריטיים.

אס"א טכניון — "הרצליה" חיפה 0:5

שחמט

בעריכת אליהו שחף

קבוצת אס"א טכניון חיפה נחלה נצחון מוחץ, בשיעור 0:5 (עם קרב אחד לשיפוט), על "הרצליה" חיפה בסיבוב החמישי של הליגה הארצית שנערך בשבת, נצחון זה העלה את הטכניון למקום השני־שלישי.

בשני מפגשי הצמרת ניצחה אוניברסיטת ת"א את "לסקר" ת"א בתוצאה 2½:3½ (על הלוח הראשון סיימו כגן וקריינמן בתיקו); "הפועל" "פלדקליין" ראשל"צ זכה בנצחון־ביניים על רמת־גן, בתוצאה 3:2 (על הלוח הראשון: דזמביץ — פרס תיקו); "הפועל" בת"ים גברה על "הפועל" עמק חפר/נתניה, בתוצאה 2½:3½ (בוביס — גלר תיקו), ו"הפועל" ירושלים רשמה לזכותה נצחון־ביניים על "הפועל" חיפה, בשיעור 3:2 (בריניר — פרץ תיקו, על הלוח הראשון).

הדירוג אחרי הסיבוב החמישי: אוניברסיטת ת"א 17½, הטכניון "פלדקליין" 17 (1), "לסקר" ת"א 16½, עמק־חפר/נתניה 16, בת"ים 13½, "הרצליה" 13 (2), "הפועל" ירושלים 13 (1), רמת־גן 12½ (1), "הפועל" חיפה 10 (2).

בליגה א' צפון סיימה "לסקר" חיפה בתיקו 3:3 עם בית גגלר ושמרה על מקומה בראש הטבלה. "הפועל" חדרה 4 — "הפועל" ותיקי חיפה 2; פתח־תקוה 3 (1) — "הפועל" גלבוע/עפולה 2 (1); "הפועל" גליל עליון 3½ (1) — כפר סבא 1½ (1); אס"א טכניון ב' 4 — "הפועל" חברת החשמל 2.

הדירוג: "לסקר" 20½, חדרה 20, בית נגלר 17½, פתח־תקוה 15½, גליל עליון 15 (1), סכנין 15, עפולה/גלבוע 14½ (1), ותיקי חיפה 11½, כפר־סבא 10 (1), חברת החשמל 9.

ליגה ב' דרום, נצחון מכריע לבית"ר "מיכל" ת"א על אס"א ירושלים, בשיעור 1½ : 4½. "רד" בינשטייך" ירושלים 4½ — "הפועל" חולון א' 1½; "הפועל" ראשון־לציון 4½ (1) — "הפועל" חולון ב' ½ (1); מרכז הנוער ת"א 4 — "הפועל" מטאבי־שדה 2; אוניברסיטת ת"א ב' 4½ — "לסקר" ב' ת"א 1½.

הדירוג: בית"ר 22, "רד" בינשטייך" 21½, מרכז הנוער 20½, אוניברסיטה 15½, חולון א' 14½, ראשון־לציון 14 (1), אס"א 14, "לסקר" ב' 11, מטאבי־שדה 9½, חולון ב' 5½ (1).

שמעון כגן — סגן אלוף הארץ

התחרות המרובעת על תואר סגן אלוף ישראל לשנת 1971/2 נסתיימה בנצחונו של אלוף הארץ לשעבר שמעון כגן, שצבר 3½ נקודות ב־6 קרבות. במקום השני־שלישי התחלקו שמואל פרידמן ואברהם קלדור, עם 3 נקודות כל אחד. רביעי, היה אבנר מרס, עם 2½ נקודות.

עוזי גלר ושמעון כגן עומדים לצאת בסוף החודש לסוטש, שם ישתתפו בתחרות האזורית (האזור המערב־אסיאתי), שהיא השלב הראשון במחזור התלת־שנתי של התחרויות המוקדמות על אליפות העולם.

על גביע יום העצמאות

התחרות בזק קבוצתית (4 לוחות) על גביע יום העצמאות תיערך בבית ההסתדרות בחדרה ביום העצמאות, ה־19 באפריל, בשעה 10 לפנה"צ. ההרשמה ב"הפועל" מחוז התיכון, ת.ד. 74 חדרה, עד יום ב' 17.4.1972.

אליפות ישראל לנוער

44 קבוצות, ממטולה־צור בצפון עד באר־שבע בדרום, נרשמו לאליפות הקבוצתית של ישראל לנוער, לשנת 1972 וזהו מספר־שיא בתולדות מפעל מסורתי זה.

האליפות תיערך לגילאי בתי־ספר תיכוניים לחוד ולגילאי בתי־ספר יסודיים לחוד. שלב חצי־הגמר יתחיל בסוף חודש זה ויסתיים לכל המאוחר ב־20 ביוני 1972 (מועד סיום שנת הלימודים). לגמר תעלינה 4 קבוצות. תחרות הגמר לגילאי בתי־הספר התיכוניים תיערך במועדון בית"ר "מיכל" בתל־אביב, תחרות הגמר של תלמידי בתי־הספר היסודיים — ב"בית התלמיד" בפתח־תקוה. התחרויות יתקיימו בימי "החופש הגדול".

מנהל הארצי של האליפות הוא שלמה קנדלשיין, רכז ועדת הנוער של האיגוד. שופטי האליפות — יואל אלוני (יו"ר), אביטל בוה, אבנר הדר. מעריך הקרבות הבלתי־גמורים — אבשלום יושע.

ההשקעה לא השתלמה

בריגה נערכה לפני זמן־מה אליפות ברה"מ לאמנים צעירים. בסיבוב השלישי באו "שואפי ההקרבה" (בין הצופים) על סיפוקם. הגדיל לעשות וייסר, שהקריב צריח ושני רצים ושלח את מלך יריבו ל"גלות". אולם בסופו של דבר הניבה "ההשקעה הגדולה" תיקו בלבד.

הגנת סאראש

וייסר — גוזייב

1. ד4 ד5 2. ג4 ה6 3. פג3 ג5 4. ה3 פו6 5. פו3 פב6 6. אא3 פה4 7. מהג2 פ:ג3 8. ב:ג רוה7 9. רד3 ד:ג 10. ר:ג4 0—0 11. 0—0 מהג7 12. רד3 ה6 13. ה4 פא5 14. ה5 ג:ד 15. מה:ד פב3 16. מהה4 ו5 17. ה:ו צ:ו6 18. מהה7+ מד7 19. ג:ד פ:א1 20. פה5+ מה8 21. רב5+ מד8 22. מה:ז7 מהא5 23. מהה8+ צ:ה8 24. פו7+ מג7 25. מהה5+ מב6 26. פד6 ר:ד6 27. מה:ד6+ מ:ב5 28. רד2 מה:ד2 29. צב1+ פב3 30. צ:ב3+ מג4 31. צב4+ מד3 32. מהז3+ מה2 33. מה:ז4+ מד3 34. מהז3+ מה2. תיקו.

ריכרד רטי

1929

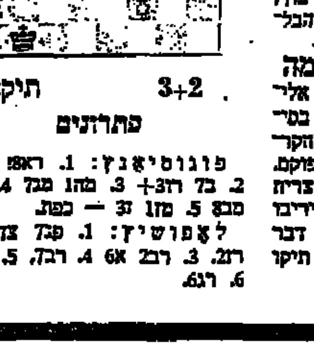

3+2 תיקו

פתרונים

פוגוסיאנץ: 1. ראה8! ר:ה6 2. בז7 רז3+ 3. מהו1 מג7 4. מה2 מב8 5. מז1 3ר — כפת.

לאפושין: 1. פג7 צ:ה6 2. רז2. 3. רב2 א6 4. רב7, 5. פ:ה5 6. רג6.

هكذا من الأصل

هكذا من الاصل

דרכים חדשות באורך 40 ק״מ נפרצות ברמת-הגולן ע״י הקק״ל ובביצוע מע״צ.
בתמונה: הדרך עוברת בנוף הררי מרהיב, לצד הירמוך, ליד כפר מוחייבה.

ביקורת חריפה על טיפול משרדי הממשלה ב„נתיבי נפט" — בדו״ח ועדת ויתקון

המסקנות נתקבלו ברוב דעות; יוגשו בשבוע הבא

השופט ד״ר אלפרד ויתקון יגיש לממשלה בתחילת השבוע הבא את מסקנות ועדת החקירה בפרשת „נתיבי נפט". אשר הוא עמד בראשה.

נודע, כי מסקנות הדו״ח כוללות ביקורת חריפה על פעולות משרדי ממשלה שונים בעניין הטיפול בחברת „נתיבי נפט". המסקנות לא נתקבלו פה אחד, והן כוללות דעת מיעוט של אחד מחברי הוועדה.

הדו״ח כולל גם חלקים, אשר לא יותרו לפרסום מטעמי בטחון המדינה. זאת ועדת חקירה תשכ״ט 1969 קובע, כי דו״ח ועדת חקירה יתפרסם לאחר הגשתו לממשלה, אולם בידי הוועדה הרשות לא לפרסם את הדו״ח כולו או מקצתו — אם ראתה צורך בכך לשם שמירה על בטחון המדינה ולשם הגנה על המוסר. אם אמנם החליטה הוועדה על אי־פרסום — קובע החוק — תודיע ברבים על הגשת הדו״ח לממשלה ועל החלטתה שלא לתת לו פומבי.

השופט ויתקון, אשר עמד בראש ועדת החקירה, יחזור כבר בשבוע הקרוב לפעילות שוטפת בבית המשפט העליון. וזאת לאחר שנעדר מתפקידו זה במשך תקופה של חמישה חדשים. חברי הוועדה האחרים הם אלוף (מיל.) מאיר זורע, חבר קיבוץ מעגן מיכאל, והתעשיין אברהם קליר, מנהל בית חרושת „ארגמן". (ע)

למפקח על החסכון לא הותר להופיע בדיון על פנסיה ממלכתית

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

הנהלת האוצר לא התירה למפקח על החסכון (המפקח על קרנות הפנסיה) ד״ר יעקב פרי, להופיע אמש בדיון שערך המרכז הישראלי לניהול על התכנית לפנסיה ממלכתית של משרד העבודה וההסתדרות ולהביע את השגותיו. כפי שנמסר, יש לד״ר פרי השגות כבדות־משקל לגבי סעיפים שונים בתכנית.

הנהלת המרכז לניהול פנתה לאוצר וביקשה להתיר לד״ר פרי להופיע. הוסבר, שעתה מתקיימים בהנהלת האוצר דיונים על ההשגות שהציג המפקח על החסכון וכל עוד לא סוכמו דיונים אלה ונקבעה עמדה, אין מקום להופעה זו.

בדיון שנערך אמש, הציג היועץ המשפטי של משרד העבודה עו״ד יצחק ברק, את התכנית וציין שהיא טרם עובדה כהצעת חוק. הוא הסביר, שאין כוונה לכפות את החוק על שכירים המאורגנים בקופות גמל מוכרות כתוצאה מהסדר עם מעסיקיהם ולהכריחם לעבור לקרנות פנסיה. כן ציין שבעיית תשלום פיצויים, בנוסף לפנסיה, נשארה פתוחה. לפי החוזים הקולקטיביים, בנוסף לפנסיה יסוד משלמים גם פיצויים. לא ברור מה יהיה המצב לגבי פנסיה מקיפה.

מנהל המדור לפנסיה בהסתדרות צבי אבל עמד על היתרונות של ביצוע תכנית הפנסיה הממלכתית באמצעות קרנות הפנסיה, ואילו יו״ר התאחדות חברות לביטוח חיים אברהם טייבר, ומנכ״ל קופת הגמל ליד בנק לאומי יוסף זמר, הצביעו על השגות שונות. ובעיקר הצביעו על כך שרמת הפנסיה המוצעת תהווה נטל על הקרנות וכי המדינה נוטלת על עצמה התחייבות כספית גדולה שתצטרך לשאת אותה.

נסתיימה שביתת בעלי הבתים

בעלי בתים קשישים, אשר שבתו במשך חמישה ימים ליד משרד ראש הממשלה בירושלים, סיימו אתמול את שביתתם. השובתים, כ־40 במספר, היו נציגי התאחדות בעלי הבתים, וגילם נע בין 50 עד 80.

נציג השובתים דוד אציל אמר, כי בשבוע הבא יבואו 1.000 בעלי בתים לביתה של ראש הממשלה בירושלים ולא יניחו לה לעזוב את מקום מגוריה, עד אשר יובטח קיומם בחוק הקיים. אחת השובתות, אלמנה בת 58, גינה זילברמן, הצהירה כי תמכור את ביתה לאמה ברגר, הגרמניה שרכשה מקרקעין בזכרון־יעקב, או לכל כת מיסיונרית שתאות לשלם לה מחיר סביר.

השובתים תבעו לשנות את חוק הגנת הדייר, באופן שכל דייר בעל אמצעים או דייר שלא שילם דמי־מפתח, יחוייב בתשלום שכר דירה ריאלי.

בעלי הבתים טוענים, כי בשל התשלום האפסי של שכר־דירה, גרות כיום 1—2 נפשות בדירות בנות 3—5 חדרים ויותר. הם הציגו רשימה של אנשים בעלי אמצעים, המתגוררים בדירות בנות 3 עד 8 חדרים ומשלמים שכר דירה הנע בין 12 ל־50 לירות לחודש. בדירות אלה גרות, לדברי בעלי הבתים, 1—3 נפשות בכל דירה.

בעלי הבתים טוענים עוד, כי הגשמת דרישותיהם תביא, בין היתר, לשחרור אלפי חדרים לזוגות צעירים, חיילים משוחררים ועולים חדשים בשכר־דירה סביר ולהקטנת העול כלפי בעלי הבתים, שנשללו מהם מקורות מחייתם. (ב)

פרופסור־חבר אליהו נסים, בן 38, יליד ירושלים נבחר דיקן הפקולטה להנדסה אוירונאוטית בטכניון בחיפה.

בקרוב - דיון ראשוני לקראת חידוש הסכמי העבודה בנמלים

יהושע פרץ ידרוש סעיף המרשה לתבוע תוספות בהתאם להתייקרויות הריאליות

מאת סופר „דבר" בדרום

יו״ר ועד עובדי התפעול בנמל אשדוד יהושע פרץ אמר שוועד התפעול לא יחתום על הסכם העבודה הקיבוצי לשנים 1972—74, אם לא יהיה בו סעיף שיאפשר לעובדים לתבוע מדי פעם תוספת שכר בהתאם להתייקרות הריאלית בשוק ובתחום ההוצאה הריאלית של קיום משפחותיהם.

עובדי נמל אשדוד אינם מתלהבים להיות הראשונים לחתום השנה על הסכמי עבודה חדשים. הם משאירים לוועדים אחרים את הזכות להקדימם מפני שבעבר יצא „שם רע" לאשדוד, ואילו לאחר מכן נהנו מהישגיהם המקצועיים כל עובדי הנמלים האחרים בארץ. עתה מכינים עובדי הנמל לבוא לשולחן הדיונים בעקבות הישגיהם של ועדים אחרים. הם אומרים ששביתת „אל־על" מצביעה על התסיסה בין העובדים ומבטיחה שנה סוערת בתחום יחסי העבודה אם לא יהיו הסכמי העבודה תואמים את צרכי הקיום של העובדים.

פרס: תימנע כניסת משאיות גדולות למרכזי הערים

מאת סופר „דבר" לענייני תחבורה

על הקמת שני מרכזי האחזה ופיצול, האחד במרכז הארץ והאחר בצפון הארץ, במסגרת החדרת השיטה החדשה של הובלה במכולות — מסר אתמול שר־העבודה שמעון פרס ביום עיון „התחבורה כאתגר ניהולי", שהתקיים במלון הילטון בתל־אביב.

פרס אמר, כי המשאיות הגדולות יכנסו למרכזי האחזה ופיצול אלה במקום להיכנס אל הערים.

בהמשך דבריו עמד שר־התחבורה על היעדר כבישים מתאימים לכמות הרכב הנעה עליהם כיום. מספר כלי־הרכב במדינה הוא 300,000 ואילו בשנת 1980 יגדל מספרם לכדי 800,000.

בהתייחסו לתחבורה ציבורית אמר פרס, כי בארץ כרטיס־הנסיעה בתחבורה הציבורית הוא הזול ביותר בעולם. בתחום זה יש לחשוב במושגים של אלטרנטיבה למכוניות, כגון פיתוח מסילות הברזל וחידושן, הן עיליות והן תחתיות. כן הדגיש השר, כי נסיעה ברכבת בטוחה פי 17 משאר אמצעי התחבורה והיא מאפשרת ניצולה היעיל.

7.2 אחוז עליה במספר תאונות הדרכים בחודש מארס השנה

בחודש מרס 1972 נרשמו על־ידי משטרת ישראל 1.244 תאונות דרכים עם נפגעים, לעומת 1,160 תאונות בחודש פברואר 1972. זוהי עליה של 7.2 אחוז. בחודשים האחרונים נמצאת מגמת מספר התאונות ברמה של כ־1.250 תאונות לחודש. זאת מסרו בירושלים דוברי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומשטרת ישראל.

בתאונות בחודש מארס השנה נפגעו 1.805 איש לעומת 1,591 נפגעים בפברואר. זוהי עליה של 13.4, הקטנה מהעליה הצפויה בהתאם לעונתיות הרגילה. מגמת מספר הנפגעים נעה בחודשים האחרונים ברמה של 1.750 עד 1.780 נפגעים לחודש. מבין הנפגעים בחודש מארס 1972 היו 42 הרוגים ו־302 פצועים קשה, לעומת 55 הרוגים ו־295 פצועים קשה בפברואר 1972.

בשטחים נרשמו בחודש מארס השנה 92 תאונות (בהן נפגעו 178 איש) לעומת 78 תאונות (בהן נפגעו 139 איש) בפברואר 1972 ו־74 תאונות (בהן נפגעו 122 איש) במארס 1971.

בתקופת ינואר—מארס 1972 נרשמו 3.661 תאונות דרכים בהן נפגעו 5.158 איש (מהם 157 הרוגים). בהתחשב בעונתיות חלה בתקופה זאת עליה של 4.3 אחוז במספר התאונות, ו־5 אחוזים במספר הנפגעים לעומת התקופה אוקטובר—דצמבר 1971.

נהרג בתאונת דרכים

הולך רגל נהרג בתאונת דרכים שאירעה ביום ד׳ בערב בכביש המפרץ קרית אתא.

המנוח, רובין סמרל, בן 45, תושב קרית מוצקין, נפגע על ידי מכונית מסחרית בעת שחצה את הכביש. הוא נפגע קשה והועבר לבית החולים רמב״ם בחיפה שם מת מפצעיו למחרת. (ע)

משכורות חברי „אגד" יוגדלו ל־1650 ל״י לחודש

מאת סופר „דבר" לענייני תחבורה

השכר החודשי של חבר קואופרטיב „אגד", לא כולל שעות נוספות, יוגדל ל־1,650 ל״י החל בחודש הקרוב, בעקבות תביעות חוזרות ונשנות של חברי „אגד" להגדיל את שכרם.

בתחילה החליטה מזכירות „אגד" להעלות את שכר חברי הקואופרטיב החל ב־1 באפריל השנה, מ־1.200 ל״י בחודש ל־1.340 ל״י לחודש, לא כולל שעות נוספות. העלאה זו כוללת תוספת יוקר ותוספת השכר. אולם מאחר שדבר זה לא סיפק את חברי „אגד" — אשר ערכו כינוסים ואסיפות ואף הקימו ועדי פעולה ותבעו בפגישות עם מזכירות הקואופרטיב להעלות את שכרם — החליטה המזכירות להגדיל את המשכורות של החברים ל־1.650 ל״י לחודש. וזאת על־ידי שילוב תשלומים שונים אותם קיבלו החברים בנפרד מהמשכורת, בתוך תלוש המשכורת החדשית.

עד כה היו חברי „אגד" מקבלים 100 ל״י כלכלה יחד עם התשלום בעד שעות נוספות. מעתה יכלל סעיף הכלכלה במשכורת, והם יקבלו מדי חודש 175 ל״י תמורת כלכלה.

עד כה קיבלו חברי „אגד" תשלום של 500 עד 600 ל״י לשנה מאמץ קיץ. תשלום זה ניתן בשיעורים של 50 ל״י לחודש. מעתה יקבלו בעד מאמץ הקיץ שישה תשלומים של 135 ל״י לחודש.

„במסגרת מדיניות השכר"

דובר קואופרטיב „אגד" אמר שהשינויים המוצעים בשכרם של חברי הקואופרטיב הנם במסגרת מדיניות השכר ההסתדרותית והם יושגו על־ידי הזזת מרכיבים שונים בשכר ממשבצת למשבצת.

מבלי לגרום לתוספת של הוצאות בכלל הוצאות הקואופרטיב. כן אמר כי הנהלת הקואופרטיב קיבלה על עצמה להנהיג מספר של קימוצים במספר סעיפי הוצאה. ביתר יקטינו את עובדי המנגנון ב־180 איש, יונהג חסכון בהוצאות פרסומת, יוקטן המספר הכללי של הקילומטרים בשיעור 3 אחוזים.

מזכירי קואופרטיב „דן" נמסר, כי לדבר תהיה השלכה בקרב חברי „דן" ששכרם צמוד לזה של חברי „אגד".

שביתה כללית בסיבי דימונה

בשל פיטורי 165 עובדים

מאת סופר „דבר" בנגב

שביתה כללית פרצה אתמול לפנות ערב במפעל סיבי דימונה, בדימונה המעסיק יותר מ־1,200 עובדים. השביתה פרצה באישור מועצת הפועלים.

השביתה פרצה באופן פתאומי, לאחר שהנהלת המפעל שיגרה מכתבי־פיטורים ל־165 עובדים.

מזכיר מועצת פועלי דימונה יהודה יפת אמר, כי הודעות הפיטורין נשלחו בניגוד למוסכם, לאחר שמשרד המסחר והתעשייה הבטיח הסדרי־ביניים כדי להקטין את מספר המפוטרים. במפעל כבר פוטרו באחרונה כ־70 עובדים.

מזכיר מועצת הפועלים אמר, כי הנהלת המפעל הודיעה לו, שבדעתה לפטר עד 500 עובדים. כפי שנמסר, נאלץ המפעל לפטר עובדים, בגלל השפל שפקד את שוק חוטי הניילון בעולם.

מטע פירות בלוע הר־געש בגולן

מאת צבי איזן סופר „דבר"

מטע של פירות נשירים ניטע באחרונה בלוע הר־געש בגולן. זהו מטע של צעירי קיבוצי הגולן, אל־רום, המשתייך לקבוץ המאוחד. מקומו בלוע הגדול של תל אביטל (אבו נידה).

קודם היה במקום מחנה צבא סורי ועוסקים עתה בפינויו כדי לאפשר לאנשי הקרן הקיימת לישראל להכשיר במקום קרקע לשטחי מטע נוספים. באחרונה נסלל לתוך הלוע כביש נוסף על זה המוביל לתוכו מכיוון קונייטרה. הכביש החדש מגיע מכיוון תל־בנטל (עירם) והמחנה החדש של קבוץ מרום הגולן.

בוטלו השביתות בענף היהלומים

בתיווכו של סגן הממונה הראשי על יחסי העבודה עו״ד נחמן אורי הושג הסכם פרלמנטרי בין התאחדות בעלי תעשיית היהלומים לבין האיגוד הארצי של פועלי היהלומים בהסתדרות.

השביתות שנועדו למחרתיים במספר מפעלי יהלומים, לא יתקיימו. הצדדים יפתחו מחרתיים במשא־ומתן על חתימת הסכם קיבוצי לשנתיים על בסיס מדיניות השכר של ההסתדרות.

מדינת ישראל
משרד הבטחון — אגף השיקום
המחלקה להנצחת החייל

יום הזכרון לחללי צה״ל תשל״ב
ד׳ באייר - 18.4.1972

יום שני — אור ליום ד׳ באייר — 17.4.1972

בשעה 19.30 —	צפירה, אות לפתיחת יום הזכרון; הורדת דגל הלאום לחצי התורן; טכס הדלקת נר זכרון־גבורה ליד הכותל המערבי על־ידי נשיא המדינה; פרק תהלים ו„קדיש" „אל מלא רחמים" (הטכס יועבר במישרין חי ע״י שידורי ישראל, גלי צה״ל והטלויזיה); הדלקת נר זכרון־גבורה בכל בית ישראל; עצרות יום הזכרון במסגרת הרשויות המקומיות
בשעה 20.05 —	דבר הרמטכ״ל ליום הזכרון (שידורי ישראל וגלי צה״ל)

יום שלישי — ד׳ באייר — 18.4.1972

בשעה 07.00 —	העלאת נר זכרון־גבורה בבתי הקברות הצבאיים; תפילת אזכרה בבתי הכנסת
בשעה 07.15 —	דבר נציג המשפחות השכולות (שידורי ישראל)
בשעה 09.50 —	נשיא המדינה סוקר משמר כבוד של מגיני ירושלים ליד כפר בר־כוכבא בירושלים
בשעה 10.00 —	צפירת דומיה; התייחדות נוער וגדנעים ליד האנדרטאות לזכר חללי צה״ל
בשעה 10.05 —	דבר סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות לבתי הספר ליום הזכרון (שידורי ישראל); אזכרה בבתי הספר ובמוסדות החינוך
בשעה 11.00 —	אזכרה בבתי הקברות הצבאיים; אזכרה בבתי־קברות אזרחיים, בהם קבורים חללי צה״ל
בשעה 15.00 —	תפילת הזכרה בהר ציון
בשעה 18.59 —	צפירה לסיום יום הזכרון

על מותו של
ד״ר בנציון כדורי
מנהל „מוזיאון הארץ"

אבלה
עירית תל־אביב - יפו
ומשתתפת בצער המשפחה

הלויה תצא היום, יום ששי, ל׳ בניסן, תשל״ב (14.4.72) בשעה 12.30 בצהרים, מבית הלוויות העירוני, ברח׳ דפנה לבית העלמין בקרית שאול

יהושע רבינוביץ
ראש עירית תל־אביב—יפו

המשפחה וקבוצת גניגר
מודיעים בצער על פטירתו של
מאיר פורמן
(אביו של חברנו מרדכי פורמן)

ההלויה התקיים היום, יום ששי, ל׳ ניסן תשל״ב, 14.4.72. בשעה 11.00 לפני הצהרים בקבוצת גניגר.

נא להימנע מביקורי תנחומים.

מדינת ישראל
משרד הבטחון — אגף השיקום

אנו מביאים בזה לידיעת הציבור
כי
החל מהשנה תוקדם שעת האזכרה בבתי הקברות הצבאיים ביום הזכרון הכללי לחללי צה״ל.
האזכרה תתקיים ביום ד׳ באייר (18.4.72) בשעה 11.00.

המחלקה להנצחת החייל

ביום ראשון, ב׳ אייר תשל״ב 16.4.72
יום השנה למותו של
בעלי, אבינו וסבנו היקר
יעקב שורניק ז״ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
בשעה 4.00 אחר־הצהרים בבית־העלמין ברמת־צבי
אוטובוס ייצא מתחנת אגד בעפולה בשעה 3.30 אחה״צ.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירתו של חברנו
יעקב אגוזי ז״ל
נעלה לקברו ביום ראשון, ב׳ אייר תשל״ב, 16.4.72 בשעה 4.00 אחר־הצהרים. בשעה 9.00 בערב תערך אזכרה בחדר־האוכל בגניגר.

המשפחה
ובית גניגר

במלאת עשרים וארבע שנים לנפול בננו יקירנו
אביתר (אבי) פרלמוטר
בשער הגיא בקרב על בית מחסיר נתייחד עם זכרו ביום ראשון 16.4.72 בשעה 8 בערב בביתנו.
ביום שלישי 18.4.72 ד׳ אייר תשל״ב ביום הזכרון הכללי, נעלה על קברו בבית הקברות הצבאי בקרית ענבים.
ידידיו ומוקיריו מתאספים בתחנה המרכזית ירושלים בשעה 9 בבוקר.

ההורים

ביום א׳ 16.4.72 יערך
גילוי המצבות שהועברו מקדמה לבית העלמין בבארי
מתאספים בקבוץ בארי בשעה 15.30

הננו מתאבלים
על מותו של
אהרן עבר-הדני
ומשתתפים בצער המשפחה

ארגון מגדלי פירות
המחלקה להדרים, המחלקה לבננות
המחלקה לעצי פרי, גפן וסובטרופיים

משתתפים בצערם של חברינו
ברײנדל ומשה נוימן
על מות האב
דוד דרזין ז״ל
הובא לקבורה אתמול, כ״ט ניסן תשל״ב, 13.4.72 בכפר־סבא

בית רמת־הכובש

השכונה שלי.
יום השכונות תשל״ב

אירועים:

16.4.72
אשדוד בית ההסתדרות — שעה 19.30 — מליאת מועצת הפועלים — פ. סגל
רעננה בית ההסתדרות — שעה 19.30 — מליאת מועצת הפועלים — צ. נתנזון
קרית־גת, שכ׳ חב״ד — שעה 19.00 — במת שכונה — ראש המועצה המקומית, מזכיר מועצת הפועלים, קצין משטרה, נציג עמידר
בת־ים — מועדון החברה — שעה 19.30 — כנס פעילי שכונות — מ. שטרנברג
חולון — שכ׳ עם — שעה 19.30 — במה — המשטרה והאורה הקצין יפתח
ירושלים — שכ׳ ברזיל — שעה 18.30 — במה — המשטרה והאורה

17.4.72
הועד הפועל — שעה 10.00 בבוקר — ישיבת המועצה המקצועית הקהילתית
יקנעם — בית ההסתדרות — שעה 10.00 בבוקר — מבחן אוהדי כשרונות מוזיקליים בני שכונות

19.4.72
אור־יהודה — מועדון הקהילתי — שעה 17.00 — במה — ראש המועצה המקומית

20.4.72
רעננה — שכ׳ רסקו — שעה 19.00 — במת שכונה — עם ראש המועצה המקומית ומזכיר מועצת הפועלים

20.4.72
גבעתיים — בית שרת — שעה 19.00 — מליאת סניף ההסתדרות — פ. סגל

מחלקת הארגון היחידה לשכונות ולפעולה קהילתית
המרכז לתרבות ולחינוך
מועצת הפועלות מחלקת הארגון
עמידר היחידה לעבודה קהילתית
משרד לקליטת העליה האגף לקליטה חברתית

למושב באר־טוביה
דרוש מרכז משק
(מזכיר פנים)
מועמדים בכישורים המתאימים ונסיון בריכוז משק מתבקשים לפנות בכתב למזכירות המושב.
מגורים במקום מובטחים

לח׳ אברהם קושניר
ברכות ואיחולים
לנישואיך עב״ל

בית „דבר"

לחב׳ שלמה שחורי
ברכות לנישואי הבת
דינה

בית „דבר"

לחברנו
שלמה שחורי ורעיתו
יו״ר אגודת העתונאים
ברכות לבביות ומזל־טוב
לכלולות הבת עם בח״ל

אגודת העתונאים חיפה והצפון

1=2 60/100 ל״י

ב׳צד?
באמצעות חסכון לחינוך תיכון!
כי... בכל לירה הנרשמת לזכותך, חלקך הוא כ־45 אגורות. השאר — 40 אגורות מענק עירית ת״א־יפו ו־15 אגורות ריבית מצטברת.
ההרשמה: משרדי „נחלת" אלנבי 91, ת״א ובלשכות ה„מודיעין העירוני".
נחלת 3

אין תחליף למשא־ומתן

אורחי מדינת ישראל נשמו אתמול בבוקר לרווחה, לאחר מאמצים רבים במשך כל שעות הלילה והבוקר מצד כל הגורמים הוסלה השביתה בחברת התעופה הלאומית. שובתי „אל על" חזרו לעבודה סדירה ותקינה תוצאה ללחץ משולב מצד הממשלה, ההסתדרות ומאות עובדי החברה במחלקות שלא שבתו. השובתים שוכנעו, שכן הפעם היה ברור, כי קיימת סכנה שיאבדו את מטה לחמם, פשוטו כמשמעו.

אין להתעלם מן העובדה, כי ההכרעה של השובתים לחזור לעבודה נפלה לאחר שהממשלה הודיעה, כי אם לא תחודש העבודה היא תיאלץ להפסיק את שירותי „אל על". הממשלה גילתה עמידה איתנה, שהצדיקה את עצמה. ההסתדרות תמכה בעמדה זו והבהירה לעובדים, שלא תתמוך בשום דרישה החורגת ממסגרת מדיניות השכר המאושרת. מבחינה זו נראה, כי לקחי השביתה עשויים למנוע הידרדרות ביחסי עבודה.

הנסיבות שבהן הוסלה השביתה ב„אל על" יש בהן משום אזהרה לציבורי עובדים בשירותים חיוניים, שלא לפעול לא על דעת ההסתדרות ולהעביר למוסדות ההסתדרות את חילוקי הדעות המתעוררים ביניהם לבין הגורמים המעסיקים.

זאת ועוד: השביתה ב„אל על" הוכיחה, כי חוקים או צווי ריתוק אינם משמשים תחליף למו"מ בין הצדדים וכי שום חוק אינו יכול לתקן מה שפגמו יחסי עבודה מעורערים ויחסי־אנוש לא תקינים במקום העבודה.

במשטר דמוקראטי כל תביעה של עובדים לתיקון שכר ותנאי עבודה היא לגיטימית וחייבת לשמש נושא למשא־ומתן כשם שסירובם של המעסיקים להיענות לתביעות הוא לגיטימי. אך הפתרון תמיד אחד הוא: קודם כל מו"מ בדרך של הידברות, התדיינות ובוררות — לפני שנעשים צעדים קיצוניים, המסבים נזקים כבדים ומיותרים.

יש להתמיד בלחץ על סוריה

אורחנו אלן פואר, נשיא הסנאט הצרפתי ומי שהיה נשיאה הזמני של צרפת, עשה עבודה ברוכה ומרשימה בתוקף תפקידו כראש הוועד הבין־לאומי למען יהודי ארצות ערב. הוועד התברך בהישגים גדולים, שהבולטים בהם — הפסקת רדיפות היהודים במצרים והחזרת הזכויות ליהודי עיראק.

בסקרו בירושלים את פעולות הוועד ציין א. פואר לשבח אותן ממשלות, אשר העניקו תמיכה ממשית לפעולה למען יהודי ערב. הוא עמד במיוחד על חלקה של ממשלת צרפת בפעולה הומאניטרית זו. נאמן עלינו איש האוטוריטה לגר ליסטים פואר, כי הערכתו על הסיוע לוועד ניתנה מתוך ידיעת המצב מקרוב, ולא כדי להחמיא לממשלת צרפת. העובדה שממשלה זו ידעה להתעלות מעל לחילוקי־הדעות הפוליטיים, לשם פעולה הומאניטרית נעלה, ראויה להטעמה ולהערכה.

רק בתחום אחד לא השיג עד כה הוועד הישגים של ממש — מצבם של יהודי סוריה נשאר קשה כפי שהיה. אין להסיק מכך שדמשק מחוסנת מהשפעתו של לחץ בין־לאומי; אך נראה כי הלחץ, שהופעל עליה עד כה, לא היה חזק די הצורך. נסיונות סוריים להוליך את הוועד שולל, באמצעות „עדויות" מזוייפות ו„חקירות" משותקות, מעידים באחרונה כי דמשק נבוכה. אם יוברר לה כי כל אלה לא הועילו, היא תיאלץ ללכת לבסוף בעקבות קאהיר ובגדאד בתחום זה. חסידי אומות העולם כאלן פואר אינם נואשים ואינם מתעייפים לעולם — והודתנו נתונה להם בשל כך.

הלקח העולה מהשביתה ב„אל־על"

שרשרת האירועים שהביאה לסכסוך העבודה החמור ביותר בחברת התעופה הלאומית

מאת יונה שמשי

שרשרת האירועים הדרמתיים, שהיינו עדים לה השבוע בחברת התעופה הלאומית „אל־על", מחייבת עיון מדוקדק בתהליכי שביתת עובדי התחזוקה וכל מה שבא בעקבותיה; בתגובת ההנהלה של החברה, בטיפולה של ההסתדרות, בהחלטותיו של ביה"ד לעבודה האזורי בת"א, ובהחלטת הממשלה וועדת השרים לענייני כלכלה. הסקת מסקנות מאירועים אלה חיונית ביותר לכבוד צווים וחוקי המדינה על־ידי אזרחיה. היא הכרח למערכת יחסי העבודה במשק הישראלי. עיון, לימוד והסקת מסקנות משרשרת האירועים הם גם צורך דחוף של החברה הישראלית, אם ברצונה להימנע מהידרדרות לאנרכיה מוחלטת, ולא רק ביחסי העבודה.

דבר זה לא ניתן להיעשות, כמובן, במסגרת רשימה עתונאית. אנסה, איפוא, לסקור את השתלשלות הדברים העיקריים במשבר החמור ביותר שידעה חברת התעופה הלאומית „אל־על" ב־22 שנות קיומה. זהו אולי גם המשבר החמור ביותר, שידעה המדינה כולה בתחום יחסי העבודה.

ובכן, ועד עובדי התחזוקה ב„אל־על", המורכב ממספר בחורים צעירים נמרצים וחסרי נסיון רב בניהול ענייני ציבור עובדים, הגיש 31 תביעות להנהלת החברה לקראת חידוש הסכם העבודה לשנתיים הבאות. חישוב שעשתה הנהלת החברה מראה, כי מילוי התביעות כולן כרוך בתוספות שכר והטבת תנאים בשיעור של 90 אחוז לעומת ההסכם הקודם. עם זאת הצהירה הנהלת החברה בפגישה עם ועד עובדי התחזוקה כבאזני יתר ועדי העובדים בחברה על כוונתה „להעניק הטבות ותוספות שכר במסגרת המדיניות המקצועית שגובשה בהסכם בין הממשלה וההסתדרות". פירוש הדבר: סהך הטבות ותוספות בשיעור של שלושה אחוזים השנה ועוד שלושה אחוזים בשנה הבאה. הפער הוא, איפוא, אחד לשלושים לגבי השנה או אחד ל־15 לגבי השנה הבאה.

על פער כזה קשה לגשר, לא כל שכן, כאשר לא מתנהל משא־ומתן ענייני בין ההנהלה לבין ועד העובדים. משא־ומתן כזה לא התקיים בנימוק הבסיסי של ההנהלה, שאת התביעות יש להגיש יחד עם ההסתדרות שהיא הצד המשפטי החותם על הסכם העבודה עם חברת „אל־על". ועד העובדים ביקש לנהל את המשא־ומתן באורח עצמאי בשל ידיעתו את מדיניות ההסתדרות לגבי המדיניות המקצועית בשנתיים הבאות.

מכאן החלה שרשרת של מעשים חפוזים מצד כל הגורמים שהביאו להתפתחויות השליליות.

כוונתי, ראשית כל, לצורת ההכרזה של ועד עובדי התחזוקה על סכסוך עבודה בהתאם לחוק כלומר התראה של 14 יום מראש. הוועד אמנם הכריז על סכסוך העבודה בעוד מועד, אך במהלך הדברים חזר וביטל את הכרזתו ושב והכריז על המשך קיומו. עובדה היא, כי המועד האחרון, שניתן לחברה על־ידי הוועד לנקיטת אמצעים, בשל אי־קיומו של משא ומתן על תביעותיו, היה מיד לאחר חג הפסח. ההנהלה ראתה בכך משום רצון „לתפוס אותה בגרון", כאשר היא נתונה בלחץ של תנועת נוסעים עצומה. במקום נסיון שכנוע ותחילת שיחות מעשיות על התביעות, ובוודאי כאשר היא מודרכת על־ידי ההכרה היסודית למנוע סבל מהנוסעים בשביתת פתע, פנתה ההנהלה לבית־הדין האזורי לעבודה, בבקשה לאסור על עובדי התחזוקה לקיים שביתה.

אין ספק, כי פניית הנהלת „אל־על" אל בית־הדין לעבודה נעשתה על פי תהליכים הקבועים בחוק ולפי הכללים הכתובים בהסכם העבודה הקיבוצי. אבל בעצם פניית ההנהלה מצאו עובדי התחזוקה את עצמם „מרומים"; התברר להם, כי החוק לאיסור שביתות בשירותים חיוניים, שנחקק על־ידי הכנסת זה לא מכבר, אמנם אינו אוסר עליהם קיומה של שביתה בתקופה של משא־ומתן על חידוש הסכם עבודה חדש ואין ספק כי העובדים נמצאו בתקופה של משא־ומתן כזה. אך על פי הסכם העבודה הקודם, שבעצם עם תוקפו, לא יכלו להזדקק לאמצעי השביתה, שכן הסכם זה קובע באחד מסעיפיו, כי כל עוד לא הושג הסכם חדש, הרי ההסכם הקודם הוא בתוקף. מכאן הם הגיעו למסקנה החפוזה של אי־כיבוד צווי ביה"ד לעבודה.

אינני בטוח אם ממשלת ישראל היתה צריכה למהר בהוצאת צווי ריתוק. מה גם שהממשלה לא נקטה באמצעים שקבעה היא עצמה בצווי הריתוק — להעביר לדין את מפריהם — כאשר העובדים לא קיימו את הצווים.

אי־היענות לצווי ביה"ד לעבודה ואי־ציות, גם אם זמנית, לצווי ריתוק, על־ידי קבוצת עובדים המונה כ־400 איש בעמדת־מפתח חיונית בחברת התעופה הלאומית, הם הדברים בעלי המשמעות החמורה ביותר בשרשרת האירועים של השבוע האחרון ב„אל־על".

המאמץ האסטרטגי הסובייטי נע מזרחה

המהלכים לעבר עיראק ותורכיה, החתירה למפרץ הפרסי ולאוקיינוס ההודי

מאת יהושע תדמור

הפמליה הסובייטית הנכבדה בראשותו של ניקולאי פודגורני, נשיא ברית־המועצות, שהגיעה לתורכיה ושכללה, למרבה ההפתעה, גם את סגן שר־ההגנה, את הרמטכ"ל ואישים נכבדים אחרים, נספח נוסף דרמתי למהלכים הסובייטיים האחרונים באזור.

עוד לא הספיקו ממשלות המערב לעכל את הסכם הידידות הסובייטי־עיראקי, ומוסקבה פתחה מהלך חדש, הפעם לעבר תורכיה. עד שהעיתונים החלו מדברים על „מיתקפה סובייטית" רבתי לקראת הפסגה במוסקבה.

ההפתעה שבה נתקבלו בבירות המערב מהלכים סובייטיים אלה, עדה על מדת הערנות המצומצמת [illegible]. [illegible] לפני ימים ספורים מצויים היו במשרדי החוץ השונים [illegible], סובייטולוגים למיניהם, אשר [illegible] בצעדים האחרונים. אלה ביקשו לראות בביקור פודגורני בתורכיה, בהסכם הסובייטי־עיראקי ובמדיניות הרוסית כלפי אירן בעיקר מאמץ רוסי למנוע הקמתו [illegible] של גוש איסלאמי פרו־מערבי, שנועד לשמש חגורת בטחון [illegible] לאורך גבולה של ברה"מ. אותם סובייטולוגים רואים במהלכיה האחרונים של מוסקבה צעדי מניעה בעיקר, בתגובה לאלה שנקטה בעקבות הקמת ברית בגדאד לפני למעלה מעשרים שנה. לחיזוק הערכותיהם הצביעו על יחסי הידידות ושיתוף הפעולה [illegible] בין השאה הפרסי לבין ברה"מ בשנים האחרונות; על הקפדתה של ברה"מ שלא להתערב בענייניה הפנימיים של אירן [illegible] מחתרת מפלגת ה„טודה" ושאר ארגונים [illegible]; על ההשקעות הסובייטיות הגדולות באותה מדינה ועל סירובה של מוסקבה לנקוט צעד כלשהו או אפילו להביע מורת רוח נגד ממשלת השאה בעקבות השתלטותה של פרס על שני איים סמוכים בכניסה למפרץ הפרסי שבצדו האחר היו תחת־סוף בעיראק ובמדינות הפדרציה הוודשה סמוך לפתח המפרץ.

לפי הערכות אלה גם המהלך לעבר תורכיה הוא, בסופו של דבר, צעד הגנתי. כל מה שמבקשת מוסקבה למעשה הוא לחתום עם תורכיה על הסכם ידידות בדומה לחוזה התורכי־סובייטי שבוטל באורח חד־צדדי על־ידי סטאלין בשנת 1945. אף ההסבר הניתן למהלך זה הוא דומה: מוסקבה מבקשת להבטיח את גבולותיה מדרום ומערב ולמנוע את היכונן של מדינות שכנות אלה לאורך גבולותיה הדרומיים לבסיסים בידי מעצמה עוינת. בכל ההערכות אלה, אשר הפכו לנחלת אסכולה שלמה במערב, יש מידה של אמת, אם גם [illegible] תחושת השאננות אשר אפילו עתה קשה להתפכח ממנה. אמנם, קרוב לודאי, שבשלב מסוים, לפני שנים, עשה הקרמל הערכת־מצב והגיע לכלל מסקנה שכל התנועות המהפכניות והקבוצות האוטונומיסטיות בתורכיה, באירן ובעיראק, לרבות המפלגות הקומוניסטיות שבמדינות, אינן יותר מאשר מיטרד לממשלות האזור ואין לצפות, שתנועות אלה יהפכו לאיום של ממש ויתפסו את השלטון שם. לפיכך שומה על ברית־המועצות, אם אכן רוצה היא להבטיח את גבולותיה הדרומיים־מזרחיים, לפעול לנטרולן של ארצות אלה ולצמצום ההשפעה והנוכחות האמריקאית בהן. עליה לעשות כן בדרכים לגיטימיות, באמצעות המשטרים והממשלות הקיימים ותוך כיבוד מלא של עצמאותן וריבונותן. ואמנם, כל מה שעשתה ברה"מ בשנים האחרונות באיזור זה של „הדובר הצפוני", המשתרע על פני תורכיה, עיראק, אירן ופאקיסטן ושימש, עד לשנים האחרונות, מרחב פרו־מערבי חולק, אמנם רופף, של המערך האסטרטגי המערבי אמריקאי — היה כפוף להערכה זו. אם הצליחה ברית־המועצות לצמצם את ההשפעה האמריקאית, לרופף ולרוקן מתוכן את ברית־בגדאד — ברית סנט"ו ולהביא להוצאתם של בסיסי הטילים האמריקאיים מאדמת תורכיה — ראתה בכך הישגים של ממש. גם ביקור העתונאי של הנשיא פודגורני לא חרג ממסגרת זו. גם ספק אם ממשלת תורכיה תהיה נכונה לחתום בשלב זה על הסכם דומה להסכם אי־התקפה משנת 1945. ייתכן שיסתפקו ב„הצהרת עקרונות", שיכלול את עיקרי הסעיפים שנכללו בהסכם המקורי. כל אלה הם הערכות מבוססות למדי, אשר רבים במשרדי החוץ של בון, פאריס, לונדון וואשינגטון ביקשו להרגיע עצמם בהם.

אף־על־פי־כן אין הרגעה. האור האדום נדלק. תחילה בוואשינגטון. אמנם המגמות הסובייטיות היו מוכרות למדי בקרב שלוחות המודיעין והבית הלבן. אך חוסר היכולת להתמודד בעת ובעונה אחת בכמה זירות, המערכה הכבדה בוייטנאם, הקרע מבית, שאננותן של מדינות האזור ופינוי בריטי — כל אלה חשפו את האזור כולו למהלכים רוסיים נמרצים יותר. חתימת החוזה הסובייטי־עיראקי נראית כחלק מתכנית אסטרטגית כוללת אשר עיקרה — העברת מרכז־משקל של התנופה הסובייטית [illegible] המזרח התיכון מזרחה לעבר המפרץ הפרסי והאוקיאנוס ההודי.

חשיבותה של עיראק אינה רק בהצטרפותה של מדינה ערבית נוספת למחנה ההשפעה הסובייטי. גם לא מקורות הנפט העשירים ברומילה הם כשלעצמם שימשו עיקר המטרה. מומחי נפט מערביים קבעו באחרונה, שאפילו אם יצטמצמו מקורות הנפט ברוסיה בעשרים השנים הבאות לא תזדקק מוסקבה לנפט העיראקי. מכאן שאותם שדות נפט נועדו לשמש אמצעי לחץ על מדינות המערב. במניעתו מן המערב עשוי להוות, יום אחד, אמצעי סחטנות ראשון־במעלה. גם החתימה בדבר הקמת חברת שיווק סובייטית־עיראקית, שתפעיל מיכליות לצורך הובלת הנפט למערב, היא אמצעי שליטה ממדרגה ראשונה. נקל לשער מי ישים מיכליות אלה ואיזה מרס־תלות יהיה בהם. וכל זאת עוד בשעה ששייטת סובייטית מטילה לראשונה עוגן בנמליה של עיראק באגן המפרץ הפרסי.

אם נוסיף לכל אלה את התלות בנשק הסובייטי, את צבא המומחים, להפעלת שדות הנפט הגדולים מול חולשתו ורפיונו של משטר ה„בעת" העיראקי, אשר הזמין את הסובייטים מרצונו — הרי ניתן לראות בהסכם זה תחילתה של התבססות רוסית לחופי המפרץ הפרסי. אך גם זה אינו אלא רק חלק מן התמונה.

פעילות דיפלומטית אינטנסיבית תוך הפגנת נוכחות ימית סובייטית מתנהלת זה מכבר במימי האוקיאנוס ההודי והנסיכויות המדינות שליד המפרץ הפרסי. ואם לא די היה בכל אלה — מצאה עצמה ממשלת אירן מוטרדת לפתע גם בגבולה המזרחי עם אפגניסטן ופאקיסטן עד שהיא חשה עצמה מכותרת ברוסים מכל עבריה. כל המערך הפרו־מערבי לשעבר עמד לפתע בפני סימן־שאלה גדול ומאיים. אין תימה, שנשיא ארה"ב החליט לערוך ביקור בטהראן עם סיום שיחות הפיסגה במוסקבה, כי אשר האזעקה לאיזור כולו מהדהדת בוואשינגטון בלי הרף.

סחף שלילי או שינוי חיובי

הערות למאמרו של מיכאל ברונו על „הסחף בעמדות הממשלה"

מאת מרדכי נסיהו

מיכאל ברונו („דבר" 7.4.72) מעיד על עצמו, שהתערערה אמונתו במנהיגות הפוליטית של מפלגת העבודה, האחראית הראשית למדיניות הממשלה. דומני שאין יסוד לסיבה שבגללה הוא טוען שאמונתו התערערה. אכן, חל שינוי בעמדותיה של הממשלה — שינוי חיובי, לדעתי — אך כלל וכלל לא בכיוון שברונו מתריע עליו.

לא חל שינוי בעמדת הממשלה לגבי סיפוח שטחים. וארבעת העקרונות הבסיסיים לטווח ארוך — הצריכים, לדעתו של ברונו, להנחות אותנו בנושא השטחים — הם העקרונות המנחים את מפלגת העבודה והמשותפים לכל מנהיגותה הפוליטית ולרוב המכריע של חבריה (להוציא את חברי „התנועה למען א"י השלמה"): הבטחון הפיסי; אופיה היהודי־הציוני של המדינה; דמוקרטיה, שוויון זכויות פוליטי וכלכלי לכל התושבים; ופתיחות — „...חברה שהיא פתוחה, תרבותית וכלכלית, הן כלפי פנים ולעולים אליה, הן כלפי שכנותיה והן כלפי העולם הגדול...". אין מפלגת העבודה דוגלת ב„אף שעל", ואין היא מוותרת, אף באחת מהתביעות המקובלות במנהיגותה, על אופיה היהודי או הדמוקרטי של המדינה.

אני שותף לדאגתו של מ.ב. מפני הלך־הרוח השורר בנושאים אלה בחוגים מסויימים של הציבור. אני מסכים אתו שמפלגת העבודה לא עשתה די על מנת להבהיר את ההבדלים העקרוניים בין עמדתה לבין עמדת גח"ל. אין ספק שהיא הזניחה את הטיפול האידיאולוגי מזה והמחקרי מזה ב„דימוי עתיד המדינה" — ואני מקווה שהיא תעשה זאת באמצעות צוותי החשיבה שלה תוך הכנת החומר לקראת כינוס של המצע לבחירות ב־1973. יותר על כן, אני מסכים לדעתו של מ.ב., ש„עתה הזמן... להשתמש בעצמתנו הבטחונית, שגדלה ללא תקדים, להפכה מצרך עליון למכשיר המאפשר נקיטת יוזמות ועם זאת הגשמתם של יעדי המדינה האמיתיים". אלא, שלא כמו מ.ב., נראה לי, שהממשלה נקטה ונוקטת — בהשראת המנהיגות הפוליטית של מפלגת העבודה — מספר יוזמות חיוביות בכיוון הנכון.

●

ברונו מעלה על נס את „התורה שבע"פ" שבמצע המערך לבחירות ב־1969 כמדיניות שהוא הזדהה אתה והצונה על העקרונות שהוא דוגל בהם, ואילו את הכרזותיהם האחרונות של שרי ממשלה הוא רואה כ„סחף" במדיניות הזאת.

הנה, מה אומרת „התורה שבע"פ"? היא תורה „סיפוחיסטית" במובן זה שהיא קובעת, שישראל תחתור לכך, שבמסגרת הסכם שלום יהיו שינויים משמעותיים ולא מזעריים בגבולות הקודמים. השינויים הבולטים ביותר הם שירושלים המזרחית, רמת הגולן, שארם א־שייך (כולל רצועה המחברת אותה לצפון) ורצועת עזה יהיו בתוך ישראל במסגרת הגבולות החדשים. כתוך כך השתמע, ואף נאמר לא פעם, שרובו של סיני ורובה של הגדה לא ייכללו בישראל במסגרת הגבולות החדשים תוך הסדרי בטחון מתאימים. בקשר לגבול המזרחי נאמר במפורש, שהירדן יהיה גבול בטחוני; הייגו, בין השאר, שצבא ערבי לא יעבור את הירדן מערבה. הצהרותיהם האחרונות של ראש־הממשלה ושל השרים העיקריים המדברים בנושאי מדיניות ובטחון לא סתרו את „התורה שבע"פ" אלא המחישו אותה.

לאשר לנושא ההתנחלות במצע המערך: מפ"ם אמנם הסתייגה בסעיף זה — אך, בעקבות ויכוח שהתנהל גם בתוך מפלגת העבודה, הוחלט במפורש לא רק בעד התנחלות בטחונית, שלה מסכימה גם מפ"ם, אלא גם בעד התנחלות קבע, כפרית ועירונית. יתר־על־כן, מ.ב. מביא כדוגמא את תכנית אלון כמשקפת את העקרונות שהוא דוגל בהם. האם המליץ אלון לחמות או האם היכתה הממשלה בעבר להסכם שלום על מנת לבצע את ההתנחלויות בסביבות ירושלים או בבקעת הירדן? האם לא בוצעה התנחלות ברמת הגולן? במה שונה רצועת עזה? האם רצועת עזה הכלולה במדינת ישראל צריכה להישאר ללא ישוב יהודי? היש בכך הגיון, בהווה או הגיון כל שהוא? כמובן, אין לפגוע בישוב הערבי הקיים — אך זה נכון לגבי כל מקום.

גם עמדתו המיוחדת של משה דיין בקשר להתנחלות עירונית בהרי הגדה — אשר לא התקבלה כמדיניות הממשלה, כשם שתכנית אלון לא התקבלה כמדיניות הממשלה — אין חידוש ואין בה כל „סחף" לעומת מה שאמר קודם לכן. עמדתו זאת משתלבת בגישתו הכללית בנושא הגדה.

●

אכן, יש „סחף" או שינוי בעמדות הממשלה אך לא בכיוון של קשיחות אלא, להיפך, בכיוון של גמישות. ראשיתו של השינוי היתה הנכונות העקרונית, עם הסתייגויות מסויימות, להשתתף בשיחות באמצעות יארינג במסגרת החלטת מועצת הבטחון. בגלל נכונות זאת פירקה גח"ל את ממשלת הליכוד הלאומי והאשימה את מפלגת העבודה ב„סחף". אך עיקרו של השינוי היה בנכונות הישראלית, אשר גם היא נוסחה על־ידי בגין ווייצמן כ„סחף", לסדר חלקי עם מצרים הכולל נסיגה מתעלת סואץ גם ללא הסכם שלום. אני מקווה שהולך וחל שינוי בעמדת הממשלה גם בכיוון של הסדר חלקי עם ירדן והפלשתינאים. למעשה, „הגשרים הפתוחים", מכלול המדיניות הליברלית בגדה והבחירות המוניציפליות הם שלבים בהסדר חלקי כזה ההולך ומתגשם.

השינוי בכיוון להסדרים חלקיים איננו נוגע לתפיסת השלום לכשיבוא — לכך יפה גם להבא „התורה שבע"פ" — אבל הוא שינוי אסטרטגי מהותי הנובע מהערכה, כי הנוסחה שהיתה מקובלת בשנים הראשונות לאחר מלחמת ששת הימים „שלום או לא כלום" איננה טובה עוד. היא עלולה היתה להוביל אך לחידוש מיותר של המלחמה או ל„שלום" נוסח רודוס. וזאת, משום שהתברר שהסכם שלום פורמלי, אם הוא ריאלי בכלל בעתיד הנראה לעין, עלול להיות הרבה יותר קרוב לתכנית רוג'רס מאשר ל„תורה שבע"פ". לא ידוע לי ש„בפעם הראשונה מודים מנהיגים בפומבי שניתן היה לעשות שלום די מכובד, אלא שהדבר לא כדאי, כיוון שאם נוסיף להמתין, נוכל להכתיב שלום בתנאים טובים יותר", כפי שכותב ברונו. אך אם מישהו אמר זאת, הרי הוא מגדיר, כנראה, את „תכנית רוג'רס" כ„שלום די מכובד". גם אילו ניתן היה לחתום הסכם שלום — הייגו, לפתור בבת־אחת את כל הבעיות השנויות במחלוקת בין ישראל לבין כל הגורמים הערביים הרלוונטיים, דבר שהוא לחלוטין לא ריאלי — היה צורך לכלול בתהליך הגשמתו שלבים של הסדרים חלקיים. עדיף, איפוא, וריאלי יותר לנסות להגיע להסדרים חלקיים, ואם אפשר גם נפרדים, אשר יובילו, שלב אחרי שלב, אל השלום הכולל.

●

ומכאן גם ההבדל בין תכנית אלון לבין תכנית דיין. העקרונות הבסיסיים המנחים את שתי התכניות הם אותם העקרונות המשרתים למפלגת העבודה ולמיכאל ברונו, אשר אותם הזכרתי לעיל מתוך מאמרו של מ.ב. ושמשה דיין חזר והדגיש בשידורו האחרון בטלוויזיה, אלא שתכנית אלון התגבשה שעה שהמגמה היתה שהמדובר בהסכם שלום המחייב לשרטט גבולות מדוייקים ולפתור, בראש וראשונה, בהקשר של ירדן, את שאלת ירושלים. והנה, התכנית הזאת כבר נדחתה על־ידי חוסיין, כשם שתכנית חוסיין נדחתה על־ידינו. יתר על כן, ספק אם חוסיין יכול להרשות לעצמו להגיע להסדר חלקי לפני מצרים — וודאי שאינו יכול לחתום על הסכם שלום עם ישראל לפני מצרים.

דיין הניח מלכתחילה, שהדרך לשלום היא ארוכה וראשיתה במציאות המתפתחת ובהסדרים החלקיים שאפשר יהיה להצמיח מתוכה וש„הגשרים הפתוחים" היו, למעשה, הראשון שבהם. „דיין מסרב לדבר על גבול מדיני או ריבונות בגדה" — משום שדיבור כזה איננו ריאלי ואיננו כור על בשלב זה. „מדוע לא להגיב בתכנית נגדית (לתכנית חוסיין — המע') שיש לה אולי סיכוי להתקבל בהמשך הזמן?", שואל מ.ב. והרי אלון הגיב על תכנית הו־

(סוף בע' 14)

לבך - בריאותך

היחידה לחינוך לבריאות ולהסברה
משרד הבריאות

בשולי דברים

סיפוחין ואוכלוסין

חובה לחזור ולהציג את הנתונים על האוכלוסיה בישראל וחלקם של המיעוטים בתוכה עקב הכרזות על עזה והרצועה כחלק ממדינת ישראל ונוכח הדיבורים התוזרים על „הכנת מפות".

לפי תחזית האוכלוסיה יהיו ב־197[illegible] כ־2.900 מיליון יהודים במדינה — וזה על יסוד הריבוי הטבעי והעליה גם במשך שתי השנים האחרונות. המיעוט הערבי בישראל יגיע אותו זמן ל־500 אלף. ויהיו עוד כ־450 אלף ערבים בעזה והסביבה — היינו יחד: קרוב למיליון לא־יהודים. זה אומר, כי ב־1975 יגיעו המיעוטים למעלה מ־[illegible] אחוזים מכלל האוכלוסיה; בסוף 19[illegible] הם היו כ־15 אחוזים (כולל ירושלים).

אלה המדברים על סיפוחה של הגדה יודעים ודאי, כי מדובר באוכלוסיה של קרוב ל־700 אלף ערבים בשטחים אלה. פירוש הדבר, כי ב־1975 האוכלוסיה הערבית תהווה סך של כ־1.650 מיליון או קרוב ל־40 אחוז מכלל האוכלוסיה בארץ.

אכן, אין בעיה בשטחים שאין בהם אוכלוסין, כדוגמת רמת הגולן. כל תכנית, הבאה לקבוע גבולות לישראל, שתכלול אוכלוסיה ערבית בממדים כאלה, מן הדין שתביא למדינה דו־לאומית, במחלוקת באופן מעשי חריפה גדולה ומסוכנת ביותר אשר תגרום להתפוררות [illegible] מבחינה לאומית, פוליטית וחברתית.

שלום לא יהיה בארץ הזאת! נהפוך הוא: מלחמות פנימיות בלתי־פוסקות יהיו בה. על כך מלמד הנסיון של השנים האחרונות גם בארצות, שבהן המיעוט הוא קטן.

חסידי „שלמות־הארץ" מתעלמים מכך שישראל, כמדינת יהודים, לא תוכל לשלוט על 40 אחוז לא־יהודים, אשר ודאי יתבעו, בתמיכת העולם כולו, — חלוקת הארץ, שלטון עצמי למיעוט כה גדול. וכל זה תוך הנחה, שעליית היהודים לישראל תהיה רבה ורצופה במשך כל השנים.

אכן, „ציור מפות" תמורת שלום בר־קיימא צריך להיות מודרך על־ידי מגמה של השארת מיעוט ערבי קטן יחסית בגבולות של מדינה יהודית — כדי שישראל תוכל לשמור על יעודה הלאומי־ההיסטורי ועל בטחונה, כשירושלים עיר הנצח היא בירתה.

ישראל קרגמן

למי היה דרוש החוק?

אחד הלקחים של השביתה ב„אל על" הוא, שהחוק המתוקן ליישוב סכסוכי עבודה, שנתקבל לא מכבר — לא עמד במבחן המעשי הראשון שלו. ההאשמה השמות שהביעו המסתייגים בעת הדיונים על התיקונים בחוק.

עובדה היא, שלא זו בלבד שהחוק לא תרם למניעת השביתה ב„אל על", אלא, כהיות הכרה בצווי ריתוק כדי להחזיר את השובתים לעבודתם. אם קיימה אפשרות להפעיל צווי ריתוק — מדוע היה נחוץ התיקון לאיסור שביתות באמצעות החוק?

גם התוצאות, כיצד החוק זה באמצעות הפסיקה של בתי־הדין לעבודה, כמו הקנסות בסכום־גדול כל רבע מיליון ל"י, מוכיחות כי אי־אפשר להטיל על עובדים בזרות, כאין הם יכולים לעמוד בזה.

לזכותה של ההסתדרות, ובמיוחד של מזכירה הכללי י. בן אהרון, ייאמר, כי באמצעים הבלתי־פוסקים להעברת הטיפול בסכסוך להסתדרות — הם שהוליכו לבסוף לחיסול השביתה; בן־אהרון הפגיש את כל הוועדים יחד, שלחצם הניע את ועד התחזוקה להפסיק את השביתה. צעדים אלה שוב חיזקו את מעמד ההסתדרות בעיני העובדים.

שוב הוכח, כי רק באמצעות חוק וקנס אין ליישב בעיות שהן בתחום הרגיש של יחסי־אנוש.

מחשבה רבה צריכה להיות מושקעת בעתיד בכל הנוגע להרכב ועדי־העובדים והכשרתם לתפקידיהם. ועד העובדים כיום הוא תא יסודי, שבלעדיו אי־אפשר לנהל מדיניות מקצועית. חברי הוועדים ב„אל־על" הם צעירים ברובם. הורגש הפעם חוסר נסיונם לנהל מאבק מקצועי; ואולי בסוף כך הגיעו לקיצוניות.

חיים ליפשיץ

מדוע „הסוחר מוונציה"?

תושבי ירושלים ומוקיריה באשר הם ישמחו ודאי, שלבירה נתוסף נכס תרבותי מפואר, התיאטרון החדש. אך תמיהה היא בעיני, מדוע בחרו דווקא בהצגת „הסוחר מוונציה" של שקספיר לערב פתיחת התיאטרון במוצאי השבת הקרובה.

כל הכבוד לשקספיר הגדול ולמחזותיו הנצחיים, שאינם יורדים מעולם מבמות התיאטרון בעולם. אשר למחזה „הסוחר מוונציה" — גיבורו הראשי שיילוק, הלא הוא היה המשל בעולם הלא־יהודי [illegible], שלא הוסיף כבוד ותהילה ליהודים, שהיו בין הגויים, והאנטישמים, כשהיו רוצים לבזות את היהודים שבתוכם, היו קוראים להם „שיילוקים" המוצצים כביכול את לשדם של הלא־יהודים, בוצעי בצע נסך וכו'.

אין זאת אומרת, שאסור לתיאטרון ישראלי להכליל ברפרטואר שלו גם את „הסוחר מוונציה"; אך לפאר בהצגה זו את פתיחת התיאטרון הירושלמי החדש — זה אם אין בכך טעם לפגם? כלום חסרים מחזות בעלי תוכן יהודי־ישראלי ברפרטואר של התיאטרון שלנו, כדי לפאר בהם את האירוע החגיגי של פתיחת התיאטרון הירושלמי?

ואשר לתיאטרון הקאמרי. כלום לא היה סביר יותר, אילו היה מעלה, למשל, בערב חגיגי זה — ולו גם בפעם המי־יודע־כמה — את המחזה „שלמה המלך ושלמי הסנדלר"?

פליאה היא בעיני, שאבות העיר ירושלים לא נתנו דעתם על כך, בעת שנקבעה תכנית ערב הפתיחה של התיאטרון בעירם, שהיא לא רק עירם בלבד.

יהושע משולח

ויתור על הדגל

חברת „צים" מכרה באחרונה שתי אניות בגרמניה והתחייבה להשיטן במשך שמונה שנים תחת הדגל הגרמני. עשתה זאת מטעמים כלכליים — כך מסביר המנכ"ל של החברה („דבר", 9 באפריל). לפי הסבר זה, רכשה „צים" את האניות במחיר החסכוני, שהוא זול ב־15 מיליון דולר ממחירי השוק. מלבד זאת יביאו תנאי־רכישה מיוחדים אלה חסכון נוסף בסכומים ניכרים.

לית מאן דפליג: החסכון בכספי ציבור דבר רצוי הוא לכל הדעות. אך השאלה היא מתי, כיצד ועל חשבון מה. אינני סבור, שחברת „צים" עשתה הפעם מעשה הראוי לשבח בהמירה את דגל ישראל בדגל גרמניה לשמונה שנים רצופות. הלא חיילים מוסרים בקרב את נפשם על כבודו ועל ערכו של הדגל הלאומי, ואילו חברת־הספנות הלאומית שלנו ויתרה עתה על דגל ישראל בשל חישובים כספיים, ויהיו אלה נכבדים כאשר יהיו...

יצחק מאור

הפער החברתי — לא רק בעיה של עוני

מאת ישראל קיסר

הייתי מציע כי נבדיל בין שני מושגים — „עוני" ו„פער סוציאלי" — שאמנם לפעמים קשורים ביניהם, אך בשום פנים אינם מושגים זהים. חברה יכולה להתגבר על בעיית העוני או לצמצמו, אך לא תעשה בכך הרבה לפתרון בעיית הפער הסוציאלי. יכול להיות אפילו מצב ש־ככל שהחברה תתגבר — יחריפו הבעיה והמאבק החברתי.

הכורכים שני מושגים אלה יחד, סבורים, שאם מתגברים על בעיית העוני ניתן להגיע למצב של רגיעה ושקט חברתי. אולם הפער החברתי אינו רק בעיה של עוני. אם אפשר להגיע להסכמה רבה לנכונות לטפל בבעיית העוני — לא הוא הסכמה לגבי בעיית הפער החברתי, ממדיו והדרכים לטיפולו. והנה, אף שבעיית העוני נמצאת על סדר־יום של החברה זמן רב, לא נעשה נסיון על־ידי מוסד ממלכתי להגדיר מהו עוני, ומי היא אוכלוסיית העוני, כמה היא מונה והיכן היא נמצאת. וזאת — לא משום שאנו מעוניינים בהגדרת העוני כתרגיל אקדמאי־אינטלקטואלי. אלא ההגדרה נחוצה לצורך קביעת מדיניות וסולם העדיפויות בהקצאת המקורות. לדוגמה: אם הממשלה תגדיר את העוני במושגים כלכליים (אף כי אין בעיית העוני בעייה כלכלית) וייקבע כי לעני תיחשב הכנסה של עד 100 ל"י לחודש — יחייב הדבר מדיניות מסויימת; ואם הממשלה תגדיר את סף העוני בהכנסה של עד 70 ל"י לחודש — תתחייב מזה מדיניות אחרת.

דו"ח ועדת הורוביץ מצביע על כך שכ־10 אחוזים מן האוכלוסיה שרויים בעשירון התחתון, שהכנסתו למבוגר 900 ל"י ברוטו לשנה. היינו, הכנסה ברוטו לחודש — כ־80 ל"י.

ועתה לבעיית הפער. בניגוד לבעיית העוני, פער חברתי הוא מושג יחסי, שלפיו קיימת התייחסות של קבוצה אחת לגבי רעותה. אם תצליח החברה להגיע לקביעת סטנדרד בשאלה: מהו עוני? היא תוכל לתקוף את הבעיה במגמה לצמצמה. ולגבי בעיה זו, נדמה לי, יש הסכמה כללית שצריך לפתור אותה. מה שלא כן לגבי הפער החברתי. כאן אין הסכמה כללית בדבר המחיר הרצוי, ובשאלה האם בכלל נחוץ להתגבר על הפער, ומי ישלם את מחיר צמצומו?

צעדים ולחצים לצמצום הפער החברתי יכולים להתבצע עקב אילוצים מצד קבוצות חברתיות, או השלטונות, אם נוצרת ההרגשה כי הפער עלול לסכן את יציבותה של החברה ומאיים על קבוצות מסודרות בתוכה מבחינה כלכלית, חברתית או תרבותית. במקרה זה תהא נכונות מסויימת מצד השלטונות והקבוצות המבוססות לוויתורים בכיוון של צמצום הפער, אבל בשום פנים ואופן אין הדבר מובן מאליו, ואין הסכמה כללית (כפי שזה בעוני), בצורך להתגבר על בעיית הפער החברתי כתופעה חברתית.

לא רק פונקציה כלכלית

יש הרואים בפער החברתי רק פונקציה כלכלית, וזאת לדעתי טעות לחשוב כך. הפער החברתי אינו רק ביטוי של רמת ההכנסה, רמת צפיפות הדיור. זה רק מרכיב אחד וחשוב, אך אולי המרכיב שקל, יחסית, להתגבר עליו, לעומת המרכיבים האחרים הקשורים בפער החברתי, שקשה מאוד להתגבר עליהם.

כיצד? — אם קיים פער כלכלי, הצמיחה הכלכלית מדי שנה בשנה גדלה ב־7%—5%, יכולה החברה להחליט, מבלי לפגוע באוכלוסיה הקיימת, להעניק חלק גדול מהצמיחה ולהפנותו לחיזוק כל השכבות החיות בתנאי מצוקה, ובזאת לצמצם את הפער. הביצוע יכול להיעשות בתחום השיכון, בהכנסה — על ידי תשלומי העברה, ועוד. ועל כן כאמור, דווקא האספקט הכלכלי של בעיית הפער קל יותר להתמודד אתו.

אולם לפער החברתי יש לפחות עוד שני מרכיבים, ועליהם מדברים פחות, אם משום שקשה לקבוע לגביהם מדדים או מפני שזה מאותם נושאים שאין הסכמה עליהם. שני המרכיבים הם: יוקרה (איזה מעמד יש לך בחברה, באיזו מידה התרבות שלך באה לידי ביטוי בחברה), וכוח (כוח פוליטי, כוח כלכלי, כוח בשירות המדינה, מישהו שבידו סמכות ומסוגל להכריח אנשים לעשות משהו כרצונו).

מכאן: שכל פעולה של החברה לצמצום הפערים הסוציאליים חייבת להעשות בשלושת המרכיבים. כי אם אינך רואה את הפונקציה של התפלגות הכוח כחלק מצמצום הפער, או מתעלם מבעיית של יוקרה, עלול הדבר לפעמים להוביל להגדלת המתיחות, אף אם הצלחנו לצמצם את הפער הכלכלי.

מה הכוונה לגבי מרכיב היוקרה? קבוצות חברתיות־עדתיות אינן מרגישות נוח ביותר לגבי מה שהן מייצגות מבחינת התרבות, לא מפני שאובייקטיבית אין ערך לתרבותם, אלא שהחברה מביאה אותם להצטנעות במה שיש להם. מי שמסתכל בדרך התנהגותן של העדות בתוך עצמן, יראה עד כמה דבקים הם במסורתן ותרבותן, אם מנהגי חתונה, בר־מצוות, חגים ועוד.

הבעיה היא, איפוא, אם יוצרים תנאים, שבהם יוכלו כל העדות לקיים את ערכי התרבות הקרובים ללבם, ואם כלי התקשורת משרתים במידה שווה גם את ערכיהם. חיזוק יוקרתן של קבוצות אלו, פירושו לאפשר להן לחיות את חייהן ללא בושה ו־לא רק בתוך עצמן, כשהן תורמות לגיבושה ולהיווצרותה של תרבות ישראלית.

יש פינה אחת, שהצליחה עד כה לשמור לעצמה מעמד מבחינת היוקרה ותרבות, יותר מפינות אחרות, והיא הפינה הדתית. עם כל הצרות והעירעורים שיש לנו לגבי מינוי רבנים לפי חלוקה עדתית (ספרדי, אשכנזי ותימני), הרי המסגרת הדתית היא מקור ליוקרה חברתית־דתית לקבוצות העדתיות. אם פינה זו לא נפגעה, הרי הטעם הוא, שהאליטה הפוליטית, בעלת הכוח, שברובה אינה דתית. לא היה לה צורך מיוחד בנעשה בקבוצות הדתיות. העדות המסורתיות נהגו בחופש פעולה יחסי וללא התערבות יתרה מן החילוניים. והקמו בתי כנסת ומוסדות־דת, שהפכו למוקד של תרבות שהבטיחו במידה מסויימת את שלמותן הערכית והתרבותית של קבוצות עדתיות אלו.

עליית הציפיות

אם נתבונן בגורם ההכנסה שבפער החברתי, נראה, שבמשך השנים מאז קום המדינה גדלה הכנסתם של בני כל העדות ומאז הניתוק אף הצטמצם הפער קמעה בין יוצאי ארצות האיסלם לבין יוצאי אירופה. למעשה היינו כולנו צריכים להיות מרוצים ולצפות לשביעת רצון ולשקט חברתי; והנה אנו עדים דווקא לתופעה הפוכה. הסיבה לכך היא, שבנוסף לשיפור בהכנסה, לא חל שינוי משמעותי במרכיבי היוקרה והכוח, ומשעולה ההכנסה וההשכלה, עולות גם הציפיות של קבוצות אלו להשיגם גם בתחומים אחרים בחברה, שלא נתבצעו.

פער זה בין הציפיות לבין היכולת לכלא אותן, רק מגביר את התיסכול והמתח בחברה. אם נערוך השוואה בין דור העולים לבין בניהם, שהם הדור השני, בעיקר יוצאי ארצות האיסלם, נמצא, שהבנים עלולים לבוא לידי התנגשויות גדולות יותר עם החברה, ולא משום שלא היטיבו את מצבם בהשוואה להוריהם. נהפוך הוא — קיימת הטבה במצבם הכלכלי וההשכלתי. אולם הם לא זכו באותה מידה ליוקרה ולכוח. ועל רקע זה מתרחב הפער בין הציפיות והתקוות לבין היכולת להגשימן. נוכל להגדיר זאת כך: אם לגבי ההכנסה עדיין קיימת מידה מסויימת של שינויים בחלוקת ההכנסה, לא כן לגבי היוקרה והכוח. כאן אנו עדים להתקדמות איטית מאוד של התהליך. התחרות למעגלי הכוח והיוקרה בחברה קשה יותר, אף כי כל התקוה להגשמת הציפיות מותנית במעגלים פתוחים שאפשר להיכנס אליהם. אם המעגלים ה־סגרו, יוגבר המתח בחברה, כי הדבר בבחינת רק „בעיניך תביט ומכבו אל תאכל".

בהסתכלות במבנה החברה הישראלית אנו מוצאים כי הקבוצות בעלות ההכנסה הגבוהה, יוקרה וכוח, הן כמעט קבוצות זהות — וקיימת אצל חלקים מהם נטייה לרצות כי מצב זה יימשך, בבחינת סטטוס־קוו. חלקם מפתחים את האשליה כי למעשה זהו הסדר טבעי; ומסיבה זו אינם מעוניינים בשינויים העלולים לסכן את מעמדם. בהרבה מקרים יהיו רחומי לב לגבי בעיית העוני, מבחינה הכלכלית, יהיו נגד אליטות והפגנות ונגד תופעה של „פנתרים" למיניהם; הם גם יהיו נגד התעוררות סדרי החברה, שכן כל שינוי בהקצאת הכוח והיוקרה מסכן בין השאר גם את מעמדם. החברה מצידה מנסה כל הזמן לעקוף את הקונפליקט או להתעלם ממנו, שהרי מעצמו, אין איש אשר יוותר על עמדת כוח המצויה בידו. מכאן שחלוקת הכוח לא תיפתר על יסוד הסדר מה בלבד, אלא גם על דרך של מאבק חברתי־פוליטי, שהוא חלק מהמערכה החברתית. מאבק זה יכול לבוא לידי ביטוי במאבק בתוך המפלגות, במאבק בין מפלגות וגם בדרך של הפגנות ועצרות (בתנאי שהן לא אלימות).

הכל מודים כי הבעיה קיימת, ואם הבעייה קיימת, הקונפליקט מצוי. הבעייה הניצבת בפנינו היא האם לחנוק את ביטויה או לתת לה מירווח לביטוי מבוקר. חניקת ביטוי של אי־שביעות רצון אינה פותרת את הבעיה אלא דוחה את התפרצותה לצורה ולמועד שלחברה לא תהיה שליטה עליהם ושהיא תצטרך לשלם מחיר חברתי גבוה יותר מאשר אילו היתה מאפשרת ביטוי של מחאה לא אלימה, ובאותו זמן מתחזקת על הגורמים המביאים לביטוי זה במטרה לתקן את המעוות תיקון.

הנה אנו עדים לשתי תופעות, תופעת הפנתרים ותנועת „עודד", שתיהן נותנות ביטוי לקונפליקט: בעוד שהפנתרים נתנו ביטוי כי פוש אחד של הקונפליקט והצביעו על קיומו, הרי תנועת „עודד" באה גם להתמודד עם הבעיה ולסייע לקובעי המדיניות בפתרונה. תהא זו בדיונית של בת־יענה, אם אנו נתנגד לכל הופעה של מתן ביטוי לקונפליקט הקיים בין העדות והפער החברתי.

תנועת „עודד" והפנתרים השחורים

אינטגרציה בחברה מודרנית מתקיימת, בין השאר, אם היא מצליחה לתת לאזרחיה את האפשרות של מעבר חפשי מקבוצה לקבוצה. צאו וראו — דווקא בתקופת המיתון היתה האינטגרציה החברתית גבוהה מאוד, אף ש־7%—10% אחוזים מכוח העבודה במשק היו מחוסרי עבודה. ואילו היום, כאשר יש תעסוקה צופפת, רמת האינטגרציה החברתית נמוכה היא.

מי שבודק תופעה זו במושגים כלכליים לא יהיה לו הסבר לתופעת הפנתרים השחורים ופולשי הדירות, כי יחסית למצב שהיה בשנת 1966 המצב כיום מבחינה הכלכלית הוא טוב יותר. על כן יש לחפש את הגורמים לא רק על הרקע הכלכלי. קיימות באוכלוסיה קבוצות המתהלכות עם רגשי הפליה — ואני משתמש במושג „רגשי" כי בחלקה הבעיה היא סובייקטיבית — לא רק מפני שאוכלוסיה זו מרגישה שהיא נעדרת יהדות, אלא אולי לא פחות מכך בשל העובדה שקבוצות אחרות יש להן יתרונות עליה. בכל מקום שיש רגשות הפליה, צריך לבדוק לא רק את הקבוצות הטוענות רגשות הפליה. אלא גם מה קורה אצל אותן קבוצות שהן בעלות כוח, יוקרה והכנסה — כי לפעמים הן דוחפות קבוצות מקופחות ל־תסכול, משום שהן סוגרות מעגלים ואינן מאפשרות לאנשים נוספים לחדור אליהן. קבוצות מבודדות אלו, במקום לבדוק את דרך התנהגותן והצריכה הראוותנית שמסגלות לעצמן להגברת הפתח החברתי, מפנות את חיציהן לממשלה, כאילו הממשלה לבדה מסוגלת לפתור את הבעיה. ולא היא — אמנם הממשלה היא אחד המרכיבים בפתרון הבעיה, אבל בשום פנים אינה המרכיב היחיד. הממשלה לבדה, ללא עזרתן של הקבוצות המסודרות, תוכל להשיג רק במעט לבעיה, שאינה רק בעיה כלכלית.

בחברתנו אנו עדים לתופעה נוספת, בעיקר בקרב הדור השני, של הריסת מסגרות חברתיות מסורתיות מבלי שתהא לחלקים מהם מסגרת חדשה תחתיה. יתרונו של הדור הראשון על פני הדור השני הוא בזה, שדור העולים היה שלם עם עצמו. אמנם זה בא על חשבון ניתוק מסוים והתבדלות מהחברה החדשה שלתוכה נקלטו. אבל למעשה היתה להם מסגרת חברתית מקומית הרבה יותר שלמה. לעומתם הדור השני — החברה ניפצה את קבוצת ההתייחסות שלו ולא תמיד מצא את הקבוצה שתבוא במקום זו שהיתה לו. גם דבר זה מגביר את רגשות התסכול וההפליה. תלינו הרבה תקוות בדור השני. היו שטענו כי הדור הראשון בא בגיל מבוגר; לרבים לא היה מקצוע והודבק להם התו של „דור המדבר". אבל הדור השני יהיה, כך סברנו, טיפוס ישראלי, „צבר". מתברר שחלק מהדור הזה, שציפינו לו, לא נתקיים. באותם מקומות שהמערכה החברתית לא היתה כל כך מנוגדת, כמו עיירות הפיתוח, שם זכינו להצלחה גדולה יותר בדור השני. ואמנם שם לא קמו פנתרים שחורים, ואין שם אותו תסכול המצוי לדוגמה בשכונות הדרום מול הצפון בתל־אביב ובשכונות מוסררה מול רחביה בירושלים. בשכונות אלה, אף על פי שיש בחורים, שהם דור שלישי ורביעי בארץ, מוצאים אצלם נטישה כמה דורות הורה. אך אין להם לאן לחזור, והואיל ונתערערה אצלם המסגרת המסורתית שלהם מבלי שלמערכת החברתית החדשה היו כלים שיקלטו אותם לתוכה. ואין זאת אומרת שלדור השני אין ציפיות. נהפוך הוא — תושבי שכונות בערים. מאמצים לעצמם ציפיות הולכות וגדלות כל יום, כאשר הם עוברים במרכזי הזוהר, כמו בדיזנגוף. הם חוזרים לבית שהוא רחוק מאוד מציפיותיהם.

אחד המפתחות לפתרון הבעיה היא קידומן של הקבוצות ברמת החינוך והידע המקצועי. אך אנו תוקפים את החינוך כמעט תמיד בזווית אחת: השאלה שאנו מציגים היא, אם יש לנו די מוסדות חינוך. אולם מן הנסיון למדנו, כי בהרבה מקרים הבעיה היא, אם החברה יוצרת תנאים כלכליים־סביבתיים שבהם אפשר יהיה לקיים חינוך והוא מוטיבציה של אלה הזקוקים לחינוך שירצו בו. עד כה עיקר תשומת הלב היה בתחום אחד — מתן סטיפנדיות, שהוא חלק חשוב של הבעיה, אך הוא פותר רק חלק ממנה. אבל יש חלק שני של הבעיה — האם מערכת הערכים של קבוצה גדולה של בני נוער דוחפת אותם לרצות בחינוך ובהשכלה? הנה ממקורות ממשלתיים מעריכים כי כ־20,000 (ולפי מקורות אחרים המספר גדול יותר) בני נוער בגילים 14—17 אינם לומדים ואינם עובדים. האמת היא שמוסדות החינוך או התעסוקה מסוגלים לקלוט את רובה של קבוצה זו. הבעיה היא, שאין לחלק גדול מקבוצה זו מוטיבציה ללמוד או לעבוד. ולכן חייבת החברה לתקוף את השאלה מנקודת ראות אחרת והיא: בדיקת התנאים הסביבתיים, הערכים ומסגרות ההתייחסות של הקבוצה כדי לעורר בהם מוטיבציה ללמידה ולעבודה למען ירצו לשנות את מעמדם.

הישות הפלשתינאית בשיא חדש

מאת מיכאל אסף

שנת 1972 היא בלי ספק שנת ציון או מפנה בהיסטוריה הקצרה של הישות הפלשתינאית, המתרקמת והולכת משנת 1920 בערך. דווקא השנה, לאחר השפל הנורא של שנות 1—1970, עת החלה מצרים להתנער מהעניין הפלשתינאי החונק אותה — התנערות בפועל אם כי לא בהצהרות — ועת רוצץ חוסיין את תנועת המחבלים פיסית והסיל את בסיסה העיקרי, ירדן — דווקא השנה עלתה ישות רופפת זו לשיא חדש. כמעט כל הצהרה או החלטה פוליטית בקשר לסכסוך הערבי־ישראלי מכירה ומבליטה — בניגוד לעבר — את הצורך לפתור את הבעיה הפלשתינית. שלא נזכרה — למשל — אפילו בהחלטה המפורסמת של מועצת הביטחון מנובמבר 1967 (242). הדבר נהפך כבר לתחרות פוליטית, בין לאומית, ואפילו ארצות הברית משתתפת בתחרות זו בזמן האחרון.

מה טיבו של שיא זה? עיקרו הוא הפחד של אלה שטיפחו מחדש, החל מ־1965, את הישות הזאת (לאחר ירידתה בשנת 1948 ואילך), פן תגווע או — תיהפך לאפס פוליטי. הפוחדים ביותר הם בוודאי ארגוני המחבלים ו„פתח" בראש ובראשונה. מהמכה שהונחתה עליהם בירדן לא התאוששו עד היום הזה, כי צה"ל מנע אותם עד כה מלכונן לעצמם בסיס חדש בלבנון. בשנת 1970 היו מסוכסכים לא רק עם חוסיין אלא גם עם נאצר. באין ברירה נכנעו לנאצר ולירושו והשלימו עם המהלך של פתרון מדיני במקום הנסיונות הכושלים של פתרון צבאי. התמורה שקיבלו — היה מלל פלשתינאי פוליטי בכל הצהרה והחלטה. מצרים דאגה, שהתמורה הזאת תהיה רבה ורחבה ככל האפשר ויאסר עראפאת העמיד פנים, לפחות, כי בא על סיפוקו. אמנם הארגונים האחרים, הקטנים או הקיצוניים, לא השלימו עם הכניעה למצרים והמשיכו בטיפוח קשרים עם פקין ועוד. אבל בסך הכל היתה פריחה־כביכול לתנועת המחבלים. כמייצגת את הישות הפלשתינאית, עם התמיכה התעמולתית של מצרים ושותפיה. „ישות" זו לא ירדה מן הפרק ולא נשכחה גם באפס־פעולה מצד המחבלים.

בינתיים התחוללה תמורה ביחס העולם הערבי למצרים כלפי התפקיד שנטלה על עצמה להיות המנהיג הפאן־ערבי. נאצר עצמו בסוף ימיו היה בין מחוללי התמורה, שהביאה הקלה לכל העולם הערבי. המצוקה שהוא גרר את מצרים לתוכה דחפה אותו לכך. אבל עד זמנו האחרון זכה מה„ריבית" של הכאריזמה שלו בעבר. לא כן סאדאת יורשו. לא ריבית ולא קרן של כאריזמה היו לו, והוא מחפש בלי הרף משענות למשטרו „הרופף", במצוקתו נאלץ להיאחז גם בסמוכת חלושה זו, תנועת המחבלים שקסמה פחת ברחבי העולם הערבי בשנתיים האחרונות. אולם לא פג לגמרי. מצד שני, מצבה של תנועה זו כה ירוד עתה, שהיא עומדת „למכירה" בזיל הזול ולכן יכול סאדאת להשיג בלי קשיים כל תנאי כמעט שיטיל על עראפאת וחבריו. ואמנם הנאום שהשמיע עראפאת בפתיחת המועצה לשחרור פלשתין בקאהיר, בשבוע שעבר, כתגובה על הצהרת סאדאת, היה להכרזה על הארגון ככלי־שרת למימשל המצרי. במחיר זה נמכר הארגון מחדש למצרים.

להתפתחות העניינים בשבועות האחרונים היתה סיבה נוספת עמוקה יותר: המצגה שהוטלה לעולם הערבי על־ידי פרסום תכנית חוסיין — מזה ועל־ידי הבחירות לעיריות בגדה — מזה. התכנית פגעה בסאדאת ובעראפאת יחד ועשתה אותם שותפים בצרה. חוסיין פגע ישירות בסאדאת בהציעו הסדר נפרד לסכסוך הפלשתינאי, בלי לשתף את סאדאת־מצרים כלל. זה היה מחוץ במקום הרופף שעוד נשאר לסאדאת ולמצרים בזירה הכלל־ערבית. יחד עם זה התכוונה התכנית לחסל את הישות הפלשתינאית, כמיוצגת על־ידי תנועת המחבלים. הרי אין להשוות את הערך הייצוגי של תנועת מחבלים מוכה ומובסת לעומת האוכלוסיה הפלשתינאית הממשית והקיימת הן בירדן הן בשטחי ישראל. כאשר לאוכלוסיה זו תינתן אוטונומיה, הזכות לבחירות דמוקרטיות ועוד.

סאדאת ועראפאת יחד בטוחים (אף כי אין לכך יסוד), כי פרסום התכנית והבחירות לעיריות בשומרון נעשו בזמן אחד לפי הסכם בין חוסיין ואלון. מצב זה הקפיץ את סאדאת ועראפאת זה לזה. כי כל אחד מקווה להעזר בשני בהשגת מטרותיו. אמנם הבחירות לעיריות הוכיחו, כי השלטון הישראלי הצליח בגדה מאוד וגם השפעת ירדן בגדה אינה מבוטלת כלל. ושכן עוד ראיה שהשפעת המחבלים בגדה ירדה מטה־מטה. אולם לסאדאת אין עצה, כי השפעתו בגדה ירדה אף הרבה יותר ושוב קרבת לאפס.

בעניין השפעת חוסיין, יש לציין כי המעלה שהחל בה מבין 1948—50, בכיבוש הגדה וסיפוחה, פעולה שהתכוונה לחיסול ישות של הפלשתינאים — פעולה זו נכשלה לגמרי כמעט. תכנית חוסיין היא עדות בולטת לכשלון זה, שכן התכנית מקיימת את הישות הפלשתינאית.

ההתרכזות המתחדשת בירדן ובשטחים שבידי ישראל מסביב לישות הפלשתינאית, מרמזת על תהליך בעולם הערבי: כל מדינה חייבת לדאוג לאינטרסים המדיניים והחיוניים שלה; הקץ למטכיה הפאן־ערבית! כך פועל סאדאת במצרים לטובת מצרים. אולם יחד עם זאת הוא מתנגד לכך שהפלשתינאים בגדה לא יוסיפו לראות בו אפוטרופס ופטרון כאשר הורגל בימי נאצר, וביחוד כאשר הוא רואה בחוסיין מתחרה כלשהו. אמנם כל ערבי או פלשתינאי נבון יודע, כי סאדאת — וכן גם כל שליט אחר בארצו — עושה לטובת עצמו וארצו. אלא שכל שליט ערבי התרגל גם לשחק בעניין הפלשתינאי ולנצלו לטובתו. מבחינה זו או אחרת: הפלשתינאי מתנגד לכך יותר ויותר וזה מחזק, כמובן, ישותו המיוחדת, הפלשתינאית.

לעת עתה המאבק וכן התמורות בקרב האוכלוסיה הפלשתינאית בעניין זה מאופקים. אבל במחשבה מעמיקה יותר הוזה וניצבת השאלה לפני כל פלשתינאי נבון: ישות מיוחדת — מה תקף התנאים והנסיבות — כן. אבל האם אפשרית בשטח זה מדינה עצמאית נוספת על ישראל וירדן? כלומר: „ישות פלשתינאית" בלי מדינה פלשתינאית — כיצד?

להשתחרר מעבדות רוחנית

מאת אליעזר דרכליס

בתקופת חג הפסח אין זה אלא טבעי שהלב והמוח נמשכים לתכנים של חג זה. קדמונינו השכילו למזג את חג החירות עם חג האביב והנחילו לדורות את הדימוי המופלא של התעוררות הטבע ושחרור האדם. האפוס ההיסטורי של יציאת מצרים זכה לביטוי רב־אנפין בספרות הקודש כמו גם בספרות החילונית והוא נשתרש בתודעתנו כמאורע חד־פעמי בתולדות העם. אולם מאז ועד היום חלו בעולם שידוד מערכות ותמורות מרחיקות במירקם יחסי אנוש ובעיקר במושגים: בין אדם לחברו. תמורות אלה לא פסחו גם על עם ישראל ולאו דווקא בכיוון הרצוי, עד שאנו תוהים לא פעם, האומנם יצאנו מעבדות לחירות?

נכון הוא שעבדות לפשוטה — עבדות פיזית — שוב אינה קיימת, למעט אולי כמה פינות אפלות ונידחות בעולם, שיעבוד עמים בצורתו הקולוניאליסטית, אף הוא הפך כמעט לנחלת העבר. רובם של עמי העולם זכו לריבונות. אם כי לעתים אין זו אלא ריבונות פורמלית בלבד. אך בכל זאת מתעוררת מדי פעם השאלה: האם שוחררה האנושות גם מעבדות רוחנית?

„עבדא בהפקרא ניחא ליה" — ההפקרות שפשטה בתחומי חיים שונים בעולם הגיעה גם אלינו. כלום אין היא מעידה, שמבחינה רוחנית עדיין העבדות מרשלת בנו? האם לא העמיק בנפש האדם השיעבוד לרגשי אנוכיות, ליצרי ניצול — ולו גם סמויים — של הזולת ושל החברה?

מן הדין שנבחן את עצמנו, מהי דמותו של האדם היהודי בדורנו, מהם כיום יחסי־הגומלין בין האדם לבין החברה, האם לא נישטשו לחלוטין המושגים על חובת היחיד כלפי החברה.

לעתים קרובות מדי — מספרים לנו הרדיו והעתונות על יחידים וקבוצות של יחידים העושים דין לעצמם, תוך זלזול בחוק ופגיעה בשלום החברה ובטובתה. שוד מזויין ומקרי תקיפה היו כמעט למעשים של יום יום.

בענין זה אין אתה יכול אף להסתייע במאמר „על פת לחם יפשע גבר". הארץ זקוקה לכוחי אדם וכל המוכן לעבוד, לחמו ימצא לו בכבוד. אולם שמחת העבודה, שלא לדבר כבר על דת העבודה, בה האמין א. ד. גורדון, הפכו במושגנו לאסימונים שחוקים. אנו שרויים באווירה של מתירנות הגובלת בהפקרות. גם אם אנו נרצה להתנחם בכך, ש־האליטות הבורגנית, עדיין אינה מאפיינת את הכלל, לא נוכל להתעלם מגילויים אחרים של התפרקות. אין עובר כמעט שבוע ש־קבוצות עובדים לא יכריזו על שביתה „פראית" או על האטת עבודה, שבעיקרה חמורה לעתים מ־שביתה. בענין זה קיים אצלנו שוויון מלא בין צעיר לפני. אין כל הבדל בין חוגים מקופחים באמת, ש־לחמם ניתן להם בצמצום ויש להבין לנפשם גם כשהם נתפסים לקיצוניות ובין אלה שלא די להם ב־לחם ובחמאה והם מבקשים להחליף מכוניתם וכיוצא באלה צרכים, לגיטימים אמנם, אך אינם מצדיקים שביתה.

היו זמנים, כאשר צריך היה להגן על היחיד מפני החברה, ש־היתה מורכבת מ„עלית" של פיאודלים, בעלי נכסים ורודנים. צריך היה לעלות על מתרסים, כדי ש־הפועל יעבוד לא יותר מ־8 שעות, שיקבל שכר הוגן, שייהנה מתנאים סוציאליים. כיום נתחלפו ה־יוצרות. הבעיה היא כיום, בעיקר בעבודות שירותים, כיצד להבטיח שהעובד יעבוד לפחות את השעות שהוא חייב בהן, כיצד להבטיח מוסר עבודה מינימלי, שבלעדיו תתמוטט החברה. כיום הבעיה היא כיצד למנוע השתעבדות החברה ליחיד ולגבי העניין שלפנינו אין הבדל, אם המדובר הוא ביחיד או בקבוצות של חמישים או מאה יחידים.

לשם המחשת מצב אומלל זה, די אם נזכיר את המתרחש בימינו אלה ממש בשדה התעופה בלוד. קבוצת אנשים פוגעת במרכז העצבים של קשרינו עם העולם החיצון. גורמת יסורים לאלפי אנשים ומטריחה בריש גלי, שלית דין ולית דיין.

הזכרתי תחילה את השכירים, משום שהם מהווים רובו ככולו של הציבור. אך תופעה זו של פריקת עול שכיחה — ולעתים אף ביתר חריפות ובפחות הצדקה — גם בקרב חוגים אחרים של הישוב. רבים הם אלה העוברים עבר במרמה. הבונים את עצמם ואת מעמדם במסווה של בניין הארץ. ואין זה משנה כלל, אם הדבר נעשה מתוך תאוות בצע, רדיפת כבוד או יצרי שלטון. מעשיהם של אלה הנעשים בהסתר אינם זוקקים אמנם את העין כמו שוד וגזל או כמו שיתוק המשק והחיים התקינים. אולם פגיעתם — אף שלא תמיד היא נראית מיד לעין — היא חמורה לעתים ממעשי חבלה הנעשים לעיני כל. המקרים הבעשים המתפרסמים בציבור מצביעים על הסכנה הגדולה האורבת לחברה מצד אלה, אשר כדברי הנביא „נושכים בשיניהם וקוראים שלום".

★

בימים אלה אין נביא בישראל, שיוכיח את העם ויורה דרכו. הסיכוי היחיד הוא בגיבוש רצון קולקטיבי כדי לשים קץ להפקרות ולהתפרקות מהערכים. כאשר אנו שואלים את עצמנו. מי ילך לנו, אי הכוח שיהיה מסוגל ומוכן לצמוס משא זה, נשואות עינינו לשני גורמים — הנוער הישראלי ותנועת העבודה.

צדקה עשה עמנו שר האומה, שגילויי ההפקרות, הסמים, ה„היפיזם" ושאר מרעין בישין פסחו או פגעו רק במקצת בנוער שלנו. בהשוואה למתרחש בשטח זה בקרב עמים אחרים, ודווקא בין המפותחים שביניהם, הרי אנו שרויים בגן עדן. עם כל הרצון להימנע מסופרלטיבים — ולו רק משום שדבר זה הוא למורת רוחם של צעירינו — אי אפשר שלא לציין את הפשטות האצילה, בה הם עומסים על עצמם את במתותה של מדינת ישראל, פשוטו כמשמעו. לגבי רובם הרי מתבטא הדבר לא בדרגת שכר ו־בתוספת פרמיות, למענם מוכנים אצילנו לעקור את הכל, כי אם בסיכון היקר מכל — החיים. הנו דור של „דוגרי", דור של מישירי מבט, אשר תוכו כברו ובכך גדולתו. יש רק להצטער על חריג אחד בתודעה של הנוער, המקלקל את השורה. כוונתי לזיקתו הרופפת לעם היהודי, אשר מחוץ למדינת ישראל; לחוסר הרגשת השיתוף או המשותף עם המיליונים של יהודי הפזורה. עליהם לדעת שאת שלמות העם ודבקותו באחדות ישראל אנו חבים בין השאר גם לגדולי הרוח שפעלו בגולה; נכסי תרבות כבירים נוצרו בגולה במשך דורות. הם שפירנסו את המוני היהודים ו־סמכו על הסולת לכל הגבה. זאת גם זאת: השמירה על הזיקה בין הארץ ובין הגולה הידוק הקשרים ביניהם הכרחיים גם מטעמים תועלתיים, פרוזאיים. כיצד נבטיח עתידנו כעם קטן הנאבק על קיומו בעולם מסוער, אם נוותר גם על העזרה החמרית והסעד המדיני של בעל־הברית היחיד — יהדות העולם.

אין להשלים גם עם יחסו של הנוער לקליטת עליה, כפי שהוא בא לידי ביטוי במפגשים ציבוריים המוקדשים לנושא זה. קשה להאמין שרק לפני מחצית היובל משו הוריהם או אחיהם של הללו, תוך סכנת נפשות, את העולים הבלתי לגליים מתוך שברי ספינות שלא יכלו להתקרב ולהטיל עוגן, והביאום בחשכת לילה על כתפיהם ממש לחוף מבטחים. האומנם נתחדשה עלינו, אם גם בביטוי אחר, התופעה העגומה של „נתבעים ל־משכן ונותנים, נתבעים לעגל ו־נותנים"...

אכן עלינו להודות בצער שהנוער הטוב הזה נתפס בטעות לצמצום חובותיו כלפי המדינה בלבד ואין הוא מוכן לגלות יתר נדיבות ושאר רוח כלפי כלל ישראל, שגם לו חלק במדינה והוא זקוק לה גם בשבתו בגולה.

הנוער הישראלי מזוהה עם גבורות הקרבה. עליו לתת חלקו גם לקיבוץ גלויות ולעיצוב דמותה החברתית של המדינה.

הוא נלחם על קיומה הפיזי ועל הבטחת גבולותיה. עליו להאבק גם על דמותה הרוחנית.

★

גם יריבים ואפילו העוינים, שוב אינם יכולים להתכחש לעובדה ש־תנועת העבודה הישראלית היא שהנהיגה את העם בהתמדה ומתוך סוף מעשה במחשבה תחילה לקראת עצמאותו. אין בדברים אלה כדי להמעיט אף במשהו את המעשה הרב של הראשונים שקדמו לתנועת הפועלים; ובוודאי אין בכך כדי להקטין את ערך תרומתם של חוגים אחרים אשר עשו ונאבקו לפי דרכם להקמת המדינה. אולם התשתית הכלכלית של הארץ, בעיקר באזורים שהיוזמה הפרטית לא ראתה מוכנה להסתכן בהם ויצירת האדם העובד היהודי — אלה נעשו על־ידי תנועת הפועלים באצבעות שלוחותיה השונות, כשההסתדרות הכללית מנצחת עליהן. לכן אין זה אלא טבעי שכיום, כ־אשר פקד אותנו משבר חברתי חמור העלול להרוס את הכל, כאשר תהום פעורה בין מאווי היחיד לבין צורכי החברה, מתעוררת השאלה הנוקבת: מה קרה לתנועת הפועלים, מה קרה להסתדרות ש־בלי המאורעות כאילו עוברים עליה ושוטפים אותה, בלי שתעמיד כנגדם סכר חברתי וארגוני חזק. איך זה ייתכן שהפנו לתמורה והיא עדנו נזלת מעשים התמורה מאתנו והלאה?

הרי אנו זוכרים עוד את הימים כאשר ההסתדרות היתה חסרת נסיון של ממש בפעולה מקצועית וארגונית, כאשר לא היו לה עוד נכסים והכל היה כל כך אבוהי. ואף על פי כן, על פיה נשק כל דבר; היא שימשה מקור השראה לכל מעשה רב בארץ. דומני כי התשובה לשאלה זו היא אחת ויחידה: בשנות הבראשית פיעמה את תנועת הפועלים רוח גדולה, פיעם אותה חזון, שבדומה לימים הקודמים נתמזגו בו פתוס חברתי ולאומי כאחד. מכאן החינוך לדאגה לפרט, תוך שמירת הפריטם של טובת הכלל. מכאן המבנה המיוחד של ההסתדרות שכמעט לא היה כמשלו בעמים אחרים; מכאן עידודה של תנועת הפועלים לכל תיבור לצבירם, המצפיד לפני כבוש את האינטרס של האיגוד הכשויים על הראייה הכוללת של טובת הציבור.

הדוגמה האישית של ראשי ההנהגה ונושאי דברה הקרינה על סביבתית ויצרה מערכת יחסים כמעט „פטריארכלית" בין המנהיגים לבין אנשי השורה, נשמה אמון והצמיחה ח ב ר ו ת. באותם הימים נבחרו אנשים למילוי תפקיד לפי „אני מאמין" שלהם ביחס לכוונת הדרך ולאו דווקא על כתפי קבוצות של אינטרסנטים, על בסיס של „שמור לי ואשמור לך"... באותה תקופה עוד נהגנו ברוחה של התנדבות, כאשר חברים ידעו להקדיש מזמנם ומכוחם הפנוי לענייני ציבור, שלא על מנת לקבל פרס. השינוי שהתחולל בתחום זה מאז ועד עתה הוא קיצוני עד כדי להדהים. גם אם אנו ערים לכך ש־הכוונה הנוכחית של מאות אלפים חברים קשה לאין ערוך מהכוונת תנועה שמנתה אלפים בודדים, קשה להשלים עם הפניה כה קיצונית. הגידול במספר החברים מחייב הנהגת כלים ואמצעים, אך אסור ש־הוא יפגע ביסודות, באידיאה ש־למענה הוקמה ההסתדרות. כיום פסה או כמעט שפסה התנדבות מקרב ההסתדרות. אפילו חברים בוועדי עובדים עושים את עיקר עבודתם בשעות העבודה של המפעל — ולמעשה בתשלום — ולא אחרי העבודה, על חשבון זמנם, דבר שהיה תורם בלי ספק לחיזוק מוסר העבודה ואף לחיזוק מעמדם.

ודאי שאין להסתפק בכך שהנבחרים להנהגה העליונה של ההסתדרות, הנושאים בתפקידים אקזקוטיביים, יקדישו לתפקידים את כל זמנם ויקבלו שכר. הוא הדין לגבי מזכירי מועצות הפועלים. אולם את מספר הנבחרים האחרים העובדים בשכר, יש לצמצם למינימום ההכרחי. המצב כיום הוא שהבחירה שוב אינה ל„כליהות". רובם ככולם של הנבחרים, הבחרותם זוהי פרנסתם, עליה הם מקיימים עצמם ובני־ביתם. כלום נתברכו כל האנשים בכוחות נפשיים ובכשרונות כל כך חזקים, עד שיימצאו עצמאיים בשיקוליהם ובהצבעתם, בשעה שהדבר יסכן מעמדם ופרנסתם? הצמידות בין הבחירה והייצוג לבין הפרנסה היא שמכבידה גם על החי לפי גבר, אפילו בשעת בחירות, על הזרמת דם חדש ועל ביצוע המגמה לשיתוף יותר „אינטימי" של אנשי שורה בקביעת מדיניות והתוויית דרך. לשם מניעת אי־הבנה צריך להדגיש כאין ספק כי התפקידים המכניים מן הדין שיהיו בידי אנשי מקצוע שמלאכתם בכך ופרנסתם על כך. אולם אין כל הצדקה שהנבחרים לא יבואו ברובם מהסדנה והשדה וימלאו תפקידם בזמנם הפנוי, לאחר עבודה. ובודאי שאין להשלים עם חוסר אפשרות, גם מבחינה פסיכולוגית, להחליף נבחר, כיוון שהדבר כרוך בקיפוח מעמדו ו־לחמו.

חידוש ההתנדבות וצמצום ה„מנגנוניות" הם רק אחד הדרכים להחזיר סמכותה המוסרית של ההסתדרות. יש צורך ביחידה בצרבות יסודי שיהיה עמו בסיס חידוש בעורקיה של ההסתדרות. אז אז תשמש שוב מקור השראה לחברה ותחזק את הרצון להיבנות עם כי רותיה. אז אז תוכל ההסתדרות למלא יעודה כלפי המדינה ולהבטיח את אופיה החברתי המתקדם.

גם בנך רוצה לדעת...

הוא צעיר, אבל כבר מתעניין בנעשה סביבו.

הוא סקרן ומרבה לשאול שאלות.

הוא נבון, עירני ובעל תפיסה, אבל העתון שאתה, האב, קורא — אינו מיועד לגילו ואינו עונה על דרישותיו המיוחדות.

הוא רוצה לדעת הכל, להבין את המתרחש בארץ ובעולם, אבל יש לו עולם משלו, עולם שונה, עולם הילדות.

דבר לילדים מקנה לבנך הרגלי קריאה, מרחיב את אופקיו ואת השכלתו הכללית.

דבר לילדים ערוך בידי צוות עתונאים וסופרים, הפתוח לבעיותיו של הדור הצעיר ומבין ללבו.

חתום בשביל ילדך על דבר לילדים

שלם לשנה מראש (42.— ל"י) ובנך יקבל שי חינם את ספרם של אפרים ומנחם תלמי

כ ל א ר ץ י ש ר א ל

צרף את בנך למשפחה הגדולה של דבר לילדים

לכבוד
„דבר לילדים",
ת.ד. 199, תל־אביב

רצוני לצרף את בני/בתי אל המשפחה הגדולה של „דבר לילדים"

הריני מצרף בזה המחאה ע"ס 42.— ל"י

שם פרטי ______ שם משפחה ______

כתובת מדויקת ______

רחוב ______ מס׳ ______ עיר (מושבה, שכונה) ______

חתימה (האב או האם) ______

את התלוש יש להכניס למעטפה עם הצ'ק או המחאת הדואר ולשלוח לת.ד. 199, תל־אביב, או לסניף „דבר" הקרוב.

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל
הפקולטה להנדסה בנאית
המדור ללימודי חוץ

מרכז הבניה הישראלי

אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים בישראל

מודיעים על יום עיון בנושא:

"שימושי חקר ביצועים בהנדסה אזרחית"

אשר יתקיים ביום ראשון 23 באפריל 1972, בשעה 8.30 בבוקר במלון „הילטון" בתל־אביב

ישיבת הבוקר

פרופ׳ מ. רייס, הטכניון — יו"ר.

פתיחת יום העיון ע"י דיקן הפקולטה להנדסה אזרחית, פרופ׳ א. וקס.

ברכת מנהל מרכז הבניה הישראלי: מר א. אלואיל.

„ניתוח מערכות הנדסיות חיוניים לבעיות משאבי מים" — ד"ר א. שמיר, הטכניון

„אופטימיזציה ובטיחות של מבנים" — פרופ׳ פ. מוס, הטכניון.

„תכנון מבנים בשיטות אופטימיזציה" — ד"ר א. קירש, הטכניון.

ישיבת אחה"צ

מר א. אלואיל — יו"ר.

„בעיית מיקום בהנדסה אזרחית" — ד"ר א. ורשבסקי, הטכניון.

„סדר אופטימלי של פעולות הבניה" — ד"ר ד. ערמון, הטכניון.

„תכנון רב שנתי של אחזקת מבנים" — ד"ר ד. גת, הטכניון.

דמי ההשתתפות ביום העיון — 45.— ל"י, כולל ארוחת צהרים. כיבוד קל והעברת הרצאות.

ההרשמה: הטכניון, רח׳ ליסין 14 תל־אביב.

איך להחיש קצב הבנייה ולהוזיל מחיר הדירה

יו"ר מרכז ארגוני הקבלנים ומזכיר הסתדרות פועלי הבניין משיבים על שאלות סופר „דבר"

מאת יהושע משולח

גובה הביקוש הגובר הולך לדירות והעליה הבלתי פוסקת במחירן של הדירות. מה יש לעשות כדי לזרז את קצב הבנייה ולהוזיל את הדירות, או לפחות לבגוע עליה נוספת במחירן?

על השאלה השיב ה"ה אהרן גולדשטיין, יו"ר מרכז ארגוני הקבלנים בישראל:

„אני סבור, כי בסוף השנה הזאת תחול הרגעה בביקוש לדירות יקרות. מאחר שהשנה תיגמר בבנייתן של כ־48,000 דירות בבנייה הציבורית והפרטית, לעומת 26,000 שהושלמו בשנת 1969, 31,000 בשנת 1970 ו־38,000 בשנת 1971. הדרישה היא השנה ל־50,000 דירות לכל סוגי האוכלוסיה. בכלל זה עולים חדשים, זוגות צעירים ומפוני שיכוני העוני. אני מחייב גם את החלטת משרד השיכון לייבא השנה מחו"ל 500 דירות מוכנות.

אשר להחשת קצב הבנייה — הדבר תלוי בשני גורמים: א) הספקה סדירה יותר של חומרי בנייה, כגון: מלט, טיח, מרצפות, כלים סניטריים, אביזרי הרכבה וכו'; שכן אפילו כשחסר רק פריט אחד מהם — העבודה בגמר הדירה מתעכבת לפעמים לחודשים אחדים; ב) כוח־אדם; אין לנו כיום די כוח־אדם לצרכי הבנייה. ויש גם היעדרות גדולה של פועלים מקצועיים בעבודות טיח, ריצוף, שלד, צבעות וכו'. במקום 23—25 ימי עבודה בחודש עובדים הפועלים בממוצע רק 18 ימים. אם כי שכרם בקבלנות נע בין 80 ל־100 ל"י ליום. ההיעדרות גורמת להאטת קצב העבודה באתרי הבנייה ב־25 אחוז."

פתרון הבעיה — תיעוש הבנייה

גולדשטיין סבור, כי אין כל סיכוי, שכוח האדם בענף הבניין יגדל בארץ. מאחר שהנוער היהודי אינו נמשך לענף זה. „אך כאשר נעבור לבנייה מתועשת, ורוב העבודות בבניין ייעשו בעזרת מכונות, יהיה קל יותר לגייס צעירים לענף הבנייה. עלי לציין, כי יש כבר התחלות בבנייה בארץ בכיוון התיעוש של עבודות הבנייה ובעוד 3—4 שנים ישתנו לחלוטין פני אתרי הבנייה. הכרחי הוא להגיע להיקף של מוצית הבנייה לפחות בשיטות תעשייתיות. הוא דבר המחייב הכנת תשתית תעשייתית. כגון: הקמת בתי־חרושת לקירות־פנים ועשויות מגבס, לייצור חלקי נגרות העשויים לפי מידות קבועות (סטנדרדיות), אביזרים העשויים מחומר פלסטי (צנורות ביוב, ריצוף, חדרי אמבטיות שלמים וציוד למטבחים) וכו'. ביבנה, למשל, הולך ומוקם בית־חרושת לתקרות מוכנות. שלא יהיה צורך לטייחן ובכמה אתרי בניין יש כבר כיום התחלות רציניות של בנייה מתועשת. על הממשלה לעודד מגמה זו, העשויה לתרום תרומה גדולה לזירוז קצב הבנייה מ־20 שעות עבודה למ"ר של בנייה כיום ל־8 שעות עבודה בלבד בעתיד".

אהרון גולדשטיין

שאלה: האם לא היה רצוי להגביל את הבנייה הבלתי חיונית, כדי לנצל יותר את כוח האדם הקיים לבניית דירות עממיות בעיקר, המיועדות לעולים חדשים ולזוגות צעירים?

גולדשטיין: איני רואה צורך בהגבלת הבנייה; במקום ההגבלות על סוגי הבנייה יש לפעול להגברת קצב הבנייה. כאשר יש כיום הגבלה בבניית בנייני משרדים, למשל. „פולשים" משרדים רבים לדירות מגורים, והדיירים, המפנים את דירותיהם למטרה זו, נאלצים לקנות דירות חדשות. מן הראוי, איפוא, לדעתי, להחיש את בניית בנייני משרדים בתל־אביב ובירושלים. עם זאת אני בעד הגבלה בבניית בנייני ציבור שאינם חיוניים. כל עוד יש מחסור בכוח־אדם.

גורם הקרקע במחיר הדירה

שאלה: מה משקל הקרקע במחירה של הדירה והאם ניתן לדעתך, להוזיל את הדירה בהרבה כאשר יסופקו לקבלנים ולחברות השיכון קרקעות ממשלתיות זולות?

גולדשטיין: כאיש ציבור, מעניינת אותי בעיקר הבנייה העממית; כי דרושות לנו כ־40,000 דירות בשנה לשיכון עולים חדשים, זוגות צעירים ומשפחות מרובות ילדים, הגרות עדיין בשיכוני עוני. דירות מסוג זה, בגודל 70—75 מ"ר. מחירן כיום בין 45,000 ל־60,000 ל"י הדירה. מחיר כפול כמעט לעומת מה שהיה לפני 4—5 שנים. שמאז עלו הרבה מחירי החומרים ושכר־העבודה והיו לנו שלושה פיחותים במטבע שלנו. את מרבית הקרקעות לבנייה העממית ניתן להשיג מהרזרבות הקרקעיות של המדינה בערים כמו באר־שבע, קרית־גת, אשדוד ואחרות. ושם יש לבנות שני שלישים מהבנייה העממית. כן יש להפוך קרקעות חקלאיות (פרדסים מוזנחים וכו') לקרקעות לבנייה. משקל הקרקע הממשלתית בבנייה העממית אינו צריך לעלות על 10—12 אחוזים ממחיר הדירה.

אשר לקרקעות החקלאיות בגוש דן, שרובן שייכות לאנשים פרטיים, אני מציע להפקיע אותן על־פי חוק מיוחד שיש להתקין בכנסת ולשלם לבעליה תמורתן מחיר הוגן, הנע בין 10,000 ל־20,000 ל"י לדונם; על קרקעות אלה יש לבנות דירות לשלוב היישוב ולזוגות צעירים. יש להקים למטרה זו רשות מיוחדת, שבה יהיו מיוצגים נציגי הממשלה, חברות השיכון ונציגי מרכז הקבלנים; כן יש להבטיח שמחיר הקרקעות המופקעות לא יעלה על 5,000—6,000 ל"י במחיר הדירה.

מרדכי אמסטר

אני רוצה להדגיש, — אומר ה"ה גולדשטיין — כי הצעתי להפקעת קרקעות, נוגדת את השקפת העולם שלי, כאיש הדוגל ביוזמה פרטית; אולם בעיית השיכון בארץ הן כה חמורה — ובמיוחד בכל הנוגע לצרכי השיכון העממי — שאנו חייבים לנקוט כל האמצעים, גם לא רגילים, כדי להתגבר על הקשיים. הפקעת קרקעות לצרכי שיכון נהוגה גם בארצות סקנדינביות ובהולנד ובארצות אחרות, אומר ה"ה גולדשטיין. בעלי הקרקעות, צריכים גם לקחת בחשבון, כי בלחץ דעת הקהל תיאלץ הממשלה כאשר היא להטיל מסים ניכרים על רווחים ממכירת הקרקעות, המצויות ברשותם עשרות שנים והם מפיקים כיום מבעיים; ועל כך כדאי גם הדריה של הקהי־אשר, אומר ה"ה גולדשטיין.

בנייה להשכרה וחוק הגנת הדייר

שאלה: האם אתה בעד חידוש הבנייה להשכרה ומה יש לעשות כדי לעודד בנייה זו, כאלטרנטיבה בדיור לזוגות צעירים, שאין להם אמצעים לרכוש דירה?

גולדשטיין: בכל הזדמנות — גם בהופעותי בכנסת — תבעתי לעודד את הבנייה להשכרה, כדי לאפשר לזוגות צעירים, שאין בידם אמצעים לרכוש דירה, לשכור דירה בדמי שכירות סבירים. אולם תנאי הכרחי לחידוש הבנייה להשכרה הוא, לדעתי: ביטול חוק הגנת הדייר וכן גישה יותר אמיצה ותקיפה בהפעלת חוק הפינוי והבינוי. שכן לא ייתכן, שדייר הגר בחדר אחד, למשל, בבית ישן ורעוע יידרש תמורת פינוי החדר דירה של ארבעה חדרים. ויגרום על־ידי כך לעיכוב בהריסתו של הבית הישן והקמת בית חדש, רב־קומות, על אותו מגרש. יש למנוע, לדעתי, אפשרויות של סחיטה מצד יחידים במקרים שכאלה, כשהדבר הוא לרעת הכלל. כל עוד קיים חוק הגנת הדייר וכל עוד הממשלה עצמה (משרד השיכון) מוסרת דירות חדשות בדמי־שכירות של 50—150 ל"י לחודש, שאינן מכסות אפילו את אחזקת הבית, לא יהיה מקום לבנייה חדשה להשכרה, אומר ה"ה גולדשטיין.

כן אני סבור שניתן לגייס משקיעים בחו"ל לבנייה להשכרה, כאשר תובטח להם הכנסה נטו של 8 אחוזים על כספם והרה מצד משרד השיכון לעשר שנים, שהדירה תהיה מושכרת במשך תקופה זו — תוך בדיקת גובה שכר הדירה אחרי חמש השנים הראשונות. באירופה, למשל, נע שכר הדירה בין 25 ל־30 אחוז משכרו של הזוג, ובכדי שאצלנו יוכל הדייר לשלם שכר־דירה בדירה שכורה, יש לשחרר ממס הכנסה 200 ל"י מהשכר, לכל מי שמרוויח עד 1.500 ל"י לחודש.

אמסטר: חסרים 5000 פועלי בניין

גם למרדכי אמסטר, מזכיר הסתדרות פועלי הבניין, הפניתי את השאלה — האם ניתן יהיה להוזיל את הדירה, כאשר שכר העבודה בענף הבנייה ילך לעומת רמתו הגבוהה כיום?

אמסטר: הורדת שכר העבודה בענף הבניין ב־10 או 15 אחוזים אינה עשויה כיום להשפיע להוזלת מחיר הדירה. שכן על הדירה רובצות הוצאות רבות, החל ממחיר הקרקע, שהוא גבוה מאוד, וכן מסי העיריות; כן יש מחסור בחומרי בניין, המייקר את מחיר הדירות. בכוח האדם הנמצא כיום ברשותנו (כ־70,000 פועלים, מהם 38,000 יהודים, 12,000 ערבים ישראליים ו־20,000 מהשטחים) ניתן לבצע כ־5 מיליון מ"ר של בנייה בשנה, אולם השנה בונים 6 מיליון (או אפילו 6.5 מיליון) מ"ר, ובשל כך מתמשך זמן הבנייה בחצי שנה לפחות, דבר העולה בהוצאות גדולות (ריבית על הכסף וכו'), המשפיע על מחיר הדירה.

מ. אמסטר מצטט קטע מהסקר של „דרגילים" (שנערך על־ידי אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים במטרה לחפש דרכים לקיצור משך ביצוע הבנייה) שבו נאמר, כי הארכת זמן הבנייה נגרמת לאו דווקא בשל תפוקה נמוכה בבנייה, אלא בשל „הזמן הריק" בבניין ואיבוד ימים רבים בשל איחור בהגעת הקבלנים. השרברבים, הרצפים וכו'. הזמן הריק האבוד נע לפי הסקר, בין 25 ל־30 אחוז ממשך הבנייה באתר.

שאלה: האם הסתדרות פועלי הבניין לא תתנגד להבאת פועלי בניין מחו"ל, כדי להקל על המצב בענף הבנייה?

אמסטר: חסרים לנו כ־5.000 פועלי בניין. הנוער שלנו מעדיף כיום עבודות „אינטליגנטיות" על פני בנייה, שהיא עבודה קשה ומפרכת. הנוער שלנו אינו נוהר גם לתעשייה, אלא לעבודות מתוחכמות. תיעוש הבנייה עשוי, איפא, למשוך לענף זה גם נוער.

אשר להבאת פועלים מחו"ל — אני סבור שהדבר אינו מעשי, כי הבאת פועלים מומחים מחו"ל והחזקתם בארץ הוא עניין יקר מאוד, יקר בהרבה מהעסקת פועל מומחה מקומי. אך אנו מוכנים לבדוק כל דרישה להבאת פועלים לנוסה ובתנאי שהפועלים מחו"ל יועסקו אך ורק בעבודות בנייה לשיכון עולים, זוגות צעירים ומפוני שיכוני עוני, במקומות ששם מורגש מחסור בכוח־אדם. אולם כדי להקל על מצוקת כוח האדם, יש לדחות כיום את הבנייה הציבורית הבלתי חיונית למען הבנייה החיונית.

שאלה: מה אפשר לעשות למניעת ההיעדרות בענף הבניין?

אמסטר: אכן יש היעדרות ניכרת בעבודה והיא נובעת ממס ההכנסה השולי הגבוה. הפועל עושה לו חשבון, שלא כדאי לו לעבוד עוד 2—3 ימים בחודש בבנייה, כשמרבית ההכנסה שלו מהם הולך למס־הכנסה. לכן מחפשים פועלים רבים, הנעדרים מאתר הבניין, עבודות שמהן ישלם פחות מס הכנסה. או שהוא מעדיף לא לעבוד כלל. הנחות במס הכנסה, כהוראת שעה, יכולות, לדעתי, להעלות את קצב העבודה ולמנוע היעדרות ממנה.

שאלה: באיזו מידה עשוי תיעוש הבנייה להקל על המצב?

אמסטר: כבר כיום יש התקדמות גדולה בתחום התיעוש בתעשיית הבנייה ומשרד השיכון — וכן סולל בונה וחברות בניין אחרות — עושים מאמצים גדולים לקדם תהליך זה. כאשר נגיע לתיעוש מלא בעבודות הבניין — בעוד מספר שנים — נוכל להסתפק ב־45.000 פועלי בניין בלבד, במקום 70.000 כיום.

העובדה, שאנו מעסיקים כיום בבנייה כ־20.000 פועלים מהשטחים מאיטה אולי את קצב התיעוש, ואילו לא היה לנו כוח האדם הזול יחסית הזה מהשטחים — ייתכן שהיינו נאלצים לזרז יותר את תהליך תיעוש הבנייה.

שומר המצוות בעל רבי־מכר

מאת אריאלה ראובני

הרמן ווק, הסופר היהודי אמריקאי, בעל פרס פוליצר, הגיע לפני ימים אחדים לביקור של 10 ימים בישראל. ביקורו של הסופר המצליח, שנשה כאן פעמים אחדות בעבר, כרוך הפעם בסידורים לקראת הוצאת־לאור של ספרו החדש „רוחות המלחמה" בשפה העברית.

הספר הכולל 900 עמודים יצא לאור בארה"ב בחודש נובמבר אשתקד ונמצא בראש רשימת רבי־המכר שם. הוא תורגם כבר לתשע שפות ובאוגוסט הקרוב ייצא לאור בעברית (בתרגומו של א. אדר) בהוצאת שקמונה.

ווק הסכים להפקיד את ספרו בידי הוצאת שקמונה, שהיא עדיין צעירה לימים, לאחר שהתברר לו, כי בראשה עומד ידידו ד"ר ראובן הכט. הספר מתאר את תולדות מלחמת־העולם השנייה עד להתקפה על פרל הרבר. במרכז הספר עומדת משפחת קצינים אמריקאים, שאחד מבניה נשא לאשה, למגינת לב משפחתו, בחורה יהודיה שמשפחתה נקלעה לשואה.

הרמן ווק, בן ה־56, הוא יהודי שומר מצוות. קומתו דקה ותמירה. פגשתי את הסופר האורח במלון „דן כרמל" בחיפה שעה קלה לאחר בואו לארץ. כאדם המתרגל בראיונות עתונאיים השיב בקצב מזורז על שאלותי. כמו במשחק פינג פונג: שאלה ותשובה, שאלה ותשובה. השיחה התנהלה בעברית. רק על שאלות שהתשובות עליהן היו צריכות הבהרה, העדיף הסופר להשיב באנגלית.

שאלה: מדוע החלטת לכתוב על מלחמת־העולם השנייה 25—30 שנים לאחר סיומה?

ווק: מלחמת־העולם השנייה היתה, לדעתי, המאורע החשוב והנורא ביותר של המאה ה־20. כמעט כל הבעיות הרציניות המנסרות כיום בחללו של עולמנו הן במזרח והן במערב הן תוצאה של מלחמת דמים זו ושל השואה האיומה. את השואה שיוויתי תמיד לנגד עיני בעת כתיבת הספר. אני סבור, כי השואה, אשר הותירה מצע בה עמוק בנשמתה של האומה, היא שנתנה לי את הדחיפה לכתוב את הספר. הספר הבא שבכתיבתו כבר החילותי יתאר את המלחמה משנת 1941 ועד לכניסת היפאנים. מקום חשוב יוקדש בו, כמובן, לשואה ולמראותיה.

שאלה: כיצד אתה בוחר את הנושאים לספריך?

ווק: סופר אינו בוחר את נושאיו. הם משתלטים עליו. בדרך כלל מתרוצצות במוחו של סופר אלפי אידיאות וחלקן השפעתן כה חזקה עד שאין אפשרות להשתמט מפניהן. זה נשמע אולי בלתי הגיוני להקדיש שבע שנים לכתיבת ספר בעוד שאין כל בטחון שיהיה בו כדי לעורר עניין כלשהו. אך לא יכולתי להסיח את הנושא.

שאלה: באנציקלופדיה העברית נאמר עליך, כי בכל ספריך אתה מתייצב בסופו של דבר לימינם של החוק והסדר ותערובת היסודות הללו היא המושכת את קהל הקוראים אל יצירותיך.

ווק: אני מופתע בגלל. לא ידעתי, כי כך נכתב עלי. אני באמת צריך לעיין באנציקלופדיה העברית.

שאלה: בשנת 1959 כתבת ספר יצא לאור במקצת בשם „זה אלי", ובו ניסית להסביר את אורקותך בדת ישראל ולהפיצה ברבים. מה הניע אותך לכך?

ווק: זהו ספר מאוד אהוב עלי. החלטתי לכתוב אותו משום שפעמים רבות בחיי נשאלתי על־ידי ידידים, יהודים ולא־יהודים, כיצד סופר אמריקני מצליח וקוסמופוליט שומר על מצוות דתו באדיקות כה רבה. בספר זה השקעתי נשמה ולב כדי להסביר את אמונתי ואת דרך חיי. לאושרי זכה הספר לתהודה רבה בקרב יהודים ולא־יהודים. רבים עיינו בו כדי לרדת לעומקה של המשמעות של המהות היהודית.

שאלה: כיצד תסביר את התופעה, שבאה באחרונה לגילויים שונים של נוסטאלגיה ונהייה של יהודים חילוניים אל קצת „אידישקייט" מזה ושל העניין הרב שמגלים לא־יהודים, בהם גם חוגים עריניים, ביהדות ובישראל — מזה.

ווק: למלחמת ששת הימים היתה ללא ספק השפעה רדיקלית על יהודים ועל לא־יהודים בגישתם אל מהות היהודית ואל ישראל. מלחמה זו גם גרמה לשינויים מהותיים בחיי היהודים בתפוצות לרבות בתפוצה השאננה המרוצה בארה"ב. היא נסכה בהם גאווה ורצון לשמור על זהותם. אני סבור, כי גלי העליה מכל הקהילות היהודיות ילכו ויגברו כזרם מים אדירים. עם זאת תמשיך הקהילה היהודית בארה"ב להתקיים גם להבא כקהילה חזקה וגאה וקשריה עם ישראל יתהדקו ויתחזקו. אין מקום, לדעתי, לדאגה נוכח מקרי ההתבוללות בארה"ב. טמיעה היא תופעה שליוותה את העם היהודי מימים־ימימה ואין להגזים בממדיה.

הרמן ווק

האם יש בדעתך לעלות לישראל? כן, בהחלט. ביום מן הימים אעשה זאת לבטח.

הרמן ווק, שכמה מספריו המפורסמים, בהם „המרד על הקיין", שזכה בפרס פוליצר (המחזה הועלה ב„הבימה" ב־1954), אינו חושש לעתידו של התיאטרון בעידן הטכנולוגי. „התיאטרון הוא בבואה של חיינו ובעוד הוליווד גוועת, צצים כפטריות אחרי הגשם תיאטראות חדשים, מהם נסיוניים בברודווי. התיאטרון חייב להשתנות בעקבות השינויים התדירים החלים באורח חיינו, וככל שירבו השינויים, כן גדלים הסיכויים ליצירתו".

שאלה: מהו תפקידו של הסופר במאה ה־20?

ווק: תפקידו של הסופר בכל הזמנים, בעת העתיקה כמו בעת החדשה, לחקור את האמת בכל כוחו ולבטאה ללא פחד וללא משוא פנים במיטב כשרונותיו.

שאלה: מהו הספר האהוב עליך ביותר מבין הספרים שיצרת?

ווק: אהה, זוהי שאלה מורכבת. זה כמו לשאול אב מסור ואוהב מי מבניו חביב עליו ביותר. כל בן ותכונותיו המיוחדות. כך כל ספר ותפקידו. אך אם להיות גלוי לב, הספר האהוב עלי ביותר הוא ספרי האחרון, שאני חושב אותו כטוב בספרי. אולם הספר שגרם לי הנאה רבה במיוחד ושבו אני גאה, הוא ספרי — „זה אלי".

יהודים ביקשו להתיישב בפיתחת רפיח לפני 60 שנה

מאת צבי אילן

ויכוח מתנהל עתה בארץ על „התיישבות במבוא רפיח". יש, כמובן, להפריד משאלת גורל השטחים הללו והטיפול בבדווים היושבים במקום או נודדים בו, שאלה בה אמורה ודעת־חוקירה את דברו.

מה שאני מתכוון לעשות כאן הוא לספר על תכניות ופעולות של יהודים לישוב האיזור שמדרום לרפיח כבר לפני למעלה מ־60 שנה. שנים רחוקות שרובו של האיזור כבר היה בידיים יהודיות והוצא מהן, למרבה הצער. אני בעניין זה, שצולמו בארכיון הציוני (על־ידי אנשי יד בן־צבי) ונמסרו לי לפרסום על־ידי דמי יורישאל, אך לפני שאני מביא מתוכנן, אולי אצטט מעט דברי רקע לפרשה, בה הירבה לעסוק החוקר בזמנו יוסף ברסלבי.

תשוקת הלב היהודית לאדמות רפיח הופנתה לאחר כשלון הטיפול ב„תכנית אל־עריש", בעקבות התנגדות הבריטים להתיישבות יהודית בגבול סיני, ולאחר העלאת „תכנית אוגנדה" (שהכוונה היתה בכלל לקניה...) על־ידי הרצל.

מי שמטש דחף ופעל להבאת יהודים לאיזור רפיח היה הקונסול הבריטי בעזה, קניהזיק, שהיה בעל מהלכים בין הבדווים במדבר שהיו מעוניינים מאוד למכור אדמות ליהודים הצמאים להן. הדבר היה ב־1905—1907.

הרעיון לרכוש את האדמות שמדרום לרפיח, להקים עליהן ישובים חקלאיים ועיר־נמל, נקלט אצל שתי קבוצות נפרדות. ומעניין שהיו אלה דווקא אנשים שייסדו כבר יישובים בארץ. — ראשון בהם היה י. כ. סלומון, ממייסדי פתח־תקוה, שהיה אז כבר בן 72 שנה. הוא וחבריו בירושלים שלחו ב־1910 משלחת לרפיח, אשר חזרה והגישה דו"ח חיובי. אך קניית הקרקע לא יצאה לפועל. הם פנו לאנגלו־פלסטיין בנק (אפ"ק, קודמו של בנק לאומי) בבקשה שיבדוק במצרים את החוקים הקשורים ברכישת הקרקעות. הסתבר שאין במצרים ספר־קרקעות לסיני, ושהבדווים מחזיקים בהן רק על־סמך „חזקה" ואם יקנו אותן לא תאושר הקנייה.

קבוצה אחרת, שהתקדמה הרבה יותר למימוש חלום ההתיישבות במבוא רפיח היתה „אגודת ישראל". זו אגודה שקמה ב־1909 וכללה כ־200 איש, רובם תושבי יפו, וכן מיסדי תל־אביב ומעט אנשים ברוסיה, באנגליה, במצרים ובארצות אחרות. הם עשו פעולות ניכרות בקשר לאדמת רפה (כך מכונה המקום בפי כל העוסקים בו אז).

כאן נביא קטעים מפרוטוקול ישיבת ח' ניסן תר"ע (1910), שערך ועד חברת אגודת ישראל בענין אדמת רפה. בראשית הפרוטוקול נמסרת סיבת כינוס הועדה:

„באשר אנשים מומחים שונים בקרו את אדמת רפה בזמנים שונים וכתבו אודות טיב האדמה הזאת מצא הועד לנכון לבקש את כל שבקרו את רפה להתאסף יחד למסור איש לרעהו את דעתו ולהוציא החלטה". השתתפו בישיבה האגרונום חיים כהן, א. אייזנברג מרחובות, האכרים סברדלוב והורביץ מגדרה, יצחק כהן מקסטינא (באר־טוביה) והאינג'ינר א' גולדמן. מנכבדי יפו באו אשכנזי, קודרנסקי, לוין ורובינשטיין. השתתף גם מר שיינקין, שביקר את רפה עוד לפני 25 שנים. האגרונום כהן פתח ומסר דו"ח על ביקורו ברפה בשבט של אותה שנה: — השטח הוא 5×15 ק"מ, כ־90 אלף דונם, שבינם והים כ־4—5 ק"מ חולות. מים יש בעומק 14—16 מ', ולעתים 40 מ'. הגשמים יורדים שם כנראה כ־15—20 אחוז בערך פחות מאשר בסביבות יפו. האקלים מעט יותר חם מביפו, אך קרבת הים מקררת אותו. בכלל הוא בריא דגתו. אין ביצות בכל הסביבה... יש לזרוע באדמה שעורה, אבטיחים, ואולי „תרמוס". בהשקאה יוכלו לזרוע ירקות. בעיקר צריך לעסוק שם בנטיעות שקדים, אפרסקים, זיתים, ענבי מאכל, עצי תות למאכל־בהמות ולמשי הדבר ללא מוסים למאכל בהמות. במקומות נמוכים והשקיה אולי יוכלו לטעת גם תפוח זהב. אבנים לבניה מביאים מ„בני סלעי" (שעתיים בגבול תורכיה). עצים להסקה ו„סיד" מהרים במרחק 10 שעות בגמלים. את האדמה צריך לקנות מהערבים הבודדים. הם אינם משלמים עתה את מס העשור (המעשר), יתכן שיפטרו גם את הקונים מכל המסים ל־20 השנים הראשונות. משם למצרים אין תשלומי מכס.

התיאור של הגדרתים היה די זהה. כהן מקסטינא ביקר ברפה באוקטובר משך ימים אחדים, הלך עד שייח' זוויד, ומשם 4—5 שעות בדרום. לדעתו אדמת החול היא רק בשפת הצלינה, מהחזיתה יש אדמה טובה, בבורה שייח' זוויד ראה את יבול אשתקד — שעורים טובות וגם דורה. העצים שבצא — שקדים, תות, רימונים — יפים מאשר ביהודה, מזה הסיק, שהסביבה ההתהוונה — אדמה פוריה. בכלל הוא מוצא שאדמת רפה לא גרועה כאדמה חדיותיס (בעטורה בפדרות), אם יעבדוה באופן אירופי ולא כדרך הבדווים.

מר אייזנברג היה פסימי וזהיר, לפי עדות הפרוטוקול. מביקורו למד שברפיח מעט גשם. בכך שהממשלה אינה לוקחת מעשר הסיק שהם חושבים את הסביבה למדבר. אין מרעה לבהמות, לכן הבדווים מגדלים רק גמלים וצאן, ובשנות בצורת באים לצפון. אדמת רפיח גרועה מאדמת באר־שבע. הים שליד חוף רפה נוקש. בחורף לא תוכלנה ללכת אניות התורף ובכך קשה יהיה להוציא דרך הים את הפירות שאינם סובלים דיחוי. את כל צרכי האוכל צריך להביא מיפו. מספר הבדווים מועט. אהליהם קטנים וקרועים. אין פרטי המיפוק האכרי המורגשים אצל הבדווים בנגב יהודה ובסביבות באר שבע.

בכלל כוונה תקוה וחדישה הגונה בנוגע לרפה. במשך שנים אחדות, לאחרים הנצמים לפרנסה קרובה אסור לייעץ להתחיל ברפה. רק חברה גדולה יכולה לעשות הבניין, שאולי במשך־הזמן יעלה יפה.

לאחר דחונית ודיון הוחלט כדלהלן: א. אדמת רפה מסוגלה בעיקר לנטיעות. ב. בקניה יכולים להשתתף רק אלה שיכולים לחכות להכנסה עד ראשית השנה השלישית אחרי הנטיעה. ג. המפצים להתפרנס מנחלתם ברפה (מראשית השנה השישית) צריכים לרכוש 300 ד' אדמה, ושם יטעו 100—150 ד'. בנחלה זו צריך להשקיע בשש שנים כעשרת אלפים פרנק, מלבד הבניינים. להלן באים סעיפים על צורת ההשקעה או האפשרות של חלק מהמתיישבים לעבוד אצל חבריהם המתנחלים האחרים. לבסוף חותמים משתתפי הישיבה על הפרוטוקול, וביניהם גם צבי הורביץ, שלא נזכר בגוף התעודה.

עניין אדמות רפיח עלה על דרך־המלך. הנה באשר תעיד תעודה שניה מהארכיון הציוני:

1) הכו"ם בענין רפה החל ב־1910. אז עשו חוזה על 40000 ד' ע"י הקונסול האנגלי בעזה קניבר עווים ושותפיו היהודים ארואב ועמוס תושבי עזה. הקונים היו יהודים בא"י, ביליסטוק ופולין. 2) בתחילת 1911 עשו חוזה נוסף לקנות עוד 50000 ד' אדמת זרע ו־20000 אדמת חול על שפת הים (יחד 110000 ד'). 3) באותה שנה שלחנו אנשים, הצגנו גבולה ומדדנו 12000 ד' על גבול תורכיה. 4) על שטח זה כורן לנו שטרי מקנה חתומים בידי השיכים הביים שהיו ידועים לממשלה בתור בעלי הקרקע. הטריבונל בקהיר אישר את שטרי־המקנה.

כי יתע. כה היו פני הדברים אם ב־1947 היו בין רפיח ואל־עריש יושבים יהודים רבים בשטח הגדול שנזכר. אבל, כידוע, המציאות היתה שונה. גורמים פנימיים וחיצוניים גרמו לתכנית שתיכשל. היה זה פסע הפירסומת לאדמות רפיח של „חברת התיישבות יהודית כללית" (אייקא) ומנהלה, ד"ר נוסיג, שעודד אצל רבים ולפם — וחשש — שהנה עומדת לקום בין רפיח לאל־עריש מדינה יהודית, וחמנא ליצלן.

הרעש הכוזב הגיע, כמו בבקרה „תכנית אל־עריש", את הקונסול הבריטי במצרים להתנגד לתכנית בכל תוקף. בסיום התעודה השניה, שצוטטה לעיל, נאמר בפירוש: „כשהגשנו את שטרי המקנה (של קרקעות רפיח) באותה שנה (1910) לאישור לפקידות הממשלה אנגליה (במצרים) לא חפץ לורד קיטשנר (שהיה אז נציב עליון בריטי במצרים) לאשר את הקניה באמרו שאין חשבון לאנגליה ליסד מושבות במדבר על גבול תורכיה".

הכמיהה לאדמות רפיח לא שבקה חיים. כשחיילי הגדוד העברי הראשון חנו ב־1919־1920 ברפיח ובאל־עריש חלמו על יישוב המקום. איש הגדוד, שמואל יבנאלי, הגיש תכנית ליישוב האיזור: „ייסוד עיר חדשה על חוף הים ברפיח, בניין נמל גדול לידה, חיבורה בכבישים ובמסילת־ברזל לערים האחרות". י. בן צבי, הנשיא המנוח, איש הגדוד, כותב ב־21.5.1919 בהתפעלות על פוריות הזן יבנים ו„בשעות החופש או בין משמר למשמר אנו משוחחים בינינו לעתים קרובות על אפשרות יצירה של ישוב בגליל רפיח", אותה רפיח בה גרו יהודים בימי קדם וכינוה „תצור".

אכן, לאחר המלחמה ביקשו אנשי הגדוד להתנחל באדמות רפיח, אך הבריטים היפנו אותם לאיזור עזה.

כעבור שנים אחדות הציעה מחלקת ההתיישבות המנדטורית למוסדות לחכור אדמות באיזור. אך אנשי הקרן הקיימת שחכרו באיזור מצאו שהבדווים השתלטו על רוב השטחים ונותרו רק שטחי החולות בלבד.

אבל רפיח לא נשכחה. לאחר „השבת השחורה" (29.6.46) נכלאו על־ידי הבריטים אלפי אנשי ההגנה והפלמ"ח במחנות רפיח. בין הגדרות והביתנים שבו התעורר החלום ובמקום נפתחה סיסמא גדור לה „פה יקום יישוב עברי".

שנתיים לאחר־מכן שימשה רפיח בסיס צבא לצבא המצרים שפלש ארצה ויעדו הראשון היה הקיבוץ הסמוך על השוכר הצעיר, נירים, שעל אדמות דנגור. קרבות קשים נערכו בגזרת רפיח, אך הוא נותר בידי המצרים. כשאר איזור רצועת עזה, שהפך באז קרקעות לים פעלתני. כמנה יצאו המחבלים שערכו נקים ואבידות באדם וברכוש למשקים שהוקמו בגבול הרצועה, על אדמות שניטשו בחלקן על־ידי כפרים ערביים. במבצע קדש ב־1956 שוב נערכו קרבות כבדים בצומת־רפיח, המפתח לצפון סיני. כך היה הדבר גם בראשית מלחמת 6 הימים, עת העוצבות המפוארות ביותר של צה"ל הקיזו דם בצומת רפיח, ששוב נתפס על־ידי צבא מצרי רב.

אחר המלחמה הגף והאיזור לחלק מבמועצה אזורית אשכול, ובה חברים כיפקים בכל התנועות ההתיישבותיות. הוקמה בו היאחזות נחל דיקלה, שאורותיה אחר־כך כבושה, ונוסד מושב שדות (פיתחת רפיח א'). אך האיזור המשיך לשמש כמקום ריכוז ומעבר למחבלים שבין ישוביהם היו גם משק הרצועה. האיזור גדור ונערכות הכנות להתמשך ישובה. לכשיתושלם התוכנית ובפיתחת רפיח יקום כפר יבנים עבריים חקלאיים ועיר־נמל יהודית, יהיה בכך הגשמת התכנית היהודית מראשית המאה ליישב את האיזור. תכנית שנקטעה באיבה ושמקצת מפרשיה הובאה כאן.

מקורות — י. ברסלבי, הידעת את הארץ ב', עי"ע 37—49. כרצועת עזה עד ים־סוף, עי"ע 53—55. ב. סלומון, שלשה דורות בישוב, תשי"א 228, 231. ע. א. דיים, ראשיתה של ת"א, תש"י, 161—163. לבונטין, ז. ד. פוקים, 215—218. ש. יבנאלי, כתבים א', עמ' 21—22. י. בן־צבי, שאר ישוב, עמ' 432; זכרונות ורשומות, עמ' 266.

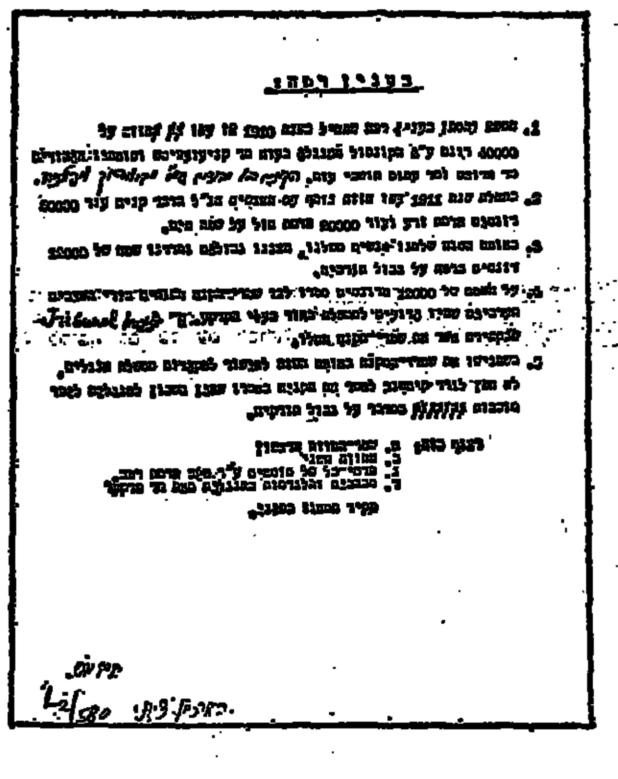
בעניין רפיח
[illegible]

אדמות פיתחת רפיח היו פעם של יהודים

במחנה

גליון יום העצמאות

דיוקן של חייל אחד, 1972
מאת אהרון מגד

פנחס שדה:
נסיעה בארץ ישראל

זכרונות של מחתרת
מאת דוד הכהן ויעקב צור

נשק חדש
פרטים וצילומים על כלי נשק
שפורסמו עתה לראשונה

אדם וזמן
אנשי רוח ומדענים כותבים ל„במחנה"

מבריחי העולים
ראיונות עם ששה אנשים שהעלו יהודים לארץ
מאת רפאל בשן

אבי, אלתרמן
המשוררת תרצה אתר על ילדותה ונעוריה
מאת הגר

טייסת הליקופטרים CH=53
מאת ברוך נאדל

מה קרה לחלום הישראלי
מאת דורון רוזנבלום

הטנק שלחם ללא תותח
מאת בנימין לנדאו

המלאך ואיירונסייד בעיני פסיכולוג
מאת ד"ר דוד דודי

עתונאים על כשלונותיהם
מאת יוסף שביט

ועוד כתבות ומדורים רבים
100 עמודים 2.00 ל"י

הופיע

לחברנו פסיה ישורון

ברכות

להולדת הנכד

אירגון עובדי מוסדות חינוך חקלאים
שליד הסתדרות הפועלים החקלאים

אוניברסיטת חיפה

מודיעה כי נמשכת הרשמת תלמידים
לחוג למתמטיקה (מסלול דו־חוגי)
לקראת התואר הראשון

ההרשמה תסתיים ביום ראשון, 30.4.72. למועמדים תערך בחינת מיון כלל־אוניברסיטאית ביום ראשון, 2.7.72 בשעה 10.00.

חוברות הסברה וטופסי הרשמה נמכרים תמורת 2 ל"י במפעל השכפול של אגודת הסטודנטים באוניברסיטת חיפה בימים א'—ה' בשעות 10.00—17.00, פרט ליום ב' בשעות 10.00—13.30.

סטודנטים המעונינים לרכוש את החוברת בדואר, מתבקשים לצרף המחאת דואר ע"ס 2.25 ל"י לפקודת אגודת הסטודנטים באוניברסיטת חיפה והחוברת תשלח לביתם.

חיילי צה"ל הפונים באמצעות הדואר הצבאי, יקבלו החוברות ללא תשלום.

בית הספר
המקצועי התיכון
ויצו
חולון, רח' ארלוזורוב 14
טל' 951396

הרשמת תלמידים
לשנת תשל"ג נמשכת

המגמות בביה"ס:
1. לבורנטים כימיים: לבנים/ות במסלולים תלת וארבע־שנתיים למסיימי כתה ח' דו"ס. (המגמה ביוזמת מכון ויצמן למדע, רחובות). רוב בוגרי המגמה עובדים במקצוע. קיימת דרישה גדולה לבנים.
2. אופנת תפירה: במסלולים תלת וארבע־שנתיים ברמה עיונית, מקצועית ומעשית.
3. משק האירוח: כלכלת בית, במסלול דו ותלת־שנתי ברמה מקצועית.
4. מלאכת יד: במסלול דו ותלת־שנתי. (הקורס כולל אריגת־יד אמנותית, סריגה במכונה, קרמיקה, ריקמה ותפירה).

ברוב המקצועות קיימת אפשרות להשתלמות נוספת במוסדות על־תיכוניים.
לתלמידות מחוץ למקום תנאי מגורים בפנימיה שע"י ביה"ס. לתלמידים טובים ולנזקקים מילגות והנחות.
ההרשמה בשעות העבודה במשרד ביה"ס.

יש לי עניין בדבר

הסוציאליסטים במערב־אירופה משמאילים

הפילוג בצמרת הלייבור

מאת שלמה גינוסר, סופר "דבר" בבריטניה

פרישתו של רוי ג'נקינס מכהונת סגן מנהיג ה"לייבור" ומתפקידו כשר־האוצר ב"ממשלת הצללים" והתפטרותם של חברים בכירים אחרים בצמרת המפלגה קרעו את המסך האחרון מעל למחלוקת החמורה המזעזעת את האופוזיציה הבריטית בחודשים האחרונים.

צמרת ה"לייבור" החליטה להתנגד להצטרפותה של בריטניה ל"קהיליה האירופית" המאוחדת בתנאים שהושגו בלונדון על־ידי מדינות ה"שוק". אולם מיעוט גדול בצמרת המפלגה ובסיעה הפרלמנטרית שלה ראה את התנאים אלה כמספקים בהחלט. ג'ורג' תומסון, אשר ניהל בשעתו את המשא־ומתן עם ה"שוק" מטעם ממשלת ה"לייבור", הכריז לפני זמן־מה, כי לו היו תנאים אלה מוצעים לממשלת ה"לייבור" בשעתו — אין לו ספק שהם היו מתקבלים (תומסון, שהיה הממונה על תיק ההגנה בממשלת הצללים הנוכחית, התפטר אף הוא השבוע יחד עם ג'נקינס). הכרזה דומה השמיע גם כפיו של לורד ג'ורג' בראון, מי שהיה שר־החוץ בממשלת ה"לייבור".

בראש המיעוט המתמרד של כ־90 חברי הסיעה הפרלמנטרית של ה"לייבור" עומד רוי ג'נקינס, מי שהיה עד יום שני השבוע האיש מספר 2 בצמרת המפלגה. הוא שהנהיג עשרות רבות של חברי פרלאמנט מטעם ה"לייבור" שהצטרפו לסיעה השמרנית בהצבעה המכריעה על ההצטרפות ל"שוק המשותף" לפני חדשים ספורים. מאז שימש ג'נקינס מטרה לחיצי־ביקורת משוחים בארס שירו בו מן האגף השמאלי של המפלגה בראשותו של מייכל פוט ומשורות האיגודים המקצועיים. במרוצת החדשים הללו היטלטל ג'נקינס במאבק מצפוני קשה עם עצמו: להישאר בכהונתו כסגן מנהיג המפלגה או להתפטר. מצד אחד ג'נקינס לא מונה לתפקידו זה, הוא נבחר ברוב קולות למרות עמדתו הידועה בעניין "השוק המשותף". מצד שני, הוא חלק על עמדת מנהיגות המפלגה, ולא רק בנושא ה"שוק". אפשרות תיאורטית נוספת שניצבה בפניו היא מאבק על כהונת מנהיג המפלגה במקומו של הארולד ווילסון, אולם אפשרות זאת נדחתה על־ידיו מכל וכל, אף שבאחרונה לא חסך בביקורת על ניהול מדיניותה של האופוזיציה.

הארוע שהכריע את הכף וגרם להתפטרותו של רוי ג'נקינס וחבריו בצמרת ה"לייבור" התרחש ערב חג הפסחא. קבוצת צירים שמרניים בפרלאמנט, המתנגדים להצטרפותה של בריטניה ל"שוק", יזמה לפני זמן מה הצעת תיקון לחוק המבקשת שהפרלאמנט יחליט על עריכת משאל־עם בנושא ההצטרפות לשוק. הם היו משוכנעים שאם יובא הנושא למשאל־עם תיווכח הממשלה, כי רוב העם הבריטי מתנגד להצטרפותה של בריטניה לקהיליה האירופית המאוחדת.

"ממשלת הצללים" של ה"לייבור" נתכנסה לדיון בנושא זה לפני כשלושה שבועות והחליטה, שהסיעה הפרלאמנטרית שלה תתמוך בהצעתם של הצירים השמרניים המניעים לעריכת משאל־עם. היתה זאת תפנית מכרעת במדיניות ה"לייבור". אביר רעיון משאל־העם בנושא ה"שוק המשותף" הוא אנתוני וג'ווד־בן, שהוא השנה היו"ר הארצי של מפלגת ה"לייבור". עוד לפני ארבע שנים ניסה ליזום בפרלאמנט הצעה ברוח זאת, אולם עד כה נכשל בכל נסיונותיו. הסיבה העיקרית לכך היתה ההתנגדות העקרונית הנמרצת של ה"לייבור" לרעיון משאל־עם. רק לפני שנה דחתה הוועידה הארצית של ה"לייבור" את רעיון משאל־העם ברוב של שני מיליון קולות. ווילסון עצמו התנגד למשאל־עם לכל אורך דרכו הפוליטית.

עתה אימצה "ממשלת הצללים" את הרעיון שעד כה היה פסול מכל וכל. מחייבי משאל־העם אומרים: צרפת עורכת משאל־עם, אירלנד עושה זאת, גם דנמארק ונורווגיה. מדוע לא אנחנו? אולם ג'נקינס וחבריו נזהרו. הם חשו כי ב"לייבור" מתחולל סחף וכי מה שקורה הוא שהאגף השמאלי מצליח אט־אט לכפות על המפלגה התנגדות עקרונית להצטרפות ל"שוק המשותף", אף על פי שעמדתה הרשמית של המפלגה היא נגד הצטרפות בתנאים הנוכחיים.

ג'נקינס הקדיש את חופשת הפסחא שלו להרהורים ממושכים ולהתייעצויות עם חבריו. השבוע הגיש את התפטרותו. ביום שני נועד לשיחה קצרה עם מנהיג המפלגה הארולד ווילסון, הגיש לו מכתב התפטרות ודחה את בקשתו של מנהיג האופוזיציה להרהר שנית בטרם יחליט סופית על צעד מכריע זה.

מבחינה אישית עשה ג'נקינס צעד נועז ואמיץ. יתכן שבכך הוא סתם את הגולל על עתידו הפוליטי. רבים המשקיפים המדיניים בלונדון, וביניהם כמה מידידיו ומעריציו של האיש, הסבורים שבהתפטרותו חיסל ג'נקינס את סיכוייו הטובים להיות אי פעם ראש ממשלה. אחרים אומרים: "אל תיחפזו להספיד את ג'נקינס. דמות בקאליבר כזה לא תיעלם סתם ככה מן הזירה הפוליטית". בכל מקום, התפטרותם של ג'נקינס וחבריו הבכירים אחדים מ"ממשלת הצללים" היא, ללא ספק, מכה קשה ל"לייבור".

אף כי ג'נקינס רמז אחרי התפטרותו, שזוהי החלטה אישית בהחלט וכי הוא לא היה רוצה לשדל חברי צמרת אחרים ללכת בעקבותיו, הרי ברור כי צעדו זיעזע את המפלגה. בעשרות השנים האחרונות פקדו לא אחת מחלוקות קשות את ה"לייבור". בראשית שנות החמישים פרשו בווין וחבריו, אחר כך נתגלעו חילוקי דעות קשים בעניין הנשק הגרעיני ועוד. אולם משקיפים מדיניים בלונדון סבורים, כי מאז פרישתו של מקדונלד ב־1931 לא התחולל בשורות ה"לייבור" משבר כה קשה כמו זה הבא לידי ביטוי בהתפטרותם של ג'נקינס וחבריו.

העובדה, שהמועמד החזק ביותר לרשת את מקומו של ג'נקינס הוא מייקל פוט, מנהיגו החריף והנמרץ של האגף השמאלי, מצביעה על כך שמפלגת ה"לייבור" נוטה יותר ויותר שמאלה. כיוון התפתחות זו והפילוג החריף בצמרת המפלגה עשויים להיות בעלי משמעות רבה לגבי סיכוייה של ה"לייבור" לזכות בבחירות הכלליות הבאות, אשר יערכו בעוד שנתיים אם לא יחליט אדווארד הית להקדימן. הפילוג אינו יכול שלא להשפיע גם על מעמדו של הארולד ווילסון כמנהיג המפלגה, אם כי לפי שעה איש אינו מערער על מנהיגותו.

עיקר כוחו של ווילסון עד כה היה בתמרונים המאפשרים לשמירת אחדותה של המפלגה. התפטרותו של ג'נקינס והפילוג בצמרת פוגעים ביוקרתו.

מה שקרה השבוע מבחינתה של ה"לייבור", הוא לא פחות מטראגדיה פוליטית. קשה לראות כיצד תוכל האופוזיציה הנוכחית לשמש אלטרנטיבה ממשית לממשל השמרני בלי ג'נקינס וחבריו בהנהגה.

גובר כוח השמאל בבון

מאת ראובן עשור, סופר "דבר" בגרמניה

שנים רבות נחשב סניף המפלגה הסוציאליסטית של מינכן לאחד המסודרים והמפותחים בעיתיים שבין סניפיה של מפלגה זו. כלפי חוץ היה נדמה, שבהנהגתו הדינאמית והדומיננטית של ד"ר הנס יוכן פוגל, בן ה־44, ראש עיריית מינכן (העיר השלישית בגודלה בגרמניה), יכול הוא לשמש דוגמה לסניפים רבים אחרים. ברם כיום אין זה סוד, שדווקא סניף חשוב זה הוא אחד המסוכסכים שבין סניפי המפלגה הסוציאל־דמוקראטית בגרמניה. סכסוכים פנימיים אלה עלולים לתת אותותיהם הרחק מעבר לתחומי מינכן או באוואריה, ולפגוע ישירות ברוב הזעום של ממשלת בראנדט בבונדסטאג.

זה כשנה וחצי צומח המפלגה הסוציאליסטית הגרמנית בתהומה בתהליך בסניף מינכן. תהליך ההשמאלה הזה החל ביוזמתם של חברי מפלגה צעירים, שמאלניים, בהנהגתו של מנהיג הצעירים במינכן, ד"ר רודולף שפברגר הנמרץ. אגף זה רצה להדיח מכהונתו את ראש העיר המצליח, ד"ר פוגל, ולהציב במקומו, כמועמד לראשות העיר בבחירות השנה, את ד"ר שפברגר. פוגל גילה אומץ־לב ציבורי וכשרון פוליטי. הוא נכנס במרץ לזירת הקרב והמחיש את הציבור הרחב של חברי מפלגתו מפני השמאלנים. הצליח לעצור את תהליך הסחף בעמדות הרוב הסוציאליסטי. שפברגר וחבריו, על־ידי תמרונו של פוגל, אף לא יבחרו למוסדות המפלגה. אך חיש מהר התברר שהיה זה רק נצחון פירוס. הצעירים השמאלנים לא שקטו על שמריהם, ותוך כמה חדשים הצליחו לארגן כ־3000 חברים חדשים, רובם צעירים, למפלגה; נערכו בחירות פנימיות חדשות, והצעירים זכו ברוב במוסד המפלגתי העליון של העיר. פוגל, שראה כי ימי שליטתו ספורים, ניצל על־ידי תבוסה מוחלטת; הוא הודיע, שהוא מוכן להיות יו"ר המפלגה בבוואריה. לפי המיבנה הדמוקראטי, נחשבת בבוואריה כמתונה, ומינכן כתת־מחוז הכפוף לה. עם זאת היה ברור, שבישיבת המפלגה הקרובה במינכן, ייבחר ברוב קולות ד"ר שפברגר, בן ה־34, ולא פוגל ואף לא ד"ר גיאורג קרונאווטר בן ה־32, מתומכיו של פוגל, שהוצע על־ידי ראש העיר היוצא, כמועמד חדש לראשות עיריית מינכן.

מכאן ואילך הוזלו העניינים להתגלגל במהירות. אי־שקט הורגש במפלגה הסוציאליסטית במינכן; נשמעו אף דיבורים על פורענות שורותיה. מובן שהאופוזיציה שמחה על מצב ענינים זה. היא הבינה היטב איזו השפעה מרתיעה תהיה לתדמית שמאלנית של המפלגה השלטת במינכן על בוחריה הפוטנציאליים. ניסתה בכל כוחה להעמיק תדמית זו. כאן נכנס עוד גורם לתמונה — ציר הבונדסטאג ממינכן, ד"ר גינטר מילר, אף הוא בן 34. הודיע בפומבי, שאם מגמת ההשמאלה תמשך להתבסס ברשימת המועמדים לראשות עיריית מינכן, הוא יאלץ, לצערו, לעזוב את הסיעה ואת המפלגה הסוציאליסטית. היה זה אות אזהרה למרכז בבון, שעליו להתערב בתהליכים המסוכנים במינכן. המרכז, כמו כל מרכז מפלגה מסודר, לא נקט קו מוחלט וברור, כי לא רצה להפסיד בוחרים. לא מכאן ולא מכאן. אולם נוכח המצב החדש ראה צורך לקיים דיון מיידי, בהשתתפות בראנדט, והנר, והולגר ברנר, המזכיר החדש. הוחלט שהרברט והנר ישגר מכתב דחוף לסניף במינכן, ויזהיר את חבריו מפני התוצאות הצפויות מהמשך ההשמאלה. בין היתר כתב הנר לסניף במינכן: "יהיה זה מעשה בלתי־אחראי לחלוטין אם התרחשויות במינכן יפגעו ביכולת הפעולה של הממשלה; הדבר עלול לגרום נזק, הן למעמדה של הממשלה והן למעמדה של המפלגה בבחירות הפדרליות החשובות כל־כך". מכתב זה לא החטיא את מטרתו. כאשר התאספו חברי המוסד העליון של המפלגה במינכן, במרתף הבירה על שם סלוואטור, סוכמה פשרה, שהושגה למעשה עוד קודם לכן: לראש הסניף של מינכן נבחר ד"ר שפברגר השמאלני, שיש לו גם עתה רוב של 9 לעומת 7 במוסד המפלגתי העליון של מינכן; פירוש הדבר, שהשליטה על המפלגה במינכן הועברה למעשה לידי השמאלנים. לעומת זאת כמועמד לראשות העירייה, המליץ עליו כיורשו. בעקבות פשרה זו נראה, כי ד"ר מילר מהבונדסטאג לא יעזוב לפי שעה את המפלגה, וכי ממשלת בראנדט שוב ניצלה ברגע האחרון. ד"ר פוגל ייבחר ודאי בקרוב ליו"ר המפלגה בבוואריה. המפלגה שוב הצליחה לשמור על אחדותה. אך זו רק התמונה כלפי חוץ. מבפנים נראה, כי פירושה השתלטות השמאלנים על הסניף במינכן, לאחר שהם שולטים כבר בברמן, ולאחר שמעמדם בסניפים שבברלין ובשטוטגרט התחזק מאוד — היא רק ראשיתה של השמאלת המפלגה הסוציאליסטית הגרמנית במישורים רבים. קשה לראות מי יתייצב בפניה ובמרוץ נגד מגמות אלה.

גילויים לאומניים מדאיגים את הקרמל

מאת ז'אן דניאל

רגישות מרובה מגלה עתה הקרמל לגבי התעוררותם הלאומית של העמים הלא־רוסיים בברית־המועצות. הוא נהג להסתיר גילויים של לאומיות ולטפל בהם בדיסקרטיות; ואילו עתה בחר להתייחס אליהם בפומבי ואפילו פתח במסע קטן נגדם. כפי הנראה, חוששים השליטים הסובייטיים מפני התגברות התסיסה הלאומית המחודשת. הרי עתה אי־אפשר להשתיקה ולבלמה באמצעי־טרור כבימי סטאלין. אמנם, אין להסיסה זו צורות ברורות, גם לא כיוון או יעד מסויים. אבל אולי דווקא בשל כך היא מסוכנת יותר לשלטון. היא בבחינת בלתי־נראית ובלתי־נתפסת, אבל שורשיה עמוקים וביטוייה רבים. מכל מקום, הרודנות הסובייטית מודעת לסכנות הנשקפות לה מהלאומיות של הלא־רוסים.

לא בכדי חוזר "פראבדה" ומריע כמעט כל שבוע את "הנסיונות העויינים להחיות את הלכי־הרוח וההשקפות הנאציונליסטיים". העתון קורא לציבור הסובייטי "לגלות ערנות פוליטית גבוהה ולחשוף בתוקף כל ביטוי של נאציונליזם ושוביניזם". "פראבדה" אינו מביא עובדות קונקרטיות, אך עם זאת הוא קובע, כי קיימות "מגמות להסתגרות לאומית ולייחוד לאומי, לאידיאליזציה של העבר ולטשטוש הניגודים הסוציאליים בתולדות העמים".

וכדי להשחיר עוד יותר את פני החוטאים ב"חטא הלאומיות", מצרף "פראבדה" לאויב הנורא, לאימפריאליזם. "התעמולה האימפריאליסטית מנסה בכל כוחה להחיות את הלכי־הרוח וההשקפות הנאציונליסטיים (בברית־המועצות) במגמה לחתור תחת המשטר הסוציאליסטי מבפנים ולהפריד בין העמלים של הלאומים השונים". גם החלטת מרכז המפלגה להכנת חגיגות היובל להקמת ברית־המועצות מדגישה, כי "החינוך הבין־לאומי של העמלים הוא עתה אחת המשימות המרכזיות של כל מוסדות המפלגה והמדינה, של כל הארגונים הציבוריים, של כל הקאדרים בכל מקום ומקום".

הלאומיות אצל המוסלמים

חידוש מסויים הוא ההתעוררות הלאומית ברפובליקות המוסלמיות, שהיתה עד כה פחות פעילה. העתונים היוצאים לאור באסיה הסובייטית החלו לרמוז על קיום תסיסה לאומית. מרכז המפלגה הקירגיזית דן בישיבה מיוחדת בבדיחות שנתקבלו מפרונזה־הבירה ומערים אחרות "הדות לחינוך הבין־לאומי של העמלים". שאלה זו נדונה גם בסניפי מפלגה שונים. בשפת־הסמלים הסובייטית פירוש הדבר, שהבוסים הקומוניסטיים בקירגיזיה מודאגים מגילויים של לאומיות והחליטו להילחם בה. אף יתכן, שיש חיכוכים על רקע לאומי בין קירגיזים לבין רוסים. הרי ברפובליקה זו מתגוררים 850,000 רוסים ועוד 760,000 בני לאומים אחרים לעומת 1.28 מיליון קירגיזים (אלה האחרונים אינם מהווים רוב ברפובליקה שלהם).

ראש המחלקה להעמולה במרכז המפלגה הקירגיזית, ד. טורסונוב, כתב בימים אלה, כי "הואיל ובכל מפעל כאן עובדים בני לאומים שונים נודעת חשיבות אקטואלית לחינוך הבין־לאומי". סימת־הדגש על האקטואליות שבדבר מגלה, כי אכן יש תופעות חדשות של לאומיות. תעמלן בכיר זה גם מרמז על הקשיים הקיימים במפעלים הכלכליים בקירגיזיה כתוצאה מהרכב הלאומי המעורב (אגב, הוא המצב גם בשאר הרפובליקות הלאומיות, בעיקר בגלל הימצאותם שם של מספר רב של רוסים). בתשלובת להפקת אנטימון שבקאדאמג'אי עובדים בני 27 לאומים. המנהל הכללי הוא רוסי, מנהל המכרה קירגיזי, מזכיר ועד־המפלגה אוזבקי, מנהל הבנייה הוא אוקראיני והמטאלורג הראשי — יהודי. טורסונוב אינו מוסר מה הם היחסים האישיים בין כל אלה; לעומת זאת הוא עומד בהרחבה על הצורך בחינוך בין־לאומי.

אצל העמים המוסלמים של ברה"מ משתלבת הלאומיות באיסלאם ובזיקות ממנו. המזכיר הראשון של הקומסומול בטאג'יקיסטאן, א. אוסמנוב, קבל מרה בוועידת הארגון, בחודש שעבר, על השפעתו הארסית של האיסלאם על בני הרפובליקה וביחוד על הנוער. "חלק מהצעירים מקיים את המצוות הדתיות, חוגג את החגים הדתיים. בימי צום רמדן מבקרים באחד המסגדים של דושאנבה (עיר־הבירה) כחמשת אלפים מאמינים, מהם כשליש בני־נוער". ועידת הקומסומול בטאג'יקיסטאן החליטה "להוקיע את המהות הריאקציונית של המנהגים הדתיים" להילחם בשרידי־העבר, בדעות הקדומות הדתיות ולהנהיג טקסים וחגים חדשים, עממיים". גם באוזבקיסטאן ניכרת השפעת האיסלאם על הצעירים. אי. טאשטאהונג'אבה, סגנית שר־החינוך של הרפובליקה, התרעמה "בגלוי" במאמר שפרסמה בעתון המקומי "פראבדה ווסטוקה", על ש"ארגונים דתיים מושכים בני־נוער; אפילו תלמידי־היכון נתונים להשפעות דתיות". בעיר האוזבקית צ'ירצ'יק נערך יום־עיון על "הידידות בין העמים הסובייטיים" — ללמדך כי לא הכל כשורה ביחסים בין בני הלאומים השונים במקום.

קו חדש

בטאשקנט, בירת אוזבקיסטאן, כונס לא־מכבר מושב מיוחד של האקדמיות למדעים ברפובליקות האסיאתיות יחד עם האקדמיה של ברה"מ. הוא היה מוקדש לאספקטים שונים של ההתפתחות במרחב זה, כשהודגש הקשר על ליכוד־יתר של כל עמי אסיה הסובייטית, על השתלבותם ביחידה כלל־לאומית משותפת וכוללת. אכן, זה קו חדש במדיניות הפנים של הקרמל, שאף עתה החל להסתמן. בכינוס של נציגי האקדמיות הודגש הצורך בתיכנון כולל, לכל אסיה התיכונה, של משאבי־הכוח ואפילו של המשק כולו. נשיא האקדמיה של טאג'יקיסטאן, מ. אסימוב, דרש לעבור מחקר נפרד של מורשת־התרבות של כל עם לחקר כולל ואחיד של תולדות כל העמים הסובייטיים באסיה התיכונה. בכינוס זה דובר רבות גם על הצורך לסתור את "התיאורטיקנים והתעמלנים הבורגנים, המנסים לסלף את מהותה של מדיניות־הלאומים הלניניה".

שילוב בין דת ולאומיות

על הגילויים הנאציונליסטיים באוקראינה, שכה מרבים לספר עליהם הכתבים המערביים היושבים בברה"מ, אין זכר בעתונות הסובייטית. שונה המצב לגבי הרפובליקות הבאלטיות. הן פתוחות יותר למערב והתסיסה הלאומית בהן זוכה ליתר פרסומת. העתונים המוסקואיים והליטאיים כאחד עוסקים לעתים קרובות יותר במיבצעי "התעמולה העויינת". לא־מכבר כונסה בקובנה, על־ידי מרכז הקומסומול, "ועידה מדינית־רעיונית לביתה התסיסה האנטי־קומוניסטית של התעמולה הבורגנית המכוונת אל הנוער הסובייטי". מרכז הקומסומול בליטא גם קורא בתוקף לסניפי הארגון להגביר את החינוך הרעיוני־פוליטי של הנוער. כתב־העת "קומוניסט", היוצא לאור בקובנה, פרסם בגליונו האחרון דו"ח מפורט על תוצאות הפעולה להקניית השפה הרוסית לליטאים וביחוד בכפרים. אגב, אי־אלה סוציולוגים סובייטיים אינם בטוחים, כי ידיעת השפה הרוסית תורמת להתבוללות לאומית. אותו בטאון קומוניסטי מרמז על קשיים ביחסים שבין ליטאים ורוסים.

כמו אצל העמים המוסלמים כך גם אצל העמים הבאלטיים מחזקת הדת (השונה מדתם הפראבוסלאבית של הרוסים) את התודעה הלאומית. הבטאון הרעיוני הראשי של מרכז המפלגה במוסקוה "קומוניסט" מקדיש בגליונו האחרון (מס' 4) מאמר מיוחד להשפעות הדתיות על תושבי ארץ־הסובייטים. המחבר בא לידי מסקנה, כי כל דת מחזקת בקרב זו או זו את "שרידי העבר" (הם מעכבים את הגשמת הקומוניזם). "יש הרואים את הגורם הדתי כחלק מהמסגרת הלאומית ואת הטקסים הדתיים — כחלק בלתי־נפרד מהמסורת הלאומית". מכל מקום, לכנסיה הקאתולית של ליטא השפעה רבה על האוכלוסיה. עובדה היא, שהבטאונים הקומוניסטיים בליטא מתקיפים ללא הרף את הקאתוליות, אף כי היא מנסה להסתגל למציאות החדשה. כפי שמוסרים כתבים מערביים במוסקווה, חותמים אלפי קאתולים ליטאים על עצומות לשלטונות ושולחים אותן גם לאו"ם. אותו מצב שורר גם בלאטביה. כפי שמוסר הגליון האחרון של "קומוניסט סובייטסקוי לאטבי", "מסייעים השרידים הדתיים תנופה להתעוררות השרידים הנאציונאליסטיים".

בחודש ינואר פרסם העתון השוודי הנודע "דאגנס ניהטר" מכתב של 17 קומוניסטים לאטביים, המעלים האשמות חמורות נגד הרוסיפיקציה של ארצם. העתונים הקומוניסטיים בריגה כינו את המכתב "השמצה וזיוף, שהוכן על־ידי השירותים החשאיים האמריקאיים". יחד עם זאת מצאו לנכון להגיב ולפרסם תשובה עניינית. יש להביא בחשבון, שהרוסים מהווים עתה כ־30 אחוז מכלל אוכלוסיית לאטביה. ה"17" טענו כי הלאטבים אינם מיוצגים בעמדות המפתח של המפלגה והשלטון לפי שיעורם ברפובליקה, כי אלפי רוסים, אוקראינים וביילורוסים מובאים ללאטביה כדי להקים בתי־חרושת, שתוצרתם ממילא נשלחת לאזורים אחרים של ברית־המועצות. כן קובלים ה"17" על הימצאותן של יחידות־צבא לא־לאטביות על אדמת הרפובליקה. העתון "סובייטסקאיה לאטביה" פרסם נתונים רבים על האחוז הגבוה של הלאטבים במוסדות מדע והשכלה, בצמרת השלטון, במועצות המקומיות וכו'. אולם, כידוע, הסובייטים אינם נרתעים מליישב מספרים ולהתאימם לתמונה הדרושה להם ברגע הנתון.

גם באסטוניה, הקטנה שברפובליקות הבאלטיות, גברה התסיסה הלאומית. "פראבדה" מסר בשבוע שעבר, כי ועד המפלגה בטאלין דן באחרונה בכל ישיבה בשאלת החינוך הבין־לאומי והלוחמה האנטי־נאציונליסטית. המפלגה החליטה עתה להפעיל בקרב כל שכבות הציבור וביחוד בין הנוער למען הגברת ההכרה הבין־לאומית.

ובגרוזיה, שבה התודעה הלאומית חזקה מאז ומתמיד, שוב גברו מגמות נאציונליסטיות ואנטי־סובייטיות. כפי שגילה מזכיר סניף המפלגה בטביליסי. הוא מנה סיוה של סטיות לאומניות בספרי היסטוריה ובכתבי־עת גרוזיים. גם המזכיר הראשון של המפלגה הגרוזית, ו. מז'אוואנאדזה הוקיע בנאום שנשא בשבוע שעבר את השגיאות הרעיוניות־פוליטיות בחיבורים ובירחונים שונים ודרש הגברת החינוך הבין־לאומי.

גילויים וגינויים כאלה אינם תופעה חדשה בחיים הסובייטיים. אך יתכן שהתסיסה הלאומית של היום תאריך ימים. גם הקרמל צופה, בעקבות אי־אלה מאורעות־חוץ או על רקע הסכסוך עם סין, להבליט בשלב כמו איזה את "מדיניות הלאומים הלניניה". אולם אשליה היא להניח, כי התסיסה הלאומית הזאת תביא להתמוטטות השלטון בברית־המועצות או שתסכן את שלמותה.

סחף שלילי או שינוי חיובי

(המשך מע' 11)

סיון בתכניתו שלו, אלא שהיא לא התקבלה ואינה יכולה להתקבל לא על־ידי חוסיין ולא על־ידי הפלשתינאים. תכניתו של דיין, שהיא תכנית של הסדר חלקי בשלבים, כל עיקרה, בין השאר, בכך שהיא תכנית של מצב יותר מאשר תכנית של הלכה. בפומבי יש לדבר על העקרונות — הם מקובלים על מ.ב. — להציג, אולי, זכות ההתיישבות היהודית בגדה בכל מקום שאין בו משום פגיעה בישוב הערבי הקיים. לפי דיין אין מנוס מפתרון בלתי־קונבנציונלי לגבי הגדה — פתרון אשר יגבש, בהמשך הזמן, "מעמד מיוחד" לגדה. אולי במסגרת קונפדרציה בין ישראל יהודית לבין ירדן פלשתינאית; כשהגדה המערבית מהווה גשר ביניהן. דווקא מתוך הנסיון להתמודד ברצינות עם "הקונפליקט היסודי הטמון בנסיון לשמור בו־זמנית על ארבעה עקרונות אלה במלואם", כפי שדורש מ.ב. — אין כמעט מנוס מכך שלגדה המערבית, אכן, יהיה "מעמד מיוחד" בין ישראל לבין ירדן. שבמסגרתו היא תמשיך להיות קשורה מבחינה בטחונית לישראל; שמבחינה פוליטית תחדש זיקתה האקטיבית לירדן (היינו, שתושביה, אזרחי ירדן, ישתתפו בחייה הפוליטיים של ירדן ולא של ישראל); ושמבחינה כלכלית תמשיך להיות קשורה גם לירדן וגם לישראל ותהווה גשר ביניהן. במסגרת "מעמד מיוחד" כזה תתאפשרנה גם גישה יהודית חפשית והתיישבות יהודית מוגבלת (היינו, שלא על חשבון הישוב הערבי הקיים) בגדה המערבית. עקרון ההפרדה החלקית הקשר הפורמלי בין שתי הגדות שבתכניתו של חוסיין יוצר מסגרת נוחה לקביעת הירדן כגבול הבטחוני של ישראל כאשר הוא מעניק לגדה המערבית "מעמד מיוחד".

אין ירדן הפלשתינאית יכולה בטווח הנראה לעין, להשלים סופית, במסגרת שלום, עם ירושלים מאוחדת כבירת ישראל ועם תיקונים משמעותיים של הגבולות. אבל תנאי השלום הישראליים המוסכמים אינם עשויים להשלים למעשה במסגרת הסדר חלקי — פומבי או עדיף, חצי־פומבי — עם השליטה הישראלית בגדה ובירושלים; שכן בכל שאר הנושאים הולכת נורמליזציה ביחסים בין ישראל ובין ירדן הפלשתינאית. זאת, אכן, במגמה שלא לספח מיליון ערבים, לא לסכן את אופיה היהודי־הציוני של ישראל ולא למנוע מהערבים זכויות פוליטיות. זאת, כשירדן הולכת והופכת לירדן — במידה רבה, דה־פקטו — פלשתינאית; היינו, לממלכה המעניקה לפלשתינאים חיים פוליטיים עצמאיים. הסדר כזה עשוי לענות על העקרונות המקובלים על הרוב בישראל המבקש להבטיח את אופיה היהודי של המדינה; אינו רוצה לקלוט בישראל מיעוט ערבי גדול; ועם זאת, אינו מוכן לוותר על שליטה ישראלית בטחונית ממשית. לא רק נגד צבא ערבי אלא גם נגד מחתרת ערבית בגדה המערבית של הירדן.

מרדכי נסיהו

ספר שחולל שערוריה פוליטית

מאת ז'אק מוריס, סופר "דבר" בצרפת

בעוד שאין אף צל של ספק לגבי תוצאות משאל־העם של הנשיא פומפידו על קבלת בריטניה לשוק האירופי המשותף, ירד על צרפת מבול ניחושים מסוג אחר, כשאת משחק הניחושים עוררה הופעת ספר השנוי במחלוקת הנראה כשערוריה פוליטית־ספרותית.

המדובר בספר חדש מאת מחבר השומר על עילום שמו הנושא את השם "זכרונותיו של ראש הממשלה" ובהתרת־המשנה שלו היא: "גילויים לאחר־מות של מי שכיהן כראש ממשלה". משחק הניחושים הוא לגבי זיהוי המחבר האלמוני שחתם על ספרו בסימן שלושה כוכבים, סימן הדומה לסמל המסחרי של אחד מסוגי הקוניאק.

קודם כל עורר הספר את חמתו של מי שהיה יושב־ראש הסינאט, גאסטון מונרוויל. הספר, הכולל אוסף מעורבב של סיפורי רכילות פוליטית על כל האישים הבולטים של הממשלות השונות שכיהנו בצרפת במשך עשרות השנים האחרונות, נוקב בקבו של מונרוויל אשר בשיא המערכה הצבאית באלג'יריה בשנת 1962 היה מעורב כביכול בקשר לרצוח את הגנראל דה־גול ונפגש לשם כך בחשאי בבריסל עם הקפטן סארגאן שעמד בראש המחתרת של ארגון "א.א.אס.". מונרוויל מכחיש בזעם קיום פגישה כזאת והוא אף פנה לערכאות המשפט וביקש צו נגד הפצת הספר ולגילוי זהות המחבר. המוציא לאור של הספר, רולאנד לאודרבאך, איש הימין, עושה כל אשר לאל ידו כדי לשמור על עילום שמו של המחבר. עם הופעת ספר הזכרונות בשבוע שעבר, הוא הגיש הסבר מרתק על הנסיבות בהן הגיע כתב־היד אליו. לדבריו, מת מחבר הספר וראש ממשלה לשעבר בשנה שעברה, ימים לאחר מכן ביקשה נכדתו, הנמנית עם חסידי מאו, להעביר את הבית לבעלה, אף הוא מחסידי מאו, ובני הזוג גילו בדירתו של הסבא, בתוך קופסה בנבכי־דירה ריקה, את כתב היד. האשה הצעירה מסרה את כתב־היד לידי הנוטאריון של המשפחה וזה העבירו לידי פרקליט. עורך־הדין ז'אן־פייר לה־בא הציג כ־ציהו את כתב־היד לבית ההוצאה "סאבל דונוי" העוסק בהוצאה כפרי פולמוס.

אולם ההנחה הנראית כסבירה ביותר אומרת, כי מחבר הספר הוא סופר מהוגן אשר ליקט את האנקדוטות הרכילות וריכזן בצורת ספר זכרונות של איש שהלך כבר לעולמו. אחת השמועות, שנבאה לה מהלכים רחבים בפאריס, מזהה את מחבר הספר בדמותו של ז'אק לורן, הוא הסופר הארסי שזכה אשתקד בפרס הספרותי "גונקור" בעל היוקרה הרבה ביותר בצרפת.

שלא כמונרוויל, מתייחסים רוב האישים הנזכרים בספר בביטול ובבדיחות הדעת לסיפורי הרכילות ההערכתיות שבספר. הם מצביעים בעיקר על הספר באי־דיוקים, ביניהם באלה קל לבדוק ולהכחישם, כגון הסיפור על הדגול שהיה הבר לאלבר במות, כי יעלה לבקר בעבירת לאנגליה עם תבוסת צרפת ב־1940 וכי הוא ניסה לשוב לפאריס מיד לאחר פנייתו ההיסטורית מעל גלי הראדיו.

הבריל לאודרבאך כהן שאין הוא יודע את זהות המחבר, ואילו הנוטאריון והפרקליט מסתתרים מאחורי התירוץ של "אתיקה מקצועית" המחייבת לשמור סוד לקוחותיהם. כך איפוא התחיל משחק הניחושים בטרקליני פאריס. אך אם השימוש של השערוריה פרליפה נתן לעניין ושבראש הסינאט לשעבר, מונרוויל, הפריך להיות מצבחו קרבן לדיבה זדונית.

המחבר הספר האלמוני בצמצם הוזכר בבבוא האוטוביוגראפי שהוא נולד באותה שנה בה נולד גם היטלר ודה־גול, היא שנת 1889, ועוד בצעירותו הצטרף אל המפלגה הראדיקלית וכיהן בכמה ממשלות לפני שנתמנה לראש־ממשלה לפני הקמת הרפובליקה החמישית. "אמנם" כראשות כ"איש בבייך" וכ"אינטלקטואל כבוהיל".

הנשיא פומפידו ספקן ביותר לגבי זהות מחבר הזכרונות הספרותי. שכן הספר נושא עליו הקדשה לו איבה "לזכר שתי פגישותינו ברומא ובדטוזה". ההקדשה מכילה איפוא רמז לפגישתו של פומפידו לזכות בכס הנשיאות (לפני בינוי כנביא כשבן) אותה ביטא בכנס רוחו; "במדבר פו־שהדגול סילק אותו מראשות הממשלה בעקבות התהובות של 1968. בזכרונות מופיע פומפידו באור חיובי חזקה ואין לו איפוא כל סיבה לראות את עצמו נפגע מהוראה לגלות את זהות המחבר.

הספר מלא נזוד דעות. גם אמרותיו על בוזהי צרפת. כהם מתיילין לעולם ימתה ספנדים בחייב. הדגול עצמו מתואר בו כ"בהון הסבנון הדווי" של הזמן ההדדי וה"ידיד הסובייטים".

מרכז ההסברה
שירות הפרסומים

סרטוני תולדות מלחמת העצמאות

א. סקירה כללית
ב. מאורעות ראשונים
ג. לקראת ה־15 במאי
ד. הפלישה והבלימה
ה. קרבות עשרת הימים
ו. מיבצעים אחרונים
מחיר כל סרטון 7 ל"י

לכל סרטון - מצורפת חוברת הסבר.
בהזמנות נא לפנות אל שירות ההפצה של פרסומי הממשלה, רח' בי מס' 29, הקריה תל־אביב.

אוניברסיטת חיפה

מודיעה

על פתיחת לימודי מ"א בחוג לחינוך במסלול יעוץ וחינוך מיוחד

ההרשמה נפתחה ביום ראשון י"א בניסן תשל"ב (26.3.72) ונסתיים ביום שישי ז' באייר תשל"ב (21.4.72). טפסי הרשמה אפשר לקבל באמצעות הדואר וכן במזכירות ההרשמה בשעות הקבלה. כן נמשכת ההרשמה ללימודי ב"א בחוגים:
ספרות עברית
היסטוריה של עם ישראל
היסטוריה כללית
סוציולוגיה
מדע המדינה

משטרת ישראל

משטרת ישראל
המטה הארצי/אגף המנהלה
מכרז מס' 93/71־72

1. משטרת ישראל מזמינה בזה הצעות להספקת בד צמר טרילין כדלהלן: —
א. 10,000 מ' בד צמר/טרילין בצבע זית, ברוחב 1.40 מ';
ב. 10,000 מ' בד צמר/טרילין בצבע כחול, ברוחב 1.50 מ', בהתאם למפרט המשטרתי מס' 59, אשר אפשר לראות במשרדנו.
2. פרטים בנדון אפשר לקבל בין השעות 08.00—12.00 במשרדנו, ברח' צביון גבר מס' 11, יפו, טל: 82־91־61.
3. בהצעות יש לפרט: —
א. המחיר;
ב. גובה המסים;
ג. מועד ההספקה.
4. הצעות יש להגיש במעטפה סגורה מסומנת "הצעות מחירים למכרז מס' 93/71־72" לפי המען: — משטרת ישראל/אגף המנהלה, מזכירות אפ"מ, רח' צביון גבר 11, יפו.
5. המועד האחרון לקבלת ההצעות הוא: — 20.4.72 שעה 12.00.
6. אין משטרת ישראל מתחייבת לקבל ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.
7. המשטרה משאירה לעצמה הזכות לדרוש ערבות לביצוע ההזמנה בהתאם לתנאים.

ראש מדור הקניות

הוועדה הישראלית למענקים מטעם
HEBREW TECHNICAL INSTITUTE
מכריזה
על מתן מספר מענקים לכיסוי שכר הלימוד ללימודי מוסמכים במקצועות טכנולוגיים ובמדעים שימושיים באוניברסיטאות בארה"ב לשנה האקדמית 1972/73.

על המועמדים להיות נתינים ישראליים, בעלי תואר אקדמי.

עליהם להביא ראיות שנתקבלו ללימודים בארה"ב והאמצעי הקיום למשך השנה הראשונה ללימודים מובטחים.

את הבקשות יש להגיש עד ה־30 באפריל 1972 ועד בכלל, על טפסים שניתן לקבל בלשכה לקשרי חוץ אקדמיים, בנין הסנט, חדר מס. 515, קרית הטכניון.

אורט ישראל

משרד העבודה
משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה טכנית

המכללה הטכנולוגית "אורט" נתניה ע"ש לבוביץ

מודיעים על
התחלת ההרשמה לשנה"ל תשל"ג
ללימודים על תיכוניים
במגמות:
* אלקטרוניקה
* מכונות

מסלול יום/ערב

תנאי הקבלה — מתקבלים בוגרי י"ב כתות של בתי ספר תיכוניים ועל־תיכוניים־עיוניים, לרבות בעלי תעודות בגרות אקסטרנית. למגמת מכונות יתקבלו רק בעלי רקע מתאים.

משך הלימודים שנתיים במסלול יום, ארבע שנים במסלול ערב.

תואר וזכויות — תלמידים אשר יעמדו בהצלחה בבחינות הגמר הפנימיות והחיצוניות, לרבות פרויקט הגמר יוענקו להם:
* תואר של הנדסאי.

הלוואות — תלמידי יום זכאים להלוואות כנהוג במכון הממשלתי להכשרה טכנית.
* לקורס "קדם הנדסאים".

מסלול ערב

תנאי קבלה — מתקבלים בוגרי י"א כיתות במטרה להשלים השכלתם במסלול ארבע שנתי.

בתום לימודיהם יחוייבו לעמוד בבחינות מתאימות מטעם משרד החינוך והתרבות.

במרכז יכולים להצטרף תלמידים בוגרי י"ב כיתות המעוניינים בריענון ידיעותיהם.

פרטים והרשמה — במשרדי המכללה, אזור התעשיה החדש, נתניה טל' 22922—053 בימים א'—ו' בשעות 8.00—12.30.

הורים
הנוסעים הקיץ לחוץ לארץ
הורים
הנופשים בארץ
בילוי טוב וחינוכי בקייטנה לילדים בעלת רמה הוא הפתרון האידיאלי הן להורים והן לילדים הנשארים.
הוד הכרמל
קייטנה לילדים בהנהלת דבורה ושלמה אלוף
רחוב דניה 25 הוד הכרמל
טלפון 253901 חיפה
נשמח לשלוח עלון מפורט למעוניינים

יש לי עניין בדבר

משא
לספרות, אמנות ועיון

מוסף ל„דבר" מס׳ 19׳ יום ו׳, ל׳ בניסן תשל"ב, 14 באפריל 1972

חמערכת: אהרן מגד, אברהם שאנן, יצחק בצלאל

בגליון

* על ועידת הסופרים העבריים — עזרא זוסמן, א"ד שפיר.
* על ההתעניינות המחודשת בכתבי הרמן הסה — ג. אבינור.
* על „הסף", מחזהו החדש של חנוך לוין — גדעון עפרת.
* ראיון עם הפסל יחיאל שמי — שרה בריטברג.
* שיר מאת מ. א. אסטוריאס — עם ביקורו בישראל.

שבעה שירים קטנים

מאת אמיר גלבע

לא קוצר־רוח הוא

לא קצר־רוח הוא. לא קצר־רוח
שמאריך עד שנים על שנים.
אך פעם, לפתע, כשבראי הפנים
נשקפו מים רבים וזלעפות רוח
עלו בארות זכרון ממעמקי השנים
וכל שהיה כמו מעולם לא שכוח
נצב חי ועומד פנים אל פנים
אז ורגע עקשו כמו צררתם רוח
אחת מקצרת קושרת בחוט של שני
יחד את כל השנים.

איך הם רצים אל תוך

איך הם רצים אל תוך היום?
אל תוך מה הם רצים? הם כבר בתוך.
אולי אל תוך הים. אך גם הוא בסופו
יביאם אל היום. יום הוא יבשה.
וים קושר בין יום ליום.
אין לצאת מתוך מבקשה.

אם חבל הוא בידי

אם חבל הוא בידי, לא חבל. אם חוט.
רק האפשרות האחרונה עוד להחזיק בו.
ויהי אשר יהי. לנסות להאמין שיאריך
ימים ולילות עוד בלא להעלות גמר
על הדעת. ויתכן שיצלח המעשה
באשר זה סוד כל העבר שעבר.
והפנים כמו תמול וכמו שלשום
ובין הרבים אחד מן הרבים
ולעתים, לא מוזר, אפלו נבחר.

צחוק ואומן. תבורך

צחוק ואמן. תבורך השכחה.
שמחה במשקט הולכת. לא פחד נכחת.
לא צל של ערבים מגבה. צפרים מתהללות
מלוא השדרה. ודבר לא אכפת.
באמת.

פתאום בכוח בא

פתאום בכח בא חסר הכח.
בא, חסר הכח הוא יכש.
פתאום בכח
כמו הגשם הראשון,
בכח של הגשם הראשון,
בא החרב.
ועמו, לא עמו, כי אם
מפחיד בלבדותו, בא.
לא בא. אין לא בא, ישנו
אין.

אם עוד יבואו לי

אם עוד יבואו לי צהרים אלה.
ואני יודע ועד שהיו לי צהרים אלה
אף כי דומה כמו לא היו לי.
משהו שמתרחש תמיד בשיר הוה למציאות
ואלו צהרים אלה שהיו במציאות
היו כזריקה של שיר בשעה של חסד
זריקה שאין לתפס מהלכה.
ואולי צהרים אלה היו הם שעת החסד
ואנכי, האמנם, לא ידעתי
בואה וצאתה.

הזר לפזר פרחיו

הזר לפזר פרחיו על פני רצפה ושלחן
לא באגד מהדק ותקוע בכד כאצבע של יפה מאימת,
נגלות ופרדסים להעלות בין קירות תוחמים,
ולהתהלך אדם בגן בטרם שלח
ולשמע בקול אלהים המהלך מגנינה מלוה
ולא קריאת תגר, ויוסיף ויקרא אלהים
ללא חרף, קול מהלך
שיהלך

הספרות ומחקר הספרות

(בעקבות „הכנס לחקר הספרות" באוניברסיטת תל־אביב)

מאת מתי מגד

האסטרטגיה המדעי מול האהבה

ז׳ארגון של בית־מדרש

דגש

עשרים וחמישה משוררים קלעו זר שירים יחדיו והגישוהו שי למשוררת יוכבד בת־מרים

במלאות לה שבעים שנה, והספר הופיע עתה על־ידי „ספריית פועלים". משלונסקי, חלקין, אפרת, זוסמן — ועד יאיר הורביץ ודליה הרץ, רשמו את שיריהם בכתב ידם. כמו־כן הובאו בספר דברי נתן אלתרמן ז"ל שכתבם עם הופעת קובץ שיריה של בת־מרים. לבד היות הספר מהווה נאה למשוררת ותיקה, הריהו גם אסופה מעניינת של כתבי יד, שהגרפולוג יגלה בהם תכונות של משוררים, שחוקרי ומבקרי השירה לא גילום...

בצנעה, אך בעבודת־נמלים שקדנית שאין ערוך לה, עושה מכון „גנזים" את עבודתו:

מקבץ, רושם, ממיין, מכרטס, מתייק פזורי כתבי־יד, מכתבים, תמונות, מסמכים של מאות סופרים עבריים. עבודה זו נעשית בחחבא,

2000 ספרים יקרי־מציאות תרם ד"ר ישראל מהלמן לספריה הלאומית והאוניברסיטאית בירושלים

12 ספרים חדשים יופיעו ב„ספרית לעם" של הוצאת עם־עובד

מוקדי ברטרוספקטיבה

מאת שרה בריטברג

דמות הציור (1940) מ. טובי

מארק טובי

ויתים בואדי חרמיה, בשומרון.

ארץ שומרון היפה

בשדה

פסלי דיתה

שיקום מחצבת „נשר"

מאת אריאלה הראל

שיקום מחצבת נשר

א. עבר הדני

רישום של מארסל יאנקו לסיפור

מדוע הרמן הסה?

מאת גיטה אבינור

אנו נמצאים עכשיו בתחליך של גילוי הרמן הסה. תכלית זו איננה בשום פנים ואופן ישראלית: כי אם יבוא מאירופה וארה"ב. ב־איחור של שנה־שנתיים, האיחור הרגיל של אופנות בשטחים שו־נים, הגיעה אופנת הרמן הסה גם אלינו. לפני שנים מעטות עוד עמדו כל הכרכים של כתבי הרמן הסה על המדפים הגידתיים ביותר בספריות כשאבק מצטבר עליהם, ורק גרעין קטן של נאמנים קו־רא כתם. עתה הם סחורה מבו־קשת בשוק הספרים בעולם ה־מערבי. הסה עצמו נלחם כל ימיו בתופעות אופנתיות ובפופולא־ריות זולה; המוגם ושאוגם של בני האדם היו לו לטורח ועל דלת ביתו הכפרי במונטנולה היה קבוע השלט: „נא להימנע מבי־קורים". מכתביו של הרמן הסה לידידו הטוב תומס מאן, מסוף שנות הארבעים, מעידים על כמה רגז הסופר ואיש הרוח המזוקן על המוני הצעירים שלא התחשבו בשלט הנזכר.

פרסומו של הסה כבר עבר כמה תנודות ותהפוכות. הסה, גרמני על פי לידתו ושוויצרי על פי בחי־רתו, נולד בשנת 1877 בעיר ה־קטנה קאלב אשר בשווארצוואלד בגרמניה. נעוריו ועלומיו עמדו בסימן היפרש מתמיד. הוא ברח מבית־הספר; ניסה את ידו במק־צועות רבים; הרבה לנדוד מ־מקום למקום. בתקופה של מיכון גובר והולך, היה הסה חסיד נל־הב של ההליכה ברגל; כל גיבו־רי ספריו מגמאים מרחקים ב־צעידה של ממש, בלי להיעזר ב־כלי הרכב למיניהם — בין שהם בני התקופה (למשל, פטר קמנ־צינד), ובין שהם בני דור העתיד (יוסף קנכט) או ימי הביניים (גולדמונד). וכך היה גם הסה צועד בצעירותו. בד בבד עם הסטתו לאידיאלים אבסטרקטיים לגמרי („משחק פניני הזכוכית") הוא מקדיש תשומת לב אוהבת למלאכה יסודית ומדוייקת הנע־שית בידים ממש („פטר קמנ־...

[...]

הרמן הסה

חידת הסופר 18

מכתבים ותגובות

פגישה אחת עם ב. גלעד

הדסה אורנשטיין

על הדרישות מספרות

„מגילת האש"

רחל צוקרמן—מרם

שרה ויינשטיין

תל־אביב

הספרות ומחקר הספרות

(סוף מעמוד 1)

חוק פארקינסון של חקר־הספרות

אבל הקוראים מה יהא עליהם?

מחלה מדבקת

מחקרים במכילתא ובמשנה פסחים ובבא קמא

מאת חיים יצחק לוין

מתוך התחקות על החומר שבמקורות מקבילים ובמקורות מאוחרים עומד המחבר על דרך התפתחות של ההלכה התלמודית.

16.50 ל"י

תורת ארץ־ישראל בבבל

מאת צבי דור

מחקר על תויקה בין תורת א"י לסוגיות שבתלמוד הבבלי ועל השווי בנוסח ובתוכן של הלכות רבות בבבלי ובירושלמי.

15.— ל"י

(סידרת האוניברסיטה בר אילן)

הוצאת דביר

העולם היה בתוכי

- מאת עפר פניגר ז"ל -

עפר פניגר נולד ב־4 בספטמבר 1942 בגבעת־חיים. בצבא התנדב לסיירת הצנחנים. סיים קורס קצינים. לאחר גמר השירות הצבאי חזר למשק. עבד כרכז בתנועת הנוער המאוחד והתעתד ללמוד פסיכולוגיה ודרמה באוניברסיטת תל־אביב.

במסגרת חטיבת מילואים של הצנחנים, השתתף בקרבות לשחרור ירושלים ונפל ב־6 ביוני 1967 בקרב, בתעלות גבעת התחמושת.

עפר היה בעל כשרונות רב־צדדיים בכתיבה, בציור ובפיסול. עפר היה בן קיבוץ ואינדיבידואליסט.

"העולם היה בתוכי" הוא סיפור הדברים שאהב, המעשים שעשה והמקצת מן הדברים שנתן עליהם את דעתו...

הוצאת א. לוין־אפשטיין בע"מ

הפצה ראשית: "בית עלים", רח' קרל נטר 3, ת"א, טלי 623959.

הוצאת „המערכות" צבא הגנה לישראל

הופיעה מהדורה שניה

מאת:

פרופ' ברנארד לואיס

המזרח התיכון והמערב

ספר זה, מעשה־אמנות של כתיבה היסטורית, פורש לפנינו מבוא לבעיות המזרח התיכון המודרני, ומנתח את השפעת הציביליזציה המערבית על עמי האיסלאם.

הספר זכה לביקורות נלהבות בעתונות ובכתבי־העת המדעיים, ויש להמליץ עליו כעל ספר יסוד להבנת התהליכים המדיניים במזרח התיכון.

המחבר, פרופ' ברנארד לואיס מרצה להיסטוריה של המזרח הקרוב והתיכון באוניברסיטת לונדון וראש המחלקה להיסטוריה בבית־הספר ללימודי המזרח ואפריקה באוניברסיטה זו, הוא אחד מגדולי המזרחנים בדורנו.

מחיר — 8.20 ל"י

להשיג בחנויות ספרים ובבית ההוצאה

משרד הבטחון - ההוצאה לאור

בהוצאת „מורשת" ו„ספרית פועלים"

קרא — בחוברת החדשה של

ילקוט מורשת מס' 14

כתב־עת לתיעוד ועיון

תת־אלוף יצחק ארד פרשת חיים אחת; יוזי רוס — מגן דוד אדום בגיטו ווארשה; שמעון רודליך — יהודים בצבא אנדרס; פרופ' יעקב טורי — הגנה עצמית במאורעות תפ"ח; פרופ' דבורז'צקי — 10 שנים למשפט אייכמן; פרופ' ליפשר — היהודים במרד סלובקיה, ועוד.

את הילקוט ניתן להשיג בספרית פועלים וב„מורשת" ת.ד. 1577 טל. 267754

מן הלירי אל האפי
מאת אנדה עמיר

ערים ורוח
מאת מאיר אגסי

„אוצר ראשי־תיבות"
מאת אברהם בן־יעקב

פיסול כאשליה

חפץ ולא אדם

גדעון עפרת

משרד הבטחון - ההוצאה לאור

אלף ימי לחימה בקווים
אלף ימי. מערכה בזירה
אלף ימי מתח וחרדה בעורף

המשקפים את עמידתו של צה"ל במלחמת ההתשה והבטחת חיי הצירה ובנין לעם ישראל

באלבום המפואר על צילומיו המרהיבים הרואים אור לראשונה

1000 הופיע

הימים

תפוצה ראשית: „ספרים לעם" רח' יבנה מס' 7 ת"א
הזמנות מרוכזות: בבית ההוצאה רח' ב' 29 הקריה ת"א, טל. 259155.

מחיר -.30 ל"י

חשבונה ונפשה של ספרות
מאת עזרא זוסמן

על שפת לשון/א"ד שפיר

בעקבות הועידה הכ"ה של אגודת הסופרים

גולת הכותרת

אדם, בשיחתו ואפילו במחשבתו, פעמים, מדיר עצמו מנגיעה בנושא מסויים. בחזיון מסויים. מן הסתם מפני שנכווה בו. מפני שנפשו במקצת סולדת ממנו. מפני שסבור שאין סיכוי רב של תקנה לכל הדבר הזה. והמושך בעט סופרים אף הוא כך. אבל הנה קמתי על עצמי וסחתי אל לבי סו"ס דבר־משפט מסונן. ברור ומפורש, לאמור, שאין אגודת־הסופרים ואין הוועד של אגודה"ס, והוועידה והבחירות, ו„מאזנים", וכל השאר הכרוך בכל אלה, לא עניינים אישיים שלך, מבחינת נגיעתך המעטה, אף החרדה בהם לשעבר, ולא עניינם שלהם בלבד, מבחינת עשייתם בהם ונהגתם בהם כל הימים, לדרכם. אגודת־הסופרים היא אגודת כל הסופרים. הוועד משרת את כלל הסופרים. „מאזנים" אינו של האגודה, ואינו של הוועד, אלא של כלל הסופרים, יותר נכון של הספרות העברית. העושים־והמעשים הנבחרים שליחים הם, סוכני־ביניים הם, נאמנים הם, החייבים בדו"ח, לא רק לביקורת הוועידה, אלא לביקורת הציבור. לכן מותר לך, לכן חייב אתה להביע דעתך, ואפילו מן הצד. אף במיסיך למדינה משתתף אתה בקיום המוסד הזה ומפעליו. שותף אתה, אמנם נעלם ואילם, אך כל זכויות השותף לך, אפילו זכויות צד לוחם.

גולת־הכותרת, זה הוועד החדש. מניין־וחצי בחירי הספרות העברית הוצבו על ידי הוועידה על משמרת הספרות בוועד החדש. אלא שהטעם הלך־רוח מהסכני הפעיל את עטי הבוחרים. בחירים חדשים נבחרו, ומן הבמה המשומרת של האגודה נעלמו בחירים בעלי חזקה ותיקה של בחיריות, או כפי שאבא קובנר מכנה אותם: „האמונים לטרוח למען הציבור". רק מיעוטם נשארו. אולי עוד לא מיצו אלה את ותיקות חזקתם. אלה שנעלמו אולי רק לחופשת שנתיים הוצאו, אבל עובדה שהוצאו. אין זו תמורה שכיחה כל כך באגודת־הסופרים. תופעה שלילית חיובית ביותר, פשוט מבחינת אי־שכיחותה.

חידוש שני — תוספת לחלוחית לוועד. הפעם — לחלוחית של שירה. לחלוחית של שירה בגונים שונים ובטעמים שונים של לחלוחית. בוועד החדש תשעה משוררים, כמדומה לי. רוב־הארי בוועד. ועד פיוטי איפוא לפנינו.

מן הוועד נעלם מו"ל פרטי אחד (לכל היותר, ראוי היה להיבחר לוועד איגוד־המו"לים, אילו בחרו בו המו"לים). אמנם, נכנסו משוררים המקורבים להוצאה הפרטית הנ"ל, אבל חס לי מלהטיל בהם כל דופי בשל כך. הרי נבחרו גם משוררים שהם בני־בית בעתון־ערב אחד. ויש בוועד שקשורים בעתון יומי זה או אחר, בהוצאה מפלגתית זו או אחרת. הרי אי־אפשר שסופר עברי לא יהיה קשור במשהו. במוסד כלשהו, לפחות.

התמורה גם תמורה גילית היא. בכל מוסדות המדינה עדים אנו עתה לשידוד מערכות הגילים. נהיה עדינים יותר ונאמר: דורות. ונאמר: משמרות.

והתמורה גם תמורה פרצופית. פרצופי־פנים ספרותיים חדשים שלא יוצגו עד עתה בוועד של אגודה"ס מיוצגים מעתה בו בפעם הראשונה בתולדות פרצופיותם הספרותית האישית. ובכן, גם תמורת פרצופית־אישית.

רק השיטה. רק הדגם. לא כל קערה ניתנת להיפך על פיה. לווי־מח של יקום־מח לתמורה: הדגם הישן. זו לפי הדגם הישן התחוללה: חוץ ממיעוט נושא את עצמו, מוצא אתה מקבילים חדשים לנעלמים הישנים, כצלמם וכדמותם. רק צעירים יותר, ואולי רעננים במקצת. טירונים הם בבית־ספרה של החזקה, אבל הרי הם גם רכים־ילודים באווירו של עולם ועד אגודה"ס.

מעתה שנתיים נהיה עדים לגידולם, ונראה מה יעוללו לנו. נהיה צופים אליהם בעין פקוחה. בעין רואה חשבון.

הכסף, מתן המדינה, בידיהם. סמכויות בידיהם. פרס ביאליק, פרס ברנר, וכו', בידיהם. פקדון של חשיבות בידיהם. וגם ציפייתנו ציפייה של חשיבות היא.

אגודת הסופרים עצמה

אגודת הסופרים היא מוסד ישראלי טבעי מאד, טיפוסי מאד.

בכך שהיא יותר מעצם עצמה.

היו מוסדות כאלה לפני קום המדינה. הסתדרות העובדים, למשל, ההסתדרות הזאת היתה לא רק הסתדרות עובדים. היא היתה גם המדינה־בדרך כמעט. ההתישבות כמעט. ההגנה כמעט. הכל כמעט. התנאים, כנראה, חייבום להיות כך. חלוציותה, בוודאי, חייבתה להיות כך.

גם אגודה"ס אינה רק אגודת־הסופרים המקצועית. היא גם אגודת הספרות העברית כמעט. היצירה המקורית כמעט. היצירה התרגומית כמעט. הכל כמעט. אבל התנאים אינם מחייבים אותה להיות כך. כי אין תנאים בכלל. וחלוציותה אף היא אינה מחייבת אותה להיות כך. שהרי אין בה חלוציות. אולי רק מין חלוציות ועדית.

מדוע היא איפוא יותר, מדוע היא איפוא למעלה מעצמה?

מדוע היא, מדוע הוועד — שהרי היא איננה קיימת כלל, אלא אך הוועד קיים — הוא ועד הספרות העברית? היא, שעד לפני שנה ומשהו „מאזנים", המוצא על ידיה, בכספי המדינה, היה „ירחון אגודת הסופרים", כלומר, כיוון שבעצם רק הוועד קיים — היה „ירחון ועד אגודת הסופרים". מדוע צריכה אגודה"ס לעסוק במישרין במו"לות? בהוצאת ירחון וספרים?

מדוע? משום שהיא למעלה מעצם עצמה. היא למעלה מאגודה מקצועית. היא הספרות. היא המקור והיא התרגום.

אבל אם היא כך, מדוע מרכזיות הוועד הראשון והאחרון? מדוע לא תהיה כהסתדרות העובדים, למשל, שיש בה ועדה מרכזת, ויש בה [illegible] לתרבות, ויש בה איגוד מקצועי, וכו'? מדוע לא תהיה כסוכנות היהודית, שיש בה הנהלה, ויש בה ועד פועל, המתכנס פעמיים בשנה, כמדומני?

כוונתי לומר, שאם היא מוסד ישראלי טיפוסי, עליה להיות ישראלית טיפוסית לגמרי. מכף רגל האגודה ועד קדקדה. סבורני שאולי תבוא תקנה כלשהי לה. אם תבוצע בה דצנטראליזציה. אם לענייני ספרות ומו"לות ספרותית — אם אמנם נגזר עליה שתעסוק באלה — תתייחד מחלקה נפרדת לספרות ולמו"לות, בנפרד מן הוועד הכל־כולל וכל־יכול.

אני מתכוון בעיקר לספרות, וממליץ על — הפרדת הספרות מן הוועד.

הדצנטראליזציה צריכה לכלול, כמדומה לי, גם הקמת מעין מועצה שתתאסף מזמן לזמן ותדון בכלל ענייני הספרות של האגודה. אין להניח שרק הוועד יהיה קיים, הוא ואין בלתו, ספון בחדר הישיבות, קיים קיום ישיבה שבועית בחדר הישיבות, ורק אחת לשנתיים יופיע לפני הוועידה — כדי להיבחר שוב.

עליו להיות תלוי כל השנתיים, ברציפות, במוסד כלשהו, חי וקיים ופועל.

אם תיערך אסיפה לבעיית התקנון, אסיפה זו חייבת, לדעתי, לדון בשאלת הדצנטראליזציה של אגודה"ס. בשאלת הפרדת הספרות מן הוועד.

המיבנה של אגודה"ס איננו מושלם ולכן אין לה מיבנה כלל.

רק ועד יש לה. ובניין.

טעות־מען וטעות־כיוון

איש־„עכשיו" גבריאל מוקד שואל־מתריע, לפי העתונות: מדוע יש לחיים גורי, למשל, טור קבוע ב„דבר"? אני לא כיבדתי עצמי בהשתתפות בוועידה. ולכן רק טעם השאלות, הטענות, ההטחות, טעמתי מרחוק, בעזרת העתונות, ואף שבריר־נטף משצף־הקצף של הדו־קרב לא הותז עלי.

אני יבש איפוא, ודברי יבשים יהיו.

קודם כל, יש לחיים גורי, למשל, טור קבוע משום שהוא כותב אותו בקביעות. לפני שחוטר לו טור קבוע ב„דבר" היה לו טור קבוע ב„למרחב" ע"ה. כמה טורים קבועים. וכל אלה לו רק משום שהוא כותבם, ורק משום שיש לו במה למלאם. במה יש לחיים גורי, למשל, למלא את טוריו הקבועים בעתונות הפועלית? במה שיש בו עצמו. ובמה שיש בארץ. ב„מעורבותו" — הרי „מעורבות" אומרים היום — הבלתי־רגילה בארץ ובחיי הארץ, בבטחון ובהתישבות וכו', ממלא הוא את טוריו. בארץ עצמה ממלא הוא את טוריו. בעניינו העמוק בה. בדאגתו. בחווייתו האישית והציבורית. בלבטיו, ובלבטי הארץ. הנה באלה ממלא חיים גורי, למשל, את טוריו הקבועים בעתונות הפועלית. הם ניתנו לו משום שהוא נותנם לה. ומשום שאת עצמו בהם הוא נותן לה.

זאת צריך איש־עכשיו גבריאל מוקד לזכור. לזאת לשים לב. אין מתן־חינם. המתן לעולם הוא דו צדדי. אדם צריך לעבוד ולטרוח, להיות קשור בכל נימי נפשו בחיים ובמרכזי החיות, ובהם, עמהם לטרוח.

אמנם, יש כמה סופרים, משוררים, ואלה כותבים רק סיפוריהם, רק שיריהם, ואלה אינם חורשים הארץ לארכה ולרחבה, אלא חורשים מזמן לזמן אירופה ואמריקה, ואלה לא טורים קבועים בעתונות מקבלים הם, אלא מתנים תוריים קבועים אחרים, שאינם כרוכים בשום טרחה ועמל. הם־יוצאים מן הכלל. הם, כבר כמעט עולמיים הם. אך לא באיזה יוצא־מן־הכלל דנים אנו כאן. למשהו יוצא־דופן מיוחדים אנו דברינו המעטים.

טעות־מען כאן. מען גורי. וטעות־כיוון. אין סופר בעל השקפה פוליטית מסויימת יכול לתבוע ממוסדות בעלי השקפה מנוגדת תיקון מעמד, אינו יכול לטעון כלפיהם טענת קיפוח. על קהלו שלו, על מוסדות קהלו שלו, על עתונות קהלו שלו — אם אלה קיימים — עליו להתלונן, להתגולל. פשוט, טעות־כיוון.

איזה טור יכול מתנגד „המימסד הציוני", למשל, מתנגד המשטר הציוני, לפרסם בעתון ציוני־פועלי? את הטור הדרוש לעתון הזה לא יוכל לכתוב, לפחות מן הבחינה הציונית. רק חיים גורי, או כיוצא בו, יוכל לכתבו, לפחות מן הבחינה הציונית.

איך יכול גבר להתריע על אשה: מדוע אין את אוהבת אותי?

יש רק דרך אחת: להשתדל ולעורר, אם אפשר, את האהבה הנמנעת הזאת, ולהיות מוכן לכשלון.

או דרך בדוקה. חלקלקה. של השתחלות צלופחית מוסווית.

אבל לזה דרוש כשרון צלופחי. וכשרון אחיזת־עינים. ויש כשרונות כאלה.

מדוע הרמן הסה

(סוף מעמוד 2)

קידו בשירות הכלל הוא חשוב ביותר בכתבי הסה. גם נרקיס רצה לעמוד במקום בו ייטיב לשרת אחרים — ודווקא המשרת הרמה היא הנותנת לו אפשרות זו. אכן, יוסף קנכט מגיע לשיא גדולתו כאשר הוא עוזב את קאסטליה. בה הגיע לקצה גבול מפעלו כמגיסטר לודי. מנהל משחק פניני הזכוכית. והוא מבקש לשרת את העולם מחוץ לקאסטליה. העולם זקוק ליד מכוונת ומדריכה יותר מן הפרובינציה הפדגוגית המושלמת. וכיצד יכול אדם מסוגו של קנכט לשרת את העולם? כמורה וכמחנך. כמובן, למרות שקנכט מוצא את מותו ימים מעטים לאחר שעזב את קאסטליה, כבר הצליח להטביע את חותמו על תלמידו. מפעלו לא עלה בתוהו. יש להניח שאזהרתו למנהיגי קאסטליה מפני ההסתגרות. אף היא התחילה לתת אותותיה אחר מיתו. ונוצרו יחסי גומלין בין הפרובינציה הפדגוגית שעיקר מהותה רוחנית. ובין העולם הגשמי הזקוק כל כך להדרכה. חלק לא מבוטל מכוח משיכתו של הספר טמון בעובדה. שאין בו מסקנה סופית. אפילו קאסטליה, הארץ האידיאלית, אינה סוף הדרך.

אחת הסיבות החשובות לפופולאריות המחודשת של הרמן הסה נעוצה ודאי בהתנגדותו למימסד, ובחשיבות שהוא מייחס למעשיו של היחיד. אך יש לזכור שהמשמעת העצמית, שהוא דורש מגיבוריו, קשה ואחראית יותר מן המסגרות החיצוניות. הסה העריך מאוד את ההיארכיה של הכנסיה הקאתולית. הערכה המוצאת את ביטויה במיוחד ברומן „משחק פניני הזכוכית". כללי ההתנהגות והנימוס המושלם חשובים ויקרים לו. ספק הוא בעיני. אם מעריציו החדשים של הסה היו חשים עצמם בנוח בפרובינציה הפדגוגית שלו.

גיטה אבינור

ראיון עם יחיאל שמי

פיסול כאשליה של בריאת העולם

מאת שרה בריטברג

[illegible]

פסל בתרומות של 20 אלף איש

[illegible]

בבית־המלאכה שלך בקיבוץ כפרי ראיתי פסלים משנת 1959 — עיצומה של תקופת העיסוק ב„ברזל הקרוע" — בהם ניכרת נקיות של קווים וקשר הדוק מאוד לעבודות שאתה יוצר היום. בשנת 1960 חזרת שוב לקרוע בברזל. מה קרה בתקופת ביניים זו?

— את העבודות משנת 1959, לא הצגתי בארץ. התחלתי לעבוד בצורות נקיות והצגתי את העבודות בניו־יורק. הפסל הנודע, דייוויד סמית, קרא ביקורת ב„ניו־יורקר", בה נאמר שאני הפסל המבטיח ביותר שנראה לאחרונה בניו־יורק. סמית בא לתערוכה, התבונן, וחתם את שמו בספר־האורחים לאות הערכה.

כשרציתי להמשיך לעבוד על פסלים אלה חשתי שעלי להביא אותם לידי ליטוש מושלם, להפוך אותם לאל־חומר ולגיאומטריזאציה מוחלטת. מבחינה נפשית לא הייתי מסוגל לעמוד בזאת ועזבתי את הסגנון. כיום, כאשר חזרתי לדברים דומים, אין לי הצורך להגיע לליטוש הסופי ואני יכול להמשיך לעבוד בחומר בצורה הנראית לי. יתכן שאילו המשכתי אז לעבוד באותם פסלים, הייתי מגיע לפני עשר שנים לפסלים שאני יוצר כיום.

עבודת־כפיים היא חלק מפיסול

„העשייה בידיים" היוותה חלק מרכזי בתהליך מחשבתי־תיכנוני־עשייתי של פסליך. כיצד אתה מסתגל לעבודה בפסלים גדולים בהם אתה המתכנן והביצוע מועבר לידי פועלים ומהנדסים?

— הפסל בראנקוזי, שלימד מישהו לחטוב בגרזן, הסביר לו שעליו לתת מכה ולהמתין לתגובת העץ. כיום, אינני זקוק למכה כדי לקבל את התגובה. שנים של עבודה בחומר מפתחות רגישות כה גדולה, שאני רואה בדמיוני את הצורה וכבר יודע כיצד תיראה ותשפיע על סביבתה. אך קשה לי להינתק מעבודת־כפיים. אני מצטרף אל הפועלים ועוזר ביציקה. הפסל שהקמתי בתיאטרון בירושלים לימד אותי את יכולת הניכור מן העבודה. נדמה לי שכיום אני מסוגל לשלוח תוכנית לפסל לארה"ב ולתת להם להקימו שם מבלי שאראה כיצד עושים זאת. אולי ברגע האחרון אתפוש מטוס וארדוף אחרי התוכנית כדי לפקח על הביצוע. אינני בטוח.

עם זאת, התיכנון בלי העשייה אינו מפרנס אותי רוחנית. בקונצפציה שלי עבודת־הכפיים היא חלק מעבודת הפיסול. אני מתגבר על הניתוק מאחר שאני ממשיך כל הזמן ליצור פסלים שאני מקימם בעצמי, גם במודלים אינני עוסק. אפילו אינני רושם את הפסל לפני העבודה. הרעיון הסופי של הפסל מתגבש תוך כדי עשייה.

פסל בברזל „קרוע" — יחיאל שמי

שיתוף גורמי הטבע לפיסול בנוף

באכסליה שלך מצויים מודלים מושלמים, בניגוד למה שאמרת. במודלים אלה ניכרת תפיסה פיסולית חדשה מזו שמיוצגת בפסל בלוד.

מודלים אלה הם רעיונות לפסלים בנוף, שאינם מתחרים עם הנוף ולא משתלבים בו. כיוון שלא ראיתי סיכוי מיידי לממש את הרעיון הבאתי אותו לידי השלמה במודל, ואף חיברתי חוברת דוקומנטציה המסכמת את עיקרי הרעיונות ודרכי הגשמתם. אני רוצה להגיע ליצירה שהיא עובדה פיסולית־התהוות ושינוי. הליכה עם כוחות הטבע על כל גורמיה תוך שינוין האיטי ושיתופו ביצירת עובדה חדשה. המודל מתאים לאזור ואדי־נחל־אכזב. כמותו יש רבים באיזור אילת ובמדבר יהודה. הכוונה היא לפזר באזור ניקוז של הוואדי קירות של פלדה המורכבים משיפועים. לוחות־פלדה, בגובה של עשרים מטר. השיפועים מנוגדים בחריצות — בחומר ובצורה — לסלע, לחול, לסחף. קירות הפלדה יוצרים קניונים פיסוליים חדשים בוואדי ועליהם תיווצר טופוגראפיה חדשה לאחר הסחף. כאן הטבע משתף פעולה ליצירתו ושינויו של הפסל החדש.

האם אתה מקיים קשרים או מושפע מזרמים שונים בעולם הפיסול?

— אני מברך על החירות האמנותית וריבוי הזרמים התואם חברה הטרוגנית בה אנו חיים. קשה לי להעריך את הזרמים השונים. שכן כאמן אינני יכול להתבונן מן הצד. אני חייב להוציא מסקנות מן המתרחש ולהיות קנאי לה. ההשפעה נוצרת בצורה בלתי ברורה.

יש פסלים שאינם באף תא במוחי — הסוריאליסטים למשל. מרסל דישן השפיע עלי. האמנים המושגיים שביטלו לחלוטין את עשיית הפסל ומסתפקים בהצהרה הכתובה אינם אומרים לי הרבה. בעקשנות של הפסל כריסטו להגשים את המושגיות שלו אני רואה יותר כח מאשר בהצהרה בלבד.

מחאה אינה עניין לאמנות פלאסטית

הפופ האמריקאי מובן לי כתגובה לחברה מסויימת, תגובה של מחאה. מחאה מעולם לא היתה נקודת־הארכימדס של אמנות. כך חשבתי גם כששטף את

(סוף בעמוד 6)

גיורא לשם

אירופה 1939

[illegible]

עם הצגת „חפץ" בתיאטרון העירוני של חיפה

חפץ ולא אדם

מאת גדעון עפרת

„חפץ", מחזהו החדש של חנוך לוין (מוצג על־ידי התיאטרון העירוני, חיפה) אינו ניתן לסיווג קאטגורי ברור; אין הוא עשוי בסגנון מחזות מסויימים ואפילו לא אלה של חנוך לוין עצמו. שכן, להוציא משפט אחד בודד על „הממשלה האומללה", אין ב„חפץ" כל נגיעה ישירה בבעיות פוליטיות לוקאליות. המחזה עוסק באדם האוניברסאלי (אף שהבמאי, עודד קוטלר, ניסה לשוות למחזה איכות לוקאלית כלשהי, שאליה עוד אחזור), האדם במירב היבטיו, כשהמבט הציני על האדם הוא הדבר היחיד ממעט המעיד כי המחבר הוא חנוך לוין. מכאן גם, שהאליגוריות שב„חפץ" אינה ספציפית — אינך יכול להפריד בין דמויות המחזה ולחפש את „הנמשל" לכל דמות, אלא יש לראות בכל הדמויות בצירופן מעין מיקשה מורכבת מאוד של תכונות אנושיות, אשר בסך־הכל מייצגות הן את „מהותו" של האדם, כפי שזו נתפסת מבעד למשקפי העייפות הצינית של המחזאי. כלומר, חנוך לוין אינו מעוניין לומר שכולנו כמו חפץ — קרבנות אומללים וחסרי־אונים, או שכולנו כמו פוגרה — אגואיסטים שתלטניים; אלא המחבר אומר גם זה וגם זה: האדם אינו יצור אכזר, אגואיסטי, אידיוט, מגוחך וחסר־אונים.

אם בכל זאת ניתן לסווג את „חפץ" במונחים ידועים, הרי לפנינו קומדיה שחורה (שחורה יותר בחלק השני, בהיוודע כוונות התאבדותו החגיגית של חפץ, כשהמחזה מקבל איכות דירנמאטית של הומור אבסורדי על המוות, בנוסף לציניות ביחס אל כל ערך שהוא), המזכירה קומדיה שחורה אחרת — „טאנגו" מאת מרוז'ק; לוין, כמרוז'ק, מציג אוסף של קאריקאטורות, מין משפחה של טיפוסים גרוטסקיים, בה כל אחד הינו סטריאוטיפ מוגזם ביותר המאופיין בקאטריסה הקיצונית שלו: אדש ברדש — השכן ההיפוכונדר, ורשביאק — הארוס הנאמן, פוגרה — הבת המפונקת והרעה, חנה צירליץ' — המלצרית העייפה, שוקרא — השכן הפסימיסט הרשע, כלמנסע — האידישע־מאמע הנוראה, טיגלך — האב הבורגני, וחפץ — דייר־המשנה שהוא סתם אדם קטן, כנוע, המוצא הנאה בסטאטוס של אפס מושפל עד עפר. אך קיים הבדל משמעותי בין „טאנגו" ל„חפץ": מרוז'ק מנגד את הקאריקאטורות הבלתי נסבלות והמגוחכות שלו בדמותו של ארתור המהפכן, המורד בסדר הישן (מרוז'ק אמנם מציג אבסורדיזאציה של המהפכה, התהליך ציני לחלוטין של מיתיזאציה של מציאות הסדר הישן); ואילו חנוך לוין אינו מעלה במחזהו אפילו מהפכן פוטנציאלי כלשהו. להיפך, חפץ הוא אנטי־תיזה מובהקת לארתור ב„טאנגו". חפץ הוא אנטי־מהפכן, אשר אפילו קוראים נציגי החברה המעוותת תגר נגדו וחפצים במירדו, הוא מכופף ראשו לעד ומקבל את צו הסדר העקום.

האבסורד שבקבלת הדין

אולי דוקא בדמותו זו של חפץ טמונה האלגוריה הפוליטית של חנוך לוין, כאשר הנמשל הוא האבסורד שבקבלת־הדין; אף שקשה לייחס לחנוך לוין אמונה בשינוי המצב. נוכח ראייתו את דמויותיו המאופיינות במין טמטום נצחי, מושרש, גנוני, אם־סות־מותיו שהיא מהותית באוסף זה או אחר לאדם באשר הוא אדם. חשוב לציין, שאי־המודעות העצמית, חוסר הכרת בזיונם וגיחוכם, מאחדים את כל הדמויות במחזה. וזוהי אי־מודעות עצמית שורשית הנוגדת כל אפשרות של שינוי המצב בעתיד.

כרקע להמשך הדיון במהותו של „חפץ", אסתייע בתקציר המחזה, הניתן בתוכנייה להצגה:

מערכה ראשונה: ערב חתונת הבת, פוגרה, יוצאים הוריה טיגלך וכלמנסע לבלות עמה ועם ארוסה, ורשביאק. חפץ, קרוב־משפחה רחוק ודייר־משנה בביתם זה שנים, נעלב על שלא שיתפוהו בסוד ההכנות לחתונה ומתחיל להציק בצורה יזָוויות לטיגלך ולכלמנסע. כתגובה, מכריזים הללו מלחמת חורמה עליו ומשחקים בפניו לילה תמים את כל תולדות חייו הגלמודים במטרה לטמטו. משעולה הבוקר מתמוטט חפץ ומכריז על התאבדותו העתידה ביום חתונת פוגרה. מערכה שניה: חפץ הזמין אנשים לטקס קפיצתו מן הגג. אל הטקס מופיעים טיגלך וכלמנסע, שרצון־חייהם דוקא בידי פוגרה עד שהפכו לישישים יבשים; חנה צירליץ', המלצרית העייפה, שתלתה תקווה רומאנטית בחפץ, לא נענתה, ועתה הוזמנה לשרת בהנשמת כיבוד בטקס; אדש ברדש, חברו הנרפה של חפץ, שנתארש עם חנה צירליץ', אך נעזב מיד על ידיה; שוקרא, הרשע המקומי, שניסה לחשוף אומללות באשר הלך ושנתגלה בעצמו כאומלל על־ידי פוגרה; וכן פוגרה, שנישאה זה עתה, בלוויית החתן ורשביאק המסור והמושפל. משמגיע רגע הקפיצה, חוזר בו חפץ ובוחר שוב בחיים, אך בעל כורחו נדחף הוא ממוות מראש הגג על־ידי פוגרה...

לפנינו, איפוא, קבוצת אנשים שאינם כאן ועכשיו (שמותיהם המוזרים המנטרלים אותם מכל סביבה, כשם שלא מצויין במחזה שם של אף לא מקום אחד), אך בכל זאת שייכים הם לכאן ולעכשיו; השמות המוזרים יש בחלקם משהו מן השם היידישי, ובכל השמות יחדיו יש משום קיבוץ גלויות, משהו המזכיר אווירת שיכון ישראלי. גם הצפיפות המודגשת במחזה — הדיור הצפוף הכופה הצצה הדדית, השכנות הלוחצת — בהכרח מזכירה לנו את השיכון הישראלי המצוי. אך, כאמור, אין זה מחזה על ישראל דווקא, אף שההשלכות על ישראל, לגיטימיות ביותר. זהו מחזה על האדם וחייו כתופעה אבסורדית, מגוחכת ומטורפת. לא לשוא נע המחזה יותר ויותר לקראת הטירוף ולקראת האבסורד: יותר ויותר מקאברית, יותר ויותר הזדהות עם מישחקי־העינוי של חפץ, טיגלך וכלמנסע מתחלפים בתפקידים (ובמלבושים), פוגרה הופכת יותר ויותר בלתי נסבלת, וחפץ מושלך מן הגג.

התנועה הדראמאטית של המחזה הינה ביסודה זו המופרת ממערכונים קומיים שונים (וכידוע, תחום התמחותו של חנוך לוין הוא המערכונים) — דהיינו סיטואציה עם מינימום עלילה ועם מאקסימום קריזום של דמויות, כאשר ההתפתחות היא בכיוון של העצמת האבסורד שבסיטואציה, ניפוח ומתיחה של מערכת־היחסים האבסורדית היסודית.

יצויין כי המחזאי עושה שימוש מעניין בתלבושות, כאשר הלביש האבסורדי מקביל, ולעתים מציין את הטירוף ההולך וגובר במחזה: הפיג'מה הנצחית שלובש אדש ברדש תחת בגדיו, גלימת הספר שמעלה חפץ על גופו כציון אותו שלב שבו מתחילה התדרדרותו (הוא מחליט לגזוז לכלמנסע תלתל כנקמה על אי־שיתופו בהכנות לחתונת פוגרה), החזיות, התחתונים וכובע־הטייסים שלובשת פוגרה בחלקו השני של המחזה, החלפת הבגדים של טיגלך וכלמנסע לקראת סוף המחזה, והמכנסיים המופשלים של ורשביאק בסיום, ושוקרא האוחז בבגדי הכלה של פוגרה כבדגל המתנופף ברקע קפיצת ההתאבדות של חפץ — כל המרכיבים התלבושתיים הללו גורמים להתעצמות הטירוף, כשכל תלבושת אבסורדית ומגוחכת מרעותה.

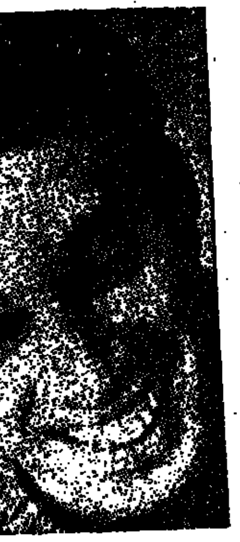

חנוך לוין

ציניות, לעג ובוז לאדם

האם זהו מחזה אבסורד? גם טונת וזה קשה ליישם בפשטות על „חפץ". מחר, לפנינו מערכת של אנטי־גיבורים מובהקים המוצגים בבזיונם העצמי, והמקבילים באיפיונם זה לדמויות המופרות של מחזה האבסורד. במקביל למחזה־האבסורד, גם ב„חפץ" אין כל תקווה לשינוי, והרע השולט בכל, הרע המאפס כליל את האדם, ימשיך לאפסו לעד. אלא שמאידך, אין האבסורד של חנוך לוין מטאפיסי בצורה כלשהי: במחזהו אין העולם מתפורר כבמחזות יונסקו או בקט ואין קיימת חרדה כבמחזותיו של פינטר. האבסורד של חנוך לוין מתחיל ונגמר באדם. אבל גם אין זה האבסורד המוסרי של דירנמאט, באשר לוין אינו תולה באדם את חטא תאוות הממון והשררה. לוין בכלל אינו תולה באדם חטאים, אלא פשוט בז לו, לועג לגיחוך שבהתנהגותו, בתקוותיו ובמעשיו. האדם הוא אפס אבסורדי, וחייו הם אבסורדיים, פשוט משום שכזה הוא האדם. כל שנותר לעשות הוא לצחוק, למען לא נתפנה אלי בכי. תשובתו של חנוך לוין היא, איפוא, סיזיפית במיטב מסורת האבסורד — צחוק על הבכי, פארסה על הטראגדיה. ששמה האדם. דומני, שדבריה של מרתה פיוינסקה על מרוז'ק יתאימו גם לקומדיה השחורה של חנוך לוין:

„המציאות בתיאטרוננו... אינה אבסורדית. האבסורד הוא הצורה בה גיבוריו תופסים את המציאות... הדראמות של בקט או של יונסקו, עם כל השוני שביניהן — הן מיקרו־קוסמוס, או חלקו האנושי של המיקרו־קוסמוס, הדראמה (של לוין) היא מיקרו־חברה... קשרים בין־אנושיים הופכים בתיאטרונו של (לוין) לכמעט מוחלטים. חלוקת הכוחות היא בלתי מעורערת, כמו חוקי הטבע בתיאטרון האבסורד... המוחלט גובל עם האבסורד... (לוין) אינו מיסטיקן, הוא שכלתן, אבל השכלתנות מובילה לקאטגוריות מוחלטות, ומכאן נובע אצלו האבסורד..." כותב יוזופסקי: ,המבקרים הפולנים קובעים, שהגרעין ממנו נובע החימור של מרוז'ק (והדבר נכון, לדעתי, גם ביחס ללוין / ג. ע.) הוא הפארודיה. לזה יש להוסיף שנבטי הגרעין הזה לא רק מטפסים אל על, אלא פורצים לעומק. בדרך כלל, הפארודיה מעבירה תחת איזמל הניתוחים את התכונה החיצונית של התופעה, ווה כדי לכוון את תשומת־הלב למהותה'..."

היחס הברור ביותר בין „חפץ" לבין מחזות האבסורד ייראה לאור מה שקרוי במחזה „מישחקי חפץ": חפץ הוא מעין סטנלי של „מסיבת יום־הולדת" לפינטר. כסטנלי הוא מעונה קשות, וזאת באמצעות מישחקים למיניהם. טיגלך וכלמנסע מענים את חפץ בשחקם את חפץ המציץ על כלמנסע המתפשטת, חפץ המציץ על אמו הגוססת מבלי שינקפו לבו ויחוש לעזרתה וכיו"ב. אלא, שבעוד סטנלי מעונה וסובל קשות על־ידי גולדברג ומק־קן, שהם נציגים מיסטיים של כוח מסתורי ואפל, מטאפיסי, מוחלט (ולא לשוא מיסטיות רבה מאפיינת את דמותם), הרי חפץ מעונה על־ידי טיגלך וכלמנסע שהם היפוכו של מימד מיסטי כלשהו: אלה הם שני אנשים אפסיים ומגוחכים ותו לו. סבלו של חפץ אינו איפוא מטאפיסי כזה של סטנלי, אלא אנושי פשוט, מצוקתו של האדם הקטן שבני מררים לו את החיים. ואכן, נושאו הבלעדי של „חפץ" הוא „למרר את החיים".

מירור החיים הוא גם, כידוע, נושאה של כל טראגדיה. אך לוין מציג בפנינו פארודיה על כל מרכיבי־הטראגדיה האפשריים: הגיבור הטראגי הרפך לאנטי־גיבור זבובוני כחפץ. חפץ: „בואו חיים יקרים, זמן מבוזבז — בואו ספרים... מלחמה... מנחלים... עייפות... בואו כולכם, התאספו סביבי ותנאמו לכם נאום: אורחים נכבדים, קטון קטונתי... קטון קטונתי... מי ימצא אותי?...". חפץ אינו אפילו אנטי־גיבור, משום שלמעשה אין הוא קיים כלל: חפץ אינו אדם כי אם חפץ, חפץ בידי הסובבים אותו: עובדה זו מסומלת על־ידי ורשביאק המדלג על גופו של חפץ כעל סוס־קפיצה... לא רק שהכל דורשים מחפץ להרכין ראשו, להתנצל בפני כולם על עצם קיומו האפסי, להודות באומללותו, להודות שאין הוא נהנה מן העוגה שלו; לא רק שהכל תולים בחפץ את האשמה בכל, מבטלים ומבקרים אותו, אלא, שאפילו עניין מותו — ובמוות רואים האקזיסטנציאליסטים את שיא התגשמותו של האני, באשר האדם עומד אז בדד נוכח עצמו ללא שום אפשרות של בריחה — אפילו מותו אינו חלק מעצמיותו של חפץ, כיוון שאין לו עצמיות. במסגרת „אולימפיאדת חפץ" מתחרים כולם ב„הריגתו", עושים לו את המוות, וכל אחד בטוח שאך ורק בגללו מתאבד חפץ בשעה שש בערב. כלומר, אפילו מותו של חפץ אינו שלו, שכן כולם רבים על זכותם במוות זה, או שמיישמים מוות זה על אישיותם והקאפריסה שלהם: אדש ברדש חרד שמא יקבל התקף־לב נוכח התרסקותו של חפץ, עבור שוקרא זהו „סוף סוף קצת סדר בעולם", עבור טיגלך וכלמנסע זהו מישחק נוסף בעינויי חפץ — „מישחק הקבורה של חפץ" ועוד.

מחזאי עייף כ„מכבה פנסים"

כדאי להדגיש שיחס זה אל חפץ אינו פאתטי מכל וכל: איננו מוילים דמעה על צרותיו של חפץ, באשר חנוך לוין, על־ידי הציניות האופיינית לו, יודע לשבור כל מתח פאתטי לשברים קומיים־אבסורדיים, ותמיד גואלת הבדיחה הצינית את המחזה מפני הדמעה. איננו מסוגלים להזיל דמעה על חפץ גם מן הסיבה שחפץ כאילו בוחר בצרות הבאות עליו: הוא מרכין ראש, מתכופף תמיד, לא רק משום שהוא חלש ומיסכן, אלא משום שיש בו משהו סאדו־מאזוכיסטי: סוף־סוף, כבר שבע־עשרה שנה שהוא סובל והוא אינו עושה דבר נגד מצבו, אפילו לא מנסה. איפיון זה, שהוא כמובן אנטי־טראגי מעיקרו, מתלווה בפארודיה על הגיבור הטראגי, המנסה, למרות הכל, ללחום למען האידיאל: הקרב הנורא, המלחמה הכללית שמכריז חפץ נגד טיגל וכלמנסע (המלחמה המתבטאת בגזיזת התלתל) היא פארודיה על המבחנים הנוראיים שעובר הגיבור הטראגי במסעו אל הגשמת עצמו וחרותו. „אביא את חפץ המנוצח שי לחתונה של פוגרה", מכריז טיגלך, ואנו מגחכים נוכח האפס המובס מראש, המביס עצמו במו ידיו בקבלו עליו את הרע במין שלווה צ'כובית טראגי־קומית, החסרה את הפאתטיות הצ'כובית.

אך חנוך לוין לועג לא רק לדמות הגיבור

(סוף בעמוד 6)

מיגואל אנחל אסטוריאס

CERBATANERO*

לִפְעָמִים חָזַר הַ־Cerbatanero
וְיוֹתֵר מְנֻדּוּדֵי שְׁנָת עֲמֻקּוֹת עֵינָיו.
— Cerbatanero, הַגֵּד, אֵי הַשָּׁמַיִם?
— לְקָחָם אֱלֹהִים...
— כֻּלָּם...?
— כֻּלָּם.
וְכָךְ הָיָה טוֹב יוֹתֵר...
— מַדּוּעַ, Cerbatanero?
— כִּי אַחֲרֵי כֵן יִקַּח אֶת הַגְּבָעוֹת,
הָאָרֶץ תִּשָּׁאֵר לְלוֹחֵם,
וְהַיָּם בְּעִקְבוֹתֵיהֶם וִיבַכֶּה
אֶת מַסַּע הָאֵבֶל.

כַּאֲשֶׁר בִּהְיוֹת הָאָדָם עָיֵף מִהְיוֹת אָדָם
(אֵי הַפֶּרַח שֶׁאֵין מְנִיחוֹ
בַּעֲיֵפוּתְךָ?)

לוֹקֵחַ אֱלֹהִים אֶת הַטּוֹב מִן הָאָרֶץ.
יוֹרְדִים אֲרוֹנוֹת־מֵתִים שֶׁצִּבְעָם כְּצֶבַע עֲנָנִים
בִּשְׁבִיל אֶגְלֵי־הַטַּל, הַמַּמְטֵרָה, הָרוּחַ
וּמֵי הַנְּהָרוֹת, וּבִמְעָרוֹת
שֶׁל עֵינוֹת נוֹצְצִים לִקְרַאת הַחֲלוֹמוֹת,
שֶׁל שְׂעָרוֹת נָשִׁים, שֶׁל שָׁדַיִם שׁוֹחִים
וּפְנִימוֹנֵי יְלָדִים אַדְמֵי־לְחָיַיִם.

— הֲיִקַּח אֶת הַיְלָדִים?
יִקָּחֵם:
יְלָדִים שֶׁאֵינָם צוֹחֲקִים וְאֵינָם מְחַיְּכִים,
מַה יּוֹעִילוּ אַחַר כָּךְ הַיְלָדִים בַּחַיִּים.
— אוּלָם, Cerbatanero, הֲיִהְיוּ יְבוּלִים?
— הָאִכָּר כְּבָר חָשׁ עַצְמוֹ מְיֻתָּר בַּמָּקוֹם,
לַחֲרשׁ, לִזְרֹעַ, לִחְיוֹת בִּשְׁבִיל הַלּוֹחֵם.
טוֹב יוֹתֵר כִּי יִתַּמּוּ הַיְבוּלִים,
שֶׁקֹּדֶם וּתְחָגּוּ, בְּצִיּוּרֵי הָעֲנָבִים,
וְעִמָּהֶם אוֹר־הָאַהֲבָה
שֶׁל הָאָדָם בְּמֶתֶק־אֶשְׁכּוֹלוֹת.
לָמָּה לַחֲרשׁ, אִם הָרֶצַח,
אִם כִּפְיוֹן־הַטּוֹבָה וְהַמְּצוּקָה כֹּה גְּדוֹלִים הֵם
כְּאִלּוּ זֶהוּ הַשָּׂכָר הֶעָגוּם
שֶׁל רֹב מְלָאכוֹת.

חֲתֻנַּת הַכּוֹכָבִים בְּלֵיל זֶה
מֵעַל לַמִּשְׁכָּן הַיָּשָׁן שֶׁל הַבְּרוּאִים.
אֲפֵלָה עִוֶּרֶת וַעֲמֻקָּה שֶׁל הָאָרֶץ
עוֹלָה לְרַגְלַיִם. שָׁלוֹם, Cerbatanero.

תירגם: פסח מילין

* נושף־חצים. קולע את החץ באמצעות צינור חלול. נשק שהיה מקובל אצל שבטים אינדיאניים באמריקה.

שווארץ־בארט על מאבק הכושים

[illegible]

א. שווארץ־בארט

אספקלריה

התיאטרון העולמי בלונדון

[illegible]

נוריה אספרט בתפקיד הראשי ב„ירמה" ללורקה

מאה שנה להולדת דיאגילב

[illegible]

החקלאות הערבית הקדומה עמדה על רמה גבוהה

שיחה עם ד"ר יהודה פליקס, פרופ' לגיאובוטניקה באוניברסיטת בר־אילן

מאת א. סדומי

כאשר הגיעו לארץ־ישראל ראשוני המתיישבים, בשלהי המאה הקודמת, מצאו את הארץ שוממה וחרבה. תושביה הערבים עיבדו אדמתם בשיטות פרימיטיביות ביותר וחיו חיי עוני ודלות מנוונים. משום מה התגבשה מאז הדעה, כי "תושבי הארץ הערבים לא התקדמו כלום במשך הדורות וכי כזו היתה דמותה של החקלאות הערבית העתיקה. שנים רבות מקובל היה לחשוב, כי החקלאות המצויה היום כמו היתה תחתם מאוד ולעומתה ראו את חקלאות הארץ בתקופה הקדומה בדמותה של החקלאות הערבית הפרימיטיבית: אותה מצאנו עם שובנו אליה לאחר אלפיים שנה"...

ד"ר יהודה פליקס, פרופסור לגיאובוטניקה באוניברסיטת בר־אילן ומן המומחים היחידים בארץ ב[illegible], מפריך דעות אלו מכל וכל. "טעות חמורה היא יותר מזה — הוא אומר — להשוות את החקלאות העברית העתיקה עם החקלאות הערבית המסורתית. אף־על־פי שאין לזלזל גם בחקלאות הערבית, הרי הפער בין השתיים גדול, יותר, הרבה יותר מהפער בין החקלאות העברית העתיקה לבין החקלאות החדישה של ימינו. החקלאות העברית העתיקה היתה מתקדמת ו"מדעית" מבחינות רבות. החקלאי העברי היה איש משכיל, בעל תרבות, יודע קרוא וכתוב. לבו היה פתוח לחידושים אגרוטכניים. הוא ידע כבר אז אינטרודוקציה של זנים, שיטות עיבוד מתקדמות, זיבול, השקייה וכו'. ובעיקר, היה לו קשר אמיץ, מקודש כמעט, אל אדמתו אליה דבק ואותה אהב. היחס של האיכר העברי בתקופה ההיא עבר במסורת מדור לדור, וכך נמצאה החקלאות העברית בעליה מתמדת, החל בתקופת כיבוש הארץ ועד לחורבנה בסוף המאה הרביעית לאחר הספירה. בתקופה זו נושלו האיכרים היהודיים מאדמתם. בתוקף גזירות המלכות והמיסים הכבדים נאלצו לנדוד אל הערים. המתיישבים החדשים לא ניחנו באותן סגולות של האיכר העברי וכו'. לאט־לאט נהרסה החקלאות בארץ־ישראל והגענו למצב שבו מצאנו אותה עם ראשית ההתיישבות החדשה".

כיצד הגיע פרופ' פליקס למסקנות אלו ועל מה הוא מבסס אותן? בטרם נשיב על שאלות אלו נספר בתמצית את תולדותיו ונסקור את עבודות המחקר שלו, אותן הוציא בשורה של ספרים שהופיעו מאז 1954.

בן העיירה הקטנה שבפולין הגיע ארצה ב־1938, בגיל שש עשרה, והגיע אל כפר־הנוער הדתי ליד כפר חסידים. לאחר שנתיים לימודים בכפר ועבודה חקלאית אצל אחד מאיכרי כפר חסידים, הוא עולה לקיבוץ שדה־אליהו בעמק בית־שאן, שם הוא עובד בפלחה. ב־1944 מחליט הקיבוץ לשלוח אותו לשנת לימודים אחת באוניברסיטה, ושנה זו נמשכה עד היום הזה... הקיבוץ איבד חבר טוב, אבל המדע זכה באחד החוקרים החשובים ביותר בשטח שהיה בלתי־מוכר כמעט. הוא למד בעת ובעונה אחת בשתי פקולטות — ביולוגיה בפקולטה למדעי־הטבע; תלמוד ומקראות בפקולטה למדעי־הרוח. ב־1951 הוסמך בשתי פקולטות אלו וב־1960 קיבל תואר ד"ר לפילוסופיה על ספרו "החקלאות בתקופת המשנה והתלמוד".

שני מיליון תושבים התפרנסו מהחקלאות

מספר פרופ' פליקס: "כל תקופת לימודי ואחריה ניסיתי כל הזמן למצוא את הקשר בין המקורות השונים בחקלאות המשתקפות בתולדות עם ישראל, ללא פגוע להכליל את טבע הארץ וחקלאותה בקורות עמנו". ב־1954 הופיע ספרו הראשון "על עולם החי בתנ"ך", בעברית ובאנגלית, וב־1957 יצא ספרו השני על עולם הצומח במקרא. המחבר מנה כאן את כל הצמחים, השווה את המקורות למציאות הארץ כיום ונתן גם את תיאוריהם הביאו־בוטניים. כבר בספר זה הביע דעתו, כי הגישה המקובלת במחקר המקראי שעניני טבע תופסים בתנ"ך מקום מצומצם, אין לה סימוכין. בתנ"ך נזכרו כ־150 שמות בעלי־חיים ויותר מ־100 שמות צמחים, וזהו מספר עשיר לצומת ספרותית אחרת, גם מקצועית, על התקופה, אף כי עושר גדול זה מצא מקומו בתנ"ך בחלקו הגדול באקראי, להסברת תופעה היסטורית או דתית.

בהמשך הדברים הירבה להתעמק בביטויים של טבע וחקלאות בספרות חז"ל, משנה, מדרשים ותלמוד. כאן מצא אוסף עשיר הרבה יותר, המגיע ל־550 צמחים. ספרו על החקלאות בארץ בתקופת המשנה והתלמוד מהווה מקור ביקורתי ושיטתי ראשון של הלכה ומעשה, בעבודת־יסוד חקלאית. הבעייה הראשונה שניקרה במוחו — אומר איש־שיחי — היתה: כיצד יכלה ארץ קטנה זו לפרנס כשני מיליון תושבים, ברובם המכריע חקלאים? כן נשאלה השאלה: האם, אמנם, התפרנסו אבותינו בכבוד מעבודת האדמה? הופתעתי להוכחה כי התשובה על שתי שאלות אלו היא חיובית, למעלה מהמשוער. תוך כדי לימודיו באוניברסיטה הספיק פרופ' פליקס ללמוד גם רומית עתיקה, יוונית וערבית ואת עבודתו עשה תוך השוואת המקורות התלמודיים עם המקורות בספרות היוונית־רומית הערבית.

יבולי חיטה פי 45 ממה שנזרע

הסופרים היוונים והרומים הודו בפה מלא, כי רמת החקלאות בארץ־ישראל היתה גבוהה לאין ערוך מזו שהיתה אצלם ובמיוחד מבחינת גובה יבולים. במקורות רבים יש עדויות, כגון של פליניוס שהשתוקק, כנראה, יחד עם טיטוס ידידו בחורבן הארץ, שאין הוא מפסיק להתפעל מרמת החקלאות של הארץ ומהיצמדותם אל הקרקע של היהודים. שהוא לא היה הרי כותבים אותם. לתיאור שפיתח פרופ' פליקס בספרו על כרשי־המבצעה העיבוד האינטנסיבי של הקרקע על־ידי איכרי הארץ, עדויות ללא ספור. בישעיהו פרק כ"ח מדובר על ארבעה סוגים של כלי דיש, לתבואות השונות — המורג, העגלה, "אופן העגלה" והשבט. ב־יצוד שבתקופה ההיא לא הכירו לא במצרים ולא בארצות השכנות. אף את המורג על שימושו במצרים ובאיספריה הרומית ידוע לנו רק החל בתקופה ההלניסטית. מספר האיכרים היהודים בארץ היה רב ויחידות־הקרקע היו קטנות, על כך נתגלו באחרונה גם עדויות מתקופת בר־כוכבא, וכהן שטרות־מכר של חלקות בגודל 4—5 בתי־סאה (כשלושה דונמים). גם עדויות ארכיאולוגיות, כמו גדלי הכרמים, יש בהם כדי להעיד על יחידות־קרקע קטנות. אבל מהן הוצאו יבולים גבוהים מאוד.

באים והתחילו להשאיר אחריהם אדמה הרוסה. הסופר הרומי פליניוס מספר על מאבק דראמאטי בין היהודים שהשמידו את מטעי האפרסמון לבין הרומאים שרצו לשמור עליהם. ואמנם, הם הצליחו למנוע השמדת המטעים ו־פליניוס מספר כי במשך חמש שנים סיפקה יהודה יבול השווה 80 מליון ססטרים (כמה עשרות מיליוני לירות של ימינו).

בממוצע של ארבעים וחמישה מ־כמות הזרעים שהוטמנה בקרקע. על פי הרבה מקורות השיגו כבר אז יבולים כפל ל־300 ק"ג חיטים ל־דונם, הנחשבים גם היום כיבולים טובים. את היבולים הגבוהים השיגו הודות לעיבודים אינטנסיביים ושיטת "הניר", כאשר זרעו על חלקות שונות אחת לשנתיים ובשנת המנוחה חרשו את הקרקע עד שמונה פעמים. אמנם, הזבל הכימי לא היה מוכר עוד, אבל הטיפול בזבל האורגאני היה אידיאלי. במקורות ישנן הלכות רבות הדנות על דרכי שימור הזבל, יצירת קומפוסט, איסופו והטיפול בו (מסופר על קטטות בין שכנים למי "ברכת האשפה"). דבר זה איפשר להם לתת לכל דונם חמש טונות זבל, היו מנצלים כל חומר אורגאני לטיוב האדמה ומחזור המזון היה מושלם.

אורז, כותנה ואפרסמון

יש לציין במיוחד פיתוח שיטות השקייה וגם מיכון ההשקייה. פיתחו מכשירים לשאיבת מים, שהם משוכללים ביותר, ועל־ידי כך יכלו לנצל בהצלחה את פוטנציאל מי־התהום ולגדל גידולי שלחין מובהקים כמו אורז, ולאו דווקא בחולה. האורז שגדל בארץ היה מפורסם בכל העולם הקדמון בצבעו הלבן ובגודל הזרע (ירושלמי — מסכת דמאי). יש להדגיש במיוחד את המספר המגוון של גידולי השדה, שהגיעו למאות, כאשר יהודה היתה הראשונה בפיתוחם של גידולים חדשים. כך גידלו אז גם את צמר־הגפן (הכותנה) שסופרי יוון התפעלו מטיבו. הסופר היווני פאוסניאס כתב בין השאר: "הארץ היוונית היחידה המגדלת צמר־גפן היא אליאה, והצמר שם עדין כמו צמר־הגפן הגדל ביהודה".

מבין עשרות הגידולים המצוינים יש לציין במיוחד את האפרסמון, שיח הבושם שהובא מעמק ממבה והפך פה לגידול התרבות היחיד בעולם היהודי סחורת־יצוא מדרגה ראשונה. בזמן חורבן הבית השני לא רצו איכרי יהודה שמטעי האפרסמון יפלו בידי הרו־

המצוות התלויות בארץ...

כהמשך תנועת בני־עקיבא וכאדם דתי העסיקה את פרופ' פליקס, כמובן, השאלה כיצד קיימו איכרי יהודה את המצוות התלויות בארץ ומה היתה השפעתן על החקלאות. בספרו המיוחד "כלאי זרעים והרכבה", בירר את בעיות־היסוד הקשורות בהרכבות וקבע כי אמנות ההרכבה וההכלאה עמדה על רמה גבוהה, והקפדה על דיני כלאים איפשרה, לדעתו, טהרת הזנים, שיש לה חשיבות רבה ביציבות היבולים. באחד ממחקריו, העומד להתפרסם בקרוב, על שנת־השמיטה, הוא מברר ביסודיות את דיני ה"שביעית" ומגיע למסקנה כי זו כמו השבת, יותר משחשבו ההתחים עליה, שמרה עליהם. אותה שנה היתה בשביל איכרי יהודה שנת־שבתון, בה יכלו להתמסר ללימודים כדי להעשיר את מטענם הרוחני אשר בחסר של דבר תרם לשמירת הרמה הגבוהה של החקלאות. היום יוצאים רק פרופסורים, אנשי־מדע או מורים, אחת לכמה שנים לשנת שבתון, והרי לאיכרי יהודה לא היו אוניברסיטאות ולא פקולטה לחקלאות... פרופ' פליקס מגיע למסקנה, כי שמירת המצוות שקשורות בחקלאות, הן שסייעו ליצירת איכר עברי בן תרבות, בניגוד לאיכרי עמים אחרים, שהיו בשפל המדרגה מבחינה רוחנית.

מבין האיכרים יצאו מנהיגי האומה, נביאיה וחכמיה וגם גיבוריה הלוחמים. כי רמת התרבות שלה ורמתה הגבוהה של החקלאות איפשרו לה גם כלכלה בריאה ומזון טוב לגוף. במסכת "כתובות" ישנו פירוט מהו המזון שהבעל צריך להתחייב לספק לאשתו ולפי החישוב שנערך הגיעו ל־3500 קלוריות ליום. גם השלדים שנתגלו באחרונה באיזור עין־גדי ומצב השיניים שבהם, העידו על בריאות גופם של התושבים. החקלאות העברית העתיקה תרמה איפוא לעם אנשים גיבורים ברוח ובכוח, ובכך יש להסביר גם את כושר עמידתם כנגד אויבים מרובים וחזקים. קשה, כמובן, לצטט במאמר קצר קטעים שלמים מתוך ספריו של פרופ' פליקס, אך מובן שהוא מדגיש כי כל אותן הנחות הנראות, לכאורה, כתיאורטיות מבוססות בהם בדרך מדעית מדוייקת. עבודה זו נעשתה תוך ניתוח טקסטים, יהודיים ולא־יהודיים, ומתוך השוואה אל הידע החקלאי של ימינו. "אין אלו מליצות, אלא עובדות מדעיות מוכחות".

"שיר השירים" שיר אהבה או שיר טבע?

ולבסוף כדאי לציין איש שיחנו כי באחרונה הוא עסוק במחקר דנדרו־כרונולוגי, היינו חקר הטבעות השנתיות בעץ והשפעות האקלימיות על תהליכי הגדילה וההתרקנות של העצים. במחקר זה הוא מנסה להתחקות אחר התמורות בנוף הארץ, החל בתקופות העתיקות ועד ימינו. במאמרו המפורט באנציקלופדיה לחקלאות כרך ב', מתאר הוא 115 גידולים חקלאיים מהתקופה העתיקה, מן החשובים ביותר, שעליהם ודאי אפשר להוסיף רבים אחרים. כן הגיש כבר לעורך האנציקלופדיה לכתוב לכרך ג' מאמר כללי על עצי הפרי והיצוד, שלהם יוקדש כרך זה. כן עומד להופיע באנגלית ספרו "הטבע והאדם בתנ"ך" ובעברית הוא מכין הפתעה — ספר ביקורתי על "שיר השירים". בו הוא מנסה להוכיח כי כל עלילת שיר־השירים היא פחות רומנטית ויותר מעוגנת בחיי הטבע ועונות השנה של הצבאים והאיילות. "המדלגים על ההרים ומקפצים על הגבעות"... אין הדוד "רועה בשושנים" וגם אין סומכין אותו באשישות ורפדים בתפוחים...

אגב, פרופ' פליקס גם הגה רעיון להסריט את "שיר השירים", כמובן לפי הגירסה שלו, רק חסר לו המפיק שירצה לממן סרט זה...

איש הוורדים ממעוז חיים

מרדכי (מוטקה) נבו

מאת יוסף מיכלסקי

"אל הטע ורדים בגינתך"... מתוך לכותרת זו של קאטלוג הוורדים "מבחרים הקשים בקרובים בכך". והמשך קוראים אנו: "הוורד מפונק הוא. יש בארץ מאות ואלפי צמחים יפים, יפים הם לאו דווקא בפריחתם והרבה יותר קל לגדלם, אינם דוקרים ואינם עלולים לאכזב... אבל אם תיקח את כל האזהרות הנ"ל לתשומת לבך ותחליט לנסות ורדים — צפויה לך הנאה־משנה וסיפוק רב, כי אין בעולם הצומח מתחרה להוד ולהדר פריחתם של ורדים. ואם תיתן להם כל מבוקשם — הם ישפיעו עליך רוב פריחה".

תורת ורדים זו היא תורתו של מוטקה נבו, איש הוורדים מקיבוץ מעוז־חיים. הנה יושבים אנו מולו — איש נמוך־קומה, לבוש בגדי־עבודה אפורים, נועל מגפי־גומי מכוסים בוץ, הילת שיער לבן לראשו, פניו שקטים, שלווים, צרובי־שמש; ועל שפתיו חיוך ביישני. עיניו תכולות חולמניות, מלאות אושר וברק־נעורים, מביטות לאיש־שם כדבורו על ורדים. מה גרם, ליהודי "ליד קישינב", "עיר שלא ידעה כמעט עץ ופרח מהו" (לדבריו) להקדיש מחצית מ־57 שנות חייו לעולם הפרחים, לוותר למען הוורד על חיי משפחה, על ילדים, ועל מעמד חברתי?

קשה להסביר תופעה זו למי שאינו חי בעולמם של הפרחים, ובעיקר הוורדים.

מוטקה מסביר זאת בסיבות נפשיות: "כאשר עליתי לארץ בשנת 1929, וכל שנות השלושים, צמאנו לירק, לגינה. הכל היה אפור, בימי הקיץ הארוך, בחום המתיש כותנות, היו העיניים עייפות. וכאשר העין עייפה — כהעייף הגוף מהר יותר, מתנתקים קשריך לאדמתך. רציתי להוסיף־צבע לנוף ושאיפתי זו גדלה גם כאשר כבר הגענו לירק. בחרתי בוורד משום שהפרח הזה, עם הניואנסים שלו, שינויי הגוונים מעונה לעונה, על צבעיו הרבים, מעניק לאדם פריחה רוב חדשי השנה. הוא עדיף בעיני על כל פרח אחר ואין כמוהו מקשר את האדם לסביבתו".

מעוז חיים היתה קשורה לוורדים מראשיתה. אולם המים היו כאן מלוחים והוורדים לא גדלו. קם אז מוטקה ונדד עם המשתלה שלו, הצטרף לגרעין שייסד את בארי הצפוני. הנוף המדברי של הנגב העמיק אמונתו ביעודו — להתמיד בגידול הוורדים.

"לפני קום המדינה נשרו רבים מהחברים באזור המשקים בנגב, שישב על אדמה אפורה היה מדכא. תומת־אבן ללבנה" אמרתי בלבי: אילו היו כאן רבע דונם של ירק ו־100 ורדים — מחצית החברים שעזבו היו נשארים במשק".

לפני מלחמת השחרור התקשר מוטקה נבו עם פרופ' בנימין אמירה ז"ל, מתימטיקאי בעל אוסף־וורדים חשוב, שבו יותר מ־500 זנים, ואשר יצר את זן הוורד העברי הראשון "ישראלה אמירה" (על שם בתו). מוטקה קיבל ממנו כמה זנים ובעידודו החל לאסוף זנים ולמספם. התלאות במדינה החדשה — הזמן, ההתמדה, הלימוד הבלתי־פוסק של הנושא הנכסף — נשאו פרי; כיום יש במשתלת מעוז־חיים שבניהולו של מוטקה כ־320 זנים, "כל זן נותן אקצנט אחר, בצבע, בריח ובמבנה". לא, אין למוטקה זנים האהובים עליו במיוחד. "ביום או ברגע מסויים חביב עלי ורד מסויים וכעבור שעה־שעתיים — ורד אחר. כבמשפחה מרובת ילדים, האם מוצאת כל יום סיבה לחבב במיוחד אחד מבניה". בארץ מגדלים כיום 600 זנים, אך הספרות המקצועית מלפני מלחמת־העולם השניה מפרטת 3,000 זנים. רבים מהם נעלמו מן העולם.

מוטקה עובד לבדו, להוציא מספר שבועות־שיא, בהם מצטרפים אליו שני עוזרים. לעיתים קרובות הוא נעזר גם במסירי הוורדים, הבאים לקנות שתילים, לבקש עצה. שעות עבודתו מוכתבות על־פי צרכי הוורדים. לא פעם עזב את מכריו בעיר אחרת כדי לחזור למשתלה לבדוק אם אין תקלות או קשיים בלתי־צפויים ומשום שהתגעגע ל"ילדיו" הפרחים. הוא בעל מדור קבוע לענייני ורדים בבטאון "גן ונוף" ולמעשה, משמש הכותב "מורה־דרך לרבים בארץ".

בתחום ההדרכה הוא קנאי ובלתי־מתפשר. המשמעות המסחרית־הכספית של המשתלה משנית בעיניו וגם הקיבוץ מכבד השקפה זו. משום כך חדל להשתתף בתערוכות־הפרחים למיניהן, אף כי אינו מזלזל בחשיבותן. הוא סולד מנהלי השיפוט ומחלוקת הפרסים הכלולה פרסומת מסחרית. הוא השתתף בתערוכות שנעשו ללבב, כגון באילת ובירושלים העתיקה, לאחר מלחמת ששת הימים.

"נפרצו החומות ואני מקווה שבכל מולנו ליהנות יהודי מוורדים" — כתב אליו אספן־וורדים ממזרח־ירושלים באומר באנגליה. באמצעות המדור להשכלה־לעם, שפעל למען קירוב היהודים והערבים, נערכה התערוכה הראשונה של ורדים ממעוז־חיים בבית הפרטי של מנהל בית־החולים במנזר סנט ג'ון ולאחר מכן תערוכה נוספת — במנזר עצמו. התערוכה השניה נערכה לזכרה של אם המנזר, אשר סיירה לאחר מלחמת ששת־הימים בארצות־הברית ופעלה לבנין ישראל. היא צבה על כך שהתערוכה הראשונה תיערך בביתו הפרטי של מנהל בית־החולים בשל "החשיבות שבפתיחת בית ערבי לפני יהודי". היא מתה לאחר שובה לארץ בעת סיור שערכה בשארם־א־שייך.

אהבתו של איש הוורדים לפרחיו לא מנעה מבעדו לספח בסתר לבו רעיון של "קיבוץ־גלויות של פרחים". בשנות החמישים הוא ראה בכפר־רופין משפחת־עולים, אשר הביאה עמה אגוז קוקוס. התקינה צינור־השקאה מיוחד וטיפלה בקוקוס באמנות רבה. כאשר עזבה המשפחה את המשק — נטלה עמה את אגוז הקוקוס. כאן מקורה של המחשבה שיש לספח בארץ דיכון של צמחים, הנוגעים ללבם של תושבים־עולים, ותהיה ארץ מוצאם אשר תהיה. יש לאיסוף צמחים שהיו מקובלים על עדות בתפוצות, צמחי פולחן דתי, תרופות סבתא, בשמים, וכן צמחים שנוטרו בזכרונם של העולים ומעוררים תחושות רגשיות וזכרונות מארץ־המוצא. הגשמת הרעיון פירושה עבודה לרבים לדורות. בלית ברירה הסתפק מוטקה בטיפוח הלילך, פרח־הבלולות באירופה, המסמל שם את האביב הנעורים.

דחיפה ישירה לטיפוח הלילך קיבל מוטקה מזוג הורים ותיקים במעוז־חיים, שבעבורם שתל שתיל קטן של לילך. כעבור שנתיים הזמינוהו להורים ו"במרכז השולחן, בכלי־זכוכית, נתונים היו שתי פריחות של לילך, כל אחת בגודל של 4—5 ס"מ. כלל לא התרשמתי מבראיתן אבל חלל החדר היה מלא ביותר [illegible]. ואז הביעו מאורה, תוך התרגשות, את שמחתם על פרח הלילך והחילו להשפיע עלי תיאורים על פריחות הלילך במולדתם הישנה, על האביב המקבל את כל משמעותו בהשראת הלילך הפורח". התרשמות זהה הביעו גם חברים אחרים במשק, תוך ציון תפארתו ותפקידו של הלילך בימי נעוריהם. שיחות חולין אלה הביאו אותו למחשבה, שאם צמח זה, שבארצנו החמה נותן תפריחת מדעזה וקטנה במשך תקופה קצרה, יכול לגרום לאנשים כה הרבה אושר ושמחת־חיים, יש להרבות, לספח ולהפיץ אותו אצלנו".

מוטקה החל לספח את הלילך בשנת 1964. הוא שתל 117 בבטים ומהם נשארו לו 100 שתילים. כעבור ארבע שנים פרחו לראשונה עשרה שתילים. כיום הוא משוכנע שיכולים בארץ להגיע לכמה גלי־פריחה ולגדל לילך בגנים, ולא במשתלה, בתנאים "אריסטוקרטיים". התוצאות עדיין צנועות, בינתיים הצליח להשיג פריחה לילך שגדל באירופה על גדרות — דהיינו קטן מהלילך הרגיל. ברם, תקופת הנסיונות קצרה יחסית למשימה. אין ספק שהלילך תופס יותר ויותר מקום בלבו של איש הוורדים. הוא אינו מודה בכך, טוען שקשריו הרגשיים עם הוורדים אינם נתונים לערעור.

אך אם יעמוד הוורד בפני הסערה הלילך על לבו של מוטקה — ימים יגידו.

עליונות אינטלקטואלית

מאת יצחק בר יוסף

ישבנו אצל יואל פישלזון ושתינו קפה קטן ומר. יואל פישלזון, לבד מהיותו ידידנו הותיק, הוא חובב תיאטרון מובהק ואינטלקטואל מבריק. מדי פעם, כאשר השעמום התרבותי גובר עלינו, אנחנו קופצים אל הפישלזונים, כדי להעשיר מעט את עולמנו הרוחני.

אותו ערב היה פישלזון רציני ומהורהר במיוחד. אשתו, היא הדוזה ביתאל הורוויץ, השוכלת מדיין על שפה הקודם, הגישה את הקפה והכיבוד. היא רכנה מעלינו ולחשה בשקט: "הוא עדיין תחת הרושם של ההצגה שראינו אתמול".

אשתי ואני בסמרנו למקומותינו, והיא לחשה לי: "אמרתי לך שצריכים לעבור על רשימת ההצגות שבעתון לפני שבאים לפישלזונים". "איזו הצגה?" — מלמלנו במבוכה.

"מה, לא שמעתם על ההצגה החדשה של מ. ג. נתנאלי?" — הרימה הדוזה את גבותיה בתמהון. "כמובן ששמענו" — ניסתה האשה להציל משהו — "אבל עוד לא ראינו... את מבינה, שמענו שזה חדש כזה".

יואל פישלזון עקב אחרי שיחתנו בענין גדל והולך, וחיכה כבר שנשאל אותו על ההצגה. הדוזה הודיעה ואמרה ש"הבריוסטיפים רוצים נורא לדעת איך היתה ההצגה שראינו".

"איזו הצגה?" — ניסה פישלזון להיתמם — "ראינו השבוע ארבע הצגות". "נו באמת יואלי" — נזפה בו הדוזה בחביבות — "ההצגה הזאת עם הארגזים ועם ה..."

"אה!" — פישלזון כבר לא יכול היה להתאפק — "את מתכוונת להצגה החדשה של מ. ג. נתנאלי?"

"זהו בדיוק!" — מיהרנו להכריז, בתקווה לשפר במעט את מצבנו. יואל פישלזון נאנח עמוקות. הנחיות על כורסתו הצית את מקטרתו. עשן כחלחל כיסה אותנו, והתחלנו להרגיש את ההתרגשות הרבה ברובית הידועה כל כך להיידסות הנפגשים עם כותני הרוח.

"בכן" — התחיל פישלזון בקול נמוך, שהתגבר לאט לאט — "קשה עדיין לחשוף את המרכיבים הדרמטיים המסובכים שבהצגתו החדשה של מ. ג. נתנאלי. אולם קושי זה אינו צריך להפחית מן העוצמה המלאה והגלומה ביצירה דרמטית משוכללת זו". שנינו, אשתי ואני, לא הרגשנו שהקפה היה בלי סוכר, המשכנו ושתינו אותו עד הסוף. עינינו היו נעוצות ביואל פישלזון, שתיאר לנו בפרוטרוט את כל הניואנסים ואת כל המשמעויות ואת התחושות שבדפליקות שבמחזה. לקראת הסוף דיבר פישלזון על מוטיב התנועה בהצגה והדגיש את ממשי הניכור הרכים השוברים את האשליה הדרמטית, שאין לה זכות קיום כיום. "בכל מקום" — הדגיש פישלזון — "ברור הוא שכל בן תרבות חייב לראות יצירת משפת תיאטרלית זו". ובאומרו זאת נעץ בנו מבט נוקב, החליף כמה מצמוצים מוהירים עם אשתו.

מיהרנו להתנצל והבטחנו לפישלזון, בכל לשון של הבטחה, כי כבר מחר נלך להצגה. הבקנו בשקט התוצה, כשהסומק בוער בלחיינו, וחזרנו הביתה נכלמים ונזופים.

למחרת בערב מיהרנו והלכנו לראות את ההצגה. בכניסה אמר לנו הסדרן, שמשום שנדררו מכיון שההצגה כבר התחילה. נבהלנו קצת ונזופנו במעלה המדרגות לאולם. אולם כשנכנסנו לאולם, התברר לנו, כי היתה זו בהלת שווא, וההצגה עדיין לא התחילה. על הבמה היו אמנם כמה אנשים, אבל אלו היו כנראה פועלי הבמה שעסקו בסידור התפאורה או בתיקונים אינסטלטוריים של הרגע האחרון. הם זרקו כיסאות אחד לשני, גררו כמה סולמות וארגזים וגלגלו שתי חביות נפט ריקות. התיישבנו במקומותינו וחיכינו לתחילת ההצגה. הטובבים של הבמה המשיכו להתהולל. "באמת אני לא מבינה" — אמרה אשתי — "שיסדרו את הבמה בשקט ושיפסיקו לצעוק כבה". ובאמת זה היה מגוזם. פועלי הבמה האלו צעקו וצווחו וחירחרו בקולות משונים. הם דיברו במשפטים לא מובנים והחליפו ביניהם גידופים וקללות. הרעש היה בלתי נסבל. החלטנו לגשת למזנון ולחכות עד שההצגה תתחיל. ישבנו שם קצת וחזרנו. העבודות על הבמה נמשכו במלוא התנופה והמרץ. הזרקורים שבתקרת האולם מיצמצו, ושפכו אורות אדומים וכחולים על פועלי הבמה. "לכמה מפריעים להם לערבוך!" — התפלאה אשתי — "שיתנו להם לגמור כבר, ושיתחילו בהצגה". ובאמת נראה היה שהפועלים לא ראו את דרכם בתוך כל האורות האלו, ומדי פעם ירד אחד מהם מן הבמה והסתובב בין הקהל.

בצעקותיהם ובהרהוריהם של פועלי הבמה התגברו, ואנחנו החלטנו לצאת שוב אל המזנון. אולם בדיוק באותו רגע שבו התרוממנו ממקומותינו, נדלקו כל האורות באולם, והקהל החל למחוא כפיים בהתלהבות. פועלי הבמה הופיעו בשורה לאורך שפת הבמה והודו לקהל בקידה. בתוך הדרך השליכו ארגז אחד באויר ורקעו ברגליהם בעוז על קרשי הבמה.

יצאנו בהתרוממות הרוח מן האולם. בתחנת האוטובוס ראינו את הליפשטיינים. הם חזרו מאיזו הצגת קולנוע מטופשת. אשתי הפסיקה לצעותם: "אנחנו? אנחנו היינו בהצגה החדשה של מ. ג. נתנאלי" — היא עצרה לרגע והמשיכה — "היה חזק מאוד". הליפשטיינים התכווצו במקומותיהם, ואנחנו זקפנו ראשינו ונעצנו עינינו בשמי הלילה הגבוהים. נו טוב. לא כל האנשים נועדו להיות אינטלקטואלים ומבינים בתיאטרון מודרני.

משרד השיכון / האגף לבנייה כפרית

מכרז ארצי לבניית בתים חדשים ותוספת לבתים קיימים במושבים

האגף לבנייה כפרית של משרד השיכון מכריז בזה על קבלת הצעות מקבלנים, לבצוע עבודות בנייה במושבים הבאים:—

במחוזות:
1. ירושלים א.ב.כ. 23/72
2. הגליל א.ב.כ. 24/72
3. חיפה א.ב.כ. 25/72
4. מרכז א.ב.כ. 26/72
5. נגב א.ב.כ. 27/72

1. מכרז מס' א.ב.כ. 23/72 — מושבים במחוז ירושלים, כולל 264 יחידות בשטח משוער של 8,600 מ"ר.

אורה	14 יח' דיור	גבעת יערים	5 יח' דיור	שואבה	5 יח' דיור
בית זית	8	מטע	5	טל שחר	27
בית מאיר	10	נס הרים	10	ישעי	30
בית נקופה	10	עמינדב	12	צלפון	29
בר גיורא	7	רמת רזיאל	8	תרום	12
גבעת ישעיהו	10	אדרת	12	תירוש	20
גפן	10	צפרירים	10	אבן ספיר	10

2. מכרז מס' א.ב.כ. 24/72 — מושבים במחוז הגליל, כולל 100 יחידות בשטח משוער של 3,700 מ"ר.

רמות נפתלי	20 יח' דיור	מעונה	9 יח' דיור
מטולה	4	נטועה	3
גורן	5	שאר ישוב	59

3. מכרז מס' א.ב.כ. 25/72 — מושבים במחוז חיפה, כולל 217 יחידות בשטח משוער של 4,000 מ"ר.

אדירים	23 יח' דיור	גבעת נילי	23 יח' דיור	מדרך עוז	6 יח' דיור
אילניה	15	עופר	29	בורגתא	36
אמץ	26	מלאה	16	שדה יצחק	15
בארותיים	13	מאור	15		

4. מכרז מס' א.ב.כ. 26/72 — מושבים במחוז המרכז, כולל 194 יחידות בשטח משוער של 9,700 מ"ר.

אמונים	22 יח' דיור	גני יוחנן	10 יח' דיור	שתולים	15 יח' דיור
בית אלעזרי	17	זיתן	5	תלמי יחיאל	15
בית גמליאל	5	טירת יהודה	30	חצב	15
בצרון	5	מצליח	30		
גימזו	15	פתחיה	10		

5. מכרז מס' א.ב.כ. 27/72 — מושבים במחוז הנגב, כולל 354 יחידות בשטח משוער של 24,000 מ"ר.

איתן	25 יח' דיור	נהורה	27 יח' דיור	תדהר	30 יח' דיור
בית הגדי	41	קלחים	29	תלמי בילו	44
ברוש	23	רנן	14	מסלול	12
[illegible]	32	שדה צבי	39	עוצם	12
		שוקדה	26		

א. את תנאי המכרז תכניות ומפרטים אפשר לקבל באגף לבנייה כפרית הקריה ת"א רח' ג' 13 במשרד הראשי. תמורת —.25 ל"י שלא יוחזרו, מיום א' 16.4.72 עבור כל תיק של מערכת תכניות.

ב. את ההצעות יש להגיש בהתאם לתנאי המכרז במעטפה סגורה בקריה ת"א רח' ד' מס' 13 חדר 153 עד ליום שישי 28.4.72 שעה 9.00 בבוקר.

ג. השתתפות במכרז זה פתוחה אך ורק לקבלנים רשומים ברשימת הקבלנים המוכרים ע"י החשב הכללי של משרד האוצר.

ד. המציע מתבקש להפקיד ערבות בנקאית ע"ס 5% מערך הצעתו או כל התחייבות כספית אחרת שתתקבל על דעת משרד השיכון.

ה. אין משרד השיכון מתחייב לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

ו. משרד השיכון רשאי לחלק את העבודה גם של כל מכרז ומכרז למספר קבלנים.

ש. אבני — סמנכ"ל משרד השיכון
א. גלויברמן — מנהל האגף לבנייה כפרית

יש לי ענין בדבר

אֹמֶר
העתון העוזר לקליטה

החתם את ידידך העולה על "אֹמֶר"
ותסייע לקליטתו בארץ.
הענק לו מתנה נאה —
העתון העוזר לקליטה "אֹמֶר".

הנהלת "אֹמֶר" הגיעה להסדר מיוחד, המאפשר לכל עולה חדש שעלה לישראל בשלוש השנים האחרונות להצטרף אל קוראי "אֹמֶר" בעד 24 ל"י לשנה (המחיר הרגיל הוא 90 ל"י)

"אֹמֶר" הוא העתון העברי היחיד הכתוב לפי צרכי העולה החדש, הן בתוכן והן בלשון; לכן הוא שביל שדרכו יוכל ידידך העולה להגיע מהר יותר ללשון העברית ולחברה הישראלית.

החתם על "אֹמֶר" את ידידך העולה
או שלם עבורו את דמי המנוי
והוא יקבל בוקר־בוקר את העתון לביתו
בעד 2 ל"י לחודש.

לכבוד הנהלת "אֹמֶר",
ת.ד. 199, תל־אביב

אבקש לשלוח לבית ידידי העולה החדש במשך שנה אחת את עתון "אֹמֶר" ולצרפו אל קוראיו.

משפחה ______ שם ______ עיר ______ שכונה ______
רחוב ______ יום עליתו ______ מס. ת.ז. ______
מס. ת. עולה ______
מצורף שיק/המחאה ע"ס —.24 ל"י עבור "אֹמֶר" לשנה.
חתימת המחתים ______ • חתימת העולה ______
• התלוש יהיה בתוקף עם חתימת העולה בלבד.

هكذا من الاصل

מה נשתנה במושבי עולים (ג')

הפלא של ירדנה

כתב: אריה ל. אבנרי * צילם: בוריס כרמי

ירדנה היתה לפלא בימי מלחמת ההתשה, שניהלו המחבלים נגד ישובי עמק הירדן ועמק בית־שאן. ידענו חוסנם של קיבוצי־ספר ומקור כוחם: ריכוזו של הישוב; בתי־הילדים המשותפים המקלטים הקולטים את כולם בבוא הסכנה; יכולת העמידה המוגברת של האוכלוסיה האזרחית כאשר הילדים הם במחסה, ועוד מעלות רבות של הקיבוץ בכל הקשור לכושר בטחוני.

אך ירדנה זו שכולה יהודים פשוטים מקורדיסטאן, שיסדו את המושב ללא הכשרה חלוצית — כמה מכות ספגה, כמה הפגזות ומיקושים, היאך עמדה באש ובהפגזות ולא עזבה אותה אף לא משפחה אחת! ולא זו בלבד — בתקופת המתיחות הקשה מלפני מלחמת ששת הימים היו קיבוצי־ספר, אשר עמדו איתן בימי ההפגזות המיקושים, ואילו לאחר שנשתרר שקט בסביבתם, פקדו אותם משברים חברתיים, ופה ושם עזבו אלה אשר התביישו לעזוב בימי הירדה.

הנה ירדנה, לא זו בלבד שלא סבלה עזיבות, אלא גם בניה חוזרים אליה, רוצים להתיישב בה ונאבקים על משק ועל בית ועל תקציב.

נכון שירדנה זכתה לעידוד ולעזרה כספית, כדי לאפשר לאנשיה חיים נורמליים, אפילו בעת סכנה. לכל בית הוסיפו שני חדרים מבטון מזוין; הוכנס מיזוג אוויר בחדרים כדי שאפשר יהיה להימצא בהם זמן ממושך באקלימו הקשה של עמק הירדן; מוסדות התגייסו לעזרה בתחומי חברה ותרבות, כך שהנוער הוא עסוק בערבים, לומד, מבלה, ואינו חש בשעמום שהוא נחלת ישובים קטנים.

ואף־על־פי־כן — יש חיים נוחים יותר בארץ מאשר להיות מתיישב בירדנה. מה גם שהתבססותם כחקלאים עם היודה־משק מלאה מצריכה עוד השקעת כספים רבים שאין להם, ותקציבים שעדיין אינם עומדים לרשותם.

*

הגענו לירדנה בבוקר אביבי. אד קל עלה משדות עמק הירדן שהתחילו להתחמם באור השמש. לאורך הרחוב, במגרשים שלפני הבתים עבדו מושבניקים עם נשותיהם וברוב עגבניות. כאן הגיע טרקטור עם עגלת תיבות מן השדה, ושם כבר עמדה משאית הסוכנה את הפרי המבורר.

יצחק יוסף ואשתו עמדו ליד ערמות תיבות שדה ובירדו עגבניות. הם עבדו בזריזות והקפידו לא לרמות את עקרת־הבית ההיפנית בתוצרת פגומה. לא קשה היה לנחש את גילו (52), אך לא הייתי משער שהוא סב לשש נכדות. יש למשפחת יוסף 9 ילדים — 1 בבית־שאן, בן נשוי שנתן להם את שש הנכדות, בן בצבא, הילד הכי קטן בן 10. תוך כדי שיחה הגיע אחד הבנים הצעירים, כבן 16, הביא בטרקטור עגלת עגבניות מן השדה.

— בדוע אינך לומד?

— ומי יעבוד בשדה? — משיב אבא יצחק בשאלה, כדרך היהודים.

„סידור העבודה" הוא כך: בן אחד עובד בשדה העגבניות עם הפועלים. בן אחד מוביל מן השדה ושני ההורים מבררים את התוצרת למשלוח.

ליצחק יוסף 10 ד' עגבניות והוא מפיק מכל דונם 3—4 טונות. המחירים בחודש טובים. ואפשר היה להרוויח יפה, אילולא הכפור הפוקד את העמק כדי הורף, והשנה היו במיוחד לילות קרה רבים.

מכסת הקרקע במושב היא 35 דונם שלחין. הגידול העיקרי עגבניות. באים בחשבון גם חצילים ופלפל ליצוא. אך הצרה היא ששלושת הגידולים הם בני משפחה אחת וכולם נתקפים באותן מחלות. ואין לגדל גידול אחד על אותו שדה שנתיים. קשה לקיים מחזור בשטח מצומצם. הם סובבים במעגל — כותנה, פלחה ועגבניות. אם רוצים להצליח בעגבניות צריך לעשות חיטוי לאדמה. וכל דונם חיטוי עולה 500 ל"י. לכן שותלים עגבניות על שטח מחוטה מצומצם ומסתכנים ושותלים את היתר על שטח „מזוהם". התוצאות הן: יבולים נמוכים ולפעמים השמדת החלקה כולה.

*

הבתים בירדנה דומים זה לזה. תוך כדי מלחמת ההתשה נבנו לכולם חדרי הבטחון ובסך הכל

עגבניות... עגבניות...

דירת מתיישב מצוידת לא רק במיזוג אוויר אלא עם כל האבזרים החשמליים לנוחות עקרת הבית וכל המשפחה: מקרר, גז, מכונת כביסה, טלוויזיה. התשלומים על תוספת לבית הם אפסיים — 25 ל"י לחודש.

לרוב המתיישבים יש טרקטור. לחלק מהם גם מכוניות. אמנם ההוצאות מעיקים די כבד. אפילו תשלום ריבית של 9% על חוב של 30 אלף ל"י הוא נטל רציני לחקלאי.

רוב המתיישבים הוותיקים הם בגיל החמישים. שעלו ב־1949, והגיעו לירדנה אחרי טלטולים לא מעטים. אחדים באו מירושלים, אחרים מכפר־יובל בגליל העליון, אחרי ששם לא הצליחו המיזוג עם עדה אחרת.

לביתו של יצחק שלמה

הגענו כאשר בבית היתה תכונה לקראת חתונת בנם, אשר עמדה להתקיים באותו ערב. מצאנו בבית את הבן השני, שקיבל חופשה מן הצבא לרגל המאורע. הוא משרת ביחידה קרבית מובחרת וכפי שסיפרו לי אחר־כך הוא נפצע באחת ההפגזות על המושב ימים ספורים לפני שצריך היה להתגייס. הוא החלים מפציעתו והתנדב ליחידה הנ"ל. החייל (שלא רצה לומר לנו את שמו) גמר בית־ספר מקצועי בבית־ירח, ואחרי שיחזור מן הצבא יעסוק במכונאות. איפה? נראה.

הבחור היה מסויג מאד בשיחתו. אך לאט־לאט נפתח יותר, ותאר לפנינו את חיי הכפר כפי שהם נראים בעיניו. מגמת הבנים היא לחזור, כי החבר"ה אוהבים את הכפר והיחסים החברתיים בקרב הנוער הם הדוקים למדי. פעולות התרבות הנעשות במקום הן מגוונות ואין כמעט ערב פנוי. ישנם כבר במושב 20 בנים שגמרו את הצבא ועם הזמן הם יתבססו במושב כחברים.

שוחחנו רבות על המצוקה בעיר, על ביטויים של אלימות וקנאה והתופסים מקומם של חריצות ועבודה ישרה, על הדרך השונה לחלוטין שהולכים בה הצעירים בהתיישבות — לפעמים חשבתי שאותה שיחה יכלה להתנהל עם בן נהלל או כפר ויתקין, ושיחיה דומה לאיש־שיחי, בגישה לעניינים, בתפיסתו הישרה והכנה.

יצאה אמא, נחמה, והזמינה אותנו לבית להראות לנו כמה הוא מסודר וכמה הוא טוב.

— אתה יודע בשביל מה כל זה? הכל בשביל הילדים! שלהם יהיה טוב. אנו די סבלנו. שנתיים ישבנו בצריפים במעברה, ואחר כך בצפיפות ובחום הלוהט כאן. עכשיו נעים להימצא בבית, וכשהילדים באים מבית־הספר יש להם איפה לעשות שעורים. הילדים הגדולים לומדים בקבוצת כנרת־אית, והם יגמרו שם י"ב כיתות. כי הזמנים השתנו. אנחנו בצעירותנו לא למדנו הרבה, בקורדיסטאן לא לימדו את הבנות. אני רוצה שהבנות שלי יהיו מלומדות.

הגיע האב הביתה, יצחק שלמה, ועל ספל קפה אתו ועם כמה שכנים שמענו מה חסר עוד לירדנה.

תחילה ביססו רוב אנשי המושב את יחידת המשק שלהם על ענפי שלחין ורפת. בתקופה שהיה עודף חלב בארץ באו לירדנה ואמרו להם — אתם צריכים לנצל את האקלים החם של עמק הירדן, לגדל ירקות בעונת החורף, האלה יתנו לכם את ההכנסה העיקרית. לכן הוטל עליהם למכור את הפרות ולחסל את הרפתות. הוחלט לטפל בהם כמו ב„משק שדה".

במרוצת השנים, האדמות נדלדלו וגם נודהמו במחלות, כך שהוצאות הייצור גדלות משנה לשנה, וכיום אי־אפשר לגדל עגבניות בהצלחה בלי חיטוי השטח העולה ביוקר רב, כפי שהוזכר לעיל.

כיום גם הסוכנות הגיעה למסקנה שיש הכרח להקים ענפי חצר מכניסים, כמו רפת, או גידול הודיים. הסוכנות מוכנה להקציב 13.500 ל"י למבנה רפת ומקרנות פיתוח אפשר לקבל 7000 ל"י לקניית פרות. המשת אלפים ל"י נוספים צריך המתיישב לגייס בכוחות עצמו, כדי לקנות את הציוד הדרוש.

הצרה היא שלסוכנות אין כיום כסף בקופה והיא מוכנה להסדיר כזה: אירגון הקניות ימומן לעת־עתה את בניית המבנה והסוכנות מתחייבת להחזיר את ההשקעה לאירגון לאחר זמן. אולם האירגון נותן אשראי ב־16% (ריבית של השוק) ואילו כספי הסוכנות ניתנים ב־2%. ההשקעה הראשונית כרוכה אפוא מיד בהפסד של הפרש הריבית — ומי יודע לכמה זמן? האם יכול חקלאי לשלם ריבית גבוהה כזו על השקעה של אמצעי ייצור?

יוסף מזרחי (נשוי + 3) הוא יליד ירושלים. הוריו עלו עוד בשנת 1934 מקורדיסטאן וישבו בבירה עד שנתארגנה קבוצה מן העיר אל הכפר. הם התישבו בכפר־יובל. משם הגיעו לירדנה. יוסף גדל כאן ובתור בן קיבל משק. והוא חבר במרכז.

יוסף מעלה בעיה אחרת: החקלאות בירדנה היא בעיקר חקלאות חורף. בקיץ אין מה לעשות. האנשים מתבטלים ומבזבזים את ימיהם. צריך להקים מפעל תעשיה שיתן תעסוקה בקיץ. זה הכרחי מבחינה כלכלית, אך לא פחות מבחינת האווירה החברתית, שלא תתדרדר.

יצחק משה (29, נשוי + 3) הוא בן הכפר, וכאשר סיים שרותו הצבאי קיבל בית וחלקת אדמה. בשעתו הוקצב לבנים חוזרים מן הצבא סכום של 8000 ל"י לרכישת אמצעי קיום. יצחק קנה טרקטור, וגם שקע בחובות.

כיום, כאשר הסוכנות באה להקציב כספים להתחלה של ביסוס, הסכום של 8000 מובא בחשבון ככספי תקציב. הוא כמובן חסר לבניית רפת.

יצחק טוען, שיש בכך משום קיפוח, מעכב את התארגנותו של הבן במושב ויורתיע בנים אחרים.

*

בשיחת סיכום שקיימתי עם מזכיר המושב, יהודה מזרחי, הוא אישר את הטענות שהשמיעו חברי המושב ואף הוסיף משלו. לדבריו זו דעה מוטעית שמתיישבי ירדנה „עשירים כקורח" מהדירות שהם מחזיקים בעונת החורף. המסדי הקרה מסבבים את כל הישובים. הוצאות הייצור לדונם מסתכמים ב־1400 ל"י, ואילו פרצדי כפור שמקבלים לדונם אינם עולים על 900 ל"י לדונם. כל חלקה שמניבה פרי וניצלה מן הכפור, צריכה לכלכל קודם כל את הפרש ההפסדים.

ואשר להקצעות: מי שרוצה לגדל הודיים חייב להשקיע בכוחות עצמו כסכום עוד יותר גדול, כי המבנה להודיים עולה 24.000 ל"י בו בזמן שהסוכנות מלווה רק 13.500 ל"י.

עד היום, מספר יהודה מזרחי, נרשמו 18 מתיישבים מתוך, סך הכל של 63, לקבל פרות. 5 יצאו הודיים ו־10 נוספים נרשמו אף הם לקבל הודיים. היתר עדיין לא החליטו.

ירדנה מתכוננת להגביר תוספת קרקע, כדי להוביל לקלוט את הבנים החוזרים מן הצבא. לדברי יהודה, ישנו בסביבתם שטח של אלפיים דונם שמעבד קיבוץ אשדות־יעקב המאוחד, ואת השטח הזה יתבעו ירדנה ובית־יוסף.

*

המצב החברתי בירדנה הוא למעלה מטוב. הליכוד החברתי הקשר של האנשים למקום ממש מעוררים פליאה. סוף־סוף אין לשכוח מה עבר עליהם. מתוך 63 הבתים של ירדנה רק אחד הוא ריק, וזאת משום שהאיש שעזב, הגיש תביעת פיצויים לסוכנות ואי־אפשר לאכלס את הבית.

בתחום החינוך חל שינוי לטובה. רוב המתיישבים מחזיקים עכשיו את הבנים והבנות בבית־הספר עד גמר י"ב כיתות. רק משפחה שהיא במצב דחוק, מבחינת כוח עבודה, מוציאה את הבן מביה"ס אחרי ח' כיתות.

בירדנה ובמושב הסמוך בית־יוסף (שם המצב הכלכלי דומה לזה של ירדנה, כפי שנאמר לי) יש אוכלוסיה מעורבת: דתיים וחילוניים. לכן הוסכם ביניהם שבירדנה יקויים בית ספר ממלכתי ובבית־יוסף ביה"ס ממלכתי־דתי. בשני בתי הספר לומדים משני המושבים, לפי רצון ההורים.

ירדנה באה לידי הסכם עם קבוצת גהה־איתן על המשך הלימודים של ילדי המושב בקבוצה. הילדים ימשיכו בתיכון עיוני ובתיכון מקצועי ובבי"ס חקלאיים.

לירדנה יש כבר בנות שסיימו סמינר למורים — אך הן מלמדות בחוץ. „אין נביא בעירו" אומר יהודה מזרחי.

כיום יש כבר 4 בנים ובנות בכיתה י"ב; שתי בנות לומדות בסמינר למורות; בן אחד לומד באוניברסיטה.

לפעולות התרבות יש להם תקציב של 4000 ל"י לחודש ומוסדות רבים התגייסו לפעול בתחום זה במושב:

ועדת התרבות של תנועת המושבים, הסוכנות, מטרד החינוך המועצה האזורית. מעין חרוד באה כדריכה להדרכה ואחת לשבוע עושים ערב הווי. יש חוגים לאנגלית, למתמטיקה, לכלכלת בית ולתאוריה של נהיגת טרקטור. אחת לשבוע — קולנוע.

יש במקום בית־תרבות ע"ש אהרונוביץ ומועדון לנוער לגילים 14—18.

הסיכום בתחום זה הוא מעודד מאד. רק קצת עצוב שמושב צריך לעמוד באש ובבלהבה, כדי ביזכה להכרות לב של מוסדות, כדי שתגיע אליו קצת תרבות על קנה־המולב.

(הרשימה הבאה: מקוצין לעדולם)

יצחק שלמה ובנו

כיצד צריך לשקם

מאת ישעיהו עשני

הרובע הספרדי העתיק בצפת הוא כנס היסטורי, לאומי, דתי וארכיטקטוני. שהייחוד המסתורין קורנים בסימטאותיו, מבתיו הכחלחלים ומבין הריסותיו החורבותיו.

הוא אפוף סוד ושגב, ושיחו קדומים כאילו נשמע מאחורי הקיר שלו, מבין קמרוניו, קשתותיו, וממסתרי כיפותיו, עד היום הזה. סימפוניה של צלילים, אגדות, סיפורים, והוד עלילות היסטוריות, נישאים יומם ולילה מכותלי הבתים בסימטאות ומאבני המרצפות.

שיקומו ושיחזורו של רובע זה, אשר נבנה לאחר גירוש ספרד, ב־1492, תוך שמירה על ייחודו, יכלו להוות תרומה לצפת ולעם היהודי כולו. המציין השנה מלאות 400 שנה לפטירתו של האר"י — ר' יצחק לוריא אשכנזי — ראש המקובלים, שהטביע את חותמו על רובע זה. הריסתו של הרובע לפני כחצי שנה, ומחיקת עקבותיו של האר"י וגוריו, הן מכות קשה בנשמתו של האיחוד כולו. בשיני הברזל של הבולדוזרים נפגעו ביתו של האר"י, הקיבה שהיתה צמודה אליו ובריכת הטבילה שבמימיה טבל בימי חול. נמחקו הסימטאות והבתים בהם גרו ר"י בירב, ר' משה אלשיך, ר' משה מטראני (המבי"ט), ר' חיים ויטאל, ר' שלמה אלקבץ, ר' ישראל נאג'ארא, ר' אליעזר אזקרי — החרדים, ומבין המאוחרים יותר, ביתו של ר' מרדכי בן־עטר, משושלת רבנו חיים בן־עטר, רצוה, ועוד.

פקודת ההריסה ניתנה על־ידי ראש עיריית צפת אז מאיר מיבר, „בעצתו" של מ"מ ראש העיריה, ישראל חיים ברקוביץ, אשר ביטל את ערכן וקדושתן של „החורבות". קולותיהם של נאמני צפת, שיצאו נגד ההחלטה להרוס את הרובע במערכה ציבורית, עצרו את גל ההרס.

אף כי חלפו שישה חדשים מיום שהורחקו הבולדוזרים ונפסק ההרס — לא הגישו חסידי ברסלב וב"כ החברה „נחל נובע מקור חכמה" תכניות־בניה לוועדת בנין־ערים בצפת. ראשה של העיריה הכשיר איפוא את הקרקע לבנייתה של קריית חסידי ברסלב, בלי שתהיה בידיהם תכנית מאושרת.

כדי לתקן — ילו גם במעט את הנזק שנגרם בפזיזות יש להכריז על התרות בין־לאומית לשיקומו של הרובע הספרדי העתיק בצפת. אנשי־מקצוע מכל העולם יגישו את הצעותיהם לועדה־שופטים שתורכב מנציגי הממשלה, הועדה לשיקום הרובע העתיק בצפת, האוניברסיטה העברית, הועדה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה, אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים והציבור הצפתי.

כל הרעיונות והתוכניות שיוגשו לתחרות — יוצגו לציבור הישראלי לעיון ולחוות־דעת. והועדה שתבונה תבחן את הרעיונות הארכיטקטוניים, תחליט ותמליץ על הפרויקט המתאים ביותר, שישמור, במידת האפשר, על עתיקותו וייחודו של הרובע. ישקם מה שאפשר לשקם, וישלב את החדש המתאים בריקמת הישן.

יש לשקם את סימטאות רובע המקובלים ולשחזר את חצרותיו. בראש ובראשונה יש לשקם ולשחזר את ביתו של האר"י, ששרידיו ניצלו ברגע האחרון משיני ההורסים. תוכנית לשיקומו של הבית ולבנייתו מחדש על יסודותיו העתיקים הוכנה לפני שנים על־ידי מהנדס העיר לשעבר יעקב יהודה. ותוכנית זו שמורה במחלקה הטכנית של עיריית צפת (המהנדס יהודה נתפרסם כמשחזרה של תובנית בית־המקדש בירושלים, המשכן וכליו — י.ע.). כן יש לשקם את בתיהם של המקובלים המפורסמים, תוך שמירה על האלמנטים של הארכיטקטורה המיוחדת. עסימני ההיכר שלה הם כיפות, קשתות וקמרונים.

מרכזו ומוקדו של רובע המקובלים היה — וחייב להישאר — בית־הכנסת על שמו של האר"י, שנבנה בחייו של האר"י. קטע זה יש לשחזר בקפידה, מתוך המשמה שיהיה דגם לשיחזור של הרובע כולו.

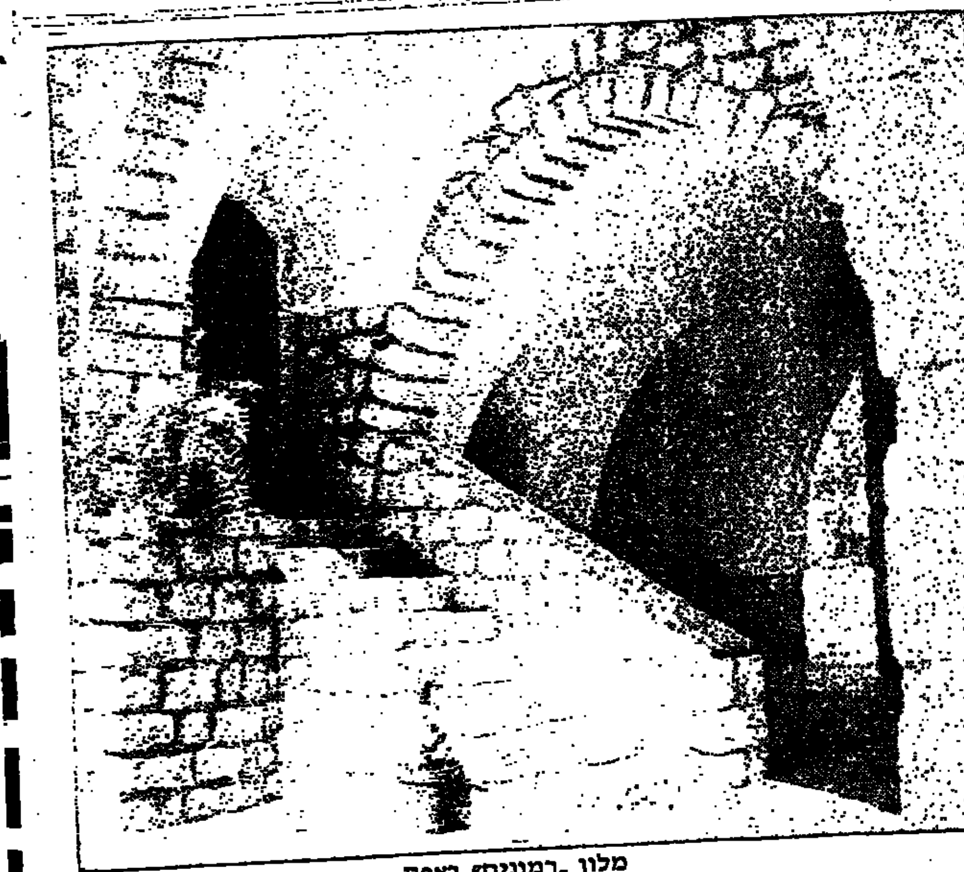

מלון „רמונים" בצפת

מכרז פתוח

תנועת המושבים מבקשת לקבל הצעה עבור

עצוב ובצוע ציור אמנותי

לאולם הכניסה בבניה ברחוב ליאונרדו דה־וינצ'י 19 תל־אביב.

המידות: 1.40 מטר על 7.60 מטר

הפרויקט צריך לבטא רעיון הקשור בהתישבות החקלאית בארץ. החומר הבצוע לפי הצעת האמן.

הצעות יש להגיש בצורת שרטוטים, רישומים, קטעי מודל או בכל אמצעי אחר עד תאריך 30.6.72.

פרטים נוספים: אפשר לקבל במשרדי התנועה — במחלקה הטכנית לפי הכתבת הנ"ל.

המוסד אינו מתחייב לקבל כל הצעה שהיא.

יופיע ב־16 באפריל

על רומן זה אמר אלכסנדר סולז'ניצין:

"זהו מפעל חיי החשוב ביותר"

מתוך העתונות:

"...הרומן יימנה עם היצירות הקלאסיות של הספרות הרוסית כ"מלחמה ושלום" לטולסטוי ו„שדים" לדוסטויבסקי..."

("הארץ" 4.4.72)

"...סופרים כבלזק וטולסטוי אינם קמים בכל שנה, וללא ספק יכול סולז'ניצין להחשב כשוה להם".

"זוהי משימת־ענק משימה ראויה לכוח יוצר שלו ולגדולתו המוסרית".

(מתוך "ילה מונד" 2.7.71)

"אוגוסט 1914" מזמין השוואה ל"מלחמה ושלום" לטולסטוי. כרומן מלחמה בלבד הוא נפלא. מבחינה סגנו יר הו סולז'ניצין במיטב כוחו — ולמעלה מזה. הסכנות סיפורית משולבת בדיוק לשוני חד־כיהלום ותיות".

("אינטרנשיונל הארלד טריביון" 19—20.6.71)

סולז'ניצין יותר מתמיד שואב ומרחיב את המסורת הגדולה של המאה ה־19 של טולסטוי וצ'כוב.

("ניו סטייטסמן" 9.7.71)

520 עמודים * 20.— ל"י

במשך חודש ימים עד 15 במאי

מחיר מוזל 16.— לירות

בהזמנות נא לפנות לבתי מסחר לספרים

ולהוצאת עם עובד, רח' מזא"ה 22 ת"א.

„בר־אוריין" אוניברסיטה בר־אילן רמת־גן, טלפון 756012

הופיע!

„סטאטיסטיקה"

מאת: ד"ר ש. ישורון

מהמחלקה למתמטיקה באוניברסיטת בר־אילן

ספר לימוד בסיסי המיועד לסטודנטים ולאנשי מקצוע המשתמשים בסטאטיסטיקה במסגרת מקצועם

הספר נמצא למכירה במפעלי השכפול באוניברסיטאות ובחנויות הספרים

הפצה לחנויות ומוסדות:

„בית עלים" רח' קרל נטר 3 ת"א טל. 623959

ב„ספרית אפקים" הופיע

הספר המפורסם

מאת: ג'ון ק. גלבריית

"חברת השפע"

שהצליח למוטט את ההלכות הקלאסיות בעניני כלכלה החברה והוא עצמו הפך ביתהם לנכס קלאסי של המחשבה החברתית החדישה.

אם טרם קראת — קרא עכשו

הספר שזכה השנה בפרס י. בן־צבי

"שליחות במוסקבה"

מאת: מרדכי נמיר

ספר עשיר תוכן, על „רוח הדיבש ושנות זעם" ביחסי ברית־המועצות ישראל

בהזמנות נא לפנות לכל בתי מסחר לספרים

ולהוצאת עם עובד, רח' מזא"ה 22, ת"א

אוניברסיטת חיפה

מודיעה

המשכת ההרשמה לימודי מ"א

בחוג לחינוך במסלול יעוץ וחינוך מיוחד

ההרשמה תסתיים ביום ששי, ד' באייר תשל"ב (21.4.72). ועדת הקבלה תדון גם במועמדים אשר סיימו תואר ראשון בחוג לחינוך בסלולים אחרים.

מועמדים בוגרי חוגים אחרים המעונינים בלימודי מ"א בחוג זה חייבים בשלוש שנות לימוד.

טפסי הרשמה אפשר לקבל באמצעות הדואר וכן במזכירות ההרשמה בשעות הקבלה.

כן נמשכת ההרשמה ללימוד מ"א בחוגים:

ספרות עברית

היסטוריה של עם ישראל

היסטוריה כללית

סוציולוגיה

מדע המדינה

למד בביתך

בשעות הפנאי באמצעות הדואר

בחינות בגרות ומכינות

לימודים מסחריים

פקידות והנהלת חשבונות

אולפן לעברית שיפור הלשון

ליקלוגה וגבייה

אנגלית וצרפתית

למישלב ת.ד. 373 תל־אביב

שם:

כתובתי:

הקורס המעניין אותי:

גזור ושלח

תכנית לימודים חינם לכל דורש

מישלב מכון ישראלי להשכלה בכתב

האקסקלוזיבי הבלעדי של העוגדים באר"י

תל־אביב, מישלב, וייצמן 53, 1—10 לפנה"צ, 5—7 אחה"צ.

חיפה, החלוץ 49, 8—10 לפנה"צ, 4—6 אחה"צ, פרט ליום ו'.

שי לחג העצמאות

ממיטב ספרי ספרית „דבר"

כשקוראים לצנחנים

סיפורו של צנחן ביחידת מילואים בתקופת הכוננות ובמלחמת ששת הימים בתיאור מהלך הקרבות על ירושלים ורמת הגולן

מאת: יוסי בלום

המחיר 10.50 ל"י

כל ארץ־ישראל

מאת: אפרים ומנחם תלמי

לקסיקון גיאוגרפי לעם. כל בו גיאוגרפי התורם להעמקת והרחבת הידיעות על ארץ־ישראל והכרתה מימי קדם ועד היום

מחיר 17.— ל"י

החברה הטובים או הקרב בשדרת הצברין

סיפור על שלושה נערים החיים במושבה לפני קום המדינה ודברים משונים הקורים להם ומצליחים להתגבר על כל הצרות

מאת: מרדכי נאור

המחיר 7.75 ל"י

רחל והאישון

מאת: נעמי פרנקל

סידרת התסכיתים לילדים — עתה בספר

לרחלי מחשבות וסיפורים יפים ומהנים.

כל זאת במחיר של 7.25 ל"י.

אלבום גולדה

ראש ממשלת ישראל בפעולתה בזירה המדינית

מלווה בתמונות

המחיר 8.— ל"י

אלבום צה"ל

בעברית ובאנגלית

אלבום מלחמת ששת הימים בתמונות והסברים

בעברית המחיר 14.40 ל"י

באנגלית המחיר 30.— ל"י

ספרית דבר

להשיג בכל חנויות הספרים ובסניפי „דבר"